V. A. URECHIA

OPERE
COMPLETE

TEATRU — DRAME

SERIA A
TOMUL I

BUCURESCI
IMPRIMERIA STATULUI, CURTEA SERBAN-VODA
1878

www.dacoromanica.ro

Opere Complete

www.dacoromanica.ro

TABLA MATERIILOR TOMULUĬ I.

	Pagina
Prefacia	I
Vornicul Bucioc	1
Critica	113
Porcarul și Măria Sea Vodă	150
Banul Mărăcine	235
Curtea luĭ Neagoe Vodă	335
Note	411

www.dacoromanica.ro

PREFACIA

Nu maĭ rĕmâne îndoială: éţă câte-va tomurĭ de piese rele. De ce le public?

Pentru-că am vĕḑut publicate şi altele de la alţiĭ nu maĭ pucin rele....

Sciŭ, acésta nu e o scuză pentru piesele mele. Sciŭ înse şi aceea că arta dramatica nu se nascu *într-o ḑi* la nicĭ un popor. Trebue se se producă multe piese próste ca ale mele şi ale multor din contimpuraniĭ meĭ, pânĕ ce literatura românéscă va putea numerá o piesă *buna.*

Publicŭ naivele şi barbarele mele încercărĭ dramatice nu din gustul de a capatá laudele contimpuranilor meĭ, ci ca simple *documente* utile istorieĭ literatureĭ nóstre dramatice. „Déca n-ar fi fost nu s'ar fi povestit", ḑice Românul, ca se justifice minunătiile basmelor séle. Voiŭ ḑice şi eŭ: aceste piese *aŭ fost represen'ate,* decĭ daţi-mĭ voiă a le povesti şi prin tipar.

Rog pre lectorele drept se ţină sémă de gradul de naintire la care am aflat literatura nóstră dramatică, când am început a scrie pentru teatru şi se nu-mĭ cerceteze lucrările dramatice cu mintea pironită la capodoperile streine, ci la lucrarile dramatice care aŭ precedat pre ale mele, şi li-aŭ fost ceea ce ómeniĭ de meseriă numesc: *momentul literar.* Aşa numaĭ facênd, lectorele nu va veni la conclusiunea nu sciŭ că-

www.dacoromanica.ro

ruia critic, care ḑicé că eŭ am ruinat teatrul, pentru-că ma'm încercat, cu D-niĭ Pascaly și Demetriad, a aduce pe scena română, eroĭ și ómenĭ marĭ din istoria Patrieĭ, în loc de a o lăsà se continue a ni face cunoscute loretele, fetele maĭ mult orĭ maĭ pucin de marmoră, damele cu cameliĭ și tóte insanitățile scenelor streine; orĭ pre *Aḑam și Eva* ămblând goĭ în paradis, séŭ pre *puiul* din *Rosa magică*, âmblând pe piciorónge.....

Fac, terminând, o declarare utile pentru luminarea criticilor meĭ trecuțĭ și viitorĭ: *sunt de șcóla romantică, nu respect unitățile de timp, nicĭ de loc.* Bine-voițĭ dér, onorabililor, a nu mĕ înjurá înarmațĭ cu *artea poetica a luĭ Boileau*, căcĭ n-am nicĭ o pretențiune la clasicism.

Voiŭ maĭ rugá și publicul, carele de atâte orĭ a facut cu mine causă comună în contra criticeĭ părtenitóre și amărite, se nu-mĭ refuze și pe viitor protecțiunea sea, pentru că, dupĕ cum ḑice poetul latin:

„Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru
Examinat lentus Spectator, sedulus inflat“.

V. A. Urechia

www.dacoromanica.ro

VORNICUL BUCIOC

DRAMĂ ISTORICĂ IN 5 ACTE

www.dacoromanica.ro

PERSÓNE

Gaspar Graţiani, Domnul Moldoveĭ . .	D-nu *C. Dimitriade*
Vornicul Bucioc	« *Stef. Velescu*
Septilicĭ	« *Felbariade*
Lupu	« *Christescu*
Goia	« *Dragulicĭ*
Iriua	D-na *R. Stavrescu*
Tódor	D-nu *Comino*
Flórea	D-na *Fr. Sarandi*
Maria	D-ra *L. Teodorescu*
Ţiganca	D-na *C. Dimitrèsca*
Corbu	D-nu *P. Pascali*
Varlam	« *Ionescu*
1-iul Boier	« *Iliescu*
2-lea Boier	« *Anastasescu*
Un copil de casă	D-ra *A. Popescu*
Egumenul Monastireĭ Frumósa . . .	D-nu *Găvănescu*
Un aprod	« *Niţă*
Un arestant	« *Protopopescu*
Un Olac	« *Moceanu*
Un temnicer	« *Romanescu*
1-iul Tîrgoveţ	« *Mageru*
2-lea Tîrgoveţ	« *Livedeanu*
3-lea Tîrgoveţ	« *Antonescu*
Zolchievski	« *Rădulescu*

Aprodĭ, Boerĭ, Arestaţĭ. Panduri, Arcaşĭ. etc.—Acţiunea se petrece în IAŞI în 1620 între Septembre şi Octombre.

Representată pentru prima óră pe scena teatruluĭ mare din Bucurescĭ, la 28 Martie 1867, sub direcţiunea D-luĭ Dimitriade.

www.dacoromanica.ro

VORNICUL BUCIOC

ACTUI I

SCENA I.

(O cameră în palat).

SEPTILICI, GOIA.

SEPTILICI

Se trăescĭ, Postelnice Goia! cu un tovarăș ca D-ta lucrul nu póte merge decât în plin.

GOIA

Capul meŭ nu duce grija, pe câtă vreme Hatmanul Septilicĭ va fi fratele meŭ de cruce! . . . Se trăéscă Hatmanul Septilicĭ!

SEPTILICI

Țist! . . tăcere! Zidurile încă aŭ urechĭ! . . Când cine-va a ajuns la domnie, la tronul țĕreĭ Moldoveĭ, cá Măria Sa Vodă Gasparu, pe calea isteției și a risipeĭ altora, n'are urechia surdă nicĭ ochiĭ înhobotațĭ . . . Ia séma Goia : limba cea mlădiósă a Mărieĭ Sale ascunde bășica cu venin al șérpeluĭ. Aduțĭ aminte de vorbele cu care, de faciă cu Bucioc, mustrá, lovind cu topuzul, pre căpeteniile resculatorilor de la Orcheiŭ . . . „Se avețĭ ânimă curată spre Domnul“ le dĭcea el; ș'apoĭ Bucioc. . . .

GOI

Bucioc! . . . Oh! nu Gaspar, ci Bucioc este protivnicul nostru semeț! Bucioc a perdut pe Orcheenĭ, Bucioc ține cu

www.dacoromanica.ro

Turcul şi el, el cel maĭ mare cap al ţĕreĭ, este iubit de ţéră şi, cu voie fără voie, Măria Sa Vodă, numaĭ ce'ĭ caută sĕ-ĭ încredinţeze trebile, éră noĭ, . . noi carĭ ne cercăm se facem de tot slobod gândul luĭ Vodă de boerĭ, de boerĭ carĭ nu'ĭ priesc, noĭ nu suntem încredinţaţĭ că vom purtá a doua ḑi capul pe umere . . . şi turciĭ din paza domnéscă ne pândesc în tóte faptele nóstre . . . şi Bucioc tóte le scie, . . . Eĭ, la naiba! déră asta trebue se înceteze o dată Hatmane. Nu simţĭ D-ta, că déca Bucioc rĕmâne mult încă la mărire şi putere, déca el nu cade sub labele leuluĭ, tidvele nóstre vor se simţă gâdilitura ţepeĭ?

SEPTILICI

De simţ! o da! însă lucrul nu e uşor, Postelnice dragă; Bucioc e iubit de ţéră, şi déră în deosebită cătare la domnie, şi apoĭ lĕngă dênsul se află Visternicul Lupu, ginerile sĕŭ şi finul de cununie al luĭ Măria Sa Vodă. . . .

GOIA

Va să ḑică totul e perdut? . .

SEPTILICI

Perdut, nu . . . dér tréba e anevoie.

GOIA

Nu înţeleg.

SEPTILICI

Ce fel? Déră buna vedere în care Bucioc stă la Vodă, nu e óre tocmaĭ semnul de pacostea ce 'l pasce? . . . Gaspar urésce tot atât pre'Bucioc cât şi pre Lupu... Uitat-aĭ că amêndouĭ sunt duşmanĭ Leşilor, amêndouĭ iubiţĭ de ţéră . . atâtea însuşirĭ care lipsesc Mărieĭ Sale luĭ Vodă . . . şi apoĭ . . .

GOIA

Şi apoĭ?

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Şi apoĭ Bucioc maĭ are un neajuns în ochiĭ Mărieĭ Sale....

GOIA

Un neajuns? . . .

SEPTILICI

Este bărbatul Irineĭ . . . înţelegĭ tu?

GOIA

Irina? . . . Ce ḑicĭ?

SEPTILICI

Irina, da! femeea acésta singură ar fi putut adormi tóte prepusurile luĭ Gaspar . . . El o iubesce . . . Sciĭ tu, Goio, cât s'ar lăţi ocina, cât ar spori bunurile şi vredniciele aceluia care ar isbuti se sature pofta acésta a luĭ Gaspar? . . .

GOIA

Se vedem H·tmane, se vedem! . . . . Ian incércă agera'ţĭ minte! (se aud strigăte: trăèscă Bucioc!) Auḑĭ! . . poporul petrece, că în tot-d'aun), cu urărĭ pre Bucioc. . . .

SEPTILICI

Veḑĭ! atingă-se cine-va de acel idol al mulţimeĭ nepricepute, déca nu ţine la ḑilele sale!

GOIA

Apoĭ, ce e dar de făcut? Spune! tu sciĭ că aceeaşĭ ursită ne légă, aceleaşĭ ḑile ne ascéptă . . . Avuţia, repaosul, mărirea, déca vom isbuti, de nu . . . de nu, pentru fie-care din noĭ câte o ţépă . . desmerdarea gâdeluĭ . . Spune Septilicĭ, cu cât vremea trece, lucrul se îngreue . . . Că mâne póte prind bănuelĭ maĭ marĭ Turciĭ ce împrejóră pre Măria Sa . . .

SEPTILICI

Séŭ că mâne ţéra reînnoesce ispita Orcheenilor, şi atuncĭ

www.dacoromanica.ro

Gaspar, care se radimă pe jurămintele Leșilor, Gaspar cade, și cu dénsul vor cădea tóte planurile nóstre . . . Tu escĭ meșter, Goio, în suciturĭ, și de! . . mĕ taiĕ capul și pre mine la ele . . . La lucru dar, fârtate! Meșterșugul la ce ne va maĭ fi de trébă, când juveț̦ul va fi la grumazĭ? . . .

GOIA

Tăcere! . . . Cine-va vine! . . . Ascuteț̦ĭ Septilicĭ pala ta . . 'ț̦ĭ voiŭ dovedi eŭ lungimea limbeĭ mele . . Tăcere! . . E Bucioc!

SCENA II.

Ceĭ de sus. — BUCIOC.

BUCIOC

(Cu ironiă) Vĕ mânecareț̦ĭ des de diminéț̦ă, măriț̦ĭ boerĭ . . . Vĕd bine că Măria Sa Vodă nu va avea nevoie sĕ vĕ amintéscă cá Orcheenilor: „sĕ aveț̦ĭ ânimă curată spre Domnul!“

SEPTILICI

Măria Sa nu are șerb maĭ supus decât mine. . .

GOIA

Măria Sa nu are supus maĭ credincios decât Postelnicul Goia.

BUCIOC

(a parte) Pururea îmbunătorĭ și fățarnicĭ! (tare) Șerbĭ credincioșĭ ca D-vóstră, măriț̦ĭ boerĭ, nu'ĭ așa că aț̦ĭ venit se luminaț̦ĭ pre Măria Sa Vodă despre nevoile și pĕsurile ț̦ĕreĭ? . . Așia e, Mărite Hatmane, că aĭ venit se spuĭ Mărieĭ Séle luĭ Vodă, carele nu primesce plângerile saracilor asupra birurilor cu care 'ĭ apasă, — așia e că aĭ venit se-ĭ spuĭ cum casa Domnuluĭ se cade se fie casa poporuluĭ... Așia e, mărite Postelnice, că te-aĭ grăbit se arăț̦ĭ Mărieĭ Sale luĭ Vodă, nesciutor rânduelelor și obiceelor ț̦ĕreĭ, că Turciĭ nu vĕd cu

www.dacoromanica.ro

Bucioc. Vĕ mănecarĕţĭ des de diminéţă, măriţĭ boerĭ. . . (scena II).

www.dacoromanica.ro

ochĭ bunĭ legăturele cu Léhul? Vodă nu scie de aceste, déră D-ta, Postelnicul Domnieĭ. . . .

GOIA

Noĭ am venit se aducem supunerea nóstră la piciórele Mărieĭ Sale. . . .

SEPTILICI

Sunt de prisos, mărite Vornice, pildele D-tale; Hatmanul Domnieĭ 'şĭ scie rênduiala şi datoria (dărind pre Vodă, care intră la drépta, în sine): Vodă! (tare) Se trăéscă Măria Sa Vodă!.. noĭ vom sci a-ĭ arĕta unde sunt duşmaniĭ şi cine-ĭ sunt credincioşiĭ.

SCENA III.

Aceiaşĭ. — GASPAR VODA.

GASPAR (către Septilici şi Goia)

(Cu dispreţiu) Voĭ tot aci! . . . Ci mergi Hatmane! Armăsarul meŭ cel arăpesc şĭ-a scrântit picioru; veḑĭ de el . . (încet) A! Postelnice! Nimica? nicĭ o scire bună de la Maria luĭ Durda? . . . Ca naiba! te sciam maĭ isteţ! . . .

BUCIOC

Măria Ta.

GASPAR

(Brusc) A! D-ta, Vornice? Eraĭ aci? . . ce maĭ vreĭ? ce-o maĭ fi pĕsul D-tale! aĭ vre-uă nouă rescólă se'mĭ vestescĭ? aĭ niscaĭ-va nouĕ şi lungĭ jălbĭ împotriva birurilor cu carĭ apĕs pre iubitul D-tale popor!

BUCIOC

Măria Ta! . . .

GASPAR

Visat'aĭ niscaĭ-va nouĕ înşelăciunĭ din partea craiuluĭ Leşesc, prietenul meŭ! . . .

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Măria Ta! . . .

GASPAR

Spune! ci spune, Vornice, ce 'mĭ voiescĭ?

BUCIOC

Când Domnia este blândă cá o matcă fără ac, atuncĭ numaĭ Bucioc e Vornicul eĭ . . .

GASPAR

Déca matca n'are ac, de ce albinele se-l aibă? . . .

BUCIOC

Cá să apere cu el pre matcă.

GASPAR

Şi de cine o veḑĭ amenințată, Bucioc?

BUCIOC

De cine? spune D-ta Hatmane, *care 'ți sciĭ rânduéla și datoria* . . . spune D-ta Postelnice! . . . vorba eșită din gura a *șerbĭ credincioșĭ cá D-vóstră*, va avea putere asupra ânimeĭ Mărieĭ Sale . . .

GASPAR

Ce este Hatmane Septilicĭ?

SEPTILICI

O! Măria Ta scie bine, că Septilicĭ nu e pasere cobitóre!

GASPAR

Escĭ D-ta acea pasere, Postelnice?

GOIA

Postelnicul Goia de ar fi pasere cobitóre, ar cobi rele nu

www.dacoromanica.ro

Domnieĭ, ci acelora carĭ vĕd cumpĕnă și peire, unde nu e decât fericire. . . .

GASPAR

Auḑĭ, Vornice Bucioc! Ce aĭ de ḑis D-ta?

BUCIOC

Ce am de ḑis Mărieĭ Tale? Eŭ am de ḑis celea ce tac D-lor; am de ḑis Mărieĭ Tale, cele ce'ĭ ḑic în tóte ḑilele, că pĕsul uneĭ ţĕrĭ nu se taie o dată cu capul resculătorilor, cá la Orcheiŭ. . . .

GASPAR

Érășĭ evangelia D-tale! . . . 'mĭ trebue răbdare de ânger cá să te ascult! . . .

BUCIOC

Intristare jace la ânima mea, căcĭ sunt nevoit sĕ ḑic tare acelea ce D-lor (arată la Septilicĭ și Goia) nu 'șĭ-aŭ ḑis decât în întru cugetuluĭ D-lor . . . déră voiŭ ḑice! Rĕbdarea Mărieĭ Tale te va scuti de rĕbdat, o dată, nu vorbe supărăcióse, ci răsipa și cumpĕna caseĭ Mărieĭ Tale! Cartea cea nouă a crainluĭ Leșesc a împlut de neodihnă mintea mea . . . Măria ta aĭ făcut, cum n'am cugetat, legăturĭ cu Léhul împotriva Turculuĭ.

SEPTILICI

Asupra păgânuluĭ? . . . Sĕ trăéscă Măria Sa Vodă.

GASPAR (face semn lui Septilicĭ și Goia se ésă: Septilicĭ se furișéză sub o arcadă; Goia ese, după ce un moment vorbesce cu Septilicĭ, încet)

Mĕ ţiĭ de rĕŭ, Vornice, tocmaĭ când ar trebui se îngenunchĭ spre a-mĭ mulţămi . . . Cum? vreĭ tu, creștiniĭ sĕ ţină cu păgânul, cu Turcul?

BUCIOC

De lăudat este fie-care Domn se fie spre partea creștinéscă,

www.dacoromanica.ro

că acéstă ţéră trăesce, aşia pêně acum, cá ţéră creştinéscă; însă cu înţelepciune, nu fără socotélă şi fără temeiŭ, cá în loc de folos ţěreĭ se se aducă peire, cum s'a prilegit şi în vremile nóstre, în câte-va rênduri, de aduse nesocotéla multora mare cumpěnă acestuĭ pământ. . . . Sunt creştin, Măria Ta, déră sunt şi Român, şi când nevoile ţěreĭ cer, cum cer astădĭ, sě nu ne despărţim de Turc, eŭ, creştinul, vin la genunchiĭ Mărieĭ Tale se te rog a nu perde ţéra prin legăturĭ cu Léhul nestatornic.

GASPAR

Érăşĭ! . . pururea acea neîncredere în prietenia craiuluĭ!... Acésta n'o pot suferi! . . D-ta, Vornice, n'aĭ putut, cá mine, de aprópe, se vedĭ lucrurile la Turcĭ... (aparte) El n'a rescumpĕrat, cá mine, robiĭ Turcescĭ de la Italienĭ, cá sě 'ĭ slobodă apoĭ fără despăgubire, cá prin recunoscinţă şi banĭ împrăştiaţĭ, pas către pas, se cucerésca Domnia acesteĭ ţěrĭ . . (tare) Ce? Turciĭ, cărora am dat ertare din robie; Turciĭ, cărora, cá sol la Némţul, le-am sprijinit nedrepte stăpânirĭ, astădĭ mě vor ameninţá cu mazilia, pentru că uniĭ rescumătorĭ şi neaşedaţĭ o doresc! . . şi eŭ, eŭ voiŭ tăcea? voiŭ lăsá cá valul se mě acopere, şi nu mě voiŭ căpui de luntrea cu care se pot eşi la mal? . . . Numaĭ un duşman al Domnieĭ Mele póte vorbi ast-fel, Vornice, şi pre legea mea . . . pre legea mea, de aĭ fi tu de dece orĭ cel maĭ ales al ţěreĭ, încă buzduganul 'ţĭ-ar sci de dile, déca cele ce astă-dĭ numaĭ le plănuescĭ, póte, mâne aĭ cercá se le împlinescĭ! . . .

BUCIOC

La mila Mărieĭ Tale! . . . Domnul, orĭ bun orĭ rěŭ, la tóte primejdiele luĭ ferit trebuesce, că orĭ cum, este de la D-deŭ; cum dice şi Sânta Scriptură: „nu e putere fără numaĭ de la D-deŭ!“ . . . Vornicul Bucioc 'şĭ-a împlinit şi 'şĭ va împlini datoria . . . Capul luĭ se va ţine pe umerĭ, atât

www.dacoromanica.ro

cât va voi bunul D-ḑeŭ. . . Se scie numaĭ Măria Ta, că după urâta faptă, urâtă mórte vine! . . .

GASPAR

Destul! . . . ce 'mĭ maĭ voiescĭ alta? . . .

BUCIOC

Eŭ nu voesc nimic de la Măria Ta . . .

GASPAR

Apoĭ dar. . . .

BUCIOC

Dér ţéra voiesce! . . .

GASPAR

Şi ce maĭ voiesce ea, acéstă ţéră a D-tale?

BUCIOC

Voiesce dreptatea, care n'o găsesce; voiesce ca între urechia Domnul ĭ şi tânguirea saracilor sĕ nu maĭ stea mur asurḑitor de îmbunătorĭ nelegiuiţĭ... Voiesce neatingerea cinsteĭ familielor ameninţate de desfrânaţĭ; voiesce uşurarea de birurĭ . . voiesce . . voiesce, — o! Măria Ta, ascultă nu buzele mele, ci curăţenia ânimeĭ mele; ea voiesce totul ce s'o pótă face a uitá, că Domnitorul eĭ nu s'a suit pe scaunul ţĕreĭ pe braţele Moldovenilor, ci sprijinit pe umeriĭ strĕinilor! . . .

GASPAR (în sine)

O! răbdare! o! răbdare! . . . (tare) A! écă marea dorinţă a Moldoveĭ! (se scóală) Nu sunt ales de ţéră, şi acésta amărăsce ân ma vóstră! . . A! voiesce dreptate ţéra, Vornice! şi ţéra nu cată a 'mĭ-o apĕrá pre a mea de Turcĭ! Bine, Vornice, se mulţămim pre acea ţéră însetată de dreptate..... Ha! ha! ha! *ţéra nu mĕ iubesce, déră o iubesc eŭ*, Vornice dragă! . . .

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

S'o iubescĭ Măria Ta, s'o iubescĭ maĭ bine decât rĕposatul Lăpuşnénu.—Voiŭ vesti Divanuluĭ astă sântă hotărîre de iubire şi dreptate. . . Iubesce ţéra Măria Ta. . . Domniĭ iubesc ţéra numaĭ atuncĭ când caută la ea cu dreptate şi milostivire. . . . (ese).

SCENA IV.

GASPAR, APOI SEPTILICI, APOI GOIA ŞI UN APROD.

GASPAR

Aşia déră nu se va stinge nicĭ o dată acea ură a boerilor asupra mea? . . Eĭ nu se vor deprinde a mĕ vedea pe scaunul ţĕreĭ lor? . . . Legăturele mele cu Poloniĭ nu le plac, şi prin Turciĭ ce mĕ încongióră, eĭ lucréză a mĕ mazili. . . . Dér nu! asta nu va fi! . . . Acest Bucioc, atât de iubit de Moldoveni, pre cât urât de mine, nu va veni mult cu semeţiă se'mĭ vorbéscă în numele uneĭ ţĕrĭ care mĕ urésce, a uneĭ dreptăţĭ care 'mĭ-o tăgăduesc mie! Ce? se fiŭ sciut eŭ, din umila meserie de giuvaergiŭ, se mĕ suĭ la acest Scaun, şi se va ḑice că un Bucioc a repus capul meŭ! . . . nu! de miĭ de orĭ nu! . . . Bucioc va peri! . . .

SEPTILICI (ese repede de unde erá asconns)

Şi eŭ voiŭ fi pala cu care Măria Ta va lovi! . . .

GASPAR

Eraĭ aicĭ? . . .

SEPTILICI

Se n'ascult eŭ pĕsurile stăpânuluĭ meŭ? . . . Déră Măria Ta, milostivesce, auḑi-mĕ . . .

GASPAR

Vorbesce! veĭ vre-un bacşiş éră?

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Vréŭ liniscea Măriеĭ Tale, vréŭ bucuria ânimeĭ Măriеĭ Tale!

GASPAR

Liniscea mea! bucuria mea! tu le vreĭ cum le voiesce Domnitorilor toţĭ îmbunătoriĭ din lume . . Ia séma Hatmane; déca am ajuns pe calea isteţieĭ, cum ḑiceţĭ voĭ, la Domnia acésta, nu crede că pot suferi şi pe alţiĭ pe aceeaşĭ cale cu mine. . . .

SEPTILICI

Măria Ta, fapta mea e prea seméţă cá s'o rescumpĕr cu îmbunărĭ . . . Eŭ voiesc în adevĕr liniscea şi bucuria ânimeĭ Măriеĭ Tale . . . Acel Bucioc. . . .

GASPAR

Bucioc?

SEPTILICI

Care amăresce odihna Măriеĭ Tale.

GASPAR

Apoĭ?

SEPTILICI

Este în mânele Măriеĭ Tale.

GASPAR

Déră ţéra, ţéra care 'l are de cel maĭ ales al sĕŭ?

SEPTILICI

Ţéra va tăcea cum a tăcut şi Orcheiul . . . maĭ mult încă, Măria Ta, ţéra va lăudá braţul care 'l va fi lovit pe Bucioc...

GASPAR

Da. . . . Istoria luĭ Aristide cel drept . . . şi tu sciĭ 'l poţĭ face acésta? . . .

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Sciŭ! sciŭ ceva maĭ mult: de ursita aceluĭ Bucioc, pentru care în ânima mea nu maĭ încape nicĭ o simţire omenéscă, de ursita aceluĭ Bucioc este legată ursita uneĭ femeĭ. . .

GASPAR

Irina. . . .

SEPTILICI

Măria Ta o cunósce! Ce femeă îngeréscă! frumuseţe, isteţie, avere . . . tóte bunurile s'aŭ întâlnit sub numele Irineĭ? . . .

GASPAR

Unde vreĭ se viĭ cu vorba?

SEPTILICI

O! Măria Ta mĕ pricepĭ. . . .

GASPAR

(după o pausă) Şi déca te-aşĭ pricepe Hatmane?

SEPTILICI

Bucioc mort . . . Irina vĕduvă . . . Domnia este ademenitóre, şi când Domnia este Măria Ta . . atuncĭ tóte se pot. . .

GASPAR

Irina a mea! O! tu escĭ, Hatmane, îngerul cel rĕŭ al Domnieĭ mele.

SEPTILICI

Îngerul bun, Măria Ta!

GASPAR

(cu aprindere) Irina a mea! . . . eŭ sĕ pot a'ĭ dice că o iubesc; se'ĭ pot destăinui aprinderea ânimeĭ mele? Irina a

www.dacoromanica.ro

mea, ea, alăturea cu care am visat fericirea, ea, singura femee, care înaintea mea póte stá încă cu fruntea rădicată!... A! pre legea mea Septilicĭ, déca tu şi Goia avurăţĭ de la mine moşiĭ şi mărirĭ pentru maĭ pucin, care póte fi preciul nouelor tale fapte?

SEPTILICI

Mórtea luĭ Bucioc nu este ea óre destulă plată?... O! eŭ 'l urĕsc, Măria Ta, cât n'a urît D-deŭ de sus pĕcatele mele... 'l urĕsc... ce sciŭ eŭ?... Pentru iubirea ce'ĭ dă téra, pentru împucinarea ce dă viitoruluĭ meŭ, pentru lovitura ce a dat ânimeĭ mele, în diua când dise peţitorilor ce 'ĭ trămisesem pentru fiica sa: „că ea nu va fi femeea luĭ Septilicĭ, îmbunătorul Domnieĭ!" ĕl urĕsc, Măria Ta, şi pentru mórtea luĭ a'şĭ da dilele mele în robia Tătaruluĭ.....

GASPAR (în sine)

Ura luĭ mĕ va sluji. (tare) Apoĭ bine, fie cum poftesce animâ ta.... Dér cum? prin ce midloc?

SEPTILICI (a parte)

Am câştigat! (tare) La mila Mărieĭ Tale!.. midlócele sunt aflate....

GASPAR

Da! veĭ avea ce veĭ vrea, déca Irina..,

SEPTILICI

Ea va fi a Mărieĭ Tale... saŭ capul meŭ nu va maĭ stá pe umere....

GASPAR

Va fi a mea, dicĭ tu?

SEPTILICI

(Dărind pre Goia, carele intră cu un pachet de hârtiĭ şi 'ĭ face semn)....
A Mărieĭ Tale... mâne... astă-dĭ!... (Goia dând hârtiele luĭ Gaspar) Şi écă aci, Măria Ta, mórtea luĭ Bucioc...

www.dacoromanica.ro

GOIA

Şi dragostea Irineĭ!

(Aprodul intrând)

APRODU

Măria Ta, Divanul s'a adunat. . . .

GASPAR

Vestesc venirea mea. (Către Septilicĭ şi Goia) . . Aicĭ, ḑiceţĭ voĭ? Dér ce este aicĭ?

SEPTILICI

In Divan Măria Ta va vedea.

(Gaspar ese .

SCENA V.

SEPTILICI. — GOIA.

SEPTILICI (încet luĭ Goia)

Am isbutit! . . . Bucioc nu ne va maĭ stá mult în cale.... Dar sunt, Goio, tóte acele hârtiĭ? cum merseră treburile?... te-aĭ întors fórte curênd.

GOIA

Heĭ! heĭ! . . . Am găsit jos în curte pre Brăniscénul, finul luĭ Bucioc . . . el nu primesce.

SEPTILICI

Cum? Dar atuncĭ hârtiele? . . .

GOIA

Ascéptă.—El nu vrea de a însărciná pre Maria, fiica sa....

SEPTILICI

Va sĕ ḑică hârtiele?

GOIA

Ascéptă-ţĭ ḑic! . . . Tóder Brăniscénul n'a primit pentru

www.dacoromanica.ro

fiica sa, o copilă nevinovată, și care póte făcé lucrul precum nu ne vine la socotélă, déră a primit se-l facă el însuși, el, isteț și deprins la încurcăturĭ. . . .

SEPTILICI

Va se ḑică hârtiele de adinéorĭ. . . .

GOIA

Eĭ! acelea eraŭ alte hârtiĭ, carĭ n'aŭ a face. . . .

SEPTILICI

De minune! . . . Va se ḑică mĕ făcuși de rîs la Vodă..... La naiba! écă la ce ne duce isteția D-tele Postelnice. . .

GOIA

A! D-tele, e maĭ mare isteția! . . .

SEPTILICI (în sine)

Trebue se daŭ îndată ochĭ cu Tóder, orĭ sunt perdut! (tare) Isbândă bună, mărite Postelnice, cu hârtiele domnieĭ tele!. . . . (vrea se ésă)

GOIA

Heĭ! heĭ! . . facem și noĭ ce putem. . . Irina va se vie....

SEPTILICI (revenind)

Ce ḑicĭ! Va veni Irina luĭ Bucioc?

GOIA

Se póte . . .

SEPTILICI

Déră pre legea mea, vorbesce astăḑĭ și lasă cimiliturile.... Nu veḑĭ că te jocĭ cu lațul, ce ne împresóră grumaziĭ?...

GOIA

Déră escĭ așa de isteț D-ta Hatmane, că cimiliturile sunt vorbe desgheţate pentru D-ta!

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI (eșind)

La naiba cu neroḑiĭ! . . . Bine, maĭ bine este la rĕsboiŭ cu leul, decât. . . . (ese)

GOIA

Cale bună Hatmane! . . . Te lăudaĭ D-ta cu lucrul meŭ la Vodă. . . . Oho! ne pricepem și noĭ! . . . Irina va veni; Tóder va găsi un miḑloc de a o aduce la curte, și ea va veni, adusă de mine în brațele domnescĭ, și avuțiĭ, mărirĭ . . . vor fi pentru Goia! — Dór ce se fie hârtiele ce mi le dete, intrând în curte, olacul Leșesc, pentru Vodă? Haide! la Divan . . . Bucioc trebue se fie acolo.

SCENA VI.

(O cameră la Tóder Brăniscénul).

SEPTILICI.—TÓDER.

SEPTILICI

Ințeles-aĭ? — O boeriă și o moșiă. . . .

TODER

Baţĭ târgul prea iute, milostive stăpêne . . . jupânu Goia plătea maĭ bine. . . .

SEPTILICI

Nu e timp de perdut. . . . Primescĭ séŭ ba?

TODER

La dracul! maĭ dă-mĭ vreme se maĭ frămênt lucrul cu gândul . . . Nu trămite cine-va în temnițele domnescĭ pre un naș, fără cel pucin se se maĭ mustre cu gândurile. . . .

SEPTILICI

Tréba e frămêntată cu gândul altora . . . Auḑĭ? déca pênĕ după tócă hârtiele Lupuluĭ nu sunt în mânile mele,

www.dacoromanica.ro

tu perdĭ prilegiul cel maĭ bun d'a scăpa de sărăciă și d'a te înaintá la măriri.

TODER (pausă)

O boeriă? . . . Heĭ, le veĭ avea!

SEPTILIGI (în sine)

A! A! . . . .

SCENA VII.

Aceiașĭ. — FLÓREA.

FLOREA (intrând cu precipitare)

A! D-deule! sciĭ tu Tódere ce se dicea adinéorĭ în cale?

TODER

Că femeile aŭ limbă de clopot? . . .

FLOREA

Că nănașul nostru, că bunul și îndurătorul la ânimă boer Bucioc, e dat de Vodă la judecata Divanuluĭ. . . .

SEPTILICI

(aparte) Ce dice ea?. . . Nu cum-va Goia m-o fi jucat? . . . O! mișelul! déră cu cine se mĕsóră! . . . (tare) Ce dicĭ, bună femee? Se vorbea așia prin oraș?....

FLOREA (salutându-l)

S'avem ertare jupâne. . . . Eram amețită de necazurĭ . . . Da, așia se dicea. . . . Dér ce facĭ tu Tódere? . . . Nu veĭ alergá tu la curtea boeruluĭ se aflĭ adevĕrul?

TODER

Adecă fiind-că-ĭ boer mare, lucru ți-e cu banatu?

SEPTILICI

Așia vin vremile, bună femee. . . Cine scie ce faptă va fi făcut. . . .

www.dacoromanica.ro

FLOREA

El se fiă făcut o faptă rea! . . Nu! asta nu e cu putință! Un om de mirat la întregimea de sfaturĭ și de înțelepciune!...

TODER

Cel maĭ bun sfat ce putea se-ți dea, muiere, ar fi fost: se nu-ți vârĭ mâna, unde nu'ți ferbe óla. . . .

FLOREA

Cum? Tu vorbescĭ așia, Tudore, tu, când nănașul nostru, bine-făcătorul nostru e amenințat de ceĭ rĕĭ? când e tras la judecată și póte că închisórea, temnița i se pregătesce?....

SEPTILICI

Impotriva Domnieĭ el nu se póte pune... (către Tóder) Grăbesce, grăbesce! nu este timp de perdut.

TODER

Destul Muiere! Vornicul Bucioc n'are nevoiă de frămêntăturile tele de gând și de alemele . . . el are a face cu Vodă éră nu cu Tóder Brăniscénul, finul sĕŭ... (către Septilicĭ) Sunt gata stăpâne!

FLOREA (aparte)

Ciudat lucru! . . . el nu vorbesce ast-fel decât când e în vre-o rea hotărîre. . . . Ce se fiă? . . . Ce presimțirĭ mĕ strepung! Cine se fiă boerul acesta, căruia voiesce a-ĭ urmá și-ĭ dice stăpâne? . . .

(In timpul acestuĭ aparte, Brăniscénul vorbesce încet cu Septilicĭ)

FLOREA (către Tóder)

Te ducĭ Tódere? . . . dér unde? . .

SEPTILICI

Se duce, are óre-carĭ trebĭ, bună femee. . . .

www.dacoromanica.ro

TODER (ese cântând):

Frundă verde peliniță,
Mare jale, măĭ băd ță:
Aŭ căḑut ceĭ din Orcheĭ . . .
D'ar cădea și din coteĭ . . .

(ese)

FLOREA

Se duce!

SEPTILICI

Sciĭ cine sunt lele dragă? (I a respunsul „Nu" Septilicĭ esclamând cu satisfacere, ese).

FLOREA

Nu . . . (în sine) Se duce fără a-mĭ ḑice o vorbă . . . Se duce cântând cântarea de jale a Orcheiuluĭ. . . Semn rĕŭ. . . La ce se duce? Unde se duce el? Ce trébă póte avea el cu.... (se uită cătând pre Septilicĭ, pre care nu-l află) S'a dus și acesta!.... O! Dómne! ceva rĕŭ se petrece! Cine este acest boer?... Trebue se aflu. . . Póte ast-fel voiŭ împedică vre-o nefericire. . . Dér Tóder unde s'a dus? Se-l urmăresc. . . . Este acum departe . . . Cine scie încotro a apucat. . . . O! Maică prea curată! numaĭ de n'ar cădea în vr-o cursă! . . . Omul acela avea un chip de necurat. . . . Da! acum 'mĭ aduc aminte . . vorbea încet cu Tóder. . . Șioptea adesea cu el. . . Ce'ĭ ḑicea? . . Gândul bun nu fuge de glasul tare! Dér ce ḑiceaŭ eĭ? Semnele cele din ochĭ . . . O! de bună sémă nu'ĭ tréba limpede. . . Și Tóder amestecat în vre-o mișelie . . . Dómne! Dómne! povățuesce pașiĭ luĭ . . .

SCENA VIII.

FLÓREA.—DÓMNA IRINA.—MARIA.

MARIA

Pre aicĭ, Dómnă . . . Écă mama Flórea . . .

www.dacoromanica.ro

FLOREA

Dómna Irina Bucioc! . . . O! ânima nu mĕ înșelá! . . .

IRINA

Bună ḑiua, draga mea Flóre.

FLOREA

Cercetarea désă a caseĭ mele de D-ta, Dómnă, este scumpă mie.

IRINA

Căsuța ta nu este și a mea? nu este ea lêngă a mea chiar? nu în ea mĕ jucam eu tine Flóreo, în timpul cel dulce al copilărieĭ nóstre? — Déră Tóder unde este? Așĭ avea o vorbă cu el . . . o trébă de acelea, care numaĭ luĭ se pot încredința.

FLOREA

A eșit adinéore D-nă! déră Maria, déră fina vóstră Flórea, nu pot ele împlini locul luĭ Tóder? . . .

IRINA

O da! sunteți nisce suflete de aur amêndouĕ . . . déră Tóder putea maĭ cu lesnire, maĭ răpede aflá. . . .

FLOREA (în sine)

A aflá, ḑice ea? . . . Nu cum-va a ajuns și la urechia bieteĭ nașeĭ vorbele de adinéore despre bărbatul sĕŭ? . . . (tare) Se cercăm buna nóstră nănășică . . . Se cercăm . . , Ḑice vorba, că unde pune mâna o femee cu ânimă bună, isbândă este.

IRINA

Bine, se cercăm. . . . Veḑĭ tu, Flóreo dragă, este lucru fórte gingaș. . . . De pucin timp tot am visurĭ rele. . . . visez mereŭ apă tulbure . . . înnot cu greŭ. . . . Adinéore,

www.dacoromanica.ro

din cérdacnl curţeĭ, veniră la auḑul meŭ nisce vorbe grozave. . . .

FLOREA

Nănaşul . . .

IRINA

Tu sciĭ ceva? . . . Spune, ci spune cnrênd, ce este cu Bucioc? De ce judecată se vorbesce? . . . Pentrn Dumneḑeŭ nu'mĭ ascunde nimic. . .

FLOREA

Nu sciŭ . . . sunt vorbe . . . adinéore pre calea cetăţeĭ vorbéŭ . . .

MARIA

Dér spune, mamă . . , veḑĭ că nănaşa o se caḑă . . . Un scaun! . . .

FLOREA

Déră nn sciŭ nimica! O! D-ḑeule! nu sciŭ nimica. . . . Se vorbea de nănaşul, de jndecată . . .

IRINA

O! e perdnt! . . . Gaspar la perderea luĭ lucrá. . . . E perdut! . . .

FLOREA

Ia pnterĭ Dómnă! . . . Cine sapă grópa altuia . . . Nănaşul se fie perdut! Oh! şi Tóder nu vine! . . . Ce e de făcut? poruncesce Dómna! . . .

IRINA

Iute Flóreo . . . cnrênd la curte , . . Veḑĭ pre Bucioc. . . Nn! Ascéptă! . . . se mérgă Maria; tu vino cu mine . . . Dumneḑeule, de n'ar fi prea tărḑiŭ! . . . Aştéptă . . . · Ce se facem? . . . Ce se facem? . . . Nu voĭ! . . . Voĭ nu aţĭ

www.dacoromanica.ro

puté strebate. . . Săracii cá voĭ ajung cu greŭ în facia Domnieĭ! Da, cu mine Marie! . . . Vino. . . . Veĭ chiăma pre Vistierul Lupu . . . El va aflá . . . Vino . . . O! Cerule! ascultaţĭ . . . Ce ḑice acolo? . . .

O VOCE (în stradă)

Al naibeĭ şi Vodă! a pus, ḑice, la rĕcóre pre Bucioc.

ALTA VOCE

Heĭ! nu-ĭ tótă ḑina numaĭ pentru Orcheiŭ! . . .

A TREEA VOCE

Şi ḑeŭ, fiă vorba fără banatu, Bucioc erá mare cap . . .

FLOREA (aparte)

Ticăloşiĭ, n'or se tacă . . . Vorbele lor sunt săgeţĭ de mórte pentru dêusa . . . (tare) Haideţĭ Dómnă . . . haideţĭ! sunt nisce ómenĭ beţĭ . . .

IRINA

O! nu cautá, Flóreo, a-mĭ ascunde lucrul . . . Nu vorbesce poporul pêně nu-ĭ dă priciuă de vorbă curtea. . . Se mergem Mario . . . se mergem . . . Mama ta va remânea aicĭ se-mĭ trămită pre Tóder îndată ce va veni . . . Dumneḑeule! dă-mĭ putere se infrunt necaḑul... Fă-mĕ, Dómne, vreduică de marele suflet al luĭ Bucioc . . .

FLOREA (ascunḑând lacrimĭ, aparte)

Sermana nănaşa! . . . (tare) Imbărbătéză-te, fiĭ cu ănimă nerĕpusă, stăpână! D-ḑeŭ ajută celuĭ drept... (Maria cu Irina esc)

SCENA IX.

FLOREA

Nu de geaba-mĭ bătu ochiul stâng! . . . A visat apă turbure . . necaz, supĕrare . . . Dér Tóder nu vine. — Unde se fiă dus? Innotá cu greŭ! . . . Nu-mĭ ese din minte facia boeruluĭ cu care s'a dus . . . Ochiŭ încrunutat . . . O se daŭ

www.dacoromanica.ro

o leturgiă la popa Silvestru . . . e un popă bětrân și evlavios . . . Se aprind o făcliă de céră albă la icóna Maicеĭ Precesteĭ. . . . Dumnedeŭ va ajutá nănașuluĭ. . . . Bietul nănașul . . . biéta nănășica! . . . Ce durere, ce necaz pentru ânima eĭ iubitóre! . . . Ce se fiă făcut nănașul? . . . Vedĭ ce va se dică, déca te daĭ în trebile păgânilor . . . O! nănașul, nu-l va lăsá D-deŭ . . . că mare multe facerĭ de bine împlinesce! Dar Tóder nu vine. . . De n'ar fi căd̦ut în vre-o cursă . . . (Se aude cântând) El este. . . .

SCENA X.

FLÓREA.—TÓDER.

TODER (intră bét și nu bagă de sémă pe Flórea)

Frunda verde sălciórá,
Nene Ungurene!
Am treĭ glonțĭ și-o bărdișóră,
Vreĭ se-ți fac sprâncene?

FLOREA

In ce stare . . . O de bună sémă se petrece vre-o faptă grozavă . . . Tóder nu se îmbétă lesne . . . și banĭ nu avea . . .

TODER

Brrrr! . . . Ce maĭ vin . . . Ce maĭ pelin! . . . și apoĭ cică erá și Tocaiu . . . *Il tocaiu*, pre jupân *Tocaiu* . . . Dar hoțul m'a tocat și el pre mine . . .

Frunda verde de negară,
Când e chin și vai! în țéră,
Odobeștiul cel isteț,
Cu Cotnarul cel glumeț
Ne 'mblândesc la animióră. . .

Ciudat lucru! . . . par' că jócă tóte laviț̦ele 'naintea mea! . . . Ha! ha! ha! hârtiele? eraŭ în sicriul jupânuluĭ . . . A fost — a fost! . . . Bietul nașiu! . . . Om de trébă . . . Haid! . . . 'mĭ vine se plâng! . . .

www.dacoromanica.ro

FLOREA

Ce ḑice el? Ce neuorocire? Se ascult!...

TODER

Muiere!... Flórea!... aşia! muierea şéde a casă cât apa în ciur! Imĭ vine somn... (cască) Ha! ha! ha! bietul naşin... Atâta pagubă... O moşiă nu se ia din drum?... Eu se vedem... (cătând la pept) Da! sunt aicea... Mi-a ḑis se-lu aştept aicĭ... (cască) La naiba, că mi se légă ochiĭ... Aĭ draculuĭ Odobescénul... Eu se mĕ odihnesc puţin...

Frunḑă verde de negara
Chin şi pês éră pe ţéră,
Haideţĭ fraţĭ la Odobesci
Se ..... (adórme)

(Prin somn) Bucioc! Bucioc se móră!...

FLOREA (răpeḑindu-se spre el)

Nenorocitul... (caută în sinul luĭ) Tremur... Dumneḑeule!... ce-o se aflu?... Ce se fie?... E bine óre ce fac?... O! déră sunt póte ḑilele nanaşuluĭ... Ce ḑicea Tóder de jupân Bucioc?... Hârtiĭ? Ce se fac acum cu aceste hârtiĭ?... D'ar fi aci Maria... Oh! căcĭ nu sciŭ citi! Da! la naşa degrabă... Biata femee... Numaĭ de n'ar fi aste hârtiĭ o pedépsă pentru Tóder... Ce se fac?... Tóder... Dar póte cu ele scapă naşul... Este aşa de bun şi cu ânimă îndurătóre!... Tóder!... nănaşinl!... Dómne sânte!... Fiă!... la nanaşa... Jupân Bucioc se fiă scăpat!...

SCENA XI

Aceiaşĭ—SEPTILICI (care ascultă din prag cele din urmă vorbe ale Flóreĭ)

SEPTILCI (răpeḑindu-se şi smâncind hârtiele din mânele Flóreĭ)

Am venit la timp! (tare) Ha! ha! ha!... maĭ staĭ lele!... Sunt şi eŭ pre acole!... (ese).

www.dacoromanica.ro

FLOREA (după o pausă)

Ajutor! . . . Ajutor! . . . (ese).

TODER (deșteptându-se):

Ce este? . . . Ciue țipă? . . . Ce te-au apucat muiere? . . . (se pipăe la sin) Hârtiele! . . . Flóreo! Flóreo! . . . (ese).

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL II.

SCENA I.

(O cameră în casa luĭ Bucioc).

IRINA TÓDER BRÁNISCEANUL

TODER

Liniștesce-te, stăpână . . . Nașiul trebue se vină . . .

IRINA

Și pot eŭ se fiu liniștită, Tódere, dupe tóte cele ce-mĭ vestescĭ!... când necinstea amenință numele némuluĭ meŭ... când rușinea și închisórea aștéptă póte pre bietul meŭ Bucioc! . . .

TODER

Eĭ! mare trébă!...Nanașul învinovățit de ce? că împreună cu jupân Lupu, ginerele sĕu, ar fi dosit din baniĭ de pre Malvazia, ce intră în țéră, biete câte-va pungĭ de banĭ albĭ strânșĭ pentru dile negre . . . . Par'că atâția alțiĭ nu âmblă cu calpacul pre-o ureche după ce aŭ vêndut țéra, când la Turcĭ, când la Leșĭ . .

IRINA

Și tu Tódere! și tu-l învinovățescĭ! O! Dumnedeule!.. vá se dică e adevĕrat? . . .

TODER

Maĭ adevĕrat nicĭ că se póte! . . . Dice că s'o aflatu-se

www.dacoromanica.ro

tréba din nisce hârtiĭ de-ale jupânuluĭ Lupu . . . Pre legea mea nanașul e voinic ! . . .

IRINA

Tacĭ ! te rog tacĭ ! . . . Nu vedĭ tu că desvinovățirile téle sunt, după mine, atâtea osindi la rușine, la mórte . . . pentru bietul meŭ Bucioc ? . . .

TODER

Dómnă ! . . . nănașă !

IRINA

Nu se póte ! . . . Bucioc e nevinovat ! El, care și-a dat adesea cel după urmă ban din pungă la săracĭ, el furu de baniĭ țĕriĭ ! . . . Dar spune Tódere, aflatu-l-ai ? Unde este ? De ce întârdie ? . . .

TODER

Boierul e la Mitropolitul . . . Un turc din stréja domnéscă mi-a spus-o . . . Dar nu póte întârdiá de a sosi . . . Uite, de nu mĕ înșel se aud chiar tropotele caluluĭ nașuluĭ în curte...

IRINA

Da ! . . . aĭ dreptate, este el . . . . Lasă-mĕ Tódere . . . . Mulțămesc dragul meŭ . . . (Tóder ese).

SCENA II.

IRINA, BUCIOC APOI UN SERVITOR.

IRINA (îmbrățișând pre Bucioc)

Te așteptam Bucioc, aĭ întârdiat mult astă-dĭ.

BUCIOC

Trebile . . . când cine-va este dator la un creditor neîndupleca ca țéra . . .

IRINA

Dar Irina nu este și ea creditórea ta ?

www.dacoromanica.ro

BUCIOC (căutând a surîde)

Irineĭ ĭ plătesc așa (o sărută) . . . Dar Lupul n'a fost p'aicĭ . . . Nu m'a căutat? . . .

IRINA (aparte)

Nu vrea se-mi spună nimic . . . (luĭ Bucioc) Nu; . . . dar ce ai Bucioc? . . . fruntea ta este îngrijată . . . sărutările tale tremură cum nu tremuraŭ ierĭ.

BUCIOC

O! nimica . . . Ți se pare, copila mea . . . Sunt voios . . . Ce fel? uite, sunt voios . . . o să petrecem bine... (pre gândurĭ)

IRINA (aparte)

Trebue se aflu! . . . (tare) se petrecem, ḑicĭ? . . . este petrecere la domniă?

BUCIOC (tresărind)

Nu . . .

IRINA (observă și continuă)

O se mĕ fac frumósă . . . o se pun ruje în cosițe . . . cum eram când mi-aĭ ḑis că mĕ iubescĭ, Bucioc . . . O! da mĕ iubeaĭ pre atuncĭ! (desmerdând părul luĭ Bucioc).

BUCIOC

Pre atuncĭ . . . Dér copilă, póte cine-va să te védă, frumósă, bună, tênĕră și sĕ nu te iubéscă! . . . Pre atuncĭ! . . . Dér betrânul tĕŭ soț este óre vrednic de desmerdările unuĭ anger ca tine, Irino? O! te iubesc . . . Poțĭ tu iubi însă căruntul acel pĕr, în care degetele tale drăgălașe, se ascund ca albiĭ ghioceĭ în néuă!...

IRINA

Mi-e drag acest pĕr albit Buçioc . . . căcĭ el mi-a făcut albe și luminóse ḑilele mele negre, ale uneĭ biete sărmane, fără părinți, fără avere . . . (punându-se în genunchĭ lengă el) Mis-

www.dacoromanica.ro

dragĭ aceĭ ochĭ negrĭ, carĭ spun pĕruluĭ că albeța luĭ minte, că anima ce le dă rade este maĭ têněră de cât a multora din aceĭ nenorociți tinerĭ, tinerĭ la față și bětrânĭ gârbovĭ la suflet . . .

BUCIOC

Aĭ tĕĭ, Irino, sunt seninul viețeĭ, aĭ bětrânețelor mele.

IRINA

O! dac'ar fi . . . Sciĭ tu Bucioc că sunt gelósă? . . . In anima ta maĭ încape o dragoste pre lêngă a mea.

BUCIOC

O dragoste pre lêngă a ta? . . .

IRINA

Eĭ da! este o femee, care 'ți-e dragă.

BUCIOC

De la dênsa nu maĭ am de cât o amintire; sărutările tele aŭ șters lacrămile eĭ.

IRINA

Nu este vorba de soția ce aĭ perdut.—Respectez amintirea eĭ, căcĭ a trebuit se fiă vrednică femeea, pe care a iubit-o Bucioc; dér vedĭ tu, este o alta . . .

BUCIOC

Tu!

IRINA

Nu! Moldova ta! Vedĭ tu, nu dic se n'o iubescĭ, dér sĕ nu mĕ niți nicĭ pre mine.

BUCIOC (zîmbind)

Copilă ce escĭ! Dér dragostea eĭ se împacă cu a ta. Ea te-a dat mie pentru sprijinul și întinerirea sufletuluĭ meŭ.

IRINA

Așa! dér vedĭ, de câte orĭ te ducĭ de-a casă te ducĭ cu

www.dacoromanica.ro

anima bună; de câte orĭ viĭ de la Ea, îngrijire și gândurĭ posomorâte citesc pre fața ta.

BUCIOC

Nu ea 'mĭ dă, Irino, griji și gândurĭ posomorâte, ci aceĭ, carĭ o învăluesc pre tótă ḑioa în giulgiul morțiĭ. Oh! copila mea, tu nu sciĭ acésta: Dumneḑeŭ a lăsat omuluĭ voia să fiă cuĭ chip de féră, séŭ cu chipul sĕŭ, și omul a ales maĭ adesea chipul féreĭ.

IRINA (aparte)

O! de sigur o nenorocire -l amenință. (tare) Bucioc, nu-mĭ ascunde: istoria ḑice că omul-féră amenință pre omul cu chipul luĭ Dumneḑeŭ. O! nu-mĭ tăgădui!... Cá se fiă obosit sufletul tĕŭ, el a trebuit să priméscă lovituri...

BUCIOC

Nu! Nu, Irino; ți-o jur, nu e nimic... Creḑĭ óre?...

IRINA

Cred cele ce-mĭ spune anima mea, care nu sciŭ de ce se strânge cu durere.—Bucioc, Vodă 'ți voiesce rĕul, te amenință póte, și tu ascunḑĭ Irineĭ tele...

BUCIOC (aparte)

Irina se fiă neatinsă de asemenea durerĭ. (tare, sărutând-o) Copilă ce escĭ; nimic, mĕ jur...

UN SERVITOR

Boierul Visternic aștéptă.

BUCIOC

Poftesce-l... (către Irina) Acum la lucru... (surîḑând) dragostea Moldoveĭ!

IRINA (eșind)

Nu! Nu-l voiŭ perde din vedere. (tare) O sărutare încă de la soțul meŭ!

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

De la bětrânul tĕŭ sociŭ. (Irina ese) Un ânger! . . . aşa de tênĕră şi frumósă, şi eŭ bětrân şi gârbov! şi mĕ iubesce. — E un ânger!

SCENA III.

BUCIOC.—LUPU.

LUPU (Intrând)

Socre . . . curênd! . . . Pacostea merge iute! . . . Nu este nimenĭ?

BUCIOC

Nimenĭ! . . . . grăbesce! . . . . deschide ânima ta fără sfială . . . spune totu! . . . Aicea nimenĭ nu ne va întrerumpe. (închide uşile)

LUPU

Rescóla va isbucni! . . . Gaspar va cădea! . . .

BUCIOC

Rescóla? Dér rescóla va aduce peirea ţĕreĭ . . Rescóla?... Orcheiul resculat maĭ dăună-ţi a depărtat pre Moldoveni de încercăcĭ nebunescĭ . . . Nu! Lupule, tu nu veĭ dá mâna acelora carĭ, din pofta mărireĭ, sapă grópa acesteĭ ţĕrĭ! . . .

LUPU

Orcheiul e mort, déră Lazăr reînvie, părintele meŭ. . . . Vrancea mu mură, de şi-ĭ e silă de sórta Orcheiuluĭ . . . Tótă Moldova geme . . . Căile Iaşilor sunt pângărite de strejĭ Turcescĭ . . . Nu sunt óre destule acestea, cá mustrările înţelepciuneĭ D-tele se nu găséscă îngânare la mustrările ânimeĭ ş'ale cugetuluĭ meŭ? . . . Da, 'ţĭ-o mărturisesc: déca mâna mea n'a putut opri paloşul gâdeluĭ, topozul Domnesc, care lovea pre Orcheienĭ, ânima mea însă sângerá... şi numaĭ supunerea şi iubirea, ce în ea stă pentru D-ta so-

www.dacoromanica.ro

crul, tatăl meŭ, pot ḑice, aŭ împedicat sbucnirea mâhnireĭ și a mânieĭ.

BUCIOC

Lovém nu pre Orcheienĭ, ci pre aceĭ carĭ, cu nepricepere, aducéŭ năvălirea Turcilor în ţéră!...

LUPU

O! sciam bine că ânima D-tele simte ca și a mea; sciam bine că nu pre Orcheianul resculat lovea, îngăduia Bucioc se fiă lovit... Orcheianul? dér ce voiá Orcheianul alta decât Vornicul ţăreĭ? Voiá dreptate, voiá ușurare de birurĭ, voiá cá scaunul ţăreĭ se nu fiă al aceluia care nu se suise la el ardicat pe ânimele Moldovenilor, ci pre paloșele străine înroșite în sângele nostru; voiá cá în jurul aceluĭ scaun Domnesc, de pre care Stefan Sântul domnea asupra creștinătăţeĭ răsărituluĭ, se nu se maĭ véḑă strejile păgâne... înfruntarea și rușinea némuluĭ și a creștinătăţiĭ.. Eĭ bine!... Ceea ce Orcheiul a voit, și aĭ voit și D-ta (O! nu te împotrivi), am voit'o și noĭ, noĭ tinerimea și viitorul.... Am simţit că avem o datorie de plătit... Când sângele Moldovenilor curgé, al nostru se înferbântá... Eĭ da! mărturisesc, am dat mâna cu ceĭ ce nu vor peirea nóstră... Am dat-o Vorniculuĭ Bucioc în ḑiua aceea de tânguire și jale, când capetele Orcheenilor nu apărară dreptatea, déră, jertfe sânte, scutiră ţéra de băjeniĭ grele... Am dat-o, este pucin timp, acea mână acelora carĭ urmăriră și urmăresc pre căĭ maĭ bune scopul celor căḑuţĭ.... Plina de D-ḑeŭ ânima luĭ Varlam, credinciósa la bine și dreptate ânimă a luĭ Urechiă, braţele a sute de feciorĭ de ómenĭ aŭ chiămat ânima și braţele mele!... Părintele meŭ, spune, spune acum de am făcut răŭ séŭ bine?...

BUCIOC

Răŭ... răŭ... Voiă Orcheenilor d'a se rădicá asupra

www.dacoromanica.ro

luĭ Gaspar; voiă evlaviosuluĭ Varlam se îngenuche la icóna maiceĭ Domnuluĭ, cerênd peirea luĭ Gaspar . . . Voiă Moldovénuluĭ orĭ-care se-şĭ jertféscă ḑilele luĭ, averile luĭ, pentru isbânda cugetuluĭ bun, déră este cine-va, este un Moldovén, carele nu póte da mâna Orcheenilor, Vrancenilor, Tighecenilor . . . luĭ Varlam, luĭ Urechiă . . fără d'a primi asupră-şĭ nevrednicia de vêndĕtor, de trădător? . . .

LUPU

Trădător . . . eŭ? . . .

BUCIOC

Trădător! . . . Trădător acela care, fiind Visternicul luĭ Gaspar, la întuneric şi ascuns sfătuesce şi cursă întinde Domnuluĭ sĕŭ . . .

LUPU

Sunt Visternicul ţĕreĭ, éră nu al luĭ Gaspar. . . .

BUCIOC

Bucioc e Vornicul ţĕreĭ, déră Gaspar e Domnul eĭ şi Bucioc e Vornicul luĭ Gaspar . . . Nu, nu pot, fiule, îndreptăţi urmarea ta înaintea cugetuluĭ meŭ întristat . . . Se va ḑice déră, D-ḑeul meŭ, că în némul meŭ, trădarea . . .

LUPU

Părinte! . . .

BUCIOC

Trădarea a aflat o mână de înarmat, o gură în care se pună minciuna, o frunte în care zimbirea falşă se ascundă cugetul vulpeĭ! . . .

LUPU

Déră părinte . . . uiţĭ ore că Lupu? . . .

BUCIOC

Aşĭ voi, da, se uit că Lupu este ginerile meŭ, fiul meŭ....

www.dacoromanica.ro

aşĭ voi, dá, cá se nu am de a-mĭ aminti, decât că sunt Vornicul ţĕreĭ . . . al luĭ Gaspar. A plecá urechia cu îngăduélă la sfatul vêndĕreĭ ş'al trădăriĭ, póte fi îngădăuit Moldovénuluĭ Bucioc, déră Vornicul luĭ Gaspar trebue se lovéscă....

LUPU

Eĭ bine, lovesce! . . . lovesce!! un cap maĭ pucin . . . Firul ḑilelor bărbatuluĭ ficeĭ D-téle tăiat . . . Lovesce! Orcheiul a deprins braţul D-téle, Vornice, cu lovituri carĭ spun Moldoveĭ că Bucioc a uitat că e Moldovén, şi nu numaĭ Vornic, Vornicul luĭ Gaspar . . . cum 'şĭ face o fală d'a se numi, . . . Lovesce socre! . . . Putéĭ fi Domn, fiĭ ucigaş de fiŭ! . . .

BUCIOC

O! destul Lupu, destul! . . . Voiŭ ucide nu pre Orcheenĭ, déră pre mine însu-mĭ, pentru a scăpá ţéra de oştirile păgânuluĭ . . . O! veni-veĭ şi tu, copil resfăţat al ânimeĭ mele bĕtrâne, se înfrunţĭ periĭ albĭ, pentru că la scóla bĕtrânilor stremoşĭ a învĕţat a crede, cum crede chreştinul în Christos, că un jurămênt dat trebue păzit? . . .

LUPU

Un jurămênt dat trebue păzit . . . Déră, părintele meŭ, jurămêntul este lege . . . déră legea care opresce uciderea de om, legea nu-mĭ va da mie dreptul se-mĭ apĕr viaţa când hoţiĭ sunt gata se-mĭ-o ridice? Nu mórtea luĭ Gaspar voim noĭ, ci viaţa ţĕreĭ nóstre. El o ucide, noĭ o vom face se trăéscă!... Déră ce vĕd părintele meŭ? am mâhnit alesul tĕŭ suflet . . . Apoĭ ce pot eŭ face? . . . Noĭ n'-am deprins a crede că este o datoriă pentru orĭ-care Moldovén de a se socoti deslegat de sânta legătură a jurămêntuluĭ credinţeĭ către Domnitorul, care uită şi el acea legătură sântă a jurămêntuluĭ către ţéră . . . dar . . .

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Incétă maĭ ântâiŭ d'a fi Visternicul aceleĭ Domniĭ, și apoĭ . . .

LUPU

Eĭ bine, fiă! astă-ḑĭ chiar voiŭ vesti luĭ Gaspar. . . .

BUCIOC

Acéstă ostenélă nu-ți-o vá lăsá, Lupule . . . Cine scie décă la acéstă oră părintele tĕŭ, tu chiar, nu suntem noĭ căḑuțĭ la nemila și urgia luĭ Gaspar . . . O singură putere maĭ rĕmâné în mâna mea, credința din curată ânimă către el.... și acésta nu maĭ póte fi chiămată în ajutorul desvinovățireĭ mele la judecata Divanuluĭ . . .

LUPU

Déră faptele luĭ Lupu nu sunt ale luĭ Bucioc . . . Fiăcare pre ale séle și pentru ale séle respunḑĕtor . . .

BUCIOC

Când Visternicul țĕreĭ este fiul luĭ Bucioc, Vornicul eĭ, faptele Visterniculuĭ sunt faptele Vorniculuĭ și faptele fiuluĭ . . . nu veḑĭ tu? . . .

LUPU

Voiŭ desminți! . . .

BUCIOC

Se tacĭ, Lupule; desmințirea ta este osânda ta la mórte... Trăit-am în de ajuns! . . . Se tacĭ! . . . copila mea, numele meŭ . . . țéra, aŭ nevoiă maĭ mult de tine, de brațul tĕŭ, decât de al meŭ, căḑut și obosit . . .

LUPU

Nu! Sfatul înțelepciuneĭ, sfatul D-téle socre, nu trebue se ne lipséscă. (ese)

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Inţelepciune îmbătrânită, ruginită, cum ḑiceţĭ voĭ . . . lăsaţi-o! lăsaţi-o se tacă . . . O! Gaspar va sci s'o facă a tăcé . . .

LUPU

Dér mĕ îngrijescĭ, Părinte! . . . se fie óre lucrurile ajunse la aşia cumpănă? . .

BUCIOC

Presimţ nefericirĭ marĭ . . . opréscă Dumneḑeŭ d'asupra capuluĭ tĕŭ, fiule, urgia chiămată de pĕcatele părinţilor teĭ... Acésta -ţĭ cer, Dumneḑeule!...

LUPU

Dér déca lucrurile sunt ajunse pénĕ acolo, pribegirea ne rĕmâne . . .

BUCIOC

Pribegirea? . . . Este o pribegire maĭ vrednică de un român, Lupule.

LUPU

O pribegire maĭ vrednică? . . .

BUCIOC

Şi se aşteptăm ca ursita se ni-o însemne . . .

LUPU

Mórtea!...Mórtea, care va îndestulá poftele luĭ Gaspar?...

BUCIOC

Mórtea, dér mórtea care va spune cugetuluĭ viitoruluĭ, cugetuluĭ ţĕreĭ, ca cel ce a murit, a murit pentru viitor, pentru ţéră, pentru datoriă . . .

LUPU (dupe o pausă)

Nu! veĭ trăi!... O! mĕ jur, veĭ trăi, séŭ cenuşile Iaşilor Aor acoperi văile Moldoveĭ . . . (ese)

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Trădător el! . . . (pausă mică însemnând agitare, incertitudine) Scumpă Irină . . . așia de jună . . . O! Dómne! . . .

SCENA IV

TÓDER—SEPTILICI.

(In momentul când Bucioc ese la drépta Tóder se ivesce pe pragul ușeĭ)

TODER

Vino boerule! . . . pre aicea . . . nu e nimenĭ . . . (intră)

SEPTILICI

Nu e nimenĭ? . . . Vornicul unde este? . . . (intră)

TODER

S'a dus . . . Haide curênd . . . curênd . . . póte se se întórcă . . .

SEPTILICI

Dér unde? . . . de voiŭ fi zărit totul e perdut . . .

TODER (mergênd spre fund)

Pre aicea . . . ușa asta dă spre grădină, din dosul caseĭ... din grădină, din tufe . . . (Septilicĭ se ascunde)

SCENA V.

TÒDER, LUPU APOI BUCIOC.

(Observând giamul din feréstră despre grădină)

Giamul stricat? . . . pre acesta . . .

LUPU (intrând cu precipitare)

Unde-ĭ jupânul? . . . poftesce-l îndată.

TODER (cu sfială, aparte)

Ait! . . . am pățit-o! o fi dat de lipsa hârtielor . . . (tare) îndată jupâne! . . .

LUPU

A! ce-aĭ căutat tu pre la miue astă-ḑĭ?... ce-mĭ voiaĭ?...

www.dacoromanica.ro

TODER

Voiam . . . voiam . . .

LUPU

Ce? . . .

TODER

Voiam se spun . . . ginereluĭ Vorniculuĭ Bucioc, că am auḑit în oraş vorbe . . . ḑic că naşiul . . . (aparte) Se vede că nu scie de hârtiĭ . . .

LUPU

Curênd vestesce Vorniculuĭ . . . (aparte) Furate! . . . hârtiele mele furate! . . .

TODER (vrea să iasă; lêngă uşe se întâlnesce cu Bucioc şi se opresee, către Bucioc)

Boerul Visternic. (arétă pre Lupu)

BUCIOC

Bine, lasă-ne! . . . (ese) Ce este Lupule? . . .

LUPU

Nenorocire! . . . tremur . . . eşind de la D-ta mĕ pogoriŭ iute la camerele mele . . . sicriniul cu baniĭ spart . . . baniĭ eraŭ toţĭ . . . dér hârtiele . . .

BUCIOC

Hârtiĭ? . . . ce hârtiĭ? . . . (larmă afară)...Dér ce se aude... Ce vuet?

LUPU

Hârtiĭ, carĭ pot aduce mórte! . . . (lovituri în uşe) Dumnedeule! . . . suntem perduţĭ! . . .

SCENA VI

Aceiaşĭ. — GOIA, APROḐI, OSTAŞI

GOIA (împingênd cu putere uşa)

Intraţĭ copiĭ . . . Porunca Mărieĭ Sele luĭ Vodă.

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Cine este?... Cine cutéză a năvăli aşia în casa mea?...

GOIA

Porunca Domnuluĭ nu se opresce la uşe, Vornice...

BUCIOC

A! D-ta Postelnice!... ce-mĭ vreĭ?... ce vreţĭ voĭ copiĭ?

GOIA

Vornice dragă, róta lumiĭ nu stă pre loc, ea se întórce cu ceĭ de sus jos...

LUPU

Mişelule! sfârşeşce, orĭ pre viul Dumneḑeŭ...

BUCIOC (oprindu-l)

Opreşce-te!... vorbesce Postelnicul ţĕreĭ... Ce-mĭ vreĭ Postelnice?

GOIA

Eŭ nu vreŭ nimic, dér... Măria Sea voiesce...

SCENA VII

Aceiaşĭ.—TÓDER, IRINA

TODER (afară)

Vino Dómnă... vino... nenorocire! (intrând şi aducênd de mână pre Irina) Veḑĭ!...

IRINA (răpeḑendu-se spre Bucioc)

Ce-ţĭ vor ómeniĭ aceştia, Bucioc?... Ce voiţĭ voĭ? ce'ĭ vreĭ jupâne Postelnice? O! nu! Bucioc nu v'a făcut nicĭ un rĕŭ, o! spuneţĭ! viaţa, averea, luaţi-mĭ tot, pre el lăsaţi-mĭ... Te rog, în genuchĭ te rog, Postelnice.

LUPU

Dér nu veḑĭ Dómnă, că rugăciunile D-tele, la genunchiĭ

www.dacoromanica.ro

acestuĭ mișel, sunt umilirĭ pentru uémul, pentru anima sociuluĭ D-tele.

BUCIOC

Irina, Irina!

IRINA (aproḑilor)

Voĭ feciorĭ, pentru fericirea cărora ḑi și uópte Bucioc a uitat fericirea sa, voĭ cel puțiu nu vețĭ dá mâna ucigașilor luĭ Bucioc! El este al vostru, păriutele vostru . . . dér ce? voĭ tăcețĭ . . . Dumneḑeul meŭ! Sunteţĭ surḑĭ la țipetul animeĭ . . . Ține . . . luațĭ! . . . (aruncă colietele) veţĭ avea bauĭ, veţĭ avea averĭ.

GOIA

Liniscesce-te Dómuă. . . Noĭ, bauĭ?. . . liniscesce-te . . . Vornice Bucioc, Divanul țĕreĭ te ascéptă . . vino . . Pitacul domuesc? . . . étă-l (arétă o cedulă Domnéscă).

LUPU

Opriţĭ! Nu, Voruicul țĕreĭ nu va merge în̂tre aproḑĭ ca osâudițiĭ . . ,

GOIA

Haide copiĭ! făceţi-vĕ datoria! . . .

IRINA

O nu!

GOIA (luĭ Tóder, aparte)

Septilicĭ unde e? . . .

TODER

Acolo! . . .

IRINA

O nu, opriţĭ! . . . voiŭ merge cu el . . . (s'aruncă la grumazii luĭ Bucioc) cu tine, la mórte, nu-mĭ pasă . . . da cu tine . . . D-ḑeule, ce simţ? . . . Capul . . . ajutor . . . (leșină).

www.dacoromanica.ro

GOIA

Aide, Vornice, e rușinósă sarcină la grumazĭ, o muiere... La divan Vornice!

BUCIOC

Fie! nu vĕ trebne putere împotriva mea! . . . haide! . . . Din voia Domnulnĭ, unde nu e lege strâmbătate se face . . . Haide Postelnice! . . . urcă-te la rându-ţĭ pre rótă . . . pĕnĕ nu se întórce (privind pre Irina) Fericire! . . . Iubire! . . . perdute! (face semn lui Tóder se îngri'éscă de Irina) Tódere! . . . Se mergem (ese).

LUPU

Veḑĭ de Dómna Tódere . . . O! va fi mântuit, séŭ nu voiŭ maĭ trăi . . . (ese).

TODER (ridicând colieta)

Luminĭ scumpe! . . . O moșiă, o boeriă și salbe de luminĭ scumpe . . . (o pune în posunar) E timpul cred (sparge gémul, și la sgomotul spargerei, Irina începe a se desceptá).

SCENA VIII.

IRINA, TÓDER, SEPTILICI.

SEPTILICI (intrând cu precipitare)

L'aŭ ridicat?

TODER (ascunde colieta)

Oho! . . . și încă cum! . . . Tst! . . . écă nașia se descéptă!

IRINA

O nu! este un vis reŭ, Bucioc . . .

TODER

L-aŭ ridicat, Dómnă . . .

SEPTILICI

La temniţa Domnéscă . . .

www.dacoromanica.ro

IRINA

D-ta, jupân Hatmane? nu e așia că nu-ĭ adevĕrat? Bucioc la temniță?

SEPTILICI

D-ḑeul meŭ! prea adevĕrat: dérĕ sciĭ Dómnă că după asemenea faptă osânda este . . .

IRINA

Osânda?

SEPTILICI

Mórtea!

IRINA

Mórtea, mórtea pentru Bucioc? . . . O! tacĭ, nu se póte, dérĕ nu se póte, jupân Hatmane.

SEPTILICI

Se póte; dérĕ Septilicĭ cel urgisit de Vornicul Bucioc 'ţĭ aduce mântuirea luĭ . . .

TODER (aparte)

Mântuirea luĭ, ḑice el? . . .

IRINA

Mântuirea luĭ! . . . O! . . vorbesce . . étă-mĕ la genuchĭ ţnaintea D-tale Hatmane . . . vorbesce.

SEPTILICI (ridicând-o)

Vino, Dómnă, vino . . . Măria Sa Vodă este milostiv . . . viéţa luĭ Bucioc este în mânile luĭ . . . vino curênd! . . .

IRINA

Mântuirea luĭ! D-ḑeule! . . . Fie . . . . se mergem . . . . Póte lacrimile mele . . . glasul uneĭ ânimĭ ce iubesce . . .

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Vino . . . la genunchiĭ luĭ Gaspar este mântuirea sociuluĭ D-téle (o ia de mână, și înainte de a-și da ea socotélă de ceea ce face, o trage spre ușe și ese).

TODER (singur, scoțênd din noŭ colieta din posunar)

Numaĭ de n'ar fi matostate, luminĭ próste! . . . Genoveziĭ ceia le vênd drept petre bune . . . (s'aude duruitul radvanuluĭ)... O! asta s'a vêndut, ce-ĭ dreptul pentru ḑilele bărbatu-sĕŭ!... (numărând petrele) Una, douĕ . . . Numaĭ de n'ar fi sticlă de Veneția! . . .

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL III.

SCENA I.

(Interiorul uneĭ camere la o monastire)

LUPU, VARLAM, BOERII, CORBU, EGUMENUL, ȚIGANCA.

LUPU (egumenuluĭ)

S'aŭ închis porțile monastireĭ, părinte?

EGUMENUL

Sunt închise, n'avețĭ grijă; nimenĭ nu póte strebate aicĭ; în curte nu este de cât o biată țigancă maĭ mult nebună.

LUPU

Aĭ ḑis se nu se dea drumul înuntru de cât Paharnicului Costea Bontăs . . . El s'a dus se afle ce se face la domnią, se ne dea de scire. (către boieri) Nu maĭ este chip de răbdat boierĭ. Rescóla trebue se isbucnéscă . . . (ezitare) De mine vĕ îngrijițĭ voĭ óre? Vĕ aducețĭ aminte, boierĭ, déca Lupulescĭ êșĭ țin jurămintele lor; încă nu s'a uscat bine pre țépă trupul nefericituluĭ Paharnic Lupu de la Muntenĭ. El n'a dat numaĭ averea, dér și ḑilele luĭ pentru isgonirea Grecilor, a domnieĭ luĭ Alesandru Vodă... Vornicul Christea, Căpitan Busdugan și Paharnicu Lupu, morțĭ în țépă, prin rênduiala luĭ Gavril Movilă Vodă, de la Muntenĭ, se ne fiă de pildă, boierĭ, în iubirea de moșiă străbună și de datoria de Moldoveni.

VARLAM

Dumneḑeŭ cel de sus vede cugetul nostru, Visternice; el

www.dacoromanica.ro

nu va îngădui vrăşmaşilor ţĕreĭ se repune capetele nóstre... dér spune, ce putem face?

I-IUL BOIER

Ce credĭ? ce putem aşteptá?

LUPU

Gaspar a dat în judecata divanuluĭ pre Vornicul Bucioc. Astă-dĭ va fi judecata luĭ, a luĭ prin care se făceaŭ tóte divanurile ţĕreĭ. Bucioc va cădea jertfa luĭ Gaspar, déca noĭ nu grăbim sbucuirea trebiĭ; şi tóte împrejurările ne îndémnă cu augur bun la lucru. Nemţiĭ aŭ de lucru încă cu certele lor bisericescĭ. Beclianul, Domnul Ardealuluĭ, este cu noĭ, el a trămis sciri Impĕratuluĭ Turcesc, despre ămbletele luĭ Gaspar cu Leşiĭ . . . Iacă aci căpitan Corbu, trămisul Domnuluĭ Ardealuluĭ, ne aduce asemenea sciri de mângâere la necazurile ţĕreĭ nóstre. Vorbesce, alese Căpitane, aci nu sunt de cât prieteuĭ aĭ Mărieĭ Séle luĭ Vodă Bĕcleanul. Iată Urechia, étă Varlam . . .

CORBU

Sănĕtate şi mărire aduc D-vóstră de la stăpânul meŭ, Măria Sa Vodă Beclianul; veste aduc mărielor vóstre, că Măria Sa Vodă este gata, măriţĭ boierĭ, a unui puterile séle cu ale ţĕreĭ Moldoveĭ, ce nu maĭ póte răbda păsul sĕŭ ascuţit. Sultanul Osman a otărît mazilirea luĭ Gaspar; 60,000 de Turcĭ sub Schinder-Paşa de la Silistra, şi Tătariĭ sub vestitul beiu Cantemir, aŭ primit porunca de a veni în ajutorul Moldoveĭ în potriva luĭ Gaspar, în ajutorul căruia a plecat,— cum vestesc iscódele Mărieĭ Séle Domnuluĭ meŭ,—Hatmanul Leşescu Zolchievski cu vre-o 8,000 de ostaşĭ. Toţĭ gata fiţĭ dér boierĭ. Preste puţine dile, mâne póte, furtuna se va stârui, şi atuncĭ, înţelepciunea D-vóstră, legăturile sânte, ce vĕ légă cu Ardealul, vor scăpa ţéra de nerușinata stăpânire ce Leşiĭ vor se-i păstreze cu tăişul sabieĭ, şi Domnul meŭ

www.dacoromanica.ro

prea milostiv va repune și el sub piciórele luĭ, protivniciĭ sumețĭ aĭ Domnieĭ Sele, pre aceĭ Leșĭ, carĭ aŭ ajutorat pre Nemțĭ în resboiŭ cu M. S. Vodă.

LUPU

Auțiți boerĭ! D-deŭ este cu sânta nóstră isbândă și aflațĭ, că nu numaĭ Cantemir Beiul, nu numaĭ Turciĭ și M. S. Vodă al Ardéluluĭ sunt cu noĭ; déră încă și Gavril Movilă de la Munteni... „Muri-va Gaspar pentru trădarea cărților mele la Leșĭ, a strigat, sciți bine, M. S, Vodă Beclianu solilor trămișĭ de boerimea leșéscă, către el, cu îndemnare d'a nu se uni cu Turciĭ asupra Leșilor. Ce se strigăm noĭ boerĭ, noĭ ale căror capete staŭ pre umere numaĭ pentru că încă n'a găsit acel Gaspar vreme potrivită de ale desprinde de grumazĭ?

VARLAM

Ce se dicem noĭ într'adever, când vedem sântele altare despoiate, Monastirele prădate, preoțimea batjocorită?

I-I L BOER

Satele nóstre sunt împinse la sapa de lemn, fetele și femeile nóstre necinstite; veneticĭ, străinĭ plătițĭ, pradă bunurilor nóstre, atâtea câte ne maĭ lăsă lăcomia stăpânuluĭ lor.

LUPU

Așia! ce se maĭ strigăm alta noĭ, boerĭ, noĭ, carĭ numĕrăm dilele nóstre cu ale Orcheenilor căduțĭ pentru dreptate și téră.

AL II-LEA BOER

Jos Gaspar!

LUPU

Jos Gaspar! séŭ murim boerĭ, déră se scape biata nóstră moșiă! juraţĭ toțĭ, boeri: jos Gaspar! . . .

www.dacoromanica.ro

TOȚI

Jurăm.

AL III-LEA BOER

Déră domnia a cuĭ se fiă? Ea spune-mĭ drept, ămblă vorbă că D-ta Visternice...

LUPU

Domnia? nu! jur că n'o voiesc; décă Bucioc este vrednic de ea, dați-o luĭ.

AL III LEA BOER (a parte)

Iĭ vine la socotélă, de nu el măcar socru-sĕŭ.

LUPU

Domnia! étă în adevĕr mĕrul luptelor boierescĭ; juraţĭ căderea luĭ Gaspar, și eŭ jur că nu voiŭ cerca se capĕt domnia.

BOERII

Jurăm, jurăm!

BOERUL AL III-LEA

Jur și eŭ.

VARLAM

Se ne rugăm luĭ D-ḑeŭ, boeri! Jurămintele omuluĭ le ține omul numaĭ cu voia luĭ D-ḑeŭ; se cerem bine-cuvêntarea Sânțieĭ séle Mitropolituluĭ.

EGUMENUL

Unde aŭ fost dreptatea și ţéra, acolo a fost d'apururea și sânta nóstră biserică.

LUPU

Biserica, Mitropolitul, Episcopiĭ, sunt cu noĭ părinte și jupâne Varlam; nu suntem noĭ acum chiar sub sântul adăpost al uneĭ monastirĭ? biserica nu este înfățișată aicĭ prin

www.dacoromanica.ro

sânția ta? La lucru boeri! Varlam va merge în oraș, din monastire în monastire, spre a face din fiă-care stareț, un propoveduitor al rescóleĭ. Paharnicul Butuc va pregăti pre Tatarașeni... Astă-ḑĭ când clopotul va bate de dandana la S-tu Nicolae Domnesc, alergațĭ, veniţĭ toţĭ din tóte părțile, inarmațĭ, satele sunt tocmaĭ la têrg, focurĭ aprinse pre délurile Cetățueĭ, al Buciumuluĭ și al Bordeĭ, vor vesti de séra satelor din Cărligătura, despre Vasluiŭ și din jurul Iașilor, că e vremea de ciocnit.

O VOCE (afară)

O bucată de pâne părinte; mĭ-e fóme, o bucată de pâne.

I-IUL POER

Déră cine e acolo? Suntem óre spionațĭ?

EGUMENUL

Nu! nu este nimenĭ. E ţiganca nebună.

LUPU (mergênd la ușă)

E o bétă femee; vedeţĭ boerĭ, semn de la D-ḑeŭ: acea voce care cere pâne, acolo la ușă, este vocea ţĕreĭ care cere viață de la noĭ (deschiḑênd).

ŢIGANCA (intrând)

Milostivire, cinstite părinte... (vĕḑênd pre Lupu). A! El este! El! Cum te chiamă jupâne? Cum te chiamă? O s'ajungĭ la mărire!... Visul părinteluĭ Nathanail de la Rĕsboienĭ! O s'ajungĭ ântêiul la Moldova.

TOŢI

Ce ḑice? Ce spune ea?

LUPU

Ţine sermană femee (face semn boerilor, că este nebună).

ŢIGANCA (luând mâna luĭ Lupu și observând-o)

Tăietură la drépta . . . putere . , . mărire . . . Vedeţĭ

www.dacoromanica.ro

boerĭ . . . écă cununa domnéscă! . . . veĭ fi Domn.... Aoleo! dungĭ încurcate, tăiete, rĕsucite: luptă, necazurĭ, închisóre!... aoleo! grozav, grozav.

LUPU (smăncindu-şĭ mâna)

Ci lasă încolo neroziele. . . Haide! Dute, lele, dute! . . . D-ḑeŭ se te ajute.

VARLAM (dându-ĭ şi el banĭ)

Ţine mamă bătrână, D-ḑeŭ se te ajute.

ŢIGANCA (privindu-l)

Boerule (apucându-ĭ mâna) bine-cuvêntarea sânţieĭ téle! O! nu mĕ înşel! o se şeḑĭ, boerule, în scaunul de cinste, la biserica Domnéscă.

VARLAM

Ce ḑice?

ŢIGANCA

O se fiĭ Metropolit!

TOŢI (rîḑând)

Ha! ha! Mitropolit! . . . L'a nemerit bine!

UNU

Dér noĭ? dér noĭ? (Ţiganca -ĭ privesce, face un gest de indiferinţă şi ese).

SCENA II.

Aceiaşĭ. — COSTEA.

COSTEA

Grăbiţĭ boerĭ! . . . la temniţa curţeĭ o ţépă se gătesce; e pentru Vornicul Bucioc. Grăbiţĭ, boerĭ, rescóla orĭ ţéra e perdută.

LUPU

Ţépa! ţépa pentru Bucioc? pentru Bucioc, credinciosul

www.dacoromanica.ro

domnieĭ! . . . Ce ne ascéptă pre noĭ, boerĭ? Óre încă maĭ este cine-va din noĭ care se nu fi simţit şi înţeles, din sórta de faciă a ţĕreĭ, sórta eĭ viitóre, déça Gaspar maĭ stă o ḑi pre scannul ţĕreĭ?

BOERII

Nu! jos! jos Gaspar!

LUPU

La lucru dér, boerĭ, la lucru!

TOŢI

La lucru! La lucru! (esŭ cu toţii).

SCENA III.

(Palatul Domnesc)

GASPAR, GOIA, IRINA, SEPTILICI.

GOIA

Tóte s'aŭ împlinit cu bine, Măria Ta.

GASPAR

Escĭ nu vrednic postelnic.

GOIA

Mila Mărieĭ Téle.

GASPAR

Aşia, dér Irina?

GOIA

Va fi a Mărieĭ Téle! Ea va veni.

GASPAR

Va veni?

GOIA

Va veni cu Hatmanul Septilicĭ, séŭ cu Tóder Brăniscénul.

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Cu Tóder Brănisceanul? Cine e acest Tóder?

GOIA

Finul Vorniculuĭ.

GASPAR

De minune, finul Vorniculuĭ.

GOIA

O! osmanliilor de aur și măririlor cine le stă în potrivă?

GASPAR

Ce vreĭ se ḑicĭ?

GOIA

Tóder aștéptă preţul slujbeĭ sele.

GASPAR

Preţul trădăreĭ.

GOIA

Preţul slujbeĭ Mărieĭ Tele.

GASPAR

Vr-o douĭ coţĭ de ţiapă.

GOIA

O moșiă... o ocină.

GASPAR

Da! Ca aproḑilor pre câmpul de bătaiă.

GOIA

Cine-va se bate maĭ lesne cu Turcul, de cât póte a-șĭ birui simţirile ânimeĭ.

GASPAR

Fiă, va avea o moșiă.

www.dacoromanica.ro

GOIA

Măria Ta eştĭ milostiv.

GASPAR

O! maĭ este ceva?

GOIA

Brăniscénul nu bate gereḑul prea pucin.

GASPAR

Are a face cu d'al de Postelnicul Goia şi Hatmanu Septilicĭ.

GOIA

Sunt robiĭ Mărieĭ Tele.

GASPAR

Robiĭ patimeĭ lor.

GOIA

(In sine) Vom vedea . . . (tare) Patima Postelniculuĭ Goia este iubirea Domnuluĭ sĕŭ,

GASPAR

Sufere cum-va şi omul tĕŭ de acéstă patimă?

GOIA

El sufere de aceea a mândrieĭ: ascéptă de la mila Mărieĭ Téle o boeriă.

GASPAR

O boeriă? Écă o patimă fórte obştéscă în ţéra asta . . . Ce ascepţĭ tu Postelnice?

GOIA

Mila Mărieĭ Téle.

GASPAR

Şi se mulţămesce cu atâta omul tĕŭ, acel Tóder?

www.dacoromanica.ro

GOIA

O da, Măria Ta!

GASPAR

Se mulţămesce în adevĕr cu pucin.

GOIA

Cu pucin asemănând aceea ce căştigĭ Măria Ta din fapta luĭ.

GASPAR

Da, osânda luĭ Bucioc.

GOIA

Mórtea luĭ de o parte . . ; de alta . . .

GASPAR

De altă parte urgia ţĕreĭ.

GOIA

Irina! . . .

GASPAR

Irina, ḑicĭ tu? . . . O! tóte bănuelile cele maĭ sânte ale sufletuluĭ, tac la cugetarea de a o avea!

SEPTILICI (intrând)

Da, Irina este a Mărieĭ Téle.

GASPAR

Irina?

GOIA

A venit?

SEPTILICI (deschiḑând uşa)

Vină dómna, étă însuşĭ stăpânul ţĕreĭ.

IRINA (căḑând la genuchii luĭ Vodă)

Măria Ta, aibĭ milă de casa luĭ Bucioc; aibĭ milă de o femee ce îngenuche la piciórele Mărieĭ Tele.

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Redică-te, Vornicésa, (Goia și Septilicĭ se retrag) locul uneĭ femeĭ ca D-ta nu este la genuchiĭ meĭ; ridică-te, spune ce doresc, spune, Dómnă, care este pĕsul animeĭ D-téle, (aparte) O! e frumósă, maĭ frumósă decât tot-deauna.

IRINA

Bărbatul meŭ, vornicul Mărieĭ Téle, Bucioc, este amenințat în cinstea, în viața sa; socia sa vine se céră de la Măria Ta dreptate pentru el.

GASPAR

Déca Vornicul Domnieĭ, déca Bucioc, bărbatul D-téle e nevinovat. . . .

IRINA

E nevinovat!

GASPAR

Va dovedi acésta de naintea Dreptățeĭ.

IRINA

Dar tocmaĭ de asta ânima mea se muncesce. Bucioc, adus înaintea Dreptățeĭ, înaintea divanuluĭ, unde el făcea dreptate? Dar el . . . el așa de mândru, el nu va putea suferi necazul acesteĭ rușinĭ . . . Nevinovat, vorba de desvinovățire va muri pre buzele luĭ, înainte d'a putea ajunge la auțul divanuluĭ, înainte d'a putea strebate la urechia țĕreĭ. O! indurare, Măria Ta; Bucioc nu este vinovat.

GASPAR (după pausă, cu aprindere)

Vinovat séŭ nu, când la genuchiĭ meĭ, când lângă mine (apucând mâna Irineĭ) a stat Irina, Bucioc va trăi.

IRINA (cercând aș trage mâna)

Dómne.

www.dacoromanica.ro

GASPAR

O las-o, las-o între ale mele, acea mănă pre care sărutările domnescĭ sunt abía la locul lor. Las-o Irino... Fi-veĭ tu tot aşia de nesimţitóre la inbirea mea? . . .

IRINA (aceaşĭ acţiune)

Dómne! fii îndnratoriŭ, Dómne. O nescintore firea omenéscă de primejdiile séle!

GASPAR

Induratoriŭ? şi aĭ fost tu, Irina, indurătóre cu mine? care e jertfa ce nu ţi-aş fi făcut-o pentru o căntătură blândă a ochiului tĕŭ senin?... dat-aĭ tu voiă aceleĭ căntăturĭ se se îndrepte către mine, când o cerşiam eŭ, la biserică, la gered, la halca, în tóte împrejurările, în tóte întâlnirile, în tóte petrecerile curţiĭ şi boerescĭ? Îmĭ ceri milă, Irino, 'mĭ cerĭ indurare şi tu n'aĭ găsit de doui anĭ de când te-am vĕdut, nicĭ o vorbă de mângăere pentru mine.

IRINA

Mângăerea Domnilor este în dragostea poporuluĭ, Măria Ta, ér' nu în vorbele şi privirile uneĭ femeĭ.

GASPAR

Popor! dragostea poporuluĭ? dar' eŭ vroiŭ pre a ta! a ta 'mĭ este de ajuns! Dragostea poporuluĭ? Bucioc mi-a furat-o de de mult, dar a ta este acea ce vréŭ, ce pismuesc... Dragostea poporuluĭ? . . . el îngenuche când e lovit, el inbesce pre acela de care se teme, şi duce la tiapă cu hohote pre ceĭ ce 'ĭ spuseră că are dreptul se nu fiă lovit!... Dragostea poporuluĭ? Dragostea ta!... Bucioc a uitat prea mult pre legea mea, că nu pot suferi se fiu lung timp despoiat de fericirea mea (rugând-o). Haide Irina, lasă mâneĭ téle, prin o tainică strângere se spună animeĭ mele, ceea ce buza ta nu va se rostéscă. Lasă mâneĭ téle se tréca în sângele meŭ,

www.dacoromanica.ro

plăcerea, nădejdea, iubirea, în valurĭ aprinse! Veḑĭ . . . te iubesc! . . .

IRINA (trăgêndu-și mâna)

Este cine-va, dómne, care are dreptul se nu fiă adus la nevredniciă prin mine. Sum eŭ aci, dómne, înaintea luĭ Gaspar séŭ înaintea Domnuluĭ Moldoveĭ! Se asculte domnitorul . . . De la el cer acum, nu maĭ mult dreptate pentru Bucioc, ci cuviinţa, înduratóre cuviinţă pentru o femee fără apărare.

GASPAR

S'asculte Domnitorul . . . S'asculte Domnitorul Moldoveĭ! uită femeea ce cere cruţarea eĭ, prea mult uită ea că sum Domnitorul Moldoveĭ, și că-mĭ e de ajuns se fac un semn, pentru că se sară de la locu-i capul luĭ Bucioc.

IRINA

D-ḑeul meŭ. . . O! nu veĭ face acésta, Dómne. O! presimţirea nu mĕ înșelá.

GASPAR

In mâna ta sunt ḑilele luĭ. N'am făcut-o, Irină.... ce sciŭ eŭ? n'am făcut-o. . . o după urmă credinţă în viitorul patimeĭ mele pentru tine, a oprit pre buzele mele osânda luĭ... dar. . .

IRINA

O nu! . . . nu sfârșĭ! (îngenuchind 'și ascunde facia).

GASPAR (aparte)

A! (tare) Nu acolo, Irina, ci aci în braţele mele.

IRINA (revenindu-și în sine se retrage cu un pas)

Nu, nicĭ o dată! Déca este se móră, nu va muri rușinat de femeea luĭ, de aceea ce-i datoresce totul pe lume.

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Aşia dar ne-am înţeles, Bucioc va fi judecat; osânda nu va lipsi fapteĭ séle.

IRINA

D-ḑeŭ este mare, dómne, şi după D-ḑeŭ maĭ este şi ţéra, care-l are în bagare de sémă.

GASPAR

D-ḑeŭ, este departe, Vornicésă, şi cât pentru ţéră, sciĭ, domnia ne este încă nouă, 'şi Moldoveniĭ de fire iubitorĭ de domniă nouă. Bucioc este în mânele mele; mâna ta aicĭ Irină, şi ḑilele luĭ Bucioc sunt la mărire şi vredniciă, trage mâna acésta după ânima mea şi el e mort! . . .

IRINA

Dumneḑeul meŭ! Dumneḑeul meŭ! Ce se mĕ fac?

GASPAR

Aide Irino; lasă ânima ta în voia eĭ, las-o se găséscă o vorbă bună, o desmerdare, pentru cel care n'ar avea nimic destul de scump, ca se-'ţĭ jertféscă, pentru cel care e gata se te urce, pênĕ la el, pre tronul ţĕreĭ.

IRINA

Este un tron, Măria Ta, care nu mi-l poţĭ da, un tron tot aşia mare, tot aşia de sus urcat, ca şi al uneĭ domniĭ: consciinţa împlinireĭ datorieĭ; virtutea! Nu cercá a mĕ pogorî de pre el, Dómne, căcĭ de pre acesta, că şi de pre al Mărieĭ Téle Dómne, când se pogóră cine va prin faptele séle, nu se opresce decât în fundul prăpăstieĭ.

GASPAR (cu ris floros)

Tronul datorieĭ,..... tronul virtuţeĭ.... pogoriş.... prăpastiă!.... Vom vedea.... vom vedea!.... tronul datorieĭ!.. . . .

IRINA (agitată la estrem)

Ce facĭ Dómne? Dumneḑeul meŭ, dér nu veĭ cutezá . . .

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Tronul datorieĭ! Datoriă? Sunt dator Dómnă a da ascultare animeĭ mele!

IRINA

Nu! nu veĭ cutezá! (rĕdicând fruntea) Voiŭ cere ajutor; zidurile acestea nu pot fi surde. Nu, nu veĭ cutezá! . . .

GASPAR (apucând-o de mână cu violinţă)

Sunt surde Dómnă, suut zidite cu urechĭ de îmbunătorĭ!... Haide, veĭ fi a mea, Vornicésă, orĭ eŭ nu voiŭ maĭ fi Gaspar! (s'aude afară bătăĭ de tobe, larmă; oprindu-se) . . . Ce este óre? (se răpede la feréstra din fund şi privesce). Duce pre haiduc la ţépă. A! vino Dómnă! . . . veḑĭ, privesce . . . aşia va fi serbarea de mâne . . . pentru sociul D-téle iubiţ. . . (deschide perdelele din arcadele fundului; se desfăşură în fund marşul şi ceremonialul ţepeĭ, Irina privesce cu oróre, căḑênd în genunchĭ; Gaspar' arétă spectacolul triumfător).

IRINA (după ce cortegiul a trecut)

Grozav! e grozav!

GASPAR

E grozav nu e aşia! . . . e grozav! . . . O nu iubescĭ pre Bucioc . . . De l'aĭ iubi, stare-aĭ la înduoélă, vornicésă, înaintea datorieĭ, cum o numescĭ, séŭ a mântuireĭ séle! Cugetă! . . . E grozav! . . . grozav! ţépa se ascute, tobele resună . . . Vinovatul se despóie de hainele séle, în valurĭ de durerĭ sângele se îngrămădesce la anima luĭ, gâdele desmérdă cu mâna sa muiétă încă de sângele altor ţepĭ cósta ce o va străpunge, cum măcelarul caută în cóma tauruluĭ, vêna în care va se lovéscă . . . Veḑĭ Dómnă . . . veḑĭ! Ţépa se înfige la pórta curţeĭ . . .

IRINA

O tacĭ! . . . tacĭ!

GASPAR

Norodul e mult . . . Ce serbare! . . . Ce petrecere! Me-

www.dacoromanica.ro

terhaneaua resună, cum resună valul ce înghite corabia . . . O nu! nu iubescĭ pe Bucioc . . . Iată-l! iată-l! mulțimea se grămădesce . . . Iată-l . . . iată-l! Fior strebate ânima mulțimeĭ; el se urcă pre scară, țépa rosește în foc . . . miros de cărnurĭ arse! . . Ce petrecere! Scripetul scârție sub povara luĭ . . . In aer! . . . iată-l sus! Veḑĭ, de acolo, din acea înălțime va fi prăpăstuit de unélta grozavă trupul luĭ de asupra țepeĭ de foc . . . Auḑĭ! . . . auḑĭ! . . . ósele pîrîe. . . sângele năvălesce . . . gemătul hărcăe năbușit de vêrful țepeĭ . . . ha! ha! ha! . . . nu iubescĭ pre Bucioc!

IRINA, (căḑênd pre un divan)

O tacĭ! tacĭ! (leșină)

GASPAR

A! (face un pas spre divan, în acest moment intră Septilicĭ).

SEPTILICI

Fugĭ, Măria Ta! Fugĭ! Rescólă . . .

GASPAR

Ce este, Septilicĭ?

SEPTILICI

Vino, vino curênd, mulțimea care se adunase la țépa luĭ Furcă Haiducul, năvălesce în curte . . . auḑĭ, strigăte . . . . e rescólă . . Vino Măria Ta, auḑĭ, clopotul bate de dandana.

GASPAR, alergând la feréstră).

O rescólă? Curênd, Hatmane, la metereze arnăuțiĭ, stréja la metereze . . . O rescólă! . . . se curgă sângele! . . . se ucidă! se curgă sângele! . . . măcel și foc! . . .

SCENA IV.

Aceiașĭ. — GOIA. — APROḐI.

GOIA (cu precipitare).

Tătărețeniĭ resculațĭ, Măria Ta . . . poporul e furios. . . Varlam, Urechiă, printre ómenĭ . . .

www.dacoromanica.ro

B UCIOC. Mişeilor, Irina aicea! . . . (scena V, actul III).

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Déră ce vor eĭ? (sgomot)

GOIA

Anḑĭ, Măria Ta! Eĭ se apropie, eĭ strigă.

VOCI AFARA

Slobozenia luĭ Bucioc! Se se scótă Bucioc din temniță Jos îmbunătoriĭ! (vuetul, larma sporesc)

GASPAR (luĭ Septilicĭ)

Nu'ĭ timp de stat la îndoélă. Unde ațĭ dus pre Bucioc? Curênd aduceți-l aci!

GOIA

Este jos în temniță . . . (ésă)

GASPAR

Mórte și foc! O! se nu remâe părinte spre a'șĭ îngropá fiĭ, nicĭ fiĭ, care se sape mormêntul părinților lor! . . .

IRINA (deșteptându-se)

Indurare, îndurare Dómne!

SCENA V

Aceiașĭ. — BUCIOC. — GOIA.

GOIA

Aci Vornice!

BUCIOC

Ce-mĭ vrețĭ voĭ încă? (Zorind pre Irina se răpede spre ea). Irina aci! Mișeilor! Mórte vonă. Apucă spada sentinelei).

IRINA

Oprescе! . . . măntnită! aruncându-se la grumazii luĭ Bucioc) Măntnită și tot prin tine! (larma sporesce).

GASPAR

Sânge și măcel în țéră, Vornice, și tragĭ sabia asupra Domnuluĭ teŭ? . . . Anḑĭ . . . (larmă mare, strigăte).

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Ce este, déră ce este?

SEPTILICI

Poporul resculat!

IRINA (îngenuchind)

Dumnedeule! pêně în sfêrşit poporul cunósce pre prieteniĭ seĭ!

GASPAR (luĭ Bucioc arĕtându-ĭ balconul)

Acolo, acolo, séŭ pustiul şi măcelul! Acolo séŭ Leşiĭ sunt în ţéră. Acolo, Vornice, trebue ca poporul se te vadă, me înţelegĭ, şi se tacă!

BUCIOC

Irina! Resbunare! Pustiŭ şi măcel! O! suflete!... Aide, se fiă mântuită ţéra!... (trece cu Irina în balcon: poporul l aclamă cu urărĭ: „trăéscă Bucioc!)".

GASPAR (aparte)

La rêndul meŭ, acum!

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL IV.

SCENA I.

GASPAR. — SEPTILICI, APOI UN APROD

GASPAR

Luata-ţĭ tóte mĕsurile? Strejile turcescĭ se ămble prin Tătăraşĭ, la meterezele zidurilor se fiă aşezate puscile, porţile curţeĭ se fiă bine păzite . . . la cel maĭ mic semn de rescólă, ucideţĭ! . . .

SEPTILICI

Tóte mĕsurile sunt luate, rescóla este liniştită Măria Ta, Tătărăşeniĭ cred pre Bucioc slobod . . . nu e nicĭ o grijă din partea lor.

GASPAR

O el nu ne va scăpa, nu este în tóte ḑilele rescólă . . . el nu ne va scăpa! . . .

SEPTILICI

Şi Irina, Dómne, pe care o neaşteptată întêmplare a smuls-o din braţele Mărieĭ Téle . . .

APRODUL (intrând)

Boeriĭ s'aŭ adunat şi ascéptă porunca Mărieĭ Téle.

SCENA II

Aceiaşĭ. — SEPTILICI

GASPAR

Se intre!

(Boeriĭ intra pre rând, salută profund şi staŭ în jurul laviţilor şi a Divanuluĭ)

www.dacoromanica.ro

GASPAR (către Septilici, pênă când boerii intră)

Hârtiele Lupului? Aide, trebue lovitură de mórte (către boerĭ) Iaca sfetuiciĭ ţĕreĭ; şedeţĭ boerĭ! (eĭ se aşéḑă. Gaspar se urcă la tron). O grea împregiurare vĕ aduuă, boerĭ micĭ şi marĭ aĭ domnieĭ mele, sfatul şi hotărîrea divanuluĭ va deslega o trébă durerósă ăuimeĭ mele.

UN SFETNIC

Vorba cu sfatul ţĕreĭ feresce pre Domuĭ şi ţĕrĭ de primejdiĭ.

ALTUL

Peutru aceea a dat D-ḑeŭ, Măria Ta, ca Impĕraţiĭ şi Domuiĭ cârmuitoriĭ ţĕrilor, se aibă sfaturĭ pre lêugă siue, cu carĭ vorbiud, o trébă s'o frameute.

GASPAR

Aşia boerĭ: uuul uua, altul alta rĕspuuḑêud, se lămuresce lucrul, care e maĭ spre îudemâuă. Suuteţĭ poftiţĭ, boerĭ, se lămuriţĭ lucrul astăḑĭ: Voruicul Bucioc se-şĭ ia plata de la D-vóstră, de la ţéră, peutru trădările séle. . .

UN SFETNIC

Trădător el! . . .

GASPAR

Trădător el! Aţĭ vĕḑut chiar ierĭ cete de Tataraşeuĭ împlêud curtea domuéscă cu strigăte protivuice . . . Tataraseuiĭ veniaŭ eĭ la privilescea ţepeĭ haiduculuĭ, înarmaţĭ cu ghióge şi fliute, fără se fiă împiuşĭ de o mâuă óre-care? Semeţia obrasuică a prostimeĭ, puue-va capul luĭ Bucioc maĭ pre sus de al Domuuluĭ ţĕreĭ? Aştept judecata ţĕreĭ priu gura vóstră, crediucioşĭ boerĭ, (uuul aprod). Se se aducă Voruicul Bucioc! Veţĭ vedea! Veţĭ vedea aci, în aste hârtiĭ, de a îucălḑit Domuul Moldoveĭ uu şérpe la sîuul sĕŭ.

www.dacoromanica.ro

SCENA III

Aceiaşĭ,—BUCIOC adus de strejĭ turcescĭ.

BUCIOC

Eaca, boerĭ, înaintea judecăţeĭ pre cel ce făcea judecata! Orb norocul la suiş şi lunecos d'a sta pre loc, grabnic pornitor la coborîş!...

GASPAR

Norocul e cum şi-'l face omul, Vornice...

BUCIOC

Măria Ta sciĭ acésta...

GASPAR (aparte)

Semeţiă... (tare) Hatmane, citesce. (Septilici se îndoesce).

BUCIOC

A! D-ta Hatmane! Eaca sfatul Mărieĭ séle! Citesce Hatmane... Deslegaĭ prea bine cărţile sêrbescĭ ale părinteluĭ Evlogie, starițul Némţuluĭ, ca se nu poţĭ aḑĭ citi cărţile duşmanilor luĭ Bucioc.

SEPTILICI (aparte. desfăcênd hârtiile)

Ciudat! mĕ sfiesc de omul acesta chiar şi când capul luĭ e sub călcâiul meŭ...

GASPAR

Aĭ cerut dreptate pentru ţéră, Vornice... écă o cer şi eŭ de la ţéră asupra vêndĕtorilor meĭ.

SEPTILICI

Eacă, boerĭ, o carte de la Gavril Movilă, prin care vestesce boerilor, uniţĭ cu Vornicul, că el cu Turciĭ şi Domnul Ardealuluĭ o se intre în ţéră (o dă sfetnicilor).

www.dacoromanica.ro

BU IOC (aparte)

Ce ḑice el? (tare) Către cine e acea carte boerĭ?

UN SFETNIC

Către visternicul Lupu.

BUCIOC (aparte)

Dómne! sunt hârtiile furate! O! Inţeleg! (tare) Dar o scrisóre ce ne trămite cine-va boerĭ, nu dovedesce, că cel ce o primesce este. . .

GASPAR

O! nu este o carte numaĭ; sunt ḑecĭ de cărţĭ, cu Becleanul, cu Turciĭ, cu Gavril Movilă. . . Zolkiewski de la Leşĭ, el singur a vestit Domnieĭ-nóstre că din iscódele de la Stambul este scire şi dovédă cum boeriĭ Domnieĭ lucréză spre a ne pune rĕŭ cu Turciĭ, spre a aduce mazilia nóstră! Ce ḑicĭ Vornice la acestea? (depune înaintea boerilor hârtiĭ).

BUCIOC

Ḑic că „fericiţĭ aceĭ Domnĭ, carĭ nu fac nimic numaĭ dupe gândurile lor nicĭ din şiopte. . .“

UN BOER

Aicĭ, Vornice, nu este gând domnesc, nicĭ şopte, ci o carte de la Leşĭ.

GASPAR

Vornice Bucioc, eştĭ înaintea Sfatuluĭ ţĕreĭ, înaintea Dreptăteĭ. Nu uita, Vornice Bucioc, că escĭ înaintea scaunuluĭ Domnesc.

BUCIOC

Fericiţĭ aceĭ domnĭ, cărora supuşiĭ le slujesc din dragoste, nu de frică, căcĭ frica face urîciune, şi urîciunea cât de târḑiŭ tot isbucnesce.

www.dacoromanica.ro

UN SFETNIC

A este batjocură!

GSAPAR (aparte)

Mândria luĭ mĕ ajută! (tare) Auḑiţĭ, auḑiţĭ boerĭ...

UN SFETNIC

Inaintea Domnieĭ se cade vorbă cu cuviinţă... Bine, Vornice, lăsaveĭ ńeîndreptate pârele Leahuluĭ?

BUCIOC

Ce ḑice el? C'am trădat domnia la Turcĭ? Bârfe de duşmanĭ! Domnia?... Am apĕrat-o, ca ierĭ, în douĕ rândurĭ, de loviturele ţĕreĭ resculate; am lovit cu mórte pre ceĭ ce nu maĭ puteaŭ îndura pĕsul ţĕreĭ, ca se scutéscă ţéra de pustiirea ordelor străine, şi voiŭ ardica braţul străinilor, eŭ însu-mĭ, asupra acesteĭ ţĕrĭ? O! asta nu o credeţĭ, nu o puteţĭ crede boerĭ...

(Ezitare între sfetnici)

GASPAR

Doveḑĭ pentru doveḑĭ, boerĭ...

BUCIOC

Doveḑĭ! Măria Ta, Bucioc nu dă doveḑĭ despre sângele ce-ĭ curge prin vine... Bucioc n'are nevoiă, se dovedéscă iubirea sa de ţéră... El este boer român... Dea-le acelea doveḑĭ aceĭ carĭ ḑic că iubesc ţéra ce o cârmuesc, dar în legăturĭ cu Leahul, ridică asupra eĭ furtuna cumplită a Osmanuluĭ; dea-le acele doveḑĭ aceia, carĭ imprumută străinilor braţul lor, spre a lovi pre puţiniĭ românĭ, ce aŭ maĭ rĕmas în fruntea ţĕreĭ... O boerĭ! Nu fiţĭ nepĕsătorĭ vĕḑênd focul caseĭ mele... De păretele meŭ sunt lipiţĭ păreţiĭ caselor vóstre. Insetat-aţĭ voĭ după robia străină? Uitat-aţĭ pre Alexandru Iliaşĭ de la Muntenĭ? Acolo nu era Bucioc,

www.dacoromanica.ro

era Veleli . . . Eraŭ Greciĭ! . . . Puneţĭ în pórta curţeĭ capul luĭ Bucioc, déră luaţĭ bine séma la al vostru!

(Emoţiune între sfetnici)

GASPAR (cu o mănia conţinută abia)

Cum, boierĭ, voĭ tăceţĭ? Voĭ lăsaţĭ ca Domnul se fiă cu obrăsniciă înfruntat înaintea vóstră? Acésta e dreptatea? Ţéra cere dreptate pentru ea, şi acésta e dreptatea ce ea o dă Domnuluĭ sĕŭ!

UN SFETNIC

Măria Ta! . . .

GASPAR (cu mănia crescêndă).

Voĭ tăceţĭ! . . . Fiă! Ţéra va dice ce va pofti, dér nu vor rĕmânea nepedepsiţĭ vêndĕtoriĭ meĭ . . . trădătoriĭ Domnieĭ . . .

UN SFETNIC

Măria Ta, Măria Ta, milostivire, vornicul Bucioc e sprijinul ţĕreĭ! . . .

GASPAR (mănia sporindă)

Sprijinul resculătorilor ... Da, voiŭ găsi şi eŭ ver-un sprijin capuluĭ sĕŭ . . . A! Vornice, credĭ că cu vorbele-ţĭ de miere veĭ îndulci urgia ţĕreĭ? Prea bine, déca ţéra nu crede dovedile trădăreĭ . . . ţéra va crede cel puţin pre acele, care vor arĕta pre Bucioc *furul* banilor ţĕreĭ . . .

TOŢI

A! (Bucioc se rédimă de un jeţ)

GASPAR

A! . . . Tremurĭ Vornice! . . . Vedĭ că décă n'am şi eŭ cuvinte de acele lungĭ şi imflate, ce aĭ învĕţat în scólele de la Liovu . . . am însă aci osânda furilor banilor ţĕreĭ.

SFETNICI

Furu! . . . El fur de baniĭ ţĕreĭ! . . .

www.dacoromanica.ro

BUCIOC (în sine)

Dumnedeul meŭ! Dumnedeul meŭ! . . . Lupu! se fiă adevĕrat?! . . .

UN SFETNIC

Ce fel, Vornice, tacĭ? . . . Se fiă adevĕrat? . . . Adineaore în rostul D-téle, anima nóstră a ghicit nevinovăția D-tele...

BUCIOC

Mĕ pot apĕra de furiĭ nevĕduțĭ aĭ cinstei mele?

GASPAR

Heĭ! Heĭ! O sută pungĭ de aur, din darea de pe malvazie! Nu ne necinstim pe puțin, Vornice . . . Heĭ! Heĭ!

SCENA IV.

Aceiașĭ. — LUPU

LUPU (intrând cu precipitare)

Boerĭ! Vornicul Bucioc e nevinovat! . . .

TOTI (cu satisfacere)

A! . . .

GASPAR

Nevinovat de ce?

LUPU

De amestecul cu sfaturele ascunse, cu nemulțămițiĭ de Domniă . . .

GASPAR

Dér atuncĭ! . . .

LUPU

Eŭ sunt acela, boerĭ . . . Acele hârtiĭ . . . sunt ale mele . . . Mi s'aŭ furat de . . . D-luĭ . . . (arĕtă pre Septilici) O! veĭ plăti! . . .

www.dacoromanica.ro

BUCIOC (cu emoțiune)

Nu! . . . nu este adevĕrat . . .

LUPU

Eŭ sunt vinovatul, boerĭ... Vornicul Bucioc uită, pentru prima dată uită că e Vornicul țĕreĭ, Vornicul luĭ Măria Sa Gaspar.

GASPAR

Auțițĭ, boerĭ? . . . Dér pungile furate . . . lipsa din baniĭ țĕreĭ? . . . (aparte) Loveam pre Bucioc ș'o se fiă lovit și ginerele . . . cu atât maĭ bine! . . .

LUPU (aparte)

A! sunt perdut . . . (tare) Baniĭ țĕreĭ? Nu uitațĭ boierĭ că nu Bucioc, ci Lupu este Visternicul țĕreĭ . . . Eŭ sunt . . .

BUCIOC

Ce aud? . . . Fur? tu Lupule! . . . Rușinea némuluĭ nostru?... O nu! Nu este adevĕrat! . . . Voiesce se mĕ scape pre mine . . . nu-l credețĭ! . . .

LUPU

Adevĕrat! . . . (aparte) In curênd țéra va vedea cum aceĭ banĭ s'aŭ dat pentru oștirile luĭ Becleanu . . .

GASPAR (aparte)

Scăpat! . . . O! dér nu pe mult! . . . (tare) E bine boerĭ... Suntem noĭ aicĭ la privelisce de dicĕtorĭ? . . . Visternicul țĕreĭ *a furat* . . . déră socrul nu aștéptă el óre se găséscă în fundul sacilor furațĭ . . . Domnia țĕreĭ? . . .

UN SFETNIC

Domnia țĕreĭ? . . . Nu! Măria Ta. . . Bucioc este nevinovat. . . .

LUPU (depunênd înaintea sfetnicilor hârtiĭ)

Ecă aci, boerĭ, dovedĭ că numaĭ Lupu. . . (aparte) O! va fi

www.dacoromanica.ro

mêntuit: rescóla va isbucni... Turciĭ trebue se fiă întraţĭ.

UN SFETNIC (după ce a citit hârtiele)

Aproḑĭ! Duceţĭ pre Visternicul Lupu în temniţa curţiĭ... D-ta Vornice esti slobod!...

GASPAR

Se i se ia semnele vrednicieĭ.

BUCIOC

Perdut!... Ruşinea némuluĭ meŭ!... (pausă). Da, boerĭ! Loviţĭ, loviţĭ pre fur! Vornicul Bucioc însémnă cu voĭ osânda furuluĭ;.... nu iubirea fiilor, nu iubirea rudelor séle, ci a ţĕreĭ a jurat Bucioc! Loviţĭ, loviţĭ pre fur, pre trădător! Se plângă ănima părinteluĭ, dar mâna Vorniculuĭ se lovéscă fără cruţare pre vinovat!... Fiul meŭ!... fur de baniĭ ţĕreĭ!... Perdut!... Copila mea... Copila mea!...

GASPAR (aparte)

Nu! câştigul nu va fi al tĕŭ!... (tare) Mâna D-téle Vornice... Impăcare înaintea ţĕreĭ! Şi acum vĕ poftesc pre toţĭ la ospĕţ boerĭ, în cinstea nevinovăţieĭ Vorniculuĭ Bucioc!...

SEPTILICI (aparte)

Ce nu putu face Domnia, va face otrava.

SCENA V.

(Piaţa Copouluĭ)

TERGOVEŢI, APRODI CU ARESTANŢI

UN TERGOVEŢ

Bre!... Din ce primejdiă a scăpat Vornicul...

AL II-LEA

Ḑice că s'a dovedit, că Lupu Visternicul a prĕdat visteria şi divanul l'a aruncat şi l'a osândit la munca obstéscă, ér pre Vornicul l'a otrăvit Vodă la masă; închinând în sĕnătatea luĭ... a turnat otravă în cupele boerescĭ...

www.dacoromanica.ro

AL III-LEA

N'a murit de cât vr-o treĭ boerĭ...

O FEMEE

Atâta?... Treĭ lipitorĭ maĭ puciu...

I-IUL TERGOVEȚ

Tacĭ femee, Vornicul Bucioc nu e lipitóre!...

AL II-LEA

Al draculuĭ Vodă!... ḑice că a dat pricină că era cotlite bucatele, ș'a pus în par urechile bucătaruluĭ!...

AL III-LEA

Veḑĭ? semn rĕŭ... O se fiă bejeniă... Eaca, s'a pornit adinoară maĭ multe olace spre Galaţĭ și spre Colomea.

AL II-LEA

Ce-o maĭ fi, Dómne, ce-o maĭ fi?...

SCENA VI

APROḐI, ARESTANȚI, ȚIGANCA.

APROḐI (aducênd arestanțĭ)

In lăturĭ, ómenĭ bunĭ, în lăturĭ, se grijim locul, o se iasă boerimea cu geredul. (Arestanțiĭ măturā)

ȚIGANCA (către cel după urmă arestant)

Staĭ, dragul mameĭ, o vorbă; te urmăresc tocmaĭ de la temniță.

ARESTANTUL

C mamă! mamă! Veḑĭ ce amară e pânea temniţiĭ!....

APRODUL (ḑărind ţiganca)

Fugi d'acolo, ţigancă, în lăturĭ?...

ȚIGANCA

Lasă căpitane, lasă... sunt o bétă femee,... nu te teme.

www.dacoromanica.ro

(arestantului) Dumnedeŭ e mare, Iftime! Déră nu e vreme de perdut: iute, spune curênd, bietul jupân Lupu, ginerile luĭ Bucioc, este în temniţa unde escĭ tu Iftime?

ARESTANTUL

Da mamă.

ŢIGANCA

Se-i spuĭ în fundul cel maĭ tainic al auḑuluĭ seŭ, veste bună de la jupân Varlam; pre mine nu m'aŭ lăsat se-l vĕd la temniţă; spune ĭ că un turc mare a sosit în taină, cà se prindă scamnul Domnieĭ şi se mazilésca pre Gaspar.

APRODU

Ce dracu faceţĭ voĭ acolo? Haide, la lucru! La lucru mâ! Nu veḑĭ că sórele e a chindiă? Las'o dragostea pre mâne, fârtate.

ŢIGANCA

Aoleo! Dragoste de mamă, jupâne căpitane; sunt béta mama luĭ.

APRODU

Mama luĭ! Ce-mĭ pésă! In lăturĭ, orĭ 'ţĭ sfăram măselele! Haide, păşăsce, diochiatule.

SCENA VII

(Arestanţiĭ grijesc tot îndepărtându-se la fund pênĕ es din scenă)

GOIA. — SEPTILICI.

GOIA

Iacă aci, Hatmane! Va urma serbarea . . .

SEPTILICI

Locul e bine ales . . . In fund codriĭ Copouluĭ . . . în vale priveliscea Iaşilor . . . Aşa dér Goio, ne-a scăpat şérpele de sub picior? . . .

www.dacoromanica.ro

GOIA

Vodă s'a împăcat cu el şi l'a îmbrăţişat, cu multe vorbe bune.

SEPTILICI

Vorbe de Domn!... nu astea sunt primejdióse noue, Postelnice!

GOIA

Apoĭ?...

SEPTILICI

Vodă-l pasce... Nu vinovăţia luĭ ducea pre Vornicul la mórte, cum nu nevinovăţia luĭ, -ĭ-a întors mila şi dragostea domnéscă!

GOIA

Dér Bucioc a jurat luĭ Vodă, că el, care pênĕ ierĭ nu voia se audă pomenindu-se de legăturĭ cu Leahul, el va încingemaĭ ântêiŭ sabia, déca Turciĭ ar cercá se intre în ţéră.

SEPTILICI

Când cuţitul e la grumazi, omul se légă la multe; ascultă-me pre mine, Postelnice, Vodă-l pasce...

GOIA

Se-l pascem şi noĭ, Hatmane, orĭ suntem perduţĭ...

SEPTILICI

Am un plan;... da, Bucioc nu se va bucura mult de isbânda sa...

GOIA

Cum?... Ce fel?

SEPTILICI

Curtea vine aicĭ se bată geredul... Sunt mulţĭ poftiţĭ.... lume multă... aproţĭ... arcaşĭ... înţelegĭ Postelnice?...

www.dacoromanica.ro

GOIA

Nu! Ḑeŭ nu pricep nimic.

SEPTILICI

Atâta ţi-e Latinésca? . . . Din atâtea săgeţĭ ce sbor prin aer, ce se crucişéḑă, strebat câmpiĭ pênĕ în codriĭ Copouluĭ . . . nu tóte lovesc ţinta . . . şi unele sunt unse cu otravă căzăcéscă!

GOIA

Da, pricep . . . Unele nu lovesc ţinta, cad pre jos.

SEPTILICI

Ha! ha! ha! De minune, veḑĭ că escĭ isteţ. N'am ḑis asta; dér lasă, veĭ vedea, mulţămesce-te cu atât: Bucioc va muri! Haide! Caiĭ ne ascéptă în vale.

GOIA (aparte)

Déca Schimni-Aga s'sesce astă-ḑĭ, isbânda e unmaĭ a mea . . . Mergĭ înainte, Hatmane . . . Te ajung. (scóte o hârtie ş'o citesce) „Fiĭ sigur, că marĭ bunurĭ câştigam, déca astă-ḑĭ daĭ pre Vodă pre mânele Turculuĭ. De nu escĭ perdut . . “ (stringe hârtia) Da, asta -mĭ va fi portiţa de scăpare! . . . (se depărtézĕ).

SCENA VIII

(In momentul când ḑice Septilicĭ „Bucioc va muri“ Maria ese din căsuţa de la drépta, şi ascultă)

MARIA, APOI FLOREA.

MARIA (aparte)

Dumneḑeule! . . . Ce ḑic eĭ? . . . Ce vor se facă? Cum putea-voĭ óre vesti domnieĭ séŭ Vorniculuĭ, de a se feri de nouele lor curse.

FLOREA (eşind şi ea)

Bine, Mariórĕ, te poţĭ duce . . . Biata mătuşa-ta e maĭ bine, voiŭ rĕmânea eŭ lêngă dênsa.

www.dacoromanica.ro

MARIA

Când aĭ sci mamă . . . adineaora . . .

FLOREA

Ce este? Ce maĭ este? Iară-şĭ vre-o nenorocire? Bietul Tóder, tată-tĕŭ póte . . . De atâtea ḑile nu maĭ stăm de cât de grije şi de suspinurĭ.

MARIA

Nu mamă. . . . D'acolo, d'ínapoia uşeĭ am auḑit vorbindu-se aicĭ. . . D-ḑeŭ va ierta fapta mea mamă... Vorbéŭ de bunul boer. O! trebue se fiă aceĭ douĭ boerĭ duşmanĭ aĭ Vorniculuĭ.

FLOREA

Eĭ! pre aicea! . . .

MARIA

Vorbéŭ de serbare . . . de adunare aicĭ . . . am auḑit rostindu-se numele luĭ Bucioc, am lipit tare urechia la uşă . . . nimica ! . . . Deschiseĭ uşa . . . eĭ se ducéŭ ḑicênd: va muri Bucioc!

FLOREA

Va muri, cine?

MARIA

Anima nu-ţĭ vorbesce mamă? . . . Este vre-o nouă cursă ce tind bietuluĭ naşu, mamă. Déră se nu perdem timpul; ce e de făcut? . . .

FLOREA

Pogóră-te în vale curênd, fata mea. . . . Dute în Muntenime, la curtea boeruluĭ . . . spune tot naşeĭ.

MARIA

Da, mĕ duc. Biata Dómna Irina! numaĭ de aşĭ afla-o (s'aude musica şi tropote).

www.dacoromanica.ro

FLOREA

Déră ce s'aude? . . . Vorbéŭ, ḑicĭ de serbare? Este gereḑul. (privind la stênga) Alaiŭ Domnesc . . . vine într'acolea, écă arcaşiĭ cu tolbele pline de săgeţĭ; (lovindu-şĭ fruntea) Mario, pricepĭ tu? Eĭ aŭ vorbit, ḑicĭ, de săgeţĭ, de mórte, de Bucioc? . . . O! D-ḑeule, alérgă copilă!

MARIA

Curênd mamă, intră în casă; lasă, am şi eŭ gândul meŭ, să veḑĭ. . . .

FLOREA

Ce vreĭ să facĭ? (privind) Uite, Vodă şi boeriĭ s'aŭ pogorît de pre caĭ. . . . Eĭ vinŭ . . . écă naşul . . . Ce vreĭ se facĭ Mario? Se-ĭ vorbim? Se-ĭ spunem ce aĭ auḑit? . . .

MARIA

Déră cugetă, mamă! Nu ne vom putea apropia de el . . . lêngă Vodă, într'o ḑi de serbare, în miḑlocul atătuĭ alaiŭ!... A! lasă mamă, el va fi mântuit; vino mamă!

FLOREA

Nu pre aci copila mea, este alaiul; vino, vino prin dosul curţeĭ.

SCENA IX.

(In timpul dialoguluĭ din urmă mulţimea începe a se grămădi în scenă din diverse părţĭ: aproḑĭ, arcaşĭ, pantirĭ, pandurĭ, se aşéză în grupe, alaiul intră în sunetul meterhanaleĭ)

GASPAR

Sosiţĭ, boerĭ, pregătiţĭ arcurile, faceţĭ se sbârnăe aerul de săgeţĭ, deşertaţĭ voinicesce tolbele vóstre!... (către Bucioc). Voiŭ ca isbânda înţelepciuneĭ D-téle să se serbeze cum se cuvine la domniă.

BUCIOC

Dea D-ḑeŭ, Măria Ta, ca isbânda dreptăţeĭ să se înde-

www.dacoromanica.ro

séscă atâta la Domnia Mărieĭ Téle, în cât sĕ nu maĭ pótă fi serbătorită ca un lucru rar și minunat!

GASPAR

Strâmbătate cu voia mea nu este . . . Lupu strâmbătățit óre a fost de divan?

BUCIOC

O! Dómne . . . la Moldova singurĭ ceĭ marĭ judecătorĭ, singurĭ pârîșĭ și singurĭ deplinitoriĭ legeĭ; Lupu de ceĭ marĭ este judecat, de ceĭ marĭ pârît, de ceĭ marĭ intemnițat, și la muncile țĕreĭ aruncat este

GASPAR

Déră Lupu este trădător la Turcĭ.

BUCIOC

Vornicul Domnieĭ n'a jurat Mărieĭ Téle că el cel d'ântâiŭ va muri contra Turcilor, déca ar cercá să intre în țéră?

SEPTILICI

Măria Sa scia pênĕ astă-dĭ, Vornice, că ânima D-téle erá spre Leșĭ.

BUCIOC

Anima mea este spre țéră, nu vréŭ pre Leșĭ, nu vréŭ pre Turcĭ! . . . Sĕ rĕmânem, Dómne, Românĭ Moldovenĭ! . . . Lupu 'șĭ plâtesce amar rĕtăcirea luĭ, sórta luĭ pune lacrimĭ boerĭ, în ânima mea de părinte, déră fiă cá sórta luĭ sĕ spună Hatmanuluĭ Septilicĭ, s'amintéscă Postelniculuĭ Goia...

GOIA (cu intențiune)

Măria Ta, se se dea semnul? . . .

GASPAR

Dér Postelnice, și sĕ se facă lucrul domnesce! . . . Vréŭ sĕ serbăm cu strelucire, cum simte țéra, acéstă ḑi de sĕrbătóre pentru Bucioc! . . . Mĕ înțelegĭ, Postelnice? De douĕ

www.dacoromanica.ro

orĭ ḑi de sĕrbătóre, căcĭ nu numaĭ dreptate Divanul 'ĭ-a făcut-o, déră şi de la mórte neasceptată a scăpat. Pus-aĭ, Hatmane, la stâlp urechile bucătarilor carĭ ne otrăviră cu bucatele cotlite?

GOIA

Mila Mărieĭ Téle . . . (către aproḑĭ) Heĭ aproḑĭ, heĭ arcaşĭ, feţĭ de smeĭ, faceţĭ pofta Mărieĭ Séle luĭ Vodă! . . . Spargeţĭ văzduhul . . . Sĕ culégă crainiciĭ săgeţile vóstre, colo, departe, preste codriĭ Copouluĭ.

TOŢI

Ura! . . . Trăéscă Domuia! . . .

GASPAR

Se trăéscă Bucioc, boerĭ! . . . Se trăéscă Bucioc! (aparte) Oh! acest strigăt mĕ înăduşă, hărcăe în peptul meŭ! . . .

BUCIOC

Sĕ trăim cu toţiĭ, boerĭ şi arcaşĭ, sĕ trăim cu toţiĭ, spre a face din pepturile nóstre scutul ţĕreĭ ameninţate. Măria Ta (dându-ĭ arcul de pre tava de aur a copiluluĭ de casă) Buzduganul e al Domnieĭ, arcul a fost al vitejieĭ! . . . Domniĭ rĕĭ întrebuinţaŭ buzduganul în ţĕră, ceĭ vitejĭ arcul la hotare; asvârle, Dómne, săgéta de cinste! copiĭ, aproḑĭ, boerĭ măriţĭ!... Écă săgéta Dómunéscă o sĕ sbârnăe . . . Haide boerĭ, spuneţi-ĭ ţinta!

UN APROD

Sus, pre malul Nistruluĭ,
In peptul Cazaculuĭ! . . .

ALTUL

Dup'aĭ Bucovineĭ munţĭ,
Unde sunt Leşiĭ ceĭ mulţĭ! . . .

ALTUL

In spre cel sfinţit de sóre,
Tot în pepturĭ de maghiare! . . .

www.dacoromanica.ro

ALTUL

La Tătarul rĕŭ vecin,
In peptul luĭ necreştin.

GOIA

Nu la Leşĭ, Cazacĭ, Tătarĭ:
Sunt duşmanĭ cu mult maĭ marĭ!
Nu la Nemţĭ, nicĭ Ungurenĭ,
Ci 'n Turcĭ, cá la Resboienĭ.

TOŢI

Ura! veḑĭ de nemeresce
Ţinta ce-ţĭ-o prorocesce!

GASAPR

Vornice, ţintă nu-mĭ puĭ?
Nu ghicescĭ în peptul cuĭ?

BUCIOC

Nu la Ungurĭ Dómne'ĭ ţintă,
Nu 'n Cazacĭ, nicĭ Turcĭ, Tătarĭ;
Cunsoc alţĭ duşmanĭ maĭ marĭ....

GOIA şi SEPTILICI

Ce auḑŭ, el ce cuvêntă?
Cum, maĭ sunt duşmanĭ maĭ tarĭ?

BUCIOC

E zavistia, mândria,
Nedreptatea, făţăria,
Este ura dintre noĭ,
Este pofta de domni noĭ!

CORUL

Ura! veḑĭ de nemeresce
Ţinta ce-ţĭ-o pregătesce!

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI (aparte)

Bucioc încă n'aĭ ghicit,
Ţinta tn n'aĭ nemerit!

GASPAR

Copiĭ trageţĭ! Eŭ voiŭ astă-ḑĭ se mĕ 'ntrec în arc cu voĭ,
Cá Stefan, cá Ion Vodă, cá atâţia Domnĭ eroĭ!

(Trage arcul, săgéta sbóră)

CORUL

Se trăéscă Gaspar Vodă, se ne scape de nevoĭ!

UN APROD (în depărtare)

Săgéta a lovit asupra uneĭ oĭ în stână?

CORU

Asupra nneĭ oĭ? ce ogur se fiă?

GOA

Semn de învingere la resboiŭ . .

BUCIOC

Semn că în cel slab şi nevinovat lovesc maĭ adesea săgeţile domnescĭ.

(Maria şi Irina se arétă în fund. Maria ḑice: răbdare Dómnă, răbdare: orĭ este perdut!—O opresce d'a se rapeḑĭ la Bucioc).

GASPAR (aparte)

O pre tine nu te vă cruţá pênĕ în capăt! (tare) Şi în lucrarea întêmplăreĭ găsescĭ, Vornice, bătătură pentru gândurile D-téle amărite! Se vedem, Vornice, córda arculuĭ D-téle nu sbârnăe?

SEPTILICI

D-ta, Vornice, nu veĭ lovi óia cea slabă şi nevinovată!...

BUCIOC

Nu, eŭ sunt deprins a lovi capete de vulpĭ.

www.dacoromanica.ro

GOIA (aparte)

Ce ḑice?

SEPTILICI

Aḑĭ nu-ĭ ḑi de vênătóre Vornice. (aparte) Te voiŭ vêna eŭ pre tine, dihore!

SCENA V.

Aceiaşĭ. — IRINA, — MARIA.

BUCIOC (întinḑênd arcul)

Multe fiare din ceĭ codri, multe vulpĭ, şi lupĭ turbaţĭ
De Românĭ vor fi deacuma drept în ânimĭ săgetaţĭ!
(slobóde săgéta)

TOŢI

Ura! Se trăéscă Vornicul Bucioc!

GAPSAR

Auḑiţĭ, auḑiţĭ! ce strigă crainicul?

CRAINICUL (în depărtare)

Aŭ dărâmat un uliu din sbor!

CORUL

Ce însemnéḑă? Ce augur se fiă?

GASPAR

Se trăescĭ, măre Vornice, uliul e pasere stricătóre . . (luĭ Goia) Ce ḑicĭ, măre Postelnice?

GOIA

Pasere stricăciósă . . .

SEPTILICI (cu intenţiune, luĭ Gaspar)

O! Măria Ta, Bucioc, Vornicul Mărieĭ Téle, nu dă nimenuĭ pas, când e vorba de derimat paserĭ stricăcióse.

BUCIOC (aparte)

Inţeleg, da . . . (tare) Rêndul D-téle, Hatmane . . .

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Sunt gata . . . O! d'aşĭ lovi şi eŭ Măria Ta . . . o pasere stricăciósă! . . . (lutiude arcul)

GASPAR (luĭ Goia)

Dér cum? Bucioc este lêngă el!

GOIA

Nu sciŭ, Măria Ta.

CORUL

Ţinta, ţinta.

MARIA (Irinei)

Opresce-te Dómnă! Opresce-te pentru D-ḑeŭ.

IRINA

Dér ce vrea el se facă?

CORUL

Ţinta! Ţinta! Hatmane!

MARIA (ese din şirurĭ şi strigă luĭ Septilicĭ)

Ţinta boerule! . . . Ce? nu cutezĭ óre s'o spuĭ? Voiŭ spune-o eŭ!

TOŢI

Ce ḑice? Ce ḑice? (confusiune, se reped la locul de unde a vorbit Maria).

BUCIOC

Ce este? Ce strigă acea copilă?

GASPAR (luĭ Septilicĭ)

Grăbesce . . . Este vreme, Hatmane!

IRINA (văḑênd pre Septilicĭ gata d'a sloboḑi săgéta se precipită strigând)

Fugĭ Bucioc!

GASPAR (se răpede spre a opri mâna luĭ Septilicĭ de pre arc, văḑênd pre Irina).

Opresce săgéta! Mişelule, ce aĭ făcut?

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Prea târdiŭ! Săgéta n'o duce mâna omuluĭ, ci D-deŭ.

IRINA (lovită de săgétă)

A! ânima! Bucioc! Bucioc! Dumnedeule... ânima...

BUCIOC (în fundĭ)

Tu, Mario? Ce strigĭ tu, copilă?

MARIA (vĕdênd pre Irina căděnd se aruncă spre ea)

Ajutor! ajutor! nănașa!

BUCIOC (alergând spre Maria)

Ce strigĭ tu, copilă? Irina?! unde?

MARIA

Vedĭ... mórtă, Dumnedenl meŭ!

BUCIOC (se răpede asupra cadavruluĭ)

Irina! o nu, nu se póte! Un vis rĕŭ! Mișeilor ucigașĭ, resbunare!

IRINA (redesceptându-se)

Dómne! Bucioc!

BUCIOC

Irina! draga mea copilă!

IRINA

Bucioc! o îmbrățișare!... am simțit mâna ta pre ânima mea. Buzele téle aŭ oprit sufletul meŭ, gata a sbura pre buzele mele! Dnmnedeŭ l'a ascultat. El a redat căldură sângeluĭ meŭ, cá se pot primi o după nrmă sărutare de la tine.

MARIA

Veĭ trăi, Dómnă! Sufletele iubite nu se despart lesne de lume!

IRINA

Maria! O sărutare, Bucioc! grăbesce!... focul mĕ arde, otrava, ânima, sângele... Bucioc! Bucioc! Ah!... (móre)

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Nu! nu veĭ muri! Dumneḑeŭ nu va îngădui mórtea ta... Tu mângâerea bĕtrâneţelor mele! (o sărută) Rece! Irina! Irina!

MARIA

Mórtă!

BUCIOC (sculându-se repede şi ducându-se la Gaspar)

Dreptate! resbunare împotriva ucigaşilor, de vreme că resbunarea n'am cerut-o ierĭ încă împotriva ta, Dómne. Escĭ Domnul meŭ, Domnul ţĕreĭ mele, déră şi eŭ sunt sociul aceleĭ femeĭ! Resbunare! Dreptate.

SCENA XI.

Aceiaşĭ. — UN OLAC.

OLACUL (intrând răpede)

Măria Ta! Măria Ta! Turciĭ aŭ trecut Dunărea de treĭ ḑile, lisofţiĭ câţĭ eraŭ la Galaţĭ, s'aŭ lovit cu eĭ. Părcălabul a căḑut ucis!

GASPAR

Turciĭ în ţéră? O trădare! Vornice Bucioc, auḑĭ, Turciĭ aduc în ţéră pustiire şi mórte! sângele Moldovenilor vá curge, altarele lor sânte vor fi batjocorite. Resbunarea ţĕreĭ, Vornice!

TOŢI

Resbunare!

BUCIOC

Turciĭ în ţéră? Moldova în sânge! O da Măria Ta! Resbunarea ţĕreĭ! (la cadavrul Irinei) Irina mórtă!

GOIA (luĭ Septilicĭ)

Nu-ĭ vreme de perdut, vino! la Schimni-Aga e mântuirea nóstră! (ese pre furiş).

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Vornice!

BUCIOC

O da! sunt Vornicul ţĕreĭ! Vornicul luĭ Gaspar! Săraculuĭ este îngăduit a dá un mormênt femeeĭ ce a iubit. Eŭ sunt Vornicul ţĕreĭ! . . . descléştă, Vornice, braţele téle din jurul grumazilor femeeĭ ce a murit pentru tine! Nu veḑĭ că escĭ Vornicul ţĕreĭ? Infige, Vornice, cuţitul în ânima ta, fă-o se tacă! Uiţĭ tu că escĭ Vornicul ţĕreĭ! . . . Irina mea! Irina mea! (cu lacrimĭ în voce, sărutând-o) înmormântaţi-o voĭ! Sociul sĕŭ e Vornicul Moldoveĭ! Turciĭ în ţéră! . . . Turciĭ séŭ Leşiĭ, cine intră cu arme în ţéră, este duşmanul eĭ! . . . La arme! La arme.

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL V.

SCENA I.

(Temnița Curțeĭ)

BUCIOC. — MARIA.

MARIA

Am semănat florĭ, busuiocul mirositor, vĕsdóga aurită!' am împodobit crucea, am aprins făcliĭ și am ars miresme sfinte la capul eĭ! . . .

BUCIOC

Florĭ! . . viorică rĕsărită pre tulpină uscată, ea s'a uscat de uscăciunea tulpineĭ. Făcliĭ? ânima eĭ era o făcliă cu lumiuă pururea limpede și dulce. Lumina ânimeĭ séle, luminá nóptea necazurilor mele! . . . Miresme sânte! . . . Ea însă-șĭ' s'a urcat la cer, cum după o furtună, în primăvéră, se urcă miresme tainice pre rațele cu carĭ Dumnețeŭ măngâe pământul îngrozit de troene. Irina! Sermana Irina! Sermană ederă, tu împresoraĭ un arbore uscat, mort;—a suflat vêntul și edera a fost smulsă, sdrobită sub greutatea tulpineĭ, căreia -ĭ făcea așia de tinere împodobirĭ! . . . Nu plânge copila mea. . . . Nu, nu lacrimile cinstesc altarul uneĭ sânte!

MARIA

Lacrimile sunt roua ânimeĭ pre flórea amintireĭ! . . .

BUCIOC

Se plângem! . . . Am vĕțut-o cățênd lângă mine, lovită

www.dacoromanica.ro

de săgéta ce nu căutá sînul eĭ, şi, ânimă mişeléscă! braţul meŭ n'a lovit pre ucigaş! A căḑut lângă mine, vênat al patimilor şi mrejelor curţeĭ, şi braţul meŭ a tras spada, nu ca se strepungă pre aceĭ ce puseseră vecinicia între mine şi dênsa, ci ca se facă din peptul meŭ un scut al ucigaşilor eĭ!

MARIA

Détoria către ţéră.

BUCIOC

Détoria? Se nu pótă omul plăti détoria către Dumneḑeŭ şi ţéră decât prin sânge şi măcel!... Détoria? firea neînsufleţită, óre apa ce murmură printre malurĭ, frunḑa ce şioptesce umbreĭ, ogorul ce deschide sînul sĕŭ muncitoruluĭ, tóte acestea -şĭ fac ele o détorie din a murmurá, a şiopti a se smălta cu florĭ?... Şi omul, omul, pururea în resboiŭ cu sine şi cu alţĭ ómenĭ, şi-a făcut o détoriă din resboiul împotriva sa, şĭ-a făcut o détoriă din resboiul cu ceĭ-alţĭ ómenĭ.

MARIA

Resboiul ânimeĭ măresce pre om... pênĕ la mĕsura luĭ D-ḑeŭ! şi détoria...

BUCIOC

Détoria? Se fiŭ prinsul Turculuĭ Schinder-paşa, se vĕd căḑênd sdrobită voinica nóstră oştire, ierĭ, la Ţuţióra, se fiŭ trădat de ceĭ cărora le făcusem numaĭ bine, de Tóder!

MARIA

Este tatăl meŭ... ertare... ertare pentru el?

BUCIOC

Un ânger cá tine, copilă, i-a asigurat ertarea luĭ D-ḑeŭ... Aruncat în temniţele Curţeĭ, mâne, astăḑĭ póte voiŭ dobêndi şi eŭ ertarea mea... mórtea.

www.dacoromanica.ro

MARIA

O nu! jupâne! nu! veĭ trăi! . . . veĭ trăi! . . . căcĭ este o dreptate pênĕ în sfêrșit. (clopotele resună)

BUCIOC

Voiŭ trăi . . . Auḑĭ acele clopote? Ele -ți respund copila mea. Este pe pământ o tainică înțelegere între lucrurĭ și ânimă.

MARIA

Tainică înțelegere! Acea tainică înțelegere a ânimeĭ -mĭ spune că veĭ trăi.

SCENA II.

Aceiașĭ. — TEMNICERUL.

TEMNICERUL (către Maria)

Haide Mario, dute fata mea, se nu cum-va se vină armașul cel mare (la și duce pre Maria, care ese. Se aud strigărĭ de veseliă) Fac gură mare boerii la Domniă nouă!

BUCIOC

Boerii la Domnie nouă?

TEMNICERUL

D'apoĭ n'auḑĭ clopotele și puscele împlând de un ceas văzduhul, în cinstea Măriei Séle luĭ Vodă Aron?

BUCIOC

Aron Domn! Déră Măria Sa Vodă Gaspar?

TEMNICERUL

Este acolo . . . la drépta, sciĭ, de când pre amêndouĭ v'a vêndut Tóder Brăniscénul, în casa căruia vĕ adăpostirăți după poticala de la Țuțióra . . . Este colo . . . ĕși petrece, ca D-ta jupâne, maĭ rĕŭ, o se-l gâdele aḑĭ, mâne, cu dandanaua ceea de fer din pórta curțeĭ.

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Gaspar la temniță și Aron Domn?

TEMNICERUL

Ale naibeĭ vremĭ, jupâne! . . . Cine maĭ putea crede că ineluțele astea (arétă férele) vor dismerdá mănușele și picióre boerescĭ, domnescĭ chiar?

BUCIOC

Aron Domn Moldoveĭ? O! nu! nu se póte, țéra n'a voit!...

TEMNICERUL

Nu se póte? Dér ce nu se póte în țéra Moldoveĭ? Se schimbă maĭ des Domniĭ, pre crucea mea, decât temniceriĭ!.. Țéra n'a voit! déră a maĭ întrebat cine-va țéra de ce 'ĭ este cojocul? Aron Vodă a intrat cu alaiŭ la Domniă. Auțĭ, colosus petrec boeriĭ Domnieĭ celeĭ nou e!

BUCIOC

Aicĭ jos petrece Gaspar și Vornicul sĕŭ.

TEMNICERUL

O se petrecĭ, jupâne, maĭ bine de cât mine . . . nu escĭ de géba ruda mareluĭ Vornic!

BUCIOC

Ruda mareluĭ Vornic? Marele Vornic sunt eŭ!... (se deschide ușa și intră Lupu).

TEMNICERUL (arĕtând pre Lupu)

Marele Vornic, étă-l! . . .

BUCIOC

Lupu? El Vornic?

SCENA III.

BUCIOC.—LUPU.

LUPU (către temnicer)

Lasă-ne! (către Bucioc) Părintele meŭ! părintele meŭ, mâna D-téle s'o sărut.

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Aĭ sărutat sus pre a luĭ Alesandru, nu veĭ săruta aci jos pre a luĭ Bucioc, mărite Vornice, Vornic al luĭ Alesandru.

LUPU

Am sărutat mâna luĭ Alesandru? Aşĭ fi sărutat-o pre a vóstră la treptele scaunuluĭ Domnieĭ, déca o voiaĭ . . . déca în loc d'a urma pre Gaspar în nebunésca luĭ ispită, d'a se măsurá la Ţuţióra cu oştirea Turcéscă, rămâneaĭ în fruntea ţăreĭ nemulţămite . . . Sunt Vornicul cel Mare, părintele meŭ, déră sunt Vornicul ţăreĭ cá se înapoez ţăreĭ pre Bucioc al eĭ . . .

BUCIOC

Minunat mizloc d'a înapoiá ţăreĭ pre Bucioc, făcênd din el un trădător al Domnuluĭ săŭ, un mişel.

LUPU

Vornice! . . .

BUCIOC

Da! un mişel, care se ésă cu capul pre tipsiă înaintea oştirilor Turcescĭ, ce intră în ţéră spre a o puté sărăci!

LUPU

Spre a o scăpá de pustiire şi sărăcire.

BUCIOC

Spre a aduce la Domniă pre un Alesandru, spre a rădica pre Visternicul Lupu, de aci din temniţele Curţeĭ, la Vornicia cea mare! . . . Spre a aruncá pre adevăratul mare Vornic, pre părintele D-téle, jupân Lupu, în acele cercurĭ de fer care ierĭ încă sdrobéŭ peptul şi mânele mele.

LUPU

O! te rog părintele meŭ, îndurare! nu eŭ te-am adus aicĭ; nu eŭ am îngăduit schingiuirile! . . .

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Nu tu? Şi pentru ce eştĭ Vornicul ţĕreĭ? Vornic mare al luĭ Alesandru, óre vornicia D-téle stă într'acea numaĭ de a pune la îndeplinire fapte mişeleşcĭ ale Domnuluĭ tĕŭ?

LUPU

Inchisóre, schingiuirĭ... Schindiru-paşa le-a poruncit, şi eŭ Vornicul luĭ Alesandru am desprins din jurul pieptuluĭ D-téle părinte, fiarele ce-l strivea... Eŭ Vornicul luĭ Alesandru, vin astă-ḑĭ se -ţĭ ḑic: Părintele meŭ, ţi-aducĭ aminte de ḑiua măceluluĭ din Orheiŭ? Sărmanu Ilie Cosmin nepotul D-téle fusese prins de panduriĭ domnescĭ, şi femeea luĭ în genunche cerea de la unchiul sĕŭ, de la Vornicul Bucioc, iertare ḑilelor părinteluĭ a şése copilaşĭ aĭ eĭ... Ânima D-téle socre -ĭ o dedé acea iertare... O! am vĕḑut, aĭ şters pe furiş ca şi acum, maĭ mult de o lacrimă, dér Gaspar a poruncit şi busduganul a lovit pe sĕrmanul Cosmin!...

BUCIOC

Mi-am făcut detoria!

LUPU

Ascultă, părintele meŭ: eraĭ Vornicul luĭ Gaspar, atuncĭ, sunt Vornicul luĭ Alesandru astă-ḑĭ... şi Bucioc părintele meŭ este în temniţa Curţiĭ.

BUCIOC

Da! amintirea luĭ Cosmin, mort pentru necredinţa luĭ către Domn... Eştĭ un vrednic Vornic!...

LUPU

Nu! nu veĭ muri! este un mizloc de scăpare... Uşile aceştea când nu le póte deschide dreptatea celuĭ pe care tirania l'a aruncat aci, uşile acestea le deschide mâna unuĭ fiŭ, a unuĭ prietin... Ascultă... deséră, când tăcerea se

www.dacoromanica.ro

va fi întins de asupra, uşile se vor deschide, temnicerul nu va fi acolo; în livédă un cal de Bugiac te aştéptă . . . încalecă, fugĭ, pribegeşce, fiĭ mântuit părintele meŭ!

BUCIOC

Sfat vrednic de cel care nu ţine în sémă legile ţĕreĭ séle!

LUPU

Este o lege a luĭ Dumneḑeŭ maĭ mare de cât legea omuluĭ, ea ḑice fiuluĭ: scapă pre tatăl tĕŭ . . . grăbeşce, dér grăbeşce . . . mâne ar fi prea târḑiŭ, la nópte Vodă a poruncit se tragă pre Gaspar în ţépă!

BUCIOC

Pe Vodă în ţépă!

LUPU

Pe Gaspar . . . grăbeşce, fugĭ părinte.

BUCIOC

Şi Vodă?

LUPU

Işĭ va lua plata ticăloşiilor séle.

BUCIOC

Voiŭ rĕmânea! Gaspar este Domnul ţĕreĭ şi Bucioc Vornicul eĭ. Dumneḑeŭ a uns fruntea luĭ cu mirul Domnieĭ şi Moldoveniĭ l-aŭ primit la Dreptate; Vornicul luĭ Gaspar nu va face alaiŭ Domnuluĭ sĕŭ numaĭ la părăḑi, la gereturĭ şi halcale, ci, décă Dumneḑeŭ a aşeḑat ast-fel, şi la mórte . . . Voiŭ rĕmâne! . . . cine dă voiă Vorniculuĭ luĭ Alesandru se ridă de Bucioc, sfătuindu-ĭ fuga şi pribegirea? Ţépa se ascute în pórta curţeĭ pentru Domnul meŭ? Apoĭ bine, o ţépă maĭ mult, fiule! . . . Ce bucuriă, ce sărbătóre pentru D-ta mare Vornice! Voiŭ rĕmânea! . . .

LUPU

De când fiul care trage din prăpastiă pe tatăl sĕŭ cu pri-

www.dacoromanica.ro

mejdia de a cădea el în prăpastiă, este un fiŭ rĕŭ? de când acel fiŭ batjocoreşce şi 'şĭ rîde de tatăl sĕŭ, pe care 'l scapă? Nu vreĭ se fugĭ, Vornice, nu vreĭ se laşĭ sórteĭ séle pe Gaspar? Te voiŭ scăpa eŭ de D-ta însuţĭ . . . cu voiă séŭ fără voiă, părintele meŭ, veĭ trăi! (este gata de a eşi).

BUCIOC

Un Domn la ţépă! unsul luĭ Dumneḑeŭ, acela a căruĭ frunte a sfinţit coróna luĭ Stefan şi a luĭ Alesandru! . . . O! duceţi-mĕ, duceţi-mĕ la piciórele luĭ! Puternic, eŭ m'am rădicat, sprijinit de détoriă, pe d'asupra capuluĭ luĭ . . . osândit la mórte, voiŭ îngenuchiá înaintea luĭ! . . . O! Vornice, nu scăpare vieţeĭ, ci dreptul de a săruta piciórele luĭ Gaspar, étă ce-ţĭ cere părintele tĕŭ.

LUPU

Êl veĭ avea, déră veĭ fi mântuit. (ese)

BUCIOC

Gaspar la ţépă, şi eŭ nu pot nimica! Şi sunt Vorniculĭ uneĭ ţĕrĭ care ḑicea că mĕ iubesce.

SCENA IV.

BUCIOC.—TEMNICERUL.

TEMNICERUL (intrând)

Nu ḑicém bine că nu de géba escĭ ruda Vorniculuĭ mare, jupâne? (deschide o uşă mică ascunsă în zid d'a drépta). P'aicea, jupâne, daĭ tocmaĭ în temniţa luĭ Gaspar! . . .

BUCIOC

A! ĕl voiŭ revedea! (intră pe uşa deschisă).

TEMNICERUL (reînchiḑând uşa)

Mâne nu se va maĭ închide o uşă peste tine, ci un capac de sicriŭ! . . . Déră sĕ ne grăbim. . . . Cumătru Tóder ascéptă!

www.dacoromanica.ro

SCENA V.

TEMNICERUL.—SEPTILICI.—TÓDER.

TODER (deschide uşa din fund)

Cumătre Ióne, Cumătre, nu viĭ? (Tóder intră, Septilicĭ -l urméză).

TEMNICERUL

Indată, — écă îndată . . .

TODER

Écă ceĭ 20 osmanlâĭ . . .

TEMNICERUL

Déră Turciĭ, Ieniceriĭ din strajă?

TODER

Écă iarba feruluĭ . . . (arétă pre Septilicĭ) tóte uşile se deschid înaintea boeruluĭ . . . că Schinder-Paşa, cel maĭ mare preste oştirĭ, se are bine cu D-luĭ.

TEMNICERUL

Sciŭ că Măria Sa Hatmanul este bine cu Schinder-Paşa, déră veţĭ D-ta, cumătre, eŭ sunt maĭ bine cu grumaziĭ meĭ, cu capul meŭ şi . . . (face semn de spânţurătóre) nu-mĭ dă mâna...

SEPTILICI (dându-ĭ banĭ)

Éca, încă 10 osmanlâĭ pentru . . . grumazĭ . . .

TEMNICERUL (primindu-ĭ)

Nu, nu pot să primesc. (către Tóder) Sunt nouĭ nouleţĭ, cumătre. (luĭ Septilicĭ) Iaĭ îndărăt, jupâne . . . (ĭ pune în brâŭ) Sunt sărac, dér cinstit, nu voiŭ se fiŭ slugă necredinciósă...

SEPTILICI (cu zimbet)

De minune! unde este Bucioc?

TODER

Maria spunea că era aicea . . .

www.dacoromanica.ro

TEMNICIERUL

Era aicea . . . este acolo la drépta . . . în temnița luĭ Gaspar . . .

SEPTILICI

Dér asta este în potriva poruncilor.

TEMNICIERUL

Porunca Vorniculuĭ Lupu . . .

SEPTILICI

A! Vornicul! m'așteptam . . el, Vornicul, trădězĭ Domnia! (aparte) De nu se isprăveșce tréba, Bucioc mâne este la putere . . . (tare) Ascultă moșule . . .

TEMNICIERUL

Poruncește . . . numaĭ vedĭ, datoriile slujbeĭ . . . . sunt om cinstit . . . . (Tóder se învârtește prin sală cătând ceva)

SEPTILICI

Șciĭ tu când o se ducă la țépă pe Gaspar?

TEMNICIERUL

Peste un cias—douě.

SEPTILICI

Nóptea . . .

TEMNICIERUL

E porunca luĭ Vodă . . . dice că s'o aflat că poporul sătul acum de Domnia cea nouă și-a întors ânima maĭ bună spre Gaspar și se tem se -l ducă la mórte diua în amédia mare, nu cumva se . . .

SEPTILICI

Ciudat dobitoc și poporul . . . E destul se cadă dușmanul sĭŭ cel maĭ urât ca se i se facă milă de el . . . Gaspar osindit la temniță, are astă-dĭ prietenĭ! dus la țépă va fi plâns și lăudat . . . Dér ascultă . . .

www.dacoromanica.ro

TODER

(luĭ Septilici) Nicăirea, nicĭ o ocniță unde se se ascundă măcar o mâță ...

SEPTILICI

(către temnicier) Găseșce mizloc de a ne ascunde aicea ... O! șciŭ eștĭ om de trébă ... (ĭ dă banĭ) Iaca pentru omul de trébă ...

TEMNICERUL (ia banii și gândesce)

Unde? ... A! este un loculeț ... numaĭ de, nu-ĭ tocmaĭ drăgălaș ... (deschide, prin un resort, un zid în fund, o tainiță mică plină cu oseminte și schelete; lumină roșietică; pe jos cad tidve. Tóder și Septilici fac o mișcare de oróre) Écă, aicea, heĭ! ce ḑiceţĭ de locușor?

TODER

Brrr! ce naiba e acésta, pare că-ĭ capiștea de la monastirea Némțuluĭ.

SEPTILIȚI

Aicea?

TEMNICERUL (rădicând tidvele și aruncându-le în tainiță)

De! Gavrile, și ulcióre tot după slobozeniă umblațĭ! . . La loc! . . . (către Septilici) Aicea e tainița Lăpușnénuluĭ . . . Veḑĭ tidvele astea, boerule Hatmane? Sunt tidve de boerĭ care ḑice că aŭ murit pentru ţéră, sĕraciĭ; aicea se închideaŭ de viĭ ceĭ carĭ nu plăceaŭ luĭ Măria Sa Vodă, și, o dată aicea, ușile astea de stejar și de fer pe d'asupra . . . Aleluia! . . .

TODER

Bieţiĭ boerĭ eraŭ aicea la strâmtóre! . . .

TEMNICERUL

Semănaŭ ca umbrele ómenilor care le închid zidariĭ în bolţile bisericelor ca se ţie zidurile. . . . Ha! ha! ha! eĭ, ce ḑiceţĭ de locușor?

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI (aparte)

Ce? vederea a nisce oseminte mute se mĕ îngrozéscă?... Dér de scapă Bucioc, ale mele vor adăoga pe acestea... (are) De minune. Vino Tódere!...

TODER

Eŭ? Eŭ! nu, zeŭ, nu! nu-mĭ place aşia glumă.

SEPTILICI

Ci vino! nu-ĭ timp de perdut... aud tropote în tindă. (temnicerului) Pe acolo va veni Bucioc, ḑicĭ?...

BUCIOC

Da, îndată o se -l auḑi intrând, atuncĭ pune urechia şi veĭ auḑi tot.

SEPTILICI

Prea bine. (aparte) Când va păşi pragul acela va fi mort! (către Tóder) Ci vino, vino Tóder (îl trage).

TODER

Aoleo! sfinte mucenice Tódere.

SEPTILICI (către temnicer)

Veĭ lăsa uşile tainiţeĭ crăpate. Trebue se auḑim, se vedem...

TEMNICERUL

Da. (închiḑând abia uşile din fund) Veţĭ auḑi tot... Uşile acestea sunt subţirĭ ca o cămaşă de boer. (închide altă uşă) Iacă un morment cu suflete viĭ! Vino jupâne, e vreme!... (ese prin fund).

SCENA VI

(*Temniţa luĭ Gaspar.*)

BUCIOC

Domnul, orĭ bun orĭ rĕŭ la tóte primejdiile luĭ ferit tre-

www.dacoromanica.ro

buesce... (gest) Nu -mĭ mulţămi Măria Ta . . eŭ -mĭ am făcut datoria, nimic maĭ mult de cât datoria către Domnul ţĕreĭ mele . . . Măria Ta -ţĭ aĭ pus ânima spre Leşĭ, mĭ-am făcut datoria se te întorc despre eĭ, dér Dumneḑeŭ nu a voit şi Leşiĭ luĭ Zolchievschi nevenind la timp, şi nevenind de cât o mână de ómenĭ, numaĭ cât aŭ otărât maĭ rĕŭ duşmaniĭ ţĕreĭ... Schindir Paşa pustiind şi arḑênd satele a răpus óstea luĭ Zolchievschi! . . .

GASPAR

Invins de Turcĭ când Leşiĭ mĕ încredinţaŭ . . .

BUCIOC

Nu este credinţă tare pentru Domnĭ de cât aceea ce capătă de la ţéră şi popor. Greşeşce cine se réḑimă pe străinĭ când vine duşmanul şi nevoia; duşmanul şi nevoia aŭ făcut maĭ dea pururea din străinĭ straja lor de frunte şi-şi împart cu eĭ ţéra . . . In ţéră trebué se nădăjduescĭ! . . .

GASPAR

Dér ţéra nu mĕ iubia! . . .

BUCIOC

Nu iubia birurile grele, nu iubia nedreptatea, nu iubia asupririle . . . Pe Măria Ta Domn bun, Domn drept, te ar fi iubit . . .

GASPAR

Un Septilicĭ, un Goia, iată culpaşiĭ Vornice.

BUCIOC

Nu eĭ, Măria Ta sunt culpaşiĭ . . . Măţa se gudură la piciórele celuĭ care ţine carne în mână . . . Măţa supărăciósă o alungă cine-va cu o lovitură de picior, de unde nu, sgârie. . . Septilicĭ, Goia, ierĭ trădătoriĭ Mărieĭ Téle, astă-ḑĭ spioniĭ luĭ Schinder Paşa, mâne vor fi mâţele ce se vor gudurà la piciórele nouluĭ Domn . . . Poimâne, déca Dum-

www.dacoromanica.ro

nedeŭ va face după ruga âuimeĭ mele, se vor gudurá la ale Mărieĭ Téle, ajuns iarăşĭ la putere . . . O! Măria Ta! . . . când ar sci Domuiĭ se nu pue în tre eĭ şi popor zidul îmbunătorilor, eĭ nu ar cădea aşia lesne. . . Zidul îmbunătorilor! zid fără de uşĭ şi fără ferestre este zidul acesta. . . . Prin el ochiul Domnuluĭ nu maĭ vede nimica în ţéră, prin el nu maĭ strebate nicĭ plângere, nicĭ tânguire la âuima Domnuluĭ. . . . Nu aşia eraŭ domuiĭ ceĭ sânţĭ şi bunĭ aĭ Românilor . . . nu aşia puteaĭ fi, Măria Ta, décă nu plecaĭ urechia. . . .

GASPAR

Mustrărĭ . . . mustrărĭ, Voruice, celuĭ căḑut! . . .

BUCIOC

Aĭ dreptate, Măria Ta . . . cer ertare . . . nu-ĭ âuimă de român aceea ce găsesce mustrărĭ acolo unde se cere mângăere. . . . Mustrărĭ? . . . le-am făcut Mărieĭ Téle, când nu cuvênt domnesc era în stare se-mĭ spulbere capul de pe umere. . . . Astă-ḑĭ le voiŭ tăcea! . . . Dér ce creḑĭ, ce nădăjdescĭ Măria Ta?

GASPAR

Ce nădăjdesc? nădăjdesc nădejdea celuĭ ce n'are nădejde . . . . Ascult, pun urechia pe zidurile aceste recĭ . . . bătăile sgomotóse ale peptuluĭ meŭ mi se parŭ, cu încetul, sgomotul nneĭ oştirĭ carea vine în ajutorul meŭ . . . Ascult, ascult... bătăile şerpeluĭ de casă mi se pare în depărtare bubuiturĭ de puscĭ asupra temuiţeĭ, asupra acestuĭ mormânt... Ce nădăjdesc? Auḑĭ grierul? căută... talpa mea l'a urmărit adinéore, el a scăpat . . o gaură avu pentru a se adăposti . . şi eŭ ce nedăjdesc? nu sciŭ! Ce nădăjdnia Petru Rareş când, isgonit de ţéră şi de boerĭ necredincioşĭ, rătăcia, flămând, obosit, sdrobit de luptele trupuluĭ şi ale sufletuluĭ, prin munţiĭ apusuluĭ . . . Ce nădăjdesce cela care gata a

www.dacoromanica.ro

fi înghiţit de valurĭ, cuprinde, se agaţă, cu spasme nervóse de rămurica, de buşteanul prăpăstuit de vênturĭ în valurĭ?...

BUCIOC

Dér buşteanul, rămurica aceea care este? . . . Măria Ta, după temniţă este mórte şi mórtea este în multe chipurĭ născocită de ómenĭ, carĭ când e vorba de nimicire, sciŭ maĭ mult de cât frica şi Dumnedeŭ!

GASPAR

Mórte! eĭ vor mórtea mea! . . .

BUCIOC

Voinţa lor este putinţă, Măria Ta! . . .

GASPAR

Mórtea mea! o viaţă întrégă de lupte, de muncă, de întreprinderĭ semeţe . . . Acum ca se cad prada unor mişeĭ . . . Mórtea mea! O! de ce nu am o săptămână de slobozeniă se-ĭ fac a plăti scump pofta de capul meŭ! . . .

BUCIOC

Dér ce nădăjduescĭ Măria Ta?... oştirea este sfărâmată... Moldoveniĭ s'aŭ luptat ca nisce smeĭ: aŭ căḑut mulţĭ . . . dér pentru un Român căḑut aŭ plătit ḑece Turcĭ. . . O poţĭ fi mândru, Măria Ta, de a fi Domn peste un neam ca al Românilor!

GASPAR

Da, un neam care lasă mişeleşce pe Domnul sĕŭ se fiă aruncat în temniţă şi osândit la mórte . . .

BUCIOC

Un neam carele a răbdat atâtea fapte . . . fapte care . . . o! de ar fi voit Dumneḑeŭ se nu păteze Domnia Mărieĭ Téle . . .

www.dacoromanica.ro

SCENA VII

Aceiaşĭ. — TEMNICIERUL. — UN CĂLUGĂR CATOLIC.

GAŞPAR (îngrozit)

Cineva vine . . . tremur! . . .

TEMNICERUL (către Bucioc)

Te du, boerule... te du, te credeam acolo... (către Gaspar) Eĭ heĭ! s'a apropiat funia de par . . .

GASPAR

A! . . .

BUCIOC

Dumnedeul meŭ! . . .

TEMNICERUL

Vornicul Lupu a trămis pe părintele... mărturisesce-te... este de la episcopia ungurésca din Bacăŭ. (aparte) Audi, episcopiă ungurésca! (către Bucioc) Te du, boerule! . . .

GASPAR (violent)

Afară! . . . Afară mişeilor, sunt Gaspar! sunt Domnul Moldoveĭ! . . . afară! . . . spovedaniă? . . . mórte? Nu! . .

BUCIOC

Linişteşce-te, Măria Ta, linişteşce-te . . .

TEMNICERUL

Frigurile morţeĭ . . . aşia fac toţĭ numaĭ când dăresc dandanaua ceea... Nu te teme, părinte, se linişteşce el. (ese)

GASPAR (furios)

Věd, dér, věd bine că sunteţĭ nisce trădătorĭ . . . nisce vîndĕtorĭ . . . věd bine că veniţĭ însetaţĭ de sângele meŭ . . · Afară dic! . . . (plângênd) Nu, nu voiŭ se mor! . . . Nu! (îngenuche) lăsaţi-me! voiŭ se trăesc . . ce v'am făcut eŭ? . .

(Călugărul se apropie de el spre a-l rădica, îşĭ dă la jos capişonul şi-ş

www.dacoromanica.ro

desface de la pept rasa' arĕtând uniforma de ostaş, Gaspar rădicându-se cu un rîs spasmodic) Ha! ha! ha! Vornice îţĭ vorbiam de rămurica de scăpare . . . iat-o . . . (arĕtă călugărul).

BUCIOC

Zolchievschi!

ZOLCHIEVSCHI

Zolchievschi! . . . da, prietenul vostru! . . .

GASPAR

Zolchievschi! vrednicul meŭ aliat, te credeam mort în lupta de la Ţiuţora . . . Dér spune, grăbeşce . . .

ZOLCHIEVSCHI

Nădejde bună! Oştirile răsipite sunt adunate din noŭ la Bălţi; 2,000 Reiterĭ próspeţĭ sosesc la nópte, mâne cel mult.

BUCIOC

Mâne!

GASPAR

Mâne! prea târdiŭ!

ZOLCHIEVSCHI

Sciŭ, de aceea grăbesc lucrul . . . Dér D-ta Vornice, poţĭ cred prin fiul D-téle a întârdia osânda?

BUCIOC

Lupul este neînduplecat cá o stâncă.

GASPAR

Dar baniĭ? juruinţele? fuga, óre?

ZOLCHIEVSCHI

Zadarnice! . . . temniţa este păzită nu de străjĭ de ţéră ci de ienicerime . . . Numaĭ cu un semn de la Domniă séŭ de la Schindir Paşa póte cine-va strebate şi eşi de aicĭ.

www.dacoromanica.ro

GASPAR

Perdut! perdut! când mântuirea era cu putință.

ZOLCHIEVSCHI

Vedĭ, Vornice .. gândesce! ... cugetă vre-un mijloc! ...

GASPAR

O grăbesce! spune Vornice! Mórtea este la uşe! ...

BUCIOC

Un mizloc unul, unul singur ... (către Zolchievschi) Unde este gătită ţépa?

ZOLCHIEVSCHI

In tinda temniţeĭ, acolo, la uşe ... se tem de popor s'o scótă afară ...

GASPAR

Ţépă ... ţépa mie, acea ţépă cu care o ameninţam pre ea, pre Irina! ...

BUCIOC

Irina! A! ce dice? Irina! ... O! da, se se gătéscă ţépa! ... se se ungă scripţul ... în foc férele ... roşiţi-le... înferbântaţi-le .. sunaţi metarhanelile ... se se adune Moldova! ... se védă pe necinstitorul femeilor acelora ce îşĭ daŭ viaţa pentru el! ... O! resbunare ... băutură dulce ... băutură Dumnedeéscă pentru ânima omuluĭ! O! resbunare sântă! ... Sĕ se gătéscă ţépa! ...

ZOLCHIEVSCHI

Dar mintea vi se rătăcesce... Aide, linişte şi bărbăţiă!..

GASPAR

Nu! numaĭ ţépa nu! e grozav! grozav! Otravă ... daţi-mĭ otravă ... o lovitură de puşcă ... de pumnal! ...

BUCIOC

Da!... Este aicĭ, în ânima mea, acea lovitură sângerătóre!

www.dacoromanica.ro

ZOLCHIEVSCHI

Perdute! . . . perdute tóte nădejdile! . . . Vornice, Vornice Bucioc, lăsa-veĭ se móră mișelișce Domnul tĕŭ, Vornice?

BUCIOC

Descleștă, Vornice, brațele téle din jurul grumazilor Irineĭ, a femeeĭ ce a murit pentru tine! estĭ Vornicul țĕreĭ! înfige cuțitul în ânima ta, fă-o se tacă, nu veḑĭ că escĭ Vornicul țĕreĭ? . . . Irina mea! O! ertare! . . . în curênd Vornicul va resplăti pre Bucioc . . . Vornicul va duce la mórte pe Bucioc . . . și atuncĭ, sufletul acesta băntuit îșĭ va luá sborul sĕŭ către tine . . .

ZOLCHIEVSCHI

Ce lupte lăuntrice, ce furtunĭ scormolișce prăpastia sufletuluĭ luĭ! . . . Perdute nădejdile scăpăreĭ! . . .

GASPAR

O! scrișnire a dinților! . . . o neputere a omuluĭ de a face după pofta ânimeĭ séle! . . O mișelia acestor brațe carĭ ierĭ se jucaŭ cu o coróná și care astă-ḑĭ nu pot sdrobi aceste ziduri, cum le sdrobesce voința ânimeĭ! . . .

BUCIOC

Irina, sermana Irina! . . . Ce? atâta țipăt de resbunare găsesce soțul tĕŭ în ânima sa! . . . Irina! sermană Irină! . . . Firul de iarbă îl turteșcĭ sub picióre, dér firul de iarbă se rădică încălḑit de raḑa sóreluĭ . . . Și ânima mea nu a găsit decât bine-cuvântărĭ pentru ucigătoriĭ Irineĭ?

GASPAR

O încercare . . . se vedem (către Bucioc) Vornice... Vornice... resbunare cere astă-ḑĭ nu maĭ mult mormêntul Irineĭ ci al țĕreĭ D-tĕle! . . . Nu veḑĭ că Moldova este prefăcută într'un mormênt în care nu lipsesc de cât osemintele Domnuluĭ

www.dacoromanica.ro

ţĕreĭ . . . ale mele Vornice, ale Domnulnĭ tĕŭ. Cugetă . . . cugetă! femeĭ batjocorite de ienicerime, copiĭ ucişĭ, june fete şilnite . . . bĕtrânĭ, sate întregĭ înjugate în locul vitelor căḑute de obosială la carele cu merindele oştirilor! . . .

EUCIOC

Se piară Moldova? . . . ce ḑiceţĭ? Da! da! (revenind în sine) Aşia, în lăturĭ vise, în lăturĭ frigurĭ ale âuimeĭ! . . . sunt Vornicul ţĕreĭ! (sunet de tobe) Ce aud? cântecul ţepeĭ? . . . O! tacĭ, âuimă sdrobită, tacĭ!... Curênd Măria Ta, curênd! mi-e frică! . . . mi-e frică! . . . (către Zolchievschi) Ḑicĭ că oştirile leşeşcĭ vor fi deséră séŭ mâne la Iaşĭ? ḑicĭ că Moldova va fi curăţită de Turciĭ ce o pustiază?

ZOLCHIEVSCHI

Da, Vornice! mâne panţirĭ înzeóţĭ, husarĭ în fier, raiterĭ, toţĭ vor fi aicĭ . . .

EUCIOC

Şi dreptatea şi fericirea vor rĕsări şi pentru acest sĕrman popor atât de svânturat de sórtă? In âuima Mărieĭ Téle Româniĭ vor găsi o âuimă de părinte?

GASPAR

Domniă de dreptate, mĕ jur, Vornice, domniă de odihna celor obosiţĭ de neodihna necazulnĭ.

BUCIOC

Goia, Septilicĭ? , . .

GASPAR

Eĭ vor muri! . . .

BUCIOC

Nu . . . nu eĭ se móră, ci iubirea de îmbunătorĭ. Eĭ se trăéscă! pentru ca bine-cuvêntările ce poporul va trămite Domnulnĭ bun, drept şi milostiv, se fiă otrava ḑilnică a sufletulnĭ lor. (vuete de paşĭ la uşă, tobele sună).

www.dacoromanica.ro

ZOLCHIEVSCHI (ĕşĭ pune capişonu)

Escĭ perdut, Măria Ta! . . .

GASPAR

Perdut! . . . ţépa . . .

BUCIOC

Nu! Dumneḑeŭ a voit . . . se fiĭ scăpat, Măria Ta! . . .

GASPAR

Scăpat? . . .

ZOLCHIEVSCHI

Scăpat, cum?. . . (vuetul sporeşce, se deschid zăvórele).

BUCIOC

Acolo! . . . în temniţa mea... Un cal în livadă . . mâne . . se fiĭ scăpat; pênĕ mâne, atâta e de ajuns, mârite căpitane? Haide! . . . e nópte . . . ţépa carne cere, ea nu întrébă a cuĭ e carnea, daţi-o pe a mea. . . . Arunce-se vĕlul osândeĭ pe capul meŭ. . . Fugĭ! . . . dér fugĭ, Măria Ta . . . Acolo . . . mâne! (îngenuchiând) Aibĭ milă de ţéră, Măria Ta! aibĭ milă de popor . . . Privesce cu îndurare la casa luĭ Bucioc.

GASPAR (rădicându-l)

O! de ce sufletul tĕŭ, Vornice, n'a sciut se dea botezul virtuţeĭ sufletuluĭ meŭ . . Se morĭ, se morĭ pentru Gaspar!...

BUCIOC

Nu! nu pentru Gaspar . . ci pentru Domnul ţĕreĭ mele . . pentru Moldova mea. . . . Fugĭ Dómne . . . fugĭ! . . .

ZOLCHIEVSCHI (se apropie de Bucioc spre a-ĭ pune vĕl, Gaspar e gata de a trece în temniţa de alăturĭ, o detunare de pistol ĕl ucide în prag)

GASPAR

Ah! . . .

BUCIOC (răpeḑându-se)

Ce este? . . . Măria Ta! . . . Ucis! . . .

www.dacoromanica.ro

SEPTILICI

Chitit de minune!... Bucioc nu maĭ este. (ţărind pre Bucioc Bucioc! . . .

ZOLCHIEVSCHI (care a primit corpul luĭ Gaspar, ĕl depune pe o bancă)

Ucis! ucis! de îmbunătorĭ! . . .

BUCIOÇ

A! tu trădătorule! . . . mâna ta îmuiată în sângele unsuluĭ ţĕreĭ? . . .

SEPTILICI

Al têŭ êmĭ trebuia! (ĕl lovesce).

BUCIOC

Ah! . . .

ZOLCHIEVSCHI (scoţênd sabia şi împedicând pe Septilicĭ, care voesce se fugă)

O! nu çăta se fugĭ. . . . Pe D-ţeul meŭ, nu veĭ scăpa.

BUCIOC (căţut jos)

Lasă-l . . . lasă-l . , . férele selbatice nu le vênéză cineva în coliviă! . . .

SCENA VIII.

Aceiaşĭ. — LUPU, APOI OFICERI, TEMNICERUL, LUME.

LUPU (cu o chârtiă în mână)

Părintele meŭ, escĭ mântuit! . . .

ZOLCHIEVSCHI

Mântuit? privesce! . . .

LUPU

Ce vĕd? . . . lovit? . . . sânge! . . . ajutor . . . ajutor. . . . Doctorul genovez! . . . (vin oficerĭ, lume, etc).

BUCIOÇ

Gaspar! . . . Vodă! . . . ucis! . . .

www.dacoromanica.ro

ZOLCHIEVSCHI

De doně orĭ ucigaș! (arătă pe Septilici).

LUPU (cu furiă)

Tu, mișelule! O! te păștiam. (aproților) Duceți pre acest mișel în temnița luĭ Goia; se se gătéscă o țépă maĭ mult (aproțiĭ ĕl iaŭ) O! părintele meŭ, ertarea ta. . . .

BUCIOÇ (arĕtând cadavrul luĭ Gaspar)

Ertarea luĭ, Visternice. Era Domnul țĕreĭ! O! mulțămesc D-deule, că aĭ trămis, prin cuțitul dușmanuluĭ, mângăere sociuluĭ și părinteluĭ . . . Irina mea! . . . Te voiŭ vedea éră, Irina mea! Și fiul meŭ nu va avea pe cugetul sĕŭ mórtea Domnuluĭ țĕreĭ!

LUPU

O! veĭ trăi, părinte! . . . veĭ trăi, te veĭ resbuna! (Lupu îngenunche lêngă Bucioc, în agonia și ceĭ-alțĭ ĕl imitéză).

BUCIOC

Resbunarea luĭ Bucioc nu o dă arma, nicĭ țépa.—Iubesce țéra ta. . . Fiŭ al luĭ Bucioc, fă, prin faptele tále, bine-cuvêntat numele luĭ!... Țéra te va iubi la rêndul eĭ, Lupule... Moldova . . . Irina . . . Irina! Ferice de domniĭ carĭ nu ascultă de îmbunătorĭ!!!

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

CRITICA

DESPRE „BUCIOC"

I

Am dis, în numĕrul trecut al Revisteĭ Atheneuluĭ, că *Teatrul*, ca instituţiune ce trebue se jóce un rol însemnat în viaţa orĭ-cărei naţiunĭ civilisate şi ca un puternic mizloc de instruire şi moralisare a poporuluĭ, nu putea fi lăsat afară din sfera de acţiune a Atheneuluĭ Român.

Publicul Bucurescilor cunósce astă-dĭ dramele făcute de membriĭ Atheneuluĭ, D-niĭ Hăjdĕŭ şi Alesandrescu, primele drame într'adevĕr naţionale şi istorice ce s'aŭ representat pe scena română.

Doritorĭ cum suntem de a ţine pre cititoriĭ inteligenţĭ aĭ *Revisteĭ* nóstre în curentul mişcăriĭ intelectuale ce începe în ţéră, vom face o scurtă critică şi vom da o analisă cât se va putea maĭ complectă a drameĭ D-luĭ Alesandrescu Urechiă, dramă, la ale căreia aplaude date de public, ne-am asociat din tótă ânima.

Étă maĭ ântêiŭ analisa drameĭ cu reproducţiunea în estenso a câtor-va scene ce punem sub privirile lectorilor noştri:

ACTUL ĂNTĂIU.

Acţiunea se petrece în 1620, în palatul domnesc şi apoĭ în casa luĭ Tóder Brăniscénul, finul luĭ Bucioc.

www.dacoromanica.ro

Intreg actul I face esposiţiunea tutulor caracterelor principalĭ din dramă şi cu debita menagiare de interes espune elementele acţiuneĭ.

Scena I din acest act este între Hatmanul Septilicĭ şi Postelnicul Goia. Din vorbele acestora publicul înţelege ce suflete perverse sunt aceĭ mişeĭ curtesanĭ aĭ Domnuluĭ şi neamicĭ aĭ luĭ Bucioc şi cum eĭ deja lucréză la perderea acestuĭ din urmă. Din vorbele acestora deja se desemnă caracterul luĭ Gaspar Vodă şi al luĭ Bucioc, cum şi al Irineĭ, soţieĭ acestuia, pe care Vodă o iubesce fără de succes:

„Irina, da! esclamă Septilicĭ, femeea acésta singură ar fi „putut adormi tóte bănuelele luĭ Gaspar. El o iubesce. . . . „Sciĭ tu, Goio, cât s'ar lăţi ocina, cât ar spori bunurile şi „vredniciile aceluia care ar isbuti se sature pofta acésta a „luĭ Gaspar?"

Scena II. Aceiaşĭ. Bucioc. Cu un moment înainte d'a apărea Bucioc, poporul l'aclamă cu urărĭ şi ambiĭ intriganţĭ curtezanĭ găsesc ocasiune de desvoltare şi sporire a ureĭ lor pentru demnul ministru. (Urméză citarea sceneĭ II).

Scena III. Scena acésta a destinat-o D. Urechiă pentru a da în cunoscinţă deplină politica timpuluĭ, evenimentele ce se preparaŭ, şi în mod maĭ accentat caracterele Domnitoruluĭ şi al ministruluĭ sĕŭ Bucioc. Vorbele şi tonul cu care Vodă se adreséză către Septilicĭ şi Goia, deşi laconice, sunt de acele care caracterizéză şi pre individele care le ḑicea şi pre cele care le asculta cu îngăduélă. Gaspar nu găsesce alta de ḑis Hatmanuluĭ şi Postelniculuĭ ţĕreĭ, de cât:

„Voĭ tot aicĭ? . . . Ci du-te Hatmane. . . . Veḑĭ de armăsarul meŭ cel arăpesc . . . şĭ-a scrântit piciorul.

„Ce fel, Postelnice mărite? . . . *Lelea Măriuca....*"

Bucioc, carele nu fusese ḑărit de Vodă, întrerumpe asemenea serióse ocupaţiunĭ ale Domnitoruluĭ cu demnitariĭ ceĭ marĭ aĭ ţĕreĭ prin un *„Măria Ta?"* care sémănă de mi-

www.dacoromanica.ro

nune cu o respectuósă, dér energică chiămare la ordine. La acest „*Măria Ta*“ Gaspar iritat ripostă:

„A! D-ta Vornice?... Ce-mĭ vreĭ? Ce o maĭ fi pĕsul D-téle? aĭ vre-o nouă rescólă se-mĭ vestescĭ? aĭ niscaĭ-va noue și lungĭ jălbĭ împotriva birurilor cu carĭ apĕs pre iubitul D-téle popor?“ (Urméză maĭ departe scena).

Scena IV. Conversațiunea avută cu Bucioc (pe care o reproduserăm maĭ sus, a rădicat la estremă turbarea luĭ Gaspar. In monologul ce începe acéstă scenă, el descrie tótă ura țĕreĭ asupra sa și tóte dorințele boerilor de resbunare Imprecațiunĭ violente scóte ânima sa asupra țĕreĭ și a boerilor, maĭ ales asupra luĭ Bucioc. El termină răpede și impătimitul sĕŭ monolog, dicênd:

„Ce? se fiŭ sciut eŭ, din umila meseriă de giuvaergiŭ, se mĕ suiŭ la acest scaun domnesc, și se va dice că un Bucioc a repus capul meŭ!... Nu, de o miă de orĭ nu! Bucioc va muri!“

La aceste vorbe, Septilicĭ, care rĕmăsese ascuns dupe o colónă a saleĭ, se răpede la genuchiĭ luĭ Vodă, dicênd:

„Și eŭ voiŭ fi pala cu care Măria Ta va lovi.“

GASPAR

Eraĭ aicĭ?... (urméză citarea sceneĭ IV).

Scena V. Cum s'a putut vedea, cu finea sceneĭ IV începe cu energiă și răpediciune acțiunèa. Scena a V dintre Septilicĭ și Goia pune în ivélă, sub o nouă facă, caracterul acestor douĭ mișeĭ carĭ se sfădesc deja pentru împărțirea beneficiilor faptelor de necinstire a Irineĭ și de peire a luĭ Bucioc. Situațiunea este fórte comică și naturală când Septilicĭ află că hârtiile ce Goia a dat luĭ Vodă, ca menite a duce la mórte pre Bucioc și a aduce pre Irina în brațele Domnuluĭ, nu eraŭ aceIe carĭ se regulase a se fura de Tóder Brănisterul, finul Vorniculuĭ, de la ginerile acestuia, Vasile Lupu,

www.dacoromanica.ro

Visternic pe atuncĭ al Moldoveĭ, carele maĭ apoĭ avea se fiă un ilustru Domn. Spaţiul de care dispunem nu ne permite a estrage din acéstă scenă, menită pe d'oparte a continua caracterisarea acelor doui mişeĭ curtezanĭ şi pe alta a complica acţiunea.

Cu finea acesteĭ scene se schimbă tabloul. Tabloul aĭ II-lea, carele începe cu scena VI, se petrece în casa luĭ Tóder, cum maĭ sus s'a arĕtat.

Scena VI. Septilicĭ negoţiază cu Tóder ca acesta, pe o boeriă şi o moşiă, se trădeze pre naşul sĕŭ, furând nisce hârtiĭ din casa luĭ Lupu. Aci se caracterisă pre intrigantul de josnică tréptă.

Scena VII. Intră Flórea, femeea luĭ Tóder. Autorele a făcut din acéstă femee un caracter bun şi din fire onorabil, de şi ea e lipsită de cultură şi instrucţiune. Superstiţióşă, creḑênd în visurĭ, în semne, tălmăcindu-le, ea tremură pentru toţĭ ceĭ pre care-ĭ inbesce şi ânima eĭ este plină de recunoscinţă pentru ceĭ carĭ 'ĭ-aŭ făcut bine. Ea a auḑit prin oraş unele vagĭ şiopte că nănaşul eĭ, bine-făcetorul boer Bucioc, e dat de Vodă la judecata Divanuluĭ . . . (urméză citarea sceneĭ VII).

Monologul ce ţine Flórea la finea sceneĭ VII este remarcabile, caracterisând deplin şi lipsa de cultură a acesteĭ femeĭ, déră şi bunul simţ şi alesele sentimente ce împlu sufletul eĭ.

FLOREA

Nu. (Septilicĭ ese) . . . Se duce fără a-mĭ ḑice o vorbă. . . . Se duce cântând cântarea de jale a Orcheiuluĭ . . . Semn rĕŭ. . . . La ce se duce? unde se duce el? Ce trébă póte avea el cu . . . (se uită cătând pre Septilicĭ, pe care nu-l află) s'a dus şi acesta! . . . Dumneḑeul meŭ, ceva rĕŭ se petrece! Cine este acest boer? . . . Trebue se aflu . . . Póte ast-fel voiŭ impedica vr-o nefericire. . . . Dér Tóder unde s'a dus? Se-l urmăresc. . . . Este acum departe. . . . Cine scie în cătro a

www.dacoromanica.ro

apucat. . . . O! maică precurată! numaĭ de n'ar cădea în vr-o cursă! . . . Omul cela avea un chip de necurat. . . . Da! acum mĭ-aduc aminte. . . . Vorbea încet cu Tóder. . . . Şoptea adesea cu el. . . . Ce-ĭ ḑicea? . . . Gêndul bun nu fuge de glasul tare! . . . Dér ce ḑiceaŭ eĭ? . . . Semnele cele din ochĭ. . . . O! de bună sémă nu-ĭ trébă limpede . . . Şi Tóder amestecat în vr-o mişeliă. . . . Dumneḑeul meŭ! Dumneḑeul meŭ! povăţuesce paşiĭ sĕĭ. . . .

Scena VIII. Irina, pênĕ la auḑul căreia a ajuns vorbe teribile din stradă, vine cu Maria, fiica Flóreĭ şi *suivanta* eĭ, se însărcineze pre Tóder, *omul sĕŭ de confienţă*, ca se afle cele ce se petrec. . . . Flórea voiesce ca se o serve în lipsa luĭ Tóder. . . . Ea négă cele ce însăşĭ a auḑit ḑicêndu-se în stradă; o măngâie cu dulcĭ şi duióse vorbe . . . Irina ĕĭ spune visul sĕŭ: A visat apă tulbure, înnota cu greŭ. . . . Din cerdacul curţeĭ a auḑit vorbe grozave. . . .

FLÓREA

Nănaşul . . .

IRINA

Tu sciĭ ceva . . . Spune, ci spune curênd! Ce este cu Bucioc? De ce judecată se vorbesce? . . . Pentru Dumneḑeŭ, nu-mĭ ascunde nimic. . . . (urméză scena).

Scena IX. Monologul Flóreĭ din acéstă scenă e din cele maĭ anevoiă de ḑis pentru un actor; rapediţiunea ideilor, transiţiunea nepregătită de la una la alta, eĭ fac o deosebită originalitate; el este un adevĕrat esemplu de sorit şi de *înlănţuire de ideĭ*, după teoria psicologică. Fiă-ne permis a da aci o parte din el:

„Nu de géba -mĭ bate ânima! . . . A visat apă tulbure: necaz, supĕrare . . . Dér Tóder nu vine. — Unde se se fiă dus? . . . Innota cu greŭ: . . semn reŭ; . . . Nu-mĭ esă din

www.dacoromanica.ro

minte facia boeruluĭ cu care s'a dus . . . Ochiŭ încruntat.... O se dată o liturgiă la popa Silvestru. . . . E un popă bětrân și evlavios. . . . Se aprind o făcliă de céră albă la icóna Maiceĭ prea curateĭ . . . Dumnedeŭ va ajuta nănașuluĭ . . . Bietul nănașul . . . Biata nănașică! . . . Ce durere, ce necaz pentru ânima eĭ iubitóre! . . . Ce se fiă făcut nașul? . . Vedĭ! ce va se dică décă se dă în trebile păgânilor . . . O! nănașul nu-l va lăsa Dumnedeŭ . . . că mare multe facerĭ de bine împlinesce. . . . Dér Tóder nu vine . . . de n'ar fi căduț în vre-o cursă . . . (se aude cântând) El este. . . .

Scena X. Este o comică scenă de beția a luĭ Tóder: „Bre! Ce maĭ vin! Ce maĭ pelin! . . . Și apoĭ dice că era și *Tocaĭ* . . ; ĕl *tocaiŭ* pre jupân *Tocaiŭ*, dér hoțul m'a *tocat* și el pre mine. . . . *Flórea* scie că Tóder nu se îmbată decât când comite vr-o faptă rea. Ce se fiă? . . . Ea tremură . . . ĕl priveghiază în tóte mișcările și vorbele luĭ, fără se i se aréte....“ Tóder naréză în scurt furtul ce a comis de hârtiile luĭ Lupu; el le are în sîn și cu ele o moșiă și o boeriă . . . câte o dată remușcărĭ eĭ vin. „Ba! . . . o moșiă și o boeriă nu se iaŭ din drum!...“ Intre aceste adórme . . . rostind numele luĭ Bucioc. Flórea alérgă; ea tremură; ce o se afle!... Un moment ezită d'a cerceta brâul luĭ Tóder: e bine óre ceea ce face? esclamă ea. „*Dar sunt póte dilele nănașuluĭ în cumpănă?....*“ Ea află un paquet de hârtiĭ: *Hârtiĭ!? Ce se fiă? Ce se fac acum* cu aceste hârtiĭ?... D'ar fi aicea Maria . . . ea scie ceti!... O? căcĭ nu sciŭ și eŭ?... (pe gânduri) Da! la nașa degrabă; biata femee.... (voiesce se plece) Dumnedeul meŭ! . . . dar déca aste hârtiĭ, furate de Tóder... O! el e perdut!. . (Tóder prin somn: se móră! Bucioc, se móră! . .) Se móră nașul? . . . O! nu! . . . Tóder . . . părintele copileĭ mele?... Dumnedeul meŭ. . . . Dér el nu a fost óre părintele meŭ? Nu nănașul m'a crescut, culésă de pe pragul uneĭ bisericĭ? . . . Tóder! . . . O! este așia de cu

www.dacoromanica.ro

ânimă îndurătóre nănașul! . . . Tóder. . . Nănașul!. . . Sântă maică fecióră! . . . La nănașa! Haide! Jupân Bucioc se fiă scăpat !...

Scena XI. Septilicĭ, carele ascultă din pragul ușeĭ cele din urmă vorbe ale Flóreĭ, se răpede asupra eĭ în momentul când ea voiesce se ésă și răpindu-ĭ hârtiile: Ha! ha! ha! maĭ stăĭ lele; sum și eŭ p'aci! (ese)

FLOREA

(După o pausă de mirare și surprindere) Ajutor! ajutor!

TODER

(Deșteptat) Ce este? . . . Cine țipă? . . . Ce te-a apucat muiere? (se pipĭe la brâŭ) Hârtiile! Hârtiile?! . . . Flórea! Flórea! . . . Hârtiile! . . . (ese)

(Cortina cade)

ACTUL AL DOILEA

Cu actul al doilea acțiunea face un mare pas înainte. Scena I din acest act, carele se petrece întreg în casa luĭ Bucioc, ne arétă pre Irina în nelinisce și presimțirĭ de rĕŭ, convorbind despre aceste cu Tóder, care prefăcut și viclén, în loc de mângăiere, ĕĭ spune că soțul eĭ este dat — după cum i se spuse în oraș — de Domn în judecata Divanuluĭ, sub culpă de fur de banĭ din aĭ Visterieĭ țĕreĭ. „Pre legea mea! nănașul e voinic....“ Dice că nănașul ar fi dosit din baniĭ de pe Malvazia ce intră în țéră biete• câte-va pungĭ de banĭ albĭ strênșĭ pentru dile uegre.... Eĭ! mare trébă!.... Par' că atâția alțiĭ nu ămblu cu calpacul p'o urechiă după ce aŭ vêndut țéra când la Turcĭ, când la Unguri, când la Leșĭ. . . .

Scena II. Este un teuĕr și duios tabloŭ de *interior*. Irina este têněră; ea este a doua soție a luĭ Bucioc, carele

www.dacoromanica.ro

e bětrân cu mult pentru dênsa; dér Irina ĕl iubesce şi maĭ pre sus de tóte ĕl onoréză. Reproducem maĭ întrégă scena II dintre Bucioc şi Irina, scenă în care femeea, cu dulcĭ desmerdărĭ voiesce a surprinde secretul tristeţeĭ soţuluĭ şi pericolele ce-l ameninţă, pericole pre carĭ el i le tăinuesce.

Écă acéstă scenă: (urméză).

Scena III. Lupul Vistierul, ginerile luĭ Bucioc, anunciat de cerşitóre în scena II şi asceptat cu nerĕbdare, intră după ce Irina se retrage. Acum începe o frumósă scenă între părinte şi fiŭ, între vechiul şi onestul representant al ideilor strebune şi maĭ ales al credinţeĭ în sorgintea divină şi în inviolabilitatea Domnuluĭ, şi între representantele junelor ideĭ, a juneĭ culturĭ şi civilisarĭ. Fiă-ne permis a reproduce în parte acéstă scenă fórte mult şi din diverse sense aplaudată de public la tóte representaţiunile date. (urméză scena).

Scena IV. Bucioc ese şi intră Tóder, carele introduce cu mister şi precauţiune pre Septilicĭ pre care -l ascunde în grădină, în tufiş, dindosul caselor.

Sceua V. Lupu intră cu precipitare; el trămite pre Tóder se chiăme pre Bucioc, éră în micul sĕŭ monolog vestesce că i s'a furat hârtiile şi -şĭ arétă marea sea îngrijire. Bucioc intră şi d'abia Lupu ĕĭ anunţă furtul şi larmă mare se aude la uşă.

Scena VI. „Intraţĭ copiĭ!" strigă Goia sforţând uşile şi năvălind cu aproḑĭ în casă.... Goia arestéză pre Bucioc spre a-l duce la judecata divanuluĭ, din porunca domnéscă. Este o scenă viă şi răpede de mişcărĭ fisice acésta, în care caracterele opuse ale luĭ Bucioc şi Lupu sunt puse în facia nedrepteĭ procedărĭ domnescĭ.

Scena VII. Irina vine atrasă de larmă şi de Tóder. Rugă, suplicaţiunĭ, promitinţĭ de avere la aproḑĭ . . . ea uséză tóte armele lăsate uneĭ bune şi oneste femeĭ, ca se salve pre Bucioc, şi nu încetéză d'a le întrebui decât căḑênd le-

www.dacoromanica.ro

şinată, sdrobită de violinţa simţireĭ séle. Bucioc are o patetică scenă în care, în pucine cuvinte, dér monosilabe de durere şi sfăşiere a sufletuluĭ, se desparte de Irina sa leşinată şi de vétra sa domestică. Lupu, reţinut de socrul sĕŭ de la furiósele séle indignaţiunĭ contra nedreptăţeĭ şi a mişeluluĭ Goia, plécă strigând: *„O! va fi mântuit séŭ nu voiŭ maĭ trăi!“*

Scena IX. Tóder dă semnalul convenit şi Septilicĭ intră cu mister şi după ce se încredinţéză că Bucioc a fost rădicat, începe planul sĕŭ d'a răpi pe Irina. Acésta deşteptându-se, Septilicĭ, după ce-ĭ descrie teribila situaţiune în care se află şi se va afla iubitul eĭ soţ, ĕĭ dă sĕ spere că rugăciunile eĭ la genuchiĭ luĭ Vodă l'ar putea salva.

După un moment de ezitare, Irina încă nedecisă deplin, este antrenată de Septilicĭ, care esprimă satisfacerea învingereĭ séle. Actul se termină cu acéstă scenă plină de mişcare de varietate şi de efect.

ACTUL AL TREILEA

Scena I şi II se petrece în o monastire lêngă Iaşĭ; scenele ultime la curtea domnéscă. Partea séŭ tablonul I al acestuĭ act este *conspiraţiunea şi conjuraţiunea* boerilor sub căpetenia luĭ Lupu. Aci autorul pune în vederea tutor circumstările sociale şi politice ale epoceĭ, în gura diferiţilor membri aĭ conjuraţiuneĭ, şi între acestia sunt persóne istorice ca Varlam, care maĭ apoĭ fu Metropolit, ca Urechiă etc. Ingustimea spaţiuluĭ ne împedică d'a da un estract din acéstă scenă importantă, în care cele maĭ micĭ detaliĭ istorice nu sunt neglijate şi care a produs viĭ impresiunĭ asupra publiculuĭ la representaţiunile pieseĭ. Tablonul acesta se termină cu o scenă de moravurĭ din epoca aceea. Asemenea cu procederile luĭ Shachespeare, D. V. A. Urechiă a introdus

www.dacoromanica.ro

pe iciĭ colea, miraculosul, acel miraculos care intră în credinţele epoceĭ. O ţigancă bĕtrână şi maĭ mult nebună, pe când conspiratoriĭ vorbéŭ închişĭ în odaia monastireĭ, bate la uşă cerênd de la Egumen *pâne*. Lupu profită de acésta spre a înflăcăra pre conspiratorĭ: „Auḑiţĭ boerĭ . . . Semn de la Dumneḑeŭ !... Acea voce ce cere acolo afară *pâne*, este vocea ţĕreĭ nóstre apêsate, ce cere de la noĭ viéţa !... Ţiganca introdusă apucă, ca o inspirată, mâna luĭ Lupu şi dupe ce ĕĭ privesce li ḑice venitorul: „Veĭ fi Domn boerule ! veĭ fi Domn... îĭ ḑice luĭ Lupu. Luĭ Varlam îĭ prevestesce că va şedea în strana sântă la biserica Domnéscă: „Veĭ fi mitropolit“. D'abia termină aceste vorbe ţiganca, şi un trămis al conspiraţiuneĭ vine şi vestesce că la curte se pregătesce o ţépă pentru Bucioc: „Grăbiţĭ boerĭ ! rescóla orĭ suntem perduţĭ !...

LUPU

Ţépa ! ţépa pentru Bucioc, pentru *credinciosul* Domnieĭ ! . . . Ce ne aştéptă pre noĭ déră boerĭ ? Óre maĭ e încă cine-va dintre noĭ, carele se nu fiă simţit şi înţeles din sórta de faţă a ţĕreĭ sórta eĭ venitóriă, décă Gaspar maĭ stă o ḑi pe scaunul ţĕreĭ ? . . .

BOERII

Nu ! nu ! nu ! . . . Jos Gaspar ! jos Gaspar !

LUPU

La lucru dar, boerĭ. La lucru !

Tabloul al II din actul acest al III, este din acelea care nu se naréză ci se ascultă, se vĕd. Efecte teribile, dramatice, studiŭ psicologic, urmărire de caractere, peripeţiĭ neaşteptate dar naturalĭ, écă ce se póte citi (de şi citirea este insuficientă când cine-va a ascultat şi vĕḑut scena) în următórele estracte (urméză).

Acest patetic tabloŭ se termină cu un mare sacrificiŭ din partea luĭ Bucioc. Poporul resculat cere ertarea, slobozenia

www.dacoromanica.ro

luĭ; urletele și larma este teribilă sub ferestrele domnescĭ. Irina leșinată începe a se deștepta. Bucioc este adus din temniță, el vede pre Irina și cedând primeĭ mișcărĭ, se răpede și apucă o sabie de la un aprod și este gata a strepunge pre Vodă. Larma poporuluĭ reîncepe maĭ aprópe, Irina se aruncă la grumaziĭ luĭ . . . *mântuită!* mântuită!. . . și tot prin tine!" strigă ea.

BUCIOC

Ce este? dar ce este?

SEP. ILI-I

Poporul resculat . . . Sângele curge . . .

IRINA (îngenuchiă. d)

Dumnedeul meŭ! pêně în sfârșit poporul cunósce prieteniĭ sĕĭ!

GASPAR

Sânge și măcel în țéră, Vornice, și tragĭ sabia asupra Domnuluĭ tĕŭ? . . . (larmă) Acolo! (Il arétă balconul) Acolo! saŭ pustiul și măcelul! Acolo orĭ Leșiĭ sunt în țéră . . . Acolo, Vornice, trebue ca poporul resculat se te védă, mĕ înțelegĭ și se tacă! . . .

Bucioc are un magnific și suprem moment de luptă între dorul rĕsbunăreĭ sale, de și a audit pre Irina dicênd: *mântuită!* și între devotamentul sĕŭ la țéră, la salvarea eĭ. „*Vicit amor patriae*" cum dice poetul Roman: El trece în balcon, poporul 'l uréză cu entusiasm.

GASPAR (la o parte)

La rândul meŭ acum!

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL AL PATRULEA.

Acțiunea se petrece maĭ ântâiŭ la Divanul Domnesc și apoĭ pe tapșanul Copouluĭ. Bucioc este adus la judecata Divanuluĭ, prețedut de însușĭ Vodă. El, acusat de trădătoriĭ Domnieĭ la Turcĭ, se desvinovățesce cu magnifice vorbe, maĭ tóte împrumutate de la cronicariĭ noștri. Déră Vodă îĭ reservă o lovitură maĭ teribilă, producênd unele acte din care boeriĭ Divanuluĭ conclud că Bucioc e fur de baniĭ țĕreĭ după darea de pe malvazie care intra pe atuncĭ, se vede, multă în țéră, transportându-se în Polonia și Europa. Pe când sub asemenea rușinósă și grea acusare, Vodă crede că Bucioc e perdut, Lupu vine și se denunță pre sineșĭ ca cel care a dosit sumele lipsite. El le-a dat,—o dice la o parte, —pentru echiparea oștirilor luĭ Beclianu din Ardeal, aliatul conjurațiuneĭ... „Se fie mântuit părintele meŭ astădĭ... și mâne rescóla și Beclianu ne vor salva și pre noĭ.“

La vorbele luĭ Lupu, care se devotéză pentru Bucioc, acesta nu are de cât lacrimĭ și blăstem pentru un fiŭ care a coperit de rușine némul și casa sa. — Lupul este dat de Divan la osânda temnițeĭ, el este despoiat de toiagul demnitățeĭ.

BUCIOC

Perdut! ... rușinea, ocara, némuluĭ meŭ ... Dá boerĭ. loviți, loviți pre fur! Bucioc Vornicul țĕreĭ însémnă cu voĭ osânda furuluĭ! Nu iubirea fiilor, nu iubirea rudelor séle a jurat Bucioc, ci a țĕreĭ! ... Loviți! ... Loviți de a pururea pre furĭ, pre trădătorĭ! ... Se plângă ânima părinteluĭ, dar mâna Vorniculuĭ se lovéscă fără cruțare pre vinovat (subscrie) Fiul meŭ! fiul meŭ fur de baniĭ țĕreĭ!... Perdut!... Copila mea ... Copila mea.

Acéstă scenă mare o termină Septilicĭ cu vorbele:

„Ce n'a putut face Domnia va face otrava! (arétă o sticluță cu otravă).

www.dacoromanica.ro

Tabloul al II din acest act, cum am ḑis, se petrece pe tepșanul copouluĭ. D. V. Urechiă a pogorît acțiunea după preceptele dramatice antice și ale scóleĭ Shakspeariane, prin tóte stratele societățeĭ.

La începutul tabloului acestuia, scena V, D-luĭ pune maĭ mulțĭ Burghezĭ și Sătenĭ și femeĭ se discute asupra evenimentelor petrecute. Se înțelege că fiă-care din acestia o face din puntul de vedere al caracteruluĭ sĕŭ individuale și declară, lăsând totușĭ a se înțelege, de public, cu cine este ceea ce aḑi numim *opiniunea publică*. De la rumorele acestea ce se respândesc în mulțime în diverse sense, după orĭ-ce faptă petrecută la curte, află auditorul și evenimentele, care autorul a creḑut bine a nu le maĭ espune în scenă; așia este otrăvirea la mésa luĭ Vodă a maĭ multor boerĭ; și a luĭ Bucioc și salvarea luĭ cu adjutorurile unuĭ celebru doctor genovez, apoĭ scirile și îngrijirile lățite despre curĕnda invasiune a Turcilor, despre o rescólă .... Despre aceste din urmă în scena VI dă o îndoită scire Țiganca deja întâlnită la scena conjurațiuneĭ. Ea adastă acole pre un nepot séŭ fiŭ al eĭ, carele, arestant, este adus cu alțĭ asemenea luĭ de armașĭ și aproḑĭ, se rănéscă și se mături locul aicĭ, unde va fi *serbarea arculuĭ* (geredul). Ea êl întrébă décă Lupul este în aceeașĭ temniță cu el și apoĭ îĭ spune în taină se-i vestéscă din partea jupânuluĭ Varlam *isbăndă bună*, că Turciĭ a intrat în țéră și o se fiă scăpat aḑĭ-mâne, că a și sosit la Iașĭ un Turc mare în ascuns se maziléscă pre Gaspar.

Trecem câte-va scene frumóse de moravurĭ din acest tabloŭ și venim la scena VII. Goia și Septilicĭ vin aci se védă décă locul ales pentru serbarea gereduluĭ este bine nimerit; eĭ lasă a se sci că Vodă s'a împăcat cu Bucioc care a scăpat și de otravă (citéză).

Apoĭ Septilicĭ arétă luĭ Goia, fără a-ĭ esplica lucrul pe deplin, planul ce are de a profita de serbarea *arculuĭ*, ca

www.dacoromanica.ro

se ucidă pre Bucioc. Goia, remas singur, citesce o epistolă de la un vĕr al sĕŭ. prin care ĕĭ vestesce intrarea Turcilor și-l îndémnă a părăsi pre Vodă și a se da cu *Schimni Aga*, orĭ e perdut. „Da, asta va fi portița mea de scăpare!....“ esclamă Goia îndepărtându-se.

Scena VIII următóre este ocupată de Maria, care, din pragul ușeĭ căsuțeĭ uneĭ mătușĭ a sa, a ascultat vorbele luĭ Septilicĭ despre uciderea luĭ Bucioc. Vine mamă-sa *Flórea*. Ele se sfătuesc ce se facă ca sĕ vestéscă luĭ Bucioc séŭ Irineĭ.... Intre aceste se aude vuetul muzicilor și tropotele cailor, alaiul se apropiă.

Scena IX este menită a păstra amintireĭ nóstre o serbare națională antică, aceea în care domniĭ, boeriĭ arcașiĭ, se întrecéŭ la tragerea cu arcul. *Punerea în scenă* a acesteĭ serbărĭ admirabile, esactitatea și fidelitatea costumelor, pitorescul, se vede, se depinge, déră nu se póte nara. . . . Vom reproduce totușĭ din acéstă scenă câte-va rênduri, maĭ ales versurile cu care era obiceiŭ a se însoți tragerea arculuĭ de către Domn și de fiă-care boer, cărora poporul, ostașiĭ, etc... trebuiaŭ să le ghicéscă ținta.

GOIA

Măria Ta, se se dea semnul? . . . (citéză serbarea)

De aci începe acțiunea care se desfășură răpede și în un mod teribil. O larmă și strigăte ce se fac la stênga sceneĭ, lêngă casa Marieĭ cu scop d'a chiăma atențiunea luĭ Bucioc, ca el, alergând încolo, se scape din cursele luĭ Septilicĭ, cunoscute Marieĭ, ocasionéză tocmaĭ din contra nenorocirea Irineĭ.

La acea alarmă Bucioc și poporul alérgă într'acolo. Septilicĭ profită de ocasiune spre a trage săgéta sa înveninată asupra luĭ Bucioc. Irina, care vede acésta, se răpede înaintea soțuluĭ eĭ strigându-ĭ a se feri! déră înainte de ce

www.dacoromanica.ro

el s'o vadă, săgéta lovesce sînul eĭ. Atuncĭ confusinne, indignare.... Gaspar însuşĭ găsesce mustrărĭ pentru Septilicĭ, căcĭ *a murit Irina şi ea n'a fost a luĭ....* Irina se deştéptă; Bucioc alérgă.... Acum o teribilă scenă pentru Bucioc. . . . Pe când însă el este în prada durereĭ şi dorinţeĭ de resbunare, îmbrăcişând cadavrul soţieĭ séle, écă un olac sosesce şi aducând scrisorĭ de la Galaţĭ, anunciă luĭ Vodă că Turciĭ aŭ intrat în ţéră, că s'aŭ bătut cu garnisona de la Galaţĭ şi că părcălabul a căduut în luptă. Atuncĭ îngrijire şi cerere de ajutor şi de resbunare de la popor.

GASPAR

Turciĭ în ţéră! O! trădare! Vornice Bucioc, auḑĭ! eĭ aduc în Moldova pustiire şi mórte! sângele Moldovenilor curge. Altarele lor sânte vor fi batjocorite.... D-ta staĭ să plângĭ pe grumaziĭ uneĭ femeĭ lovită de o nescintóre şi rătăcită săgétă, şi ţéra D-tale, Vornice, se preface în mormânt! . . . auḑĭ, auḑĭ Vornice!... Resbunarea ţăreĭ cere poporul.

TOŢI

Resbunare! resbunare!

BUCIOC (revenind puciu la datoriă)

Turciĭ în ţéră! Moldova în sânge!... O! da! Măria Ta! Resbunare ţăreĭ.... Irina! Irina mea mórtă!...

GOIA

Nu e vreme de perdut, la Schimni Aga e mântuirea nóstră. (ese)

BUCIOC (smuncindu-se de lêngă cadavrul Irineĭ, carele remâne pre mânele Marieĭ şi Flórea)

O da! sunt Vornicul ţăreĭ, Vornicul luĭ Măria Sa Gaspar! Săraculuĭ este îngăduit a da un mărmênt femeeĭ ce a iubit... Eŭ sunt Vornicul ţăreĭ! Descléştă, Vornice, braţele téle din jurul grumazilor femeeĭ ce a murit pentru tine! nu veḑĭ că escĭ Vornicul ţăreĭ? Infige cuţitul în ânima ta, înăbuşesce-o,

www.dacoromanica.ro

fă-o se tacă; nu veḑĭ tu că escĭ Vornicul ţĕreĭ?... Irina mea! Irina mea!... (cu lacrimĭ în voce şi sărutând-o) Un mormânt de la voĭ, Mario şi Flóre, pentru ea....

TOŢI

Resbunare! Turciĭ în ţéră!

BUCIOC

Turciĭ în ţéră!... Turcĭ séŭ Leşĭ, cine intră cu arme în ţéră, sunt duşmaniĭ eĭ! La arme, dér, copiĭ! La arme!

TOŢI

La arme! la arme!...

(Cortîna cade)

ACTUL AL CINCILEA

O parte din actul al V-lea se petrece în o tainiţă din temniţă în care este închis Vornicul Bucioc, şi finea actuluĭ în altă temniţă în care este închis Gaspar, în urma bătăieĭ ce a perdut la Ţuţóra în contra Turcilor, de şi ajutat de pucine trupe leşescĭ, sub comanda luĭ Zolchievschi.

Reproducem o poetică scenă dintre Bucioc şi Maria, fiica luĭ Tóder, de la începutul actuluĭ acesta. (Urméză citarea).

Scena IV. Temnicerul vine şi îndepărtéză pre Maria ca nu cum va s'o afle armaşul cel mare venind.—Apoĭ vorbesce cu Bucioc şi pre când tunurile şi clopotele vuesc afară, vestesce că este Domniă nouă, că s'a urcat pre scaunul ţĕreĭ Alesandru feciorul luĭ Iliaş.

„—Alesandru, feciorul luĭ Iliaş Domn? O nu! nu se póte!... Ţéra n'a voit!...“

TEMNICERUL

Nu se póte?... Dară ce nu se póte în ţéra Moldoveĭ? Se schimbă maĭ des Domniĭ, pre legea mea, de cât temni-

www.dacoromanica.ro

ceriĭ! . . . Ţéra n'a vroit? . . . Dar cine o întrébă pre ea de ce îĭ e cojocul! . . . Alesandru Vodă a intrat cu alaĭ la Domniă. . . Auḑĭ, acolo sus petrec boeriĭ Domnieĭ celeĭ noue.
(se aud urărĭ și toaste)

BUCIOC (abătut)

Aicĭ jos petrece Gaspar și Vornicul sĕŭ! . . .

TEMNICERUL

O se petrecĭ, jupâne; o se petrecĭ maĭ bine de cât mine, că dóră nu estĭ de géba ruda mareluĭ Vornic . . .

BUCIOC

Ruda mareluĭ Vornic? . . . Marele Vornic sunt eŭ!
(Se deschide ușa și intră Lupu)

TEMNICERUL (arĕtând pre Lupu căruia se închină)

Marele Vornic! . . .

BUCIOC

Lupu! El Vornic! . . .

Scena III între Lupu și Bucioc.

Lupu vine se aducă luĭ Bucioc o taĭnică scăpare prin fugă și pribegire, de la mórte și închisóre. „*Sfat vrednic de ceĭ carĭ nu ţinŭ în sémă legile ţĕreĭ séle și datoriele către Domnul căruia a jurat!*“ esclamă Bucioc, refusând fuga.

LUPU

Este o lege a luĭ Dumneḑeŭ maĭ mare de cât legile omuluĭ; ea ḑice fiuluĭ: scapă pre tatăl tĕŭ! . . . Grăbesce, dar grăbesce; mâne ar fi prea târḑiŭ. La nópte Vodă a poruncit se tragă pre Gaspar în ţépă.

BUCIOC

Pre Vodă în ţépă!

LUPU

Pre Gaspar; . . . Grăbesce, fugĭ părinte!

www.dacoromanica.ro

BUCIOC

Şi Vodă?

LUPU

Şĭ va lua plata ticăloşiilor séle.

BUCIOC

Voiŭ rĕmânea! Gaspar este Domnul ţĕreĭ, şi Bucioc Voruicul eĭ. Dumueḑeŭ a uus fruntea luĭ cu mirul Domnieĭ, şi Moldoveniĭ l'aŭ primit la Dreptate; Voruicul luĭ Gaspar, nu va face alaiŭ Domnuluĭ sĕŭ numaĭ la parăḑĭ, la geredurĭ şi halcale, ci décă Dumueḑeŭ a aşeḑat ast-fel, şi la mórte . . . Voiŭ rĕmânea!... cine dă voiă Voruiculuĭ luĭ Alesandru se-şĭ ridă de Bucioc, sfătuiudu-l fuga şi pribegirea? . . . Ţépa se ascute în pórta curţeĭ peutru Domnul meŭ? Eĭ biue, o ţépă maĭ mult, fiule! Ce bucuriă, ce sărbătóre peutru D-ta mare Voruice! Voiŭ rĕmânea! . . .

LUPU

De când fiul care trage din prăpastiă, pre tatăl sĕŭ cu primejdia de a cădea el în prăpastiă, de când este un fiŭ rĕŭ? de când acel fiŭ batjocoresce şi-şĭ rîde de tatăl sĕŭ pre care îl scapă? . . . Nu vreĭ se fugĭ, ḑicĭ Voruice, nu vreĭ se laşĭ sórteĭ séle pre Gaspar? . . . Te voĭ scăpá eŭ de D-ta însuţĭ; . . . cu voiă séŭ fără de voiă părintele meŭ va trăi! (este gata de a eşi).

BUCIOC

Un Domu la ţépă! nusul luĭ Dumueḑeŭ, aceluia a căruia fruute a sâuţit-o coróua luĭ Stefan şi a luĭ Alesandru! . . . O! duceţi-mĕ, duceţi-mĕ la piciórele luĭ! . . . Puternic, eŭ m'am ridicat, sprijinit de datoriă, pe d'asupra capuluĭ luĭ... Osândit la mórte, voĭ îngenuché înaintea luĭ!... O! Voruice! nu scăparea vieţeĭ ci dreptul de a săruta piciórele luĭ Gaspar étă ce -ţĭ cere părintele tĕŭ.

www.dacoromanica.ro

LUPU

Ĕl veĭ avea, dar veĭ fi mântuit. (ese)

BUCIOC

Gaspar la ţépă, şi eŭ nu pot nimic! şi sunt Vornicul uneĭ ţĕrĭ care ḑice că mĕ iubesce!

Scena X. Temnicerul vine şi din ordinea luĭ Lupu, deschide luĭ Bucioc o uşă la drépta, ce duce în tainiţa luĭ Gaspar.

Scena XI. Tóder şi Septilicĭ intră. Este acum o scenă à la Shakespeare, care ni se pare reeşită. Un temnicer prefăcênd pre omul şi funcţionarul de trébă, dar punênd în pusunar baniĭ trădăreĭ datorielor séle, pe când cu gura ĕĭ dă îndărăt; un intrigrant mişel ca Tóder; unul isteţ dar astute ca Septilicĭ şi aceştia, închipuiţi-ve-ĭ la un moment dat plănuind la mórtea luĭ Bucioc, d'inaintea uneĭ movile de oseminte, de crane şi fluere de picióre, care năvălesc din tóte părţile din o tainiţă obscură şi sinistru roşietică, ce le deschide în fund temnicerul. spre a se putea ascunde ambiĭ ucigaşĭ. Tabloul e complect şi teribil.

SEPTILICI

Găsesce mizloc d'a ne ascunde aci . . . O! sciŭ, escĭ om de trébă . . . (îĭ dă banĭ) Iacă pentru omul de trébă.

TEMNICERUL (ia baniĭ şi gândesce)

Unde? . . . A! este un locuşor . . . Numaĭ de, nu-ĭ tocmaĭ a bună-ânimă . . . (deschide în zidul din fund o tainiţă mică plină cu oseminte şi schelete. Lumina roşietecă a lampeĭ luminéză scena. Maĭ multe tidve cad pe jos în temniţă; Tóder şi Septilicĭ fac o mişcare de oróre) Iaca, aicĭ . . . Heĭ? ce ḑiceţĭ de loculeţ?

TODER

Brrr! ce naiba e acésta? Par-că e capestea titvelor de la monastirea Neamţuluĭ.

SEPTILICI

Aicĭ?

www.dacoromanica.ro

TEMNICERUL (ridicând tidvele și arunncândule în tainiță)

De! Gavrile! și ulcióre cum sunteți tot după slobozenią ămblați? La loc! Aici e tainița Lăpușnénului, jupâne... Vedi tidvele astea, boerule Hatmane? (le împinge cu piciorul) sunt tot tidve de boeri, cari aŭ murit pentru țéră... Ha!... ha!... ha!...

Scena mai continuă cât-va ast-fel și se termină cu ascunderea lui Septilici și Tóder între acele osăminte. „Ce! vederea a nisce oseminte mute, își dice Septilici înmărmurit el însuși de aspectul tainiței, — se mĕ îngrozéscă? Dar de scapă Bucioc ale mele vor adăogi pre aceste“... Și el învinge gróza cum și-a învins și cugetul și intră, după ce din câte-va vorbe ce schimbă în secret cu Tóder, publicul a înțeles planul sĕŭ d'a discărca un pistol în Bucioc, când el va păși pragul ușei întorcêndu-se din temnița lui Gaspar.

Scena a VI și pênĕ la finea actului al V, se petrece în temnița lui Gaspar. Noi le reproducem în totalitatea lor, fiind-că, ori cât dorim se ne strângem analisa, nu am sci ce se cităm, acțiunea fiind aci fórte strâns și viŭ urmărită, și, după părerea nóstră și ni se pare și a publicului care le-aŭ aplaudat, caracterile lui Bucioc și Gaspar sunt marcate în aceste scene în un mod deosebit. Recomandăm cu deosebire mișcările psicologice ale lui Gaspar din scena când i se spune că i se gătesce țépa: convulsiunile lui sunt caracteristice. Mai subliniăm teribila scenă în care d'o parte Bucioc urmăresce, în o aiurire admirabilă resbunarea sea, pe când Gaspar de altă parte, amenință, se rógă, se umilesce, blestemă... cerênd scăparea sea, și între ei Zolkiewski representând bunul simț, opiniunea publică... Oprim însă aci reflesiunile nóstre spre a da loc înseși scenelor. (Urmézĕ scena).

O dramă, ast-fel precum o concepem noi, trebue se îm-

www.dacoromanica.ro

plinéscă douĕ marĭ condiţiunĭ. Trebue maĭ întâiŭ se coprindă un studiŭ moral şi serios asupra caracterelor şi pasiunilor umane, trebue în urmă se presinte acea varietate de evenimente şi de *intrigă* care se ţină neîncetat deşteptată atenţiunea şi curiositatea spectatoruluĭ.

Tragedia clasică va rĕmânea în etern nemuritóriă şi în etern puternică prin acele marĭ studiĭ morale ale pasiunilor şi ale caracterelor; maestatea sea însă continuă, o'-ligaţiunea ce maĭ tot-d'a-una şi aŭ impus mariĭ poeţĭ tragicĭ de a şi lua personagele lor din clasele înalte şi aristocratice ale societăţeĭ, simplicitatea sa plină de demnitate dar adesea şi de monotoniă nu corespund îndestul cu mişcarea şi varietatea spectacoluĭ ce cerem noĭ modernĭ de la o representaţiune teatrală, cu cerinţele societăţilor democratice, cu complicaţiunea incidenţilor, evoluţiunilor şi mişcărilor de scenă ce sunt necesariĭ mulţimeĭ şi a căria posibilitate şi perfecţionare construcţiunea materială a teatrelor moderne a împius-o astă-dĭ pênĕ în gradul cel maĭ înalt.

Drama modernă trebue se dea satisfacţiune tutulor acestor cerinţe.

Maĭ independentă, maĭ variată, maĭ puţin majestósă, maĭ democratică, maĭ complicată de cât tragedia clasică, ea nu va putea se se supună cu rigurositate celor treĭ *unităţĭ* ce se cerea atât de mult în perioda clasică a arteĭ teatrale: unitate de *loc*, de *timp* şi de *acţiune*:

Qu'en *un* lieu, en *un* jour, *un seul* fait accompli
Tienne jusqu'à la fin le théatre rempli.

Boileau (Art. poétique)

Noĭ însă, daca nu cerem unitatea de loc şi de timp şi o sacrificăm din tótă ânimă, cu scóla romantică, mărturisim că, pentru ceea ce privesce *unitatea de subiect*, suntem din scóla clasică şi cerem riguros acéstă unitate.

Unitatea de acţiune este, după noĭ, prima calitate a orĭcăreĭ opere de artă.

www.dacoromanica.ro

Conduşĭ în apreţierea composiţiuneĭ D. Urechiă de aceste principiurĭ, nu ezităm a declará că *Vornicul Bucioc* este o adevĕrată dramă şi împlinesce principalele condiţiunĭ ce cerem de la o seriósă composiţiune dramatică: studiĭ psicologice de caractere şi de pasiunĭ; combinaţiunĭ de evenimente carĭ permit acestor caractere şi acestor pasiunĭ se se desfăşure înaintea ochilor noştri; complicaţiuuĭ (póte cam numeróse) de incidente, de evoluţiunĭ, de mişcărĭ de scenă, aparatul cu un cuvênt esterior al drameĭ bine ţesut, o intrigă bine combinată, o varietate de facte şi de personage care ţine deşteptată curiositatea fără cá se distrugă unitatea de impresiune dominantă ce produce eroul principal al drameĭ, *Vornicul Bucioc*.

Puţina nóstră competinţă (competinţă maĭ mult de amator) în cestiunĭ literariĭ pe de o parte, éră pe de alta dorinţa de a lăsa un câmp neesploatat preseĭ nóstre din Capitală pentru ca se 'şĭ pótă pune în evidenţă tóte cunoscinţele séle, nu ne permite de a analisa, sub tóte puncturile de vedere, composiţiunea D-luĭ Urechiă, de a 'ĭ arĕta aci tóte frumuseţele precum şi tóte defectele séle.

Punctul de vedere moral şi istoric singur ne va ocupa.

Ţiserăm că cu tótă varietatea factelor şi personagelor drama ce analisăm împlinesce prima condiţiune ce cerem de la orĭ-ce operă de artă: Unitatea de acţiune.

Un personagiu şi un *caracter* domină tótă drama, personagiul şi caracterul *Vornicu Bucioc*.

Cum a înţeles D. Alesandrescu acest caracter? Cum l'a desfăşurat înaintea nóstră? Ce impresiune face asupra publiculuĭ? Mulţimea eşind din teatru se întórce a casă cu o înaltă idee morală care se 'ĭ înobileze şi se 'ĭ fortifice ânima séŭ cu îndoinţe care se o turbure şi se o demoraliseze?

Maĭ întâiŭ se recunóscem că caracterul Vorniculuĭ Bucioc

www.dacoromanica.ro

se menţine cu demnitate şi tăriă de la început pênĕ la sfêrşit. Autorul a înţeles că n'ar fi făcut din principalul sĕŭ personagiŭ un eroŭ demn de a fi luat de model de ar fi arĕtat pre Buçioc în actul III şi IV diferit de Buciocul acţuluĭ I şi II şi schimbându-se încă în actul V ca se se presinte sub un aspect diferit.

Devotat Domnuluĭ ţĕreĭ, luĭ Gaspar, el sacrifică tot pentru a rĕmânea pênĕ în cel din urmă fidel sentimentuluĭ dominant al ânimeĭ séle.

Crudimele luĭ Gaspar, imoralitatea luĭ clătină într'adevĕr câte o dată în ânima luĭ Bucioc acest sentiment.

Amorul ce Gaspar concipe pentru soţia luĭ Bucioc, Irina, deşteptă chiar un moment în spiritul Vorniculuĭ ideea de a-şĭ resbuna şi de a pedepsi pre culpabil.

Vornicul luĭ Gaspar însă învinge pre bărbatul Irineĭ.

Amorul sĕŭ către Irina este sacrificat devotamentuluĭ sĕŭ către Domnul ţĕreĭ.

Bucioc se smulge din braţele Irineĭ ca se mérgă se apere pre Gaspar de ostile streine ce ameninţa ţéra şi tronul..

Despărţindu-se de Irina, el repetă cu întristare, déră în cele din urmă fără şovăire:

„Sunt Vornicul luĭ Gaspar, sunt Vornicul ţĕreĭ.“

Lupta între aceste două sentimente: amorul luĭ Bucioc către Irina şi devotamentul ce a jurat Domnuluĭ ţĕreĭ procură D-luĭ Alesandrescu ocasiunea a maĭ multor scene în care limbagiul şi pasiunea se înalţă pênĕ la patetism.

O primă questiune.

Acest sentiment profund de religiune către tron, atât de profund în cât primul boer al ţĕreĭ se se prosterne neîncetat înaintea unuĭ parvenit desfrânat şi cavaler de industriă ce ocupă acest tron, şi neîncetat sĕ înăbuşéscă în ânima sa tóte justele séle resentimente, tóte nobilele séle pasiunĭ, tótă

www.dacoromanica.ro

legitima indignaţiune ce trebue se deştepte într'o ânimă nobilă spectacolul viţiuluĭ innobil, acest sentiment este el óre conform cu cerinţele uneĭ raţiunĭ luminate, şi uneĭ ânimĭ virtuóse pe de o parte, éră pe de alta cu datinele şi ideile ţĕreĭ nóstre? Este el un sentiment înalt ce trebue pus în ânima unuĭ eroŭ demn de a servi drept model?

N'ar fi maĭ natural de a arĕta pre Bucioc, indignându-se în cele din urmă de laşitatea şi viţiurile luĭ Gaspar, se se unéscă cu Lupul, sĕ conspire în contra luĭ, sĕ profite de posiţiunea sa şi de amorul ce-ĭ manifestă poporul şi se restórne pe un Domn ce aduce atâta jale şi nenorocire asupra ţĕreĭ şi familieĭ séle?

Autorul însă e din acea scólă care crede că nu tot ce este în limitele ordinariĭ ale natureĭ este *Frumosul.*

Natural ar fi că bătrênul Oraţiu al luĭ Corneille, ce-şĭ iubesce fiĭ din tot sufletul, sĕ se bucure când i se spune că unicul sĕŭ fiŭ remas şĭ-a scăpat viaţa părăsind lupta. Bĕtrânul Oraţiu respunde însă aceluia care, narând lupta între ceĭ treĭ Curiaţĭ şi ceĭ treĭ Oraţĭ şi arĕtându-ĭ cum ceĭ douĭ fiĭ aĭ sĕĭ aŭ fost ucişĭ, termină ḑicênd despre cel din urmă:

Que vouliez-vous qu'il fit contre trois?

respunde, ḑic, prin acel faimos:

Qu' il mourût,

care ne transpórtă maĭ presus de limitele naturaluluĭ, ne dă o înaltă idee de noĭ înşine şi ne face se concepem noţiunea sublimuluĭ.

Póte că ar fi într'adevĕr maĭ natural ca Bucioc, ne maĭ putênd suferi întristările şi durerile séle şi ale ţĕreĭ, se conspire cu Lupul şi se ucigă chiar pre Gaspar.

Autorul însă a creḑut că nu numaĭ adevĕrul istoric déră şi *frumosul* se afla în fapta contrariă. A avut autorul în acelaş timp grijă a-şĭ esplica cugetarea sa făcênd pre public se înţelégă că nu pentru persóna luĭ Gaspar, Bucioc arĕtă acest mare devotament.

www.dacoromanica.ro

Nu pentru Gaspar mĕ sacrific, esclamă el la finele actuluĭ al V-lea, ci pentru Domnul ţĕreĭ mele, pentru *Unsul luĭ D-ḑeŭ*, pentru acel Domn pre care Moldoveniĭ l'aŭ primit la *Dreptate* . . . a căreia frunte a sânţit-o coróna luĭ Alesandrn cel Bun şi a luĭ Stefan cel Mare....“

Aci se presintă natural o primă reflecţiune: Este óre moral de a arĕtá mulţimeĭ adunată, viţiul călcând neîncetat în picióre virtutea, fără ca acésta sĕ se înalţe indignată în contra aceluia în care viţiul este incarnat şi acésta pentru că el este pe tron şi are pe frunte coróna luĭ Stefan cel Mare....

„Gaspar, ḑice în maĭ multe rênduri Bucioc, este *unsul luĭ D-ḑeŭ* şi Domnul ţĕreĭ, orĭ bun orĭ rĕŭ, la tóte primejdiile luĭ ferit trebuesce, căcĭ or' cum este de la Dumneḑeŭ este.“

Şi Bucioc în actul al V-lea, după ce a fost prigonit de Gaspar prin ţépă şi otravă, calomniat în divan şi amerinţat în ce are omul maĭ sacru în onórea caseĭ sale şi amorul sĕŭ către Irina, voiesce sĕ scape pre Gaspar osândit la ţépă, profitând de întunericimea nopţiĭ şi primind cu bucuriă a luá locul Domnuluĭ sĕŭ. „Ţépa, ḑice el, are trebuinţă de carne“, étă tot.

Autorul, cum vedeţĭ, este consequent pênĕ în sfêrşit şi susţine cu tăriă unitatea de caracter a luĭ Bucioc.

El voiesce se ridice pre personagiul sĕŭ principal maĭ presus de limitele ordinariĭ ale natureĭ, el voiesce se facă dintrênsul un eroŭ şi se ne arete ce este un *Caracter*.

Dér încă o dată acésta nu turbură óre noţiunile nóstre de morală? Ce însemnéză acéstă religiune monarchică ce decurge din *Dreptul* divin? Ce însemnéză acest fanatism dinastic?

— Când face cine-va o dramă istorică, ne ḑicea maĭ deunăḑĭ D. Alesandrescu, cu care am avut plăcerea sĕ vor-

www.dacoromanica.ro

besc. în maĭ multe rênduri despre drama sa, trebue se represinte ideele și credințele timpuluĭ în care se petrece acțiunea, éră nu ale timpuluĭ în care scrie. Ce aĭ ḑice de un dramaturg care ar pune pe scenă pre ministriĭ luĭ Stefan cel Mare în frac și mănușĭ albe, ocupându-se de antreprisele Godillot și de licitațiunĭ pentru ranițe.... Tot așia ar trebui sĕ fi rîs de mine aceĭ care, cunoscênd istoria, m'ar fi vĕḑut zugrăvind, sub tipul istoric al lui Bucioc, o fantasiă modernă a moderneĭ nóstre civilisărĭ.

Și D. Alesandrescu, cu cronicariĭ în mână, mĭ-a arĕtat cum ceĭ vechĭ recunosc Domnieĭ *originea divină*.

Cităm, pentru cititoriĭ noștri, unele din pasagele ce ne-a pus sub privirĭ D. Alesandrescu.

Miron Costin ḑice la pagina 270 a cronicilor séle: „Domniile sunt sub rênduiala luĭ D-ḑeŭ, fără carele nu este Domniă.“

— „D-ḑeu pre cel maĭ mare l'a lăsat și județul cel ceresc al luĭ pre pămênt i l'a dat“ Urechiă pag. 175.

— Pecetea țĕreĭ se păstréză în mânele celuia ce-l alege D-ḑeŭ a fi Domnul țĕreĭ. Idem.

La pagina 241 M. Costin, narând uciderea de Septilicĭ și Goia tocmaĭ a luĭ Gaspar Graziani, esclamă: „spurcată și grósnică faptă și neauḑită în tóte țĕrile crestinescĭ. Domnul, orĭ bun orĭ rĕŭ, la tóte primejdiile luĭ ferit trebuesce, că orĭ cum este de la Dumneḑeŭ este; precum ḑice sânta scriptură: nu este nicĭ o putere fără numaĭ de la D-ḑeŭ.“ Și la pag. 304, când naréză faptul isgonireĭ luĭ Vasile Lupu și cum têrgovețiĭ sloboḑéŭ o pușcă asupra luĭ trecênd Nistru în fugă, acelaș cronicar esclamă: „spurcată și nebunéscă faptă și nu fără de osândă cât de tărḑiŭ.“

Din contra, cronicariĭ laudă și bine-cuvintéză pre ceĭ ce rĕmân credincioșĭ Domnieĭ și ajută Domnilor la vreme de pericole și nenorocirĭ. „La aceia ce a stat la nevoia Domnuluĭ, cinste vecinică fiă-căruĭ este.“

www.dacoromanica.ro

— Eĭ bine, 'mĭ adăogă D. Alesandrescu, ce alta face face Bucioc, Vornicul luĭ Gaspar, decât aceea ce ḑicéŭ cronicariĭ și ce făçéŭ Românii aceluĭ timp.

Déca Bucioc nu se revoltă în contra luĭ Gaspar, carele atâtea nelegiuirĭ face și atâtea isbirĭ dă atât ţĕreĭ cât și luĭ, este că Bucioc, representând elementul bĕtrân al cultureĭ naţionale la 1620, este representantele vecheĭ generaţiunĭ, vechiuluĭ respect pentru *unsul* luĭ D-ḑeŭ, *orĭ care fiă el.*

Alăturea cu acest element, D. Alesandrescu întroduce deja elementul june, Lupul, carele se depărtéză de la credinţa străbună.

— „Dér déca Lupul, -mĭ ḑice D. Alesandrescu, este înţeles de noĭ moderniĭ, fiĭ și nepoţiĭ aĭ revoluţiunilor și resturnărilor, póte chiar părinţĭ aĭ uneĭ recente resturnărĭ, Bucioc însă nu e maĭ pucin logic în faptele séle când rĕmâne credincios Domnuluĭ ţĕreĭ, fiă el cât de miserabil.... Déca Bucioc, lovit de Gaspar în onórea și casa sa, ar fi sfârșit prin a conspirá, a lucrá ca sĕ ié el domnia, ajungea póte a fi un *salvator*, póte un *domn* dér nu un eroŭ demn d'a ne servi de model.“

Resultă din cele espuse pênĕ aci, că în convicţiunea intimă a D-luĭ Alesandrescu, o cunoscinţă aprofundată a istorieĭ ţereĭ ne arétă că străbuniĭ noștri aŭ recunoscut originea divină a Domnieĭ și aŭ înălţat noţiunea inviolabilităţeĭ Domnitoruluĭ pênĕ la o religiune. Mărturisim că, din parte-ne, dorind a ne asemănà Bucioc, în ceea ce privesce unitatea de caracter, maĭ că ne-ar fi plăcut sĕ rĕmânem în prima nóstră ignorenţă, care ne spunea că la noĭ în ţéră originea divină a Domnieĭ era un ce necunoscut.

Resultă, prin urmare, că veritatea istorică și credinţele epoceĭ nu permitéŭ D-luĭ Alesandrescu, cum nu aŭ permis nicĭ cerinţele unităţeĭ de caracter, sĕ zugrăvéscă alt-fel decât după cum a zugrăvit caracterul Vorniculuĭ Bucioc.

Cât pentru ceea ce privesce, ca să terminăm, doctrina în

www.dacoromanica.ro

sine a dreptuluĭ divin, fiă-ne permis, aruncându-ne o privire asupra mormêntuluĭ în care e îngropată pentru tot-d'auna, a o declará pre atâta absurdă și imorală, pre cât arogantă și monstruósă.

Vom respectá istoria, ne vom feri de a falsifica factele istorice pentru a le pune în conformitate cu doctrinele și interesele nóstre moderne, vom represintá tot-d'auna, cu scrupulositate. trecutul cu credințele și religiunea sa, déră vom afirmá în acelaș timp cu tăriă credințele și religiunea secoluluĭ nostru și ne vom obstiná a le pune tot-d'auna în evidență:

— Dreptul natural al națiuneĭ în facia dreptuluĭ divin al monarhuluĭ.

— Dumnedeŭ a făcut pe monarchĭ pentru națiunĭ, éră nu națiunile pentru monarchĭ, și încă:

— Democrația luminată, înobilită prin instrucțiune și educațiune, séŭ în alte cuvinte:

— Aristocrația inteligințeĭ și a ânimeĭ în faciă atât a Oligarchieĭ orgoliósă, arogantă și ineptă, cât și a Demagogieĭ ignorentă, turbulentă și sălbatecă.

— Libertatea în facia Despotismuluĭ.

Dér să ne oprim aci și se lăsăm publiciștilor și preseĭ din capitală meritul de a analisá și criticá drama D-luĭ Alesandrescu sub numeróse puncturĭ de vedere sub care trebue studiată o operă așia de seriósă. **Esarcu.**

(*Ateneul Român*)

II

La secunda representațiune a *Vorniculuĭ Bucioc*, junimea studiósă a salutat pre autore cu următórea adresă tipărită și distribuită în public.

Domnule V. A. Urechiă,

„Junimea studiósă, mișcată de nobilele sentimente ce aĭ

www.dacoromanica.ro

sciut face se vibreze în Ea, prin *Vornicul Bucioc*, piesa D-téle, operă de gen dramatic, vine cu ânima tresăltândă de bucuriă, cu ocasiunea presentă, a manifestá încă o dată public sentimentele séle de iubire pentru D-ta, care ca profesor, ca conducětor scólelor, în conferinţe publice, ca şi în tóte scrierile D-téle, şi astă-ḑĭ, în opera D-téle dramatică, ne-aĭ făcut sě cunóscem, se simţim şi se iubim gloriele nóstre marĭ naţionale şi sě palpităm la dulcea speranţă a Românieĭ celeĭ marĭ a venitoruluĭ. In *Vornicul Bucioc*, D-le Urechiă, ne-aĭ arětat ce trebue a face pentru a ajunge la acel *venitor*: a pune maĭ pre sus *patria*, *binele public* şi *datoria*, decât: avere, familiă şi viaţă. Ferice de ceĭ carĭ vor fi înţeles mărirea şi nobleţa caracteruluĭ Erouluĭ drameĭ D-téle, D-le Urechiă!

Acéstă operă va probá lumeĭ că România păşesce astă-ḑĭ şi pe calea arteĭ dramatice, care, maĭ bine de cât tóte, reflectă aspiraţiunile unuĭ popor. România 'şĭ reavu esistenţa şi graiul sěŭ prin literatura sa. Astă-ḑĭ scena română a fost şi ea scólă sublimă pentru românĭ.

O! dea D-ḑeŭ ca semînţa ce aĭ semănat în ogoraşul fiăcăreĭ ânimĭ române, ce a ascultat pre *Vornicul Bucioc*, sě-şĭ dea rodul sěŭ! Éca preţul ce va fi dat seměnătorilor ca D-v., seměnătorĭ de carĭ deunăḑĭ încă ne vorbéĭ la Ateneŭ.

Junimea te salută, D-le Urechiă, dorind ca numele D-téle în literatura nóstră sě fiă aşeḑat alăturea cu acele ale eronicarilor: Urechiă, Costinescĭ, Şincaĭ, etc., a cărora memoriă este scumpă pentru tot ce este român."

(Urméză 289 subscrierĭ).

III.

D. Cesar Boliac, în *Trompetta Carpaţilor*, analisézā asemenea pre *Vornicul Bucioc*. Estragem din acésta şirurile următóre:

„*Vornicul Bucioc* de D. Alesandrescu Urechiă este o adevěrată *dramă* care are şi interesul şi intriga şi caracte-

www.dacoromanica.ro

rele cerute de drama modernă ce ocupă și face atât de interesante în epoca nóstră, scena francesă maĭ cu sémă. Ea are și ușorul ridicul, și sarcasmul, și cânticul, când cântat, când recitat, și durerea și mórtea, ecclectismul drameĭ mode ne din tragediă, din comediă, din melodramă, etc.

Părerea nóstră este că *Vornicul Bucioc* de D. V. A. Urechiă merită premiul între cele-alte treĭ-patru încercărĭ de dramă ce avem pêně astădĭ în limba română.

Veritatea istorică este fondul pieseĭ, și interesul drameĭ nu perde firul intrigeĭ urzite pêně la desfacerea eĭ. Situațiunea politică și socială a țereĭ în acea epocă, e bine descrisă; nu scim numaĭ pêně unde sě întindem partea poetuluĭ în dramă în privința omorîrilor și celor ce daŭ mórtea. Maĭ mult în estetică s'ar putea descoperi câte un anachronism de cât în idee. Și aceste micĭ anachronismurĭ, scrupulos cercetate, s'ar găsi maĭ cu sémă în costumul țerancelor, în limbagiŭ, cum spre esemplu *dómnă* jupăneseĭ luĭ Vornicul Bucioc, care negrașit că, déca pre la începutul secoluluĭ XVII ar fi început se sune rěŭ la auḑ vorba *jupânésă* socieĭ jupânuluĭ, n'ar fi putut se se ḑică *dómnă*, titlu reservat numaĭ socieĭ Domnuluĭ, și póte ar fi ajuns maĭ lesne la *cocónă*; cum érăși, spre esemplu vorba *evlavios* în gura uneĭ persóne de clase inferióre în loc de *cucernic*; cum, spre esemplu, limbagiul familiar între jupânésa Irina cu bărbatul sěŭ, vorba de „*tu*“ n'ar prea seměná cu limbagiul epoceĭ în cercul înalt al societățeĭ române, când femeea nu uitá nicĭ în sanctuarul căsătorieĭ că trebue sě sărute mâna bărbatuluĭ și bărbatul sě-ĭ sărute fruntea și ochiĭ; și încă câte-va de asemenea natură, la carĭ negrașit că nu ne-am fi oprit de loc déca admirabilul limbagiŭ din chronice nu ne-ar fi strămutat cu totul, prin talentul D-luĭ Urechiă, în epoca în care a voit autorul se ne strămute.

Caracterele în acéstă dramă a D-luĭ Urechiă sunt tóte cele cerute și sunt bine esprimate prin împărțirea rolurilor.

. . . . . .

www.dacoromanica.ro

Simţimêntul de recunoscinţă şi de devotament este bine pus în ânima de femee, în Flórea, pentru nănaşul sĕŭ, şi bine transplantat în ânima fiicĕĭ séle.

Un personagiu neînsemnat, un rol mic, ghicitórea, este bine introdus în dramă, şi-şĭ are raţiunea sa de a fi; este al epocĕĭ.

Punerea în scenă maĭ că nu lasă nimica de dorit, şi maĭ multe surprise de scenă sunt bine semănate în piesă, de şi nu tóte destul de pronunciate. Divanul domnesc nu este destul de imposant, şi când Domnul ţĕrĕĭ chiamă pre toţĭ boerii marĭ şi micĭ se ia parte la judecată, adică pre *boerii de divan* şi pre *boerii de laviţă*, nu se înfăţişéză maĭ mulţĭ de cât verĭ-o şése persóne de divan, dintre carĭ numaĭ unia cu vot deliberativ, şi câţĭ-va boerĭ de laviţă în picióre. Clerul, partea esenţială în Divanul Domnesc, lipsesce cu desăvêrşire. Prisonierul se înfăţişéză fără introducĕtorĭ şi logofĕtul Divanuluĭ nu se vede nicăirĭ. Insemnele domnieĭ lipsesc, şi mesele d'inaintea boerilor sunt un anachronism care înfăcişéză maĭ mult pre notariul modern cu cleriĭ sĕĭ. Armaşul lipsesce. Costumele în cea maĭ mare parte aveaŭ caşetul epocĕĭ: într'al Vorniculuĭ nu este negligeat nimica, nicĭ chiar inelul din degetul cel mic, care n'ar fi stricat sĕ fiă maĭ mare şi maĭ rotund, maĭ potrivit unuĭ asemenea boer. Costumul Irineĭ este la perfecţiune întru tóte, pêně la cele maĭ micĭ amĕnunte, pĕně chiar şi la cerceĭ. Rochia pucin maĭ scurtă ar fi arătat póte şi condurul cusut şi cu tocul roşu. Flórea era bine îmbrăcată pentru starea eĭ socială, dér nu scim déca putem dice tot atât şi pentru fiica eĭ.

D. Velescu, D-na Stavrésca aŭ jucat în perfecţiune; nicĭ o greşală. Şi déca Irina a fost obligată sĕ tot îngenuchie şi sĕ tot leşine, déră a sciut sĕ móră că o adevĕrată artistă: pălirea şi vineţéla morţeĭ crescea pre facia eĭ cu scăderea puterilor, în cât, când şĭ-a dat suflarea, nu s'a maĭ vĕdut viéţa nicăirĭ.

www.dacoromanica.ro

D. Dimitriade a jucat bine pe acest personagiŭ misterios în tóte viciurile luĭ. După părerea nóstră D. Dimitriade a făcut mult progres în apropierea spre natural. Căderea sa a fost cam redă și economia sceneĭ l'a căsnit prea mult, ținêndu-l prea mult timp fără suflare.

Ghicitórea în tot a fost perfectă.

In general rolurile principalĭ aŭ fost bine jucate.

Putem însă sĕ observăm artiștilor noștri, atât dómnelor cât și domnilor, monotonia pronunțăreĭ și apĕsarea regulată a cuvintelor, care ar trăda o imitațiune servilă a aceluiașĭ prototip.

Fiă-care caracter, fiă-ce temperament, fiă-ce organ, fiă-ce manieră de vorbit, trebue sĕ-șĭ aibă variațiunile séle propriĭ, naturalĭ ale eĭ, venite și inspirate în caracterul și în stilul fiă-căruia propriŭ. A imitá însă pre acelașĭ diapason, cu acelașĭ tact, apĕsarea cuvintelor insinuitóre séŭ pĕtrundĕtóre, apĕsarea asupra cuvintelor, cadențată pre silabe și chiar atuncĭ când cuvintele nu sunt tocmaĭ semnificative ca sĕ le trebuéscă dat timpul sĕ pĕtrundă, silabă cu silabă, în aceia către carĭ se adreséză; a modelá necontenit vocea genând'o în naturalul eĭ, spre a apĕsá vorbe și a cadențá silabe, fără loc și fără necesitate de multe orĭ, și tot-d'auna în aceeașĭ formulă, este după noĭ o greșélă a artiștilor noștri în genere, care greșélă s'ar putea fórte lesne corige déca s'ar observá cel pucin numaĭ împregiurările, numaĭ momentele când se lungesc și se apésă silabele în jocul primuluĭ artist Millo.

Și, în representațiunea despre care e vorba aci, maĭ că n'am putea deosebi din greșéla generală decât pre Flórea, pre Ghicitóre și pre Postelnicul Goia. Efectul vorbelor nu stă tot-d'auna în apĕsarea asupra lor.

Intrenarea a cam lipsit în representațiune, și causele negreșit că sunt pucina identificare a unor artiștĭ cu rolurile lor, nefamiliarisarea artiștilor noștri cu drama și fatalitatea

www.dacoromanica.ro

care persecută teatrul nostru de la începutul sĕŭ: neînvĕţarea rolurilor. Vaĭ de representaţiunea aceea în care actorul are nevoiă sĕ se apropiă de sufler ca sĕ scie ce sĕ ḑică; vaĭ de representaţiunea aceea în care suflerul se aude de o potrivă ca şi actorul şi unde, repetênd actorul pre sufler, sémănă cu vechia *kanonarchisire*, când bietul kanonarchŭ alergá de la cântăreţul din drépta la cântăreţul din stênga sĕ-ĭ spună pre carte ceea ce are sĕ ḑică din gură.

Artistul cel maĭ perfect ar fi imbarasat când 'ĭ-ar lipsi douĕ-treĭ cuvinte şi ar trezi din transportarea luĭ ca sĕ dea ascultare suflerului.

Consiliăm pre autorul acesteĭ piese sĕ nu maĭ permită representarea eĭ pênĕ când o repetiţiune generală nu se va putea face în lipsă şi de sufler şi de caetele de rolurĭ. Atuncĭ representaţiunea ĕşĭ va putea dobêndi intrenementul care-ĭ lipsesce.

Noĭ strângem mâna cu cordialitate autoreluĭ nostru dramatic D. V. A. Urechiă, şi-ĭ urăm prosperitate pre acéstă cale spinósă, cea maĭ spinósă a literatureĭ.

Dorim să vedem după acéstă dramă una a luĭ Vasile Lupu şi altele pênĕ la Cantemir; cel pucin atâta, spre a se putea conduce epopea Moldoveĭ într'un şir de drame în chipul Henricilor Englitereĭ de Shakespeare.

Nu avem nevoiă, D-vóstră a căror frunte s'a atins cu darul ceresc; nu avem nevoiă, talente române, nu avem nevoiă de rîs. Nu maĭ avem nevoiă de desmăţarea moravurilor, ci avem nevoiă de lecţiunĭ a putea plânge, a putea simţi; avem nevoiă de desvoltarea simţimêntelor nobilĭ şi marĭ, de desvoltarea patriotismuluĭ şi a devotamentuluĭ în esemple luate din istoria patrieĭ. Avem nevoiă de întórcerea nóstră la acele credinţe vechĭ care ducéŭ pre românĭ frunte cu ómeniĭ ce sciaŭ se se înalţe pre dênşiĭ şi patria lor în alte naţiunĭ; avem nevoiă sĕ ne îm-

www.dacoromanica.ro

bărbătăm prin durere și prin plâns, éră nu sĕ ne maĭ desfrânăm prin rîsete.

Bolliac.

IV

Românul de la 1 Aprilie 1867, ḑice despre *Vornicul Bucioc*, cele ce urméză:

„Marțĭ la 28 Martie s'a jucat pentru prima óră acéstă dramă originală a D-luĭ V. A. Urechiă. Succesul opereĭ a rĕspuns așteptăreĭ.

D. Alexandrescu Urechiă este deja cunoscut pe câmpul literatureĭ române. *Vornicul Bucioc* ni-l arétă într'un mod strălucitor și în ramura dramatică. Acéstă dramă întrunesce multe calitățĭ, care rare orĭ s'aŭ vĕḑut în aceeașĭ operă la noĭ: limbă corectă și armoniósă, cugetărĭ marĭ și profunde, combinărĭ dramatice, spectacol, tot ce se cere spre a contribui la succesul uneĭ opere teatralĭ.

N'avem astă-ḑĭ nicĭ timpul nicĭ spațiul a vorbi de modul cum s'a interpretat de artiștĭ acéstă dramă. Ne vom mărgini a spune că rolurile principalĭ sunt jucate de D-na Stavrescu, D-niĭ Dimitriade, Velescu, Felbariad, etc.“

V

Tot în *Românul* de la 19 Noembre acelașĭ an, D. B. P. Hăjdĕŭ, voind a demonstra tesa sa că boeriĭ românĭ n'aŭ fost credincioșĭ tronuluĭ, ḑice:

„Amicul nostru D. V. Ales. Urechiă și-a dat multă bătaiă de cap, mult și-a frămêntat mintea, a resfoit multe foliante, pentru ca se pótă găsi în tot decursul istorieĭ române măcar un boer credincios tronuluĭ, și a reușit în fine a găsi unul,

www.dacoromanica.ro

unul singurel, pre nenorocitul *Vornic Bucioc*, *carele i servi apoĭ drept stofă pentru admirabila sea dramă.*

Eĭ bine, fără a maĭ vorbi că autorele acesteĭ frumóse producţiunĭ literariĭ . . .“

VI

„Sâmbătă la 1 Aprilie 1867 teatrul naţional dete o representaţiune de gală în onórea sosireĭ în capitală a M. S. Principeluĭ Serbieĭ Miloşĭ Obrenovicĭ. Augustul visitatore asistâ în loja domnéscă împreună cu M. S. Domnitorul nostru. La finea actuluĭ al III-lea, Măriile Lor aŭ ordonat se se chiame în loja domnéscă pre autore, pre care bine-voiră a-l felicita cu cuvinte încuragiătóre. Când publicul vĕḑu pre autore în loja domnéscă, el aplaudă cu mult sgomot, rădicându-se în picióre, pre Domnitorul mecenate, protector al literatureĭ nóstre dramatice.“

VII

„M. Basile Alexandrescu Urechia nous a donné jeudi dernier la vive joie d'applaudir à un drame excellent intitulé *Vornicul Bucioc.* Accoutumé au caractère grandiose de la littérature espagnole, qu'il connait à fond, M. Urechia a donné à son héros l'un de ces caractères que l'on a ingénieusement comparés aux armures des chevaliers du moyen âge et qui sont plus remarquables par leur force que par leur souplesse. Le *Vornicu Bucioc* est la personification du dévouement au Prince. Pour lui tout disparaît devant la grande image de l'autorité souveraine; il lui sacrifie tout, même l'amour, on pourrait presque dire même la chasteté de la femme qui porte son nom. Lá est l'écueil, et l'écrivain,

www.dacoromanica.ro

eu voulant faire son héros trôp grand ne l'a pas assez laissé homme. En contemplant la vertu farouche de *Bucioc*, on se rappelle involontairement ces vers du grand Corneille:

> Et je rends grâce au ciel de n'être pas Romain
> Pour conserver encor quelque chose d'humain.

Si en donnant á son héros une taille surhumaine, M. Urechia a commis une erreur, ce n'est pas du moins l'erreur d'un esprit médiocre.

La pièce est jouée d'une façon très remarquable par M-me Stavresco et par M. M. Velesco et Pascaly. Les costumes sont très beaux et rigoureusement historiques. La mise en scène est splendide. L'antique Roumanie apparaît aux yeux du spectateur charmé, avec ses crimes et ses vertus, ses grandeurs et ses hontes, comme une vision des jours passés, comme une leçon éclatante donnée aux générations d'aujourd'hui."

(*Le Pays Roumain*).

VIII

„Séra de la 9 curent a fost pentru publicul gălățén una dintre rarele, dintre cele maĭ frumóse serĭ.

Am auḑit adese-orĭ șoptindu-se că publicul nostru, cu pucine escepțiunĭ, nu scie ce va să ḑică viéța; viéța luĭ se reduce la o simplă nutrire a corpuluĭ fisic, și că el nu are idee de ceea ce constitue adevĕrata viéță, viéța morală-intelectuală.

Aceste șópte, s'o spun cu francheța înăscută în mine, mi-aŭ produs mult sânge rĕŭ; căcĭ omul care trăesce numaĭ pentru a'șĭ nutri corpul duce viéța tristă a unuĭ animal și nu este nimic maĭ mult decât omul-animal.

Aide, public gălățén, momentul a sosit pentru a arĕta lumeĭ civilisate că spiritul tĕŭ este susceptibil de o viéță

www.dacoromanica.ro

intelectuală, că ânima ta simte necesitatea unuĭ nutriment moral.

Piesa *Vornicul Bucioc* este opera unuĭ scriitor artist; artiștiĭ dramaticĭ vor avea o luptă grea d'a o esecuta, noĭ d'a o simți! Dér curagiŭ! . . .

Micul nostru teatru, desprețuit pênĕ acum, este astă-ḑĭ atât de mare, atât de frumos . . . logiele, carĭ altă dată eraŭ prea micĭ pentru 2—3 persóne, astă-ḑĭ sunt suficiente pentru 4—5 persóne marĭ și numeroșĭ copilașĭ. Stalurile, altă dată atât de numeróse, astă-ḑĭ sunt prea pucine! Vedețĭ cât farmec posede sĕrmana nóstră ânimă, pre care noĭ am desprețuit-o într'un mod atât de ingrat, răpindu-ĭ orĭ-ce viuéță! . . .

Tăcere amice! cortina se rădică, spectacolul începe. Déră unde se privim? Cuĭ se oferim atențiunea nóstră, pieseĭ séŭ esecutăreĭ eĭ, séŭ se nrmărim impresiunea, farmecul ce revérsă în fețele publiculuĭ spectator?

S'ascultăm séŭ s'o cetim în gingașele fețe, în ochiĭ scânteietorĭ a acestuĭ chor de îngerașĭ, a acestuĭ buchet de florĭ carĭ ornéză astă-ḑĭ sala teatruluĭ?

O! ce fericit trebne se fiĭ D-ta, D-le Vlădicescu, vĕḑênd acest manifest de iubire, o iubire atât de încuragiătóre ce beneficiul D-téle a agitat. . . .

Vornicul apare . . . măreț tabloŭ! amor pentru țéră, fidelitate pentru tron, fermitate în hotărîrile séle, forte, puternic în facia tronuluĭ, teribil facià cu inimiciĭ națiuneĭ și cu șopârlele têrîtóre, dér dulce, blând în facia frumóseĭ séle consórte, Irina! Grandios tabloŭ! Mare este spiritul care l'a creat, mare artistul care personifică acest tabloŭ! . . . Pronunciațiunea clară, pŭternică, figura imposantă prin ea însășĭ și prin frumósele séle sentimente conduse d'o artă devenită personificată, ne presintă în *D. Vlădicescu* pe adevĕratul Vornic, nu a luĭ „Gaspar“ după cum o repeta el adese orĭ în fidelitatea sea către tron, ci a D-luĭ *V. A. Urechiă.*

www.dacoromanica.ro

Frumósa Iriuă, e voruicésa, sublimă femee, femee din timpurile vechĭ, din acele carĭ muriaŭ pentru virtute și pentru bărbațiĭ lor. Ghiarele profanatóre a viţiuluĭ pentru ea nu era o cursă, ci un mijloc d'a deveni maĭ forte, maĭ virtósă. O! décă damele române, nevoind a crea virtutea, ar imitá cel puţin virtuţile strămoşescĭ . . .

Par'că věd încă acea figură plăugêndă, frumósă prin virtuţile séle, desmerdând pre bătrênul săŭ Voruic. Par'că aud încă acea voce sonoră, dulce, care şoptia cele maĭ frumóse sentimente de iubire . . . iubire care astădĭ trebue s'o căutăm în bibliotece, ea scriitorul în archivele . . . róse de şórecĭ! . . .

Dómna *Teodorescu* ne presintă acea figură frumósă. Cuvintele resfăţătóre, acea espresiune de durere, ş'acel farmec de sentimente a voruiceseĭ . . . eraŭ ale eĭ. Voruicul şi femeea luĭ iubită în opositiune cu acea figură, am putea dice, sălbatecă, a luĭ Gaspar, în faţa căruia se luptaŭ sinistrele trăsurĭ a âuimeĭ, pasiunile, viţiul, atât de bine presentate de D. *Sachelarie*, nu lăsaŭ nimic de dorit. Cu cât a fost de grea piesa, cu atât maĭ mare victoria şi meritul artiştilor.

Rolul luĭ Şepţilicĭ încă fu bine jucat, s'ar fi fost maĭ bine, décă scurtul timp de studiŭ nu se lăsa a fi observat din timp în timp, ca şi în cele-alte rolurĭ secundare.

Publicul n'a rămas îndĕrăt; el a dovedit că e capabil a înţelege, ş'a simţi: Aplause frenetice însoţiaŭ rolurile principale de la începutul pieseĭ pênă în fine!

Autorul, D. V. A. Urechiă, care a triumfat cu acéstă piesă în capitală, se póte mândri că arta sea s'a simţit şi s'a sciut interpretá şi în'tr'un oraş de provincią, şi . . . va primi cu plăcere omagiele publiculuĭ gălăţean.

Un singur păcat a avut acéstă representaţiune, pe care nu i -l putem iertá, că nu a durat încă o dată cât a durat."

(Vocea Covurluiuluĭ)

www.dacoromanica.ro

DREPTATEA DOMNEASCA

SÉŬ

PORCARUL SI MARIA SA VODA

DRAMĂ IN 3 ACTE CU DANȚURI, DUPA LOPE DE VEGA

Representată pentru prima oră în teatrul național din Bucurescĭ, sub direcțiunea D-luĭ M. Pascaly, în 24 Februar 1872

www.dacoromanica.ro

PERSÓNELE

Mircea	*D-nu Pascaly.*
Dodăilă porcarul	« *S. Bălănescu.*
Neagu	« *Pandele.*
Ileana	*D-na L. Stănescu.*
Dochia	« *Fraivalt.*
Moş Arbore moşnean	*D-nu Drăgulicĭ*
Mariòra	*D-na Matilda Pascaly*
Alesandru Vodă cel Bun	*D-nu Dimitriad.*
Vornicul Bour	« *C. Săpénu.*
Postelnicul Nestor	« *V. Vasilescu*
Cocinschi, domn feud. în Pocuţia . .	« *P. Velescu.*
Hedvigea, sora luĭ Cocinschi	*D-ra Amelia.*
Prejlovschi	*D-nu Chiriţescu.*
Paproschi	« *Mavrodin.*

Vînătorĭ.--Valeţĭ.--Senioriĭ polonĭ.--Boierĭ românĭ.--Ţĕranĭ.--*Balet.*

www.dacoromanica.ro

PORCARUL ŞI MARIA SA VODA

ACTUL I

SCENA I

Peisagiŭ. In fund munţiĭ Pocuţieĭ. La drépta castelul Cocinschi în stil feudal. La pólele munţilor un sat mic. Nistru curge din fund spre drépta între stâncĭ şi arborĭ.

MIRCEA

Dalbe unde ale Nistruluĭ, voĭ, carĭ verḑilor şi înfloritelor malurĭ daţĭ sărutărĭ umede şi şopte de iubire, o! spuneţĭ, spuneţĭ dacă şoptirile vóstre când-va aŭ putut fi armonióse cá acele ce în ânima mea 'mĭ vorbesc de dênsa! O spuneţĭ, spuneţĭ, dacă sărutatul vostru umed a crescut pe mal o flóre maĭ mândră de cât a făcut se créscă, cu viĭ rădicinĭ în peptul meŭ, vecinica flóre a iubireĭ, o singură raḑă a ochiuluĭ eĭ! . . . O! Marióră! . . . Cât te iubesc! Cu o lună în urmă, lunecând pluta a lene pe sinul tĕŭ, bĕtrâne rîu, eŭ aruncam voios undelor téle cântecul luĭ Iuga Vodă... Am vĕḑut-o însă şi aḑĭ. . . aḑĭ, pe malul téŭ, cu fruntea reḑimată de mână, viŭ se cer valuluĭ se 'mĭ îngâne ănimeĭ cântecul eĭ duios . . . Eĭ, piciorul eĭ a călcat acéstă arină albă. Care mărgăritare aḑĭ preţuesc cât acéstă bobiţă de nisip? Ochiul eĭ s'a afundat pe raḑia uneĭ privirĭ în undele téle Nistre şi petrele patuluĭ tĕŭ nu s'aŭ prefăcut óre în comorĭ împĕrătescĭ? A! de când te-a privit, valul tĕŭ e limpede; de când am vĕḑut-o e turbure mintea mea! Şi aḑĭ încă Marióra căutá se iea de la valul tĕŭ albeaţa pentru

www.dacoromanica.ro

pânza ce-a țesut . . . nepriceputa, dar putea aflá în undă albeața mâneĭ sélĕ? . . . Ascuns din dărătul acelor bradĭ eŭ o priveam. . . De demult ea nu maĭ era acolo, și ochiul meŭ o vedea încă și ănima mea era lêngă ea . . . A! Dómne! Când va veni ḑioa cá se -ĭ pot ḑice: Marióră eștĭ a mea! a mea, numaĭ a mea!! . . . (rĕmâne gânditor)

SCENA II

Acelaș. — MARIÓRA.

MARIORA (pogorându-se pe o cărare)

Mi s'a părut că Mircea descindea într'a cóce . . . dorul se mĕ fi înșelat? Ba nu, el este, 'l vĕd . . . ănima nu minte. Dar ce face? privesce la rîu, unde albiam erĭ pânḑă cu fetele . . . M'am depărtat prefăcându-mĕ că nu 'l vĕḑusem. (luĭ Mircea) Bună ḑioa Mirceo! Ce viĭ se cauțĭ în tóte ḑilele lêngă Nistru? Nu cum-va aĭ găsit nisce mărgean . . . ce am perdut pe mal?

MIRCEA

Așĭ vrea se mĕ găsesc pre mine însu-mĭ . . . Erĭ m'am perdut însumĭ aci . . . dar vĕḑêndu-te mĕ aflu . . .

MARIORA

Uite, eŭ credém că viĭ se mĕ ajuțĭ a 'mĭ găsi mărgelele?...

MIRCEA

Viĭ se cauțĭ aci rujele fețeĭ téle? . . . Mĕ ieĭ în rîs? Mărgeanul . . . Eatăl . . .

MARIORA

Unde? Unde?

MIRCEA

Pe guriță ta.

MARIORA (împingêndu-l)

Eĭ! Nu așia de aprópe! . . .

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Tot crudă! pururea nesimțitóre la iubirea mea!

MARIORA

Apoĭ, vedĭ, Mirceo, eștĭ cam prea îndrăsneț; ce aĭ face maĭ mult de 'mĭ aĭ fi giuruitul, și în ajunul de a ne binecuvêntá Moș-Popa?

MIRCEA

A cuĭ e vina dacă nu sunt giuruitul?

MARIORA

A ta, mi se pare.

MIRCEA

A mea? Nu! De atâtea orĭ ți-am destăinuit iubirea mea, ochiul și gura mea ți-aŭ spus focul sufletuluĭ meŭ, dar tu aĭ tăcut . . .

MARIORA

Apoĭ ce rĕspuns e maĭ bun decât tăcerea?

MIRCEA

Se fiă cu putință?

MARIORA

Mircea, eștĭ băiat cu pricepere, pênĕ și de carte . . . dar ce? Tu nu sciĭ că femeea vorbesce tăcênd și că nu spune nimic tocmaĭ când maĭ multe înșiră?

MIRCEA

Dumnedeule! . . Așia dar tu 'mĭ daĭ voiă se te pețesc de la jupân Arbore? Tu tacĭ? . . . va se dică dicĭ „Da!“ . . . Așia e că m'am procopsit la scóla ta?

MARIORA

Fiă, dar nu cum-va se i dicĭ tătucăĭ că doresc eŭ una cá asta.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

De ce nu? A! tocmaĭ iată-l vine în cóce.

MARIORA

O se aştept din dărătul arboreluĭ, cole, în dumbravă, hotărirea luĭ . . .

MIRCEA

O! Dómne! voi-va el se mi te dea? De nu, voiŭ muri, Marióră. (se retrage puţin îndărăt).

SCENA III.

MIRCEA.—ARBORE.—DODĂIALĂ.

ARBORE

Mĕ şerbescĭ rĕŭ, fărtate Dodăială . . . te-am adus cu cheltuială de preste Nistru, aci în Pocuţia . . . dar vĕd că nu ţĭ-e la ânimă se facĭ slujbă. . . . Aŭ nu escĭ mulţămit de casa mea?

DODAIALA

Heĭ! heĭ! numaĭ Domnul scie!

ARBORE

Apoĭ bine, fărtate, nu maĭ te ţiŭ în slujba mea de aḑĭ, căcĭ, slavă ceruluĭ, dóră nu suntem cununaţĭ!

DODAIALA

Heĭ! căcĭ nu suntem cununaţĭ!

ARBORE

Nu-ĭ ḑi lăsată de D-ḑeŭ sĕ nu-mĭ perḑĭ vre-o vită.

DODAIALA

Heĭ! jupâne, după ce porcarul şĭ-a perdut minţile? . . . Sciĭ ce, jupâne? aşĭ vrea se mĕ pun la o cale.

ARBORE

Haide, fĕtul meŭ, veḑĭ de te îndréptă, cá se nu fiŭ silit din greşéla ta . . . (voiesce a se duce)

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Ian maĭ stăĭ nițel, jupăne; veḑĭ niata, jupâne, nu-ĭ ușor de lămurit....

ARBORE

Atuncĭ e greŭ de priceput....

DODAIALA

Écă! ierĭ când porneam de a casă: „Ḑeŭ așia, Dodăială, -mĭ ḑice Marióra nitale, porciĭ tĕĭ sunt grașĭ.“

ARBORE

Bine; eĭ, și ce 'i-aĭ respuns?

DODAIALA

Grașĭ, Ḑeŭ!

ARBORE

Bine; eĭ și?

DODAIALA

Hîm! nu pricepĭ?

ARBORE

Nu, Ḑeŭ!

DODAIALA

Care vrea sĕ ḑică trebue se lămuresc?

MIRCEA

Prostul, n'o se se ducă?

DODAIALA

Nu găsescĭ niata că asta e o mângăere . . . o desmerdătură, care dovedesce că Marióra vrea sĕ se mărite cu mine.

ARBORE

Dobitocul.

DODAIALA

N'o spun cu nicĭ un gând rĕŭ, și nu trebue se te mâniĭ.

www.dacoromanica.ro

ARBORE (zărind pre Mircea)

A! Mircea! Eraĭ acolea?

MIRCEA

Da! şi aşĭ vrea se vorbim puţin.

ARBORE

Te ascult fârtate, . . . Eĭ, tu, Dodăială, ian lase-ne niţel.

MIRCEA

Ştiĭ D-ta, jupâne Arbore, că părinţiĭ meĭ eraŭ plugarĭ de la moşia luĭ Măria Sa Vodă Alesandru, de lêngă codriĭ Suceveĭ . . . Părinţiĭ meĭ eraŭ ómenĭ de omeniă şi cu bună căutare de la vecinĭ, de şi ómenĭ săracĭ.

DODAIALA

Ean ascultă, Mirceo, D-ta care te pricepĭ în trebile de dragoste, când o fată bogată şi frumósă ḑice unuĭ flăcăiandru aşia ca mine: „Porciĭ tĕĭ sunt fórte graşĭ“, asta nu însemnéză că ea ar vrea se se mărite dupe acel flăcăiaş?

MIRCEA

De bună sémă, vorba ĭ limpede şi însemnéză făgăduinţă de măritiş.

ARBORE

N'o se te carĭ d'aicĭ, dobitocule?

MIRCEA

De óre-ce le cunosci numele şi aşeḑarea, gândesc că nu te-ĭ supăra de'ţĭ-oĭ mărturi că ard, că mor dupe Marióra...

DODAIALA

Hî! sunt porcarĭ carĭ aŭ porcĭ de ţi se par svântaţĭ la fum, dar eŭ când 'mĭ duc vitele la câmp . . .

ARBORE

Tot aci estĭ, pĕcătosule? . . . Pre legea mea! . . .

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Nu -ţĭ vorbesc de Marióra ci de turmă.

MIRCEA

Acum că sciĭ dragostea mea.

DODAIALA

Acum că ţi-am spus cum mĕ mângâiá cu vorba . . .

ARBORE

Află-se óre în vr'o parte a lumeĭ un selbatec ca acesta?

MIRCEA

Bine-voiesce a te învoi la căsătoria nóstră.

DODAIALA

Hăĭ! Hăĭ! Am colea un porc . . .

ARBORE

Năucul! . . . Mĕ ameţesce cu prostiele luĭ.

DODAIALA

Care, ḑĕŭ aşia, ar putea se fie dascăl la strana grecéscă... Aşia coviţăesce cu putere, maĭ ales când 'l scot din sat afară.

ARBORE

Dar Mărióra ce ḑice?

MIRCEA

Ea primesce dragostea mea şi 'mĭ-a dat voiă se o peţesc de la D-ta.

ARBORE

Peţirea D-téle e de cinste, dragul meŭ, şi Mărióra va fi fericită de óre-ce ar deosebi bunele însuşirĭ ce aĭ şi care te vor duce departe . . .

DODAIALA

Heĭ! de aşĭ avea numaĭ douĭ porculenĭ, ăştia mĭ-ar făta alţiĭ şi în câţĭ-va anĭ m'aĭ vedea şi pe mine sdravăn, ḑeŭ aşia.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

D-ta şerbescĭ la boerul Cocinschi; escĭ maĭ mare peste turmele luĭ; jupânul Cocinschi este stăpânul acesteĭ ţêrĭ din Pocuţia, măcar că Măria Sa craiul Iaghelo a dat'o luĭ Vodă al nostru pentru datoriă, împreună cu Columea şi Sneatinul. Jupânul Cocinschi este puternic şi bogat. Spuneĭ, dragul meŭ, că te însorĭ, aşia ţi-e datoria se facĭ, fiind de casa luĭ. Ş'apoĭ, cum este bogat şi milostiv, ţi-o putea da niscaĭ capete de vite. Marióra mea nu prea are multă strânsură şi Ḑeŭ numaĭ un amorez nebun o póte cere de sociă. Uite colo bordeiul cela cu grinḑile încheiate la muche şi înegrite de fumul ce n'are pe unde eşi. Maĭ am ceva maĭ departe şi niţele ogóre în Pocuţia, unde rĕmăseĭ din părinţĭ de o góně tătărască fugit aci. Ia maĭ nimica, măĭ băete, décă stăpânul acestor locurĭ nu te va ajutá încă cu ceva.

DODAIALA

Pe viul D-ḑeŭ! El o se ia pre Marióra. Apoĭ iae-şi-o bună! Dragostea mea într'altă parte: turme destule...

MIRCEA

Celuĭ care suspină după frumuseţa eĭ, ce poţĭ da maĭ mult decât frumuseţa eĭ cerésca? Nu sum, jupân Ârbore, aşia de nătărăŭ ca se me întreb de zestre şi nu de suflet şi de podóbele luĭ.

ARBORE

Vorbesce stăpână-tĕŭ, Mircea, despre planul tĕŭ de căsătoriă şi-l poţĭ ruga sĕ te cinstéscă prin niscaĭ doveḑĭ de bună-voinţă. Boerul Cocinschi şi sora sa Hedvigea sunt avuţĭ şi póte sĕ te ajute; éră în încercarea ta nu voiŭ vedea decât o nouă probă de iubire pentru Marióra. Veḑĭ, fĕtul meŭ, astăḑĭ e Domn în Pocuţia Domnul nostru Alesandru, D-ḑeŭ sĕ-l trăéscă, déră cine scie ce-o maĭ fi mâne, şi atuncĭ e bine sĕ aveţĭ niţică strânsură pe ḑile negre, că cu leşiĭ

www.dacoromanica.ro

nu-ĭ de multă pace, și cine scie décă într'o diminéță nu ne trezim cu bordeiul șters de pe facia pămêntuluĭ și noĭ cătând scăpare pe termul strebun, dincolo de Nistru; veḑĭ, Mirceo, cércă de poțĭ face ceva agonisélă.

MIRCEA

Nu-mĭ caută la ânimă trébă, déră décă vreĭ D-ta, fiă, voiŭ merge la jupân Cocinschi.

ARBORE

Bine, Mirceo! Sĕ-ți ajute D-ḑeŭ! Haide Dodăială!

DODAIALA

Ce? i-aĭ dat pe Mariórа și chiar de faciă cu mine?

ARBORE

Mircea este un flăcăŭ de ném și cu bună cunoscință de carte!

DODAIALA

Așia e, nu este unul dintre Românii din tótă Pocuția și Columea care sĕ fiă vreduic ca dênsul, déră eŭ ți-ași fi maĭ de folos la căsuică! în tótă luna ți-ași da turme de purceĭ. (ese).

MIRCEA

Vino acum, dragă Marióră, vino, iubita ânimeĭ mele.

SCENA IV.

MIRCEA.—MARIÓRA.

MARIORA

Dómne! ce grele sunt, când iubescĭ, frământările asceptăreĭ! tóte speranțele mele staŭ atârnate de un fir de pĕr.

MIRCEA

Tată-tĕŭ mi-a spus că te-a giurnit unuĭ scutariŭ a jupânuluĭ Cocinschi. Ah! Marióro, ce schimbare!

www.dacoromanica.ro

MARIORA

Vaĭ! n'avém eŭ drèptate se ḑic că fericirea mea era atârnată de un fir de pĕr? Tata, ḑicĭ, mĕ mărită după scutarul boeruluĭ? Ah! nenorocita de mine! . . . (vrea sĕ se ducă).

MIRCEA

Opresce, linisceşce-te, dragă Marióră, glumém. N'aĭ citit tu sufletul meŭ în privirea mea? Tată-tĕŭ s'a învoit îndată şi mi te-a giuruit cu bună ânimă.

MARIORA

Că nu după tine mĕ văicăram, ci căcĭ ar fi trebuit se merg a locui la o curte. Crescută în căsuţa nóstră cea umilită, eŭ nu aşĭ fi la locul meŭ aiurea.

MIRCEA

Nu dupre mine te plângeaĭ, şi eŭ tontul!... Ah! Marióră, cum maĭ înşelat! Curtea singură te sperie, éră nu căcĭ n'aĭ maĭ fi a mea.... Ah! Mărióră! . . . (vrea sĕ se ducă).

MARIORA

Stăĭ, glumém, dragă Mirce... Sunt rĕsbunată!

MIRCEA (cu bucurie)

Resbunată! care va se ḑică étă-mĕ soţul tĕŭ?

MARIORA

De óre ce ḑicĭ că lucrul l'a hotărât tata. . . .

MIRCEA

Tată-tĕŭ, draga mea, 'mĭ-a dat un sfat ce nu-ĭ cerém: el voiesce se mĕ duc se rog pe jupân Cocinschi, domnul acestor pămênturĭ, puternic în pace şi în resboiŭ, se-mĭ facă vr'un bine. Eŭ am în tine, Marióră, tóte avuţiile lumeĭ, sórele nu vede pe lume comorĭ ca facia ta; déră moş Arbore ḑice: că se cade se fac aşia cu stăpânul pămêntuluĭ. Jupân Arbore e bĕtrân, e cu minte şi pe lêngă acésta e tatăl tĕŭ, şi

www.dacoromanica.ro

decĭ se cade se fiă ascultat. Mĕ duc dér, Marióră, se vorbesc jupânuluĭ Cocinschi. Rĕmăĭ cu Domnul, draga mea.

MARIORA

Voiŭ asceptá cu dor întórcerea ta de la curte.

MIRCEA

Aşĭ vrea ca boerul şi soră-sa Hedvigea se-mĭ dăruiască multe darurĭ ca tóte se ţi le dau şi eŭ ţie.

MARIORA

Mulţămesce-te de a ĭ da de scire despre căsătoria nóstră.

MIRCEA

Êmĭ încredinţeḑiŭ viaţa ânimeĭ téle.

MARIORA

A mea este a ta.

MIRCEA

Ş'acum ce póte împotriva mea ursita? Ah! veĭ vedea ce póte face o iubire adâncă şi nemărginită ca a mea (eĭ ese).

SCENA V.

(O curte în faţa castelului luĭ Cocinschi).

COCINSCHI (în haine de vênătóre)—PAPROSCHI—PREJLOVSCHI—VÊNATORI DIVERŞI.

COCINSCHI

Ţine fuşteaoa.

PAPROSCHI

Vênătórea fu de minune.

COCINSCHI

Câmpul e atât de frumos, atât de înflorit, că preste tot pare că e sărbătóre.

PREJLOVSCHI

Pare că pâraele se întreceau a recori piciórele cailor Mărieĭ Vóstre.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Prejlovschi, îngrijesce de câní; daţi-le demâncare.

PREJLOVSCHI

Amêndoní fugean cá nisce iepuří printre stâncele munţilor.

PAPROSCHI

Minunate dobitóce.

PREJLOVSCHI

Machedon este cel maĭ bun câne din tótă Pocuţia.

COCINSCHI

Ce fel? Jigmond este el maĭ puţin bun?

PAPROSCHI

Ba dĕŭ nu, câniĭ Mărieĭ Téle sunt de minune. Nu se află nicăiriĭ ogariĭ cá Jigmond.

PREJLOVSCI

Iată domniţa, sora Mărieĭ Téle, stăpâna nóstră. A simţit, dupe obiceiul eĭ, că v'aţĭ întors.

SCENA VI.

Aceiaşĭ. — HEDVIGEA.

COCINSCHI

Ce îngrijire de mine, dragă soră!

HEDVIGEA

Am atâta afecţiune pentru voĭ, monseniore, că în adevĕr, când lipsiţĭ d'acasă, sunt îngrijată. Maĭ ales când vĕ sciŭ la vênătóre, nu am repaus: nu epure atuncĭ, nu nenorocit epuraş devine la privirea minţeĭ mele un monstru....

COCINSCHI

Liniscesce-te, iubită soră; în munţiĭ Pocuţieĭ nóstre nu se află decât prea puţine animale periculóse, şi-mĭ pare

www.dacoromanica.ro

rĕŭ, căcĭ la vêrsta mea e plăcută vênătórea împreunată cu emoţiunea pericolelor. Câte o dată, déră aşia de rare orĭ, din desişul codrilor se asvârle câte un mistreţ minunat. Veḑĭ atuncĭ animalul furios lêngă armăsarul care se frămêntă şi-şĭ muşcă zăbala; êl veḑĭ prăpăstuindu-se asupra câneluĭ şi nepotolindu-şĭ turbarea decât după ce şĭ-a amestecat în sângele câneluĭ spuma care-ĭ albesce botul. Câte o dată s'arétă şi vr'un urs care, zădărit, atacă cu două labe pre vênător, şi une-orĭ cu atâta furiă, că om şi animal se rostogolesc împreună în ţĕrină. Déră vênătórea nóstră ordinară este maĭ modestă. Ah! vênatul, soro, étă esercţiul cel maĭ demn de principĭ, căcĭ te învéţă cu astuţiile resbeluluĭ, te deprinde se âmbli cu armele şi-ţĭ priesce corpuluĭ pe care-l sprintenesce.

HEDVIGEA

Déca aĭ fi însurat, nu mi-aĭ da atâta grijă; atuncĭ nicĭ însu-ţĭ te-aĭ espune atâta....

COCINSCHI

Insurat! déră ce fétă în ţéra acésta şi pênĕ la Cracovia este vrednică de mine şĭ-şĭ póte egalá blazonul cu al nostru?

HEDVIGEA

Sunt atâţia seniorĭ de destulă bună nascere, care ţi-ar putea dá pre fiica lor....

COCINSCHI

Este óre o imputare indirectă, căcĭ nu te-am măritat pre tine?

HEDVIGEA

Te înşelĭ, ţi-o jur: cá frate maĭ mare lege êmĭ e voia vóstră... dar nu!... eŭ nu doresc de cât binele vostru, frate.

SCENA VII

Aceiaşĭ. — MIRCEA şi DODAIALA.

DODAIALA

Iată boieriĭ.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Da, și nu se află cu eĭ de cât ómenĭ de aĭ caseĭ.

DODAIALA

Se vedem ce ț'or da.

MIRCEA

Emĭ fac numaĭ datoria dupe cum m'am legat către jupân Arbore. Mărite Dómne Cocinschi! Măria Ta Domniță Hedvige! Stăpânĭ aĭ acestor pământurĭ, carĭ vĕ iubesc, dațĭ voiă luĭ Mircea se vĕ sărute piciórele. Sunt unul din ómeniĭ carĭ îngrijesc de turmele vóstre; e o slujbă fórte umilită, dar în țéra mea, în Moldova, sângele este atâta de frățesc, și singura deosebire dintre om și om este că săracul muncesce și bogatul se îndură. Sunt sărac și neînsemnat cu slujba și de bună sémă Măria Vóstră nu mĕ póte cunósce, că sute de familiĭ trăesc din pânea vóstră, s'așteptă de la voĭ plata munceĭ lor, totușĭ póte ca vre-o dată la vr'o vênătóre a Mărieĭ Téle, privirea Mărieĭ Téle va fi căḑut și asupra mea.

COCINSCHI

Da, te-am vĕḑut de maĭ multe orĭ.

MIRCEA

Vĕ sărut piciórele.

COCINSCHI

Ce voiescĭ?

MIRCEA

Aniĭ trec răpede, Măria Ta, eĭ trec așia de iute spre mórte că viața nu-ĭ de cât un popas la o ospătăriă; ajungĭ séra ș'adoua ḑi te duc la mormênt . . . Sunt, Dómne, fiŭ de moșnenĭ din Sucéva; resboiele m'aŭ lipsit de părințĭ și de sprijin, și astă-ḑĭ slujesc Mărieĭ Téle. Am aflat mirésă pre o fată de ómenĭ, pre fiĭca luĭ jupân Arbore: e un moșnén care este statornicit de ḑecĭ de anĭ pre pământurile Mărieĭ

www.dacoromanica.ro

Téle. Mărióra fiica luĭ mĕ vrea; tată-sĕŭ se învoiesce a mi-o da, dar dupe obiceiul d'aci din Poçuția, ascéptă și învoirea Mărieĭ Téle. „Domnul, êmĭ dise el adĭ diminéță, se cade se scie tot ce se petrece la vasaliĭ luĭ.“ Dupe povățuirea de bun sfat a bĕtrânuluĭ, vin, Mărite Dómne, se daŭ de scire că mĕ însor cu Mărióra luĭ Arbore.

COCINSCHI

Arbore e om priceput și te-a sfătuit bine. Prejlovschi!

PREJLOVSCHI

Dómne!

COCINSCHI

Se daĭ luĭ Mircea 20 de vacĭ și 100 oĭ.

MIRCEA

Ce însemnată bunătate!

DODAIALA

Ce bunătate însemnată!

COCINSCHI

Domnița soră-mea și eŭ vom merge la nunta ta.

MIRCEA

Ah! Dómne! iată un dar bogat.

DODAIALA

Iată bogat dar.

MIRÇEA

Ce dărniciă rară.

DODAIALA

Ce rară dărniciă.

COCINSCHI

Cine e omul acesta care îțĭ însoțesce vorba cá un echo?

MIRCEA

E unul din ómeniĭ luĭ jupân Arbore.

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Sunt fiul risipitoruluĭ din Vanghelie.

COCINSCHI

Cum?

DODAIALA

Adecă păzesc porciĭ. Vin şi eŭ se îngenuchĭ la Măria Vóstră.

COCINSCHI

Te însorĭ şi tu? Cu cine?

DODAIALA

Cu nimenĭ de o cam dată; dar décă dracu m'o ispiti o se vin se ţĭ cer şi eŭ câte-va oĭ. O babă mi-a ḑis într'o ḑi, la Cernăuţi: „Mĕ băete, se te păzesci de apă şi de vită cornută.“ Şi de aceea cá se mĕ păzesc şi de una şi de alta, am rĕmas flăcău ca se nu daŭ de córne, éră vinul ĕl beau nebotezat, de téma apeĭ.

HEDVIGEA

Ce om poznaş.

COCINSCHI

E glumeţ.

HEDVIGEA

Fiĭ fericit Mircea, şi tu Prejloschi grăbesce a trămite la casa mireseĭ capetele de vite ce i-a dăruit frate-meŭ.

MIRCEA

Nu sciŭ cum se laud bunătatea Domniţeĭ.

COCINSCHI

Când nunta?

MIRCEA

Dragostea mea ar vré-o îndată.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Étă sórele e spre apus; razele luĭ se îngână în norĭ. Dute de-ţĭ fă pregătirile. Soră-mea şi eŭ nu vom întârdiá a veni la nuntă, Eĭ! sĕ se gătéscă rădvanul.

MIRCEA

Ănima şi gura mea nu vor încetá de a vĕ lăudá şi a vĕ bine-cuvêntá (ese).

HEDVIGEA (către Dodăială)

Dér tu nu vreĭ sĕ te însorĭ?

DODAIALA

Eŭ, Măria Ta, m'aş fi cununat cu stăpână-mea, cu Marióra luĭ jupân Arbore, e cea maĭ frumósă păstorésă din tótă Pocuţia Mărieĭ Téle. Dér ea sciind, s'avem ertăciune, că păzesc porciĭ, m'a găsit prea . . . (ese).

HEDVIGEA

Mi se pare că avea dreptate . . . Prostia luĭ e de minune.

PREJLOSCHI

Heĭ! nu tocmaĭ prost pe cât se pare . . . are gust bun şi el, că se spun drept Mărieĭ Vóstre, Marióra luĭ Arbore e fata cea maĭ frumósă din tótă Galiţia : facia, talia, mintea, virtutea eĭ, sunt aşia, sĕ-mĭ fiă ertat a o spune, că anevoiă le întâlnesce cine-va la multe domniţe din cele maĭ alese curţĭ polone.

HEDVIGEA

Ce ḑicĭ? este atât de frumósă?

PREJLOSCHI

E un ânger.

COCINSCHI

E! dér pasiunea nu ar vorbi cu maĭ mult intusiasm.

www.dacoromanica.ro

PREJLOSCHI

Da, mărturisesc Măriеĭ Téle. Erąm, acum cât-va timp cam ameţit după ea, dér nu esagerez.

COCINSCHI

Sunt fete de sătenĭ, maĭ ales româncele de peste Nistru, care fără podóbele falşe ale oraşuluĭ 'ţĭ farmecă ochiĭ, şi 'ţĭ răpesc ânima; dar sunt atâta de îndărătnice că 'ţĭ e greu de ele.

HEDVIGEA

De ce? pentru că la frumuseţe adaug şi virtutea? Sunt cu atât maĭ de stimat, frate. (ese)

SCENA VIII

(O cameră în casa luĭ Arbore)

ARBORE şi MIRCEA

ARBORE

Asta ţi-a rĕspuns jupân Cocinschi?

MIRCEA

Asta mi-a rĕspuns!

ARBORE

Fapta luĭ e vrednică de boeria naşcereĭ séle!

MIRCEA

A poruncit se 'mĭ dée capetele de vite ce ţi-am spus!!

ARBORE

Se-ĭ lungéscă Dumneḑeŭ ḑilele.

MIRCEA

Dar maĭ de preţ este, jupân Arbore, că boerul ne cinsteşce bine-voind se 'mĭ fiă nun mare.

ARBORE

Va veni ḑicĭ şi sora luĭ?

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Va veni.

ARBORE

Dumnedeu le insuflă atâta bunătate.

MIRCEA

Sunt marĭ Domnĭ.

ARBORE

A! aş vrea se pot schimbá casa acésta în un palat, ca se primim cum se cade pre aceştĭ Domnĭ puternicĭ.

MIRCEA

Casa e mică, dar buna voinţa nóstră e mare, moş Arbore! Dar iată-ĭ că vin.

ARBORE

Vedĭ că ţi-am dat sfat bun?

MIRCEA

Jupân Cocinschi nu e Domn mare, numaĭ că este darnic ci pentru că scie pre atâta cinsti pre cât dărui.

ARBORE

20 de vacĭ şi o sută de oĭ, iată o frumósă avere, când la primăvéra viitóre le veĭ pasce în văile Nistruluĭ. Dumnedeŭ se resplătéscă jupânuluĭ Cocinschi pentru asemenea bunătate.

MIRCEA

Dar unde este Mărióra?

ARBORE

Peteala orĭ niscaiva gătelĭ de nuntă ĭ dau de lucru, negreşit.

MIRCEA

A ajunge facia eĭ, n'are nevoiă de conciurĭ şi de gătelĭ, jupâne Arbore, ea strălucesce ca un lucéfĕr.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Dragostea ta nu-ĭ dragoste de sătén, măĭ Mirceo. Ci chiamă ómeniĭ noştri, vréŭ ca boerul Cocinschi se véḑă că nicĭ noĭ nu suntem aşia orĭ-cum.

MIRCEA

Étă-l sosesce. Ómeniĭ noştri sunt cu el. Ḑi Marióreĭ, moş Arbore, se maĭ lese gătéla pěruluĭ, se vie sě primércă cinstea ce ni se face.

SCENA IX.

Aceiaşĭ. — COCINSCHI (cu suita sa), DODAIALA, DOCHIA, ELENA, SATENI, etc. — BALET.

COCINSCHI

Unde-ĭ soră-mea?

DOCHIA

A intrat la mirésă.

MIRCEA

Dómne!

COCINSCHI

Mircea?

MIRCEA

Ar fi o nebuniă din partea unuĭ serman sătén cá mine sě cerce a mulţămi cum se cade pentru atâta bunătate.

COCINSCHI

Unde-ĭ socru-tĕŭ?

ARBORE

Aci, şi buna căutare în care-ĭ aveţĭ casa o se-ĭ prelungéscă aniĭ vieţeĭ.

COCINSCHI

Ĕmĭ place a te vedea.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Aşĭ vrea ca se fiă casa o lume şi voĭ se fiţĭ stăpânul eĭ.

COCINSCHI (Dochieĭ)

Cum te chiamă copilă?

DODAIALA

Dodăială, Dómne.

COCINSCHI

Nu-ţĭ vorbesc ţie.

DODAIALA

Credém că mie.

DOCHIA

Dochia, păstorésă la jupân Arbore.

COCINSCHI

E gingaşă.

DODAIALA

He! n'o cunoscĭ niata boerule, décă vre-unuĭ flăcăŭ ĕĭ plesnesce prin cap s'o privéscă maĭ galeş, mi-ĭ trage cu polonicu cel mare în cap de-l vede sfântuleţu. Intr'o ḑi mĕ apropiŭ de ea, ba nu, de ceaun şi douĕ lunĭ am ămblat cu capul ameţit.

COCINSCHI (Iléneĭ)

Dar tu cum te chiamĭ?

DODAIALA

Dodăială, Dómne.

COCINSCHI

Dar nu 'ţĭ vorbesc ţie!

DODAIALA

Atuncĭ m'am înşelat.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Cum te chiamă, copilă?

ILEANA

Pre mine Dómne? Ileana.

DODAIALA (aparte)

Hă! Intrébă numaĭ de fete, nu şi de flăcăĭ; veḑĭ boeru. (tare) Pre mine, Dómne, mĕ chiamă Dodăială.

COCINSCHI

Iar tu? Eştĭ tu ceva cu verĭ-una din aceste fete?

DODAIALA

Da, Dómne, eŭ sunt Porcaru.

COCINSCHI

Te întreb de eştĭ bărbatul . . . fratele . . .

ARBORE

Dobitocul.

MIRCEA

Tontul.

DODAIALA

Hă! Sunt ce m'a făcut Dumneḑeŭ!

MIRCEA

Iată mireasa vine cu nuna cea mare.

SCENA X

Aceiaşĭ. — HEDVIGEA. — MARIA.

HEDVIGEA

Eĭ merită tóte bunătăţile vóstre, frate; fericit seniorul carele are asemenea vasalĭ.

COCINSCHI

Aĭ dreptate. Frumósă fétă.

www.dacoromanica.ro

HEDVIGEA

E de minune.

MARIORA

Ertaţĭ neîndemănăreĭ mele, sunt nedeprinsă cu feţe strălucite.

ARBORE

Bine-voiţĭ, Dómne, a şedea. Laviţa acésta este a unuĭ plugar sărac dar cinstit.

COCINSCHI (aparte)

Nicĭ o-dată nu am vĕḑut o fétă aşa de frumósă, ce divină perfecţiune! A! este cu mult maĭ frumósă de cât o lăudau! fericit acel care póte sperá se posede asemenea comóră!

HEDVIGEA

Frate, permite luĭ Mircea se şédă.

COCINSCHI

Şedeţĭ.

MIRCEA

Ertaţĭ!

COCINSCHI

Şeḑĭ?

MIRCEA

Sĕ şed eŭ înaintea Mărieĭ Tĕle?

HEDVIGEA

Şeḑĭ lêngă mirésă, acolo e locul tĕŭ.

COCINSCHI (aparte)

N'aş fi creḑut că se póte aflá frumuseţă aşia de perfectă.

DODAIALA

Dar eŭ unde sĕ şed?

www.dacoromanica.ro

DOCHIA

La turmă, mă! Acolo ţi-e locul.

COCINSCHI (aparte)

Pe D-ḑeul meŭ, simţ că mĕ aprind. (tare) Cum se chiamă mirésa?

DODAIALA

Dodăială, Dómne.

ARBORE

O se tacĭ tu? Domnu vorbesce către femeĭ, şi tu nu escĭ femee, măĭ nătărăule.

DODAIALA

Décă sciŭ eŭ.

ARBORE

Ea se numesce Maria, Dómne.

COCINSCHI

Pe viul D-ḑeŭ, étă o Marie prea frumósă şi care e vrednică prin frumuseţea eĭ de un bărbat tot atâta de bine născut.

ARBORE

Haide, fetelor, înveseliţĭ sĕrbătórea.

COCINSCHI

(aparte) M'a fermecat.

ARBORE

Pênĕ se vină moş popa de peste Nistru, împleticiţĭ niţel din picióre că la noĭ la Sucéva, se véḑă şi Domnul danţurĭ de ale nóstre. (Balet).

DOCHIA

(după balet) Preotul a sosit.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Ţiĭ se nu vie. (aparte) Facia eĭ divină mĕ face se-mĭ perd minţile.

MIRCEA

Dér de ce aşia, Dómne?

COCINSCHI

Pentru că . . . pentru că . . . acum că vĕ cunosc, voesc se vĕ am în maĭ mare băgare de sémă.

MIRCEA

Tot ce doresc, Dómne, este se mĕ cunun cu Marióra.

COCINSCHI

Mâne, mâne; va fi timp şi mâne.

MIRCEA

Nu amâná, Dómne, fericirea mea; veḑĭ nerĕbdarea mea: cea maĭ mică pedică póte se-mĭ răpéscă comóra, care sunt aprópe a o avea. Décă înţelepţiĭ spun adevĕrat, apoĭ ce-ĭ în mână . . . Cine scie ce se póte întêmpla pănĕ mâne.

HEDVIGEA

Dér frate! . . .

COCINSCHI

Ce mojiciă! Veḑĭ, soro dragă, se încăpăţinéză a cere se fiă îndată cununat! Haide, mojicĭ, supuneţi-vĕ! pe mâne nunta. Haide, strîngeţĭ fata, Arbore. (aparte) Ah! cât e de frumósă. (tare) Pe mâne, mĕ auḑiţĭ? (ese cu Hedvigea şi suita).

ARBORE

Vom face după cum porunceşce Măria Ta.

SCENA XI.

Aceiaşĭ, afară de COCINSCHI i de HEDVIGEA.

MARIORA

Déră asta nu-ĭ dreptate, de ce se supără graful? Nu mi se cădea mie se respund, dér . . .

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Nu sciŭ ce voiesce, copila mea, nu sciŭ ce cugetă, dar este Domnul loculuĭ, și ḑĕŭ 'mĭ pare rĕŭ că mi-a iutrat în casă.

MIRCEA

A! durere! A! lovire a sórteĭ!

DODAIALA

He! măĭ Mircea, da ce, nu se maĭ face nunta?

DOCHIA

Nu, vaĭ nu...

DODAIALA

Și de ce?

DOCHIA

Nu voiesce boerul!

DODAIALA

Da ce? Boerul e popă?

DOCHIA

De!

ARBORE

Ba în Polonia e de tóte, numaĭ om drept nu, Mirceo.

MIRCEA

A! Marióră!

MARIORA

Dragul meŭ! simt că nu sunt născută cá se fiŭ fericită.

MIRCEA

Ce plan o fi avênd el de mi-a întărḑiat cununia?

MARIORA

Nu sciu ce póte voi, dar nu-i a bine.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

N'a lăsat se intre popa.

MARIORA

Ce-o fi voind?

ARBORE

Eĭ aŭ dreptul la tóte relele . . . E târdiŭ, copiĭ; fiă-care într'ale séle, că nicĭ cel mâne nu-ĭ departe; haide, haide Mirceo, dute cu Dumnedeŭ! Pre mâne.

MIRCEA

Marióră!

MARIORA

Mircea! O sunt soția ta, n'avea grije . . . (aparte) Se te maĭ věd, Mircea! . .

MIRCEA

Haidem, tată socrule; lasă-mĕ se 'ți daŭ din astă séră acest nume drag. (ese toți)

SCENA XII.

(Câmp d'inaintea caseĭ luĭ Arbore, e nópte).

MIRCEA (singur)

Inelul eĭ! . . . Mi l'a lăsat despărțindu-se! . . . A! scump odor, fiĭ bine-cuvêntat! Décă nedreptatea luĭ Cocinschi ne-a amânat fericirea, Mariórа a alinat nerĕbdarea ânimeĭ cu acest talisman al iubireĭ (ĕl sărută). Se dice că boeriĭ noștri ĕșĭ perd capul, încurcând tóte, dóră vor pune la deget inelul Vornicieĭ. Care inel domnesc prețuesce cât tine inelu de iubire? Pe ânima mea pănĕ mâne! . . . Pănĕ mâne? E mult dice ânima! . . . Maĭ e pucin, dice stéua păstoruluĭ, colo pre cer! . . . Pănĕ mâne! (voiesce se ésă) Florile eĭ! Rujele și mărgăritărelele ce aŭ rĕsădit mâna eĭ! (culege) Și tu, viuo se 'mĭ vorbescĭ de ea, de aceea care adĭ încă a rĕcorit cu apa

www.dacoromanica.ro

isvoruluĭ arşiţa ta, şi care mâne . . . vĕ va uitá pentru altă iubire maĭ neperitóre! Mâne! mâne, Marióră! A! voiŭ veghiá colo în vale, lêngă casa ta, cum veghiază sichastrul în nóptea învereĭ! . . . Mâne! mâne! (eee)

SCENA XII

COCINSCHI. — PREJLOVSCHI. — VALEŢI.

COCINSCHI

M'aţĭ înţeles?

PREJLOVSCHI

Da, Monseniore, şi nu este nevoiă de multă isteţiă pentru acésta.

COCINSCHI

Intraţĭ dară, bĕtrânul şi frumósa Marióră trebue se fiă singurĭ acum.

PREJLOVSCHI

Toţĭ s'aŭ dus pe la casele lor nemulţămiţĭ de amânarea nunţeĭ.

COCINSCHI

Pre legea mea, am urmat inspiraţiuneĭ amoruluĭ. Eram gelos, mĕ muncea gândul cá un mojic se posédă o frumuseţă ca a aceleĭ fete. Când mi s'o urî de ea, mojicul o va putea lua de nevastă; 'ĭ oĭ da capete de vite, pământ, banĭ şi o trăi tot aşia de fericiţĭ ca atâţĭ alţĭ . . . La naiba! sunt bogat şi puternic şi de óre-ce încă acest mişel nu -ĭ cununat, o se me bucur de drepturile mele de senior. Haide, la lucru!!

PREJLOVSCHI

Se bat în uşă?

COCINSCHI

Da!

www.dacoromanica.ro

PREJLOVSCHI (bate)

Iată, se deschide.

MARIORA

Nu cum-va escĭ tu, Mirceo? Iubitul meŭ?

PREJLOVSCHI

Mariόra!

MARIORA

Sunt eŭ, Mirceo; ânima mĭ spunea c'o se te maĭ věd în astă séră. (valeţiĭ apucă pre Mariόra) A! nu-ĭ Mircea! A! nenorocită! tată! tată! ajutor! Mĕ răpesc! Mĕ răpesc!!!

COCINSCHI

Acum, la drum!

ARBORE (în intru)

Ce vuet? ce ţipete?

MARIORA (răpită. din depărtare)

Tată!

COCINSCHI

Astupaţi-ĭ gura.

SCENA XIV

ARBORE.—APOI MIRCEA şi DODAIALA.

ARBORE

O! fiica mea! te věd, te aud, dar ce póte vârsta mea, slăbiciunea mea, împotriva răpitorilor tĕĭ? (mergend spre stânga) Da, într'acolo . . . O! este el, el este răpitorul! (ese)

MIRCEA (intrând prin drépta cu Dodăială)

N'auḑişĭ şi tu, mĕ Dodăială, ca mine, sgomot despre casa luĭ jupân Arbore?

DODAIALA

Da, şi de aceea şi veneam; da se vede că ne-am înşelat.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

E linişte; dar ştiĭ ce, mă? o se bat la ferestruia Marióreĭ, s'o întrebăm de nu s'aŭ întâmplat ceva.

DODAIALA

Mĕ prind mă că Marióra nu dórme, că ĭ cu gândul la cununiă; s'o fi uitând prin gaura cheiĭ se védă de nu viĭ.

MIRCEA

O se bat în uşă (bate).

ARBORE (revenind din stânga)

Nimic, şi sunt căḑut de oboséla.

MIRCEA

Cine-ĭ acolo?

ARBORE

Dar tu care întrebĭ?

MIRCEA

Ce? D-ta eştĭ, jupân Arbore?

ARBORE

D-ta, Mirceo?

MIRCEA

Pe drum, la vremea asta? Ce este? Ce s'a întêmplat?

ARBORE

Intrebĭ ce este?

MIRCEA

Negreşit. Ce s'a întêmplat?

ARBORE

O nenorocire, cea maĭ mare din tóte.

MIRCEA

Ce ḑicĭ?

www.dacoromanica.ro

ARBORE

O adunătură de ómenĭ aŭ silit uşia acésta şi . . .

MIRCEA

Nu sfârşi! Ghicesc . . . Aŭ răpit-o . . .

ARBORE

Am cercat sĕ-ĭ recunosc, déră eraŭ departe, pe caĭ, şi eŭ slab şi bĕtrân.

MIRCEA

Sĕ-ĭ cunoscĭ? De ce folos; eraŭ ómenĭ de aĭ luĭ Cocinschi, la care m'aĭ trămis sĕ-ĭ vorbesc. Blăstemat fiă sfatul ce mi-aĭ dat. Nu-i-aĭ cunoscut, ḑicĭ? Déră pe tótă moşia nu se află de cât vr'o 20 de case, cu schit cu tot, şi aceste case sunt locuite de sătenĭ ca noĭ; nu póte fi, jupân Arbore, nimenĭ dintre dênşiĭ. Da, Cocinschi a pus s'o ducă la el, étă de ce a amânat cununia aséră; déră mĕ jur, 'mĭ voiŭ face dreptate. Pe viul D-ḑeŭ . . .

ARBORE

Opresce, băiate. Dreptate? asta-ĭ dreptatea în Pocuţia.

DODAIALA

Pe sfântul Onofreĭ, de mi-o eşi în cale porciĭ luĭ êĭ ncid ca pe muşce.

MIRCEA

Nu-mĭ maĭ rĕmâne déră de cât se mor.

ARBORE

Haide, Mirceo, revină-ţĭ în minţe; orĭ te creḑĭ tu mirele maĭ lovit de cât eŭ tatăl?

MIRCEA

Déră pot eŭ se cuget cu sânge rece? A! mi-aĭ dat un rĕŭ sfat, jupân Arbore; dă-mĭ acum unul bun.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Sciŭ şi eŭ? Se mergem se vorbim cu Cocinschi. De bună sémă e numaĭ o sburdăciune de tinereţe, de care póte se şi căesce acum. Cât despre Marióra n'avea grijă; nicĭ ameninţărĭ, nicĭ rugăciunĭ, nimic nu o va putea face se-şĭ uite de datoriă.

MIRCEA

O cunosc şi cred; totuşĭ, moş Arbore, care om a suferit vre-o dată ceea ce sufer eŭ? Şi eŭ se fiŭ acela care a introdus sub acoperementul meŭ lupul crud, care mi-a răpit meluşéua! Nebun ce eram! Dér de când Domniĭ avuţĭ aduc alt-ceva decât risipă şi nenorocire în casele celor săracĭ. Vaĭ! 'mĭ pare că vĕd facia eĭ acoperită de lacrimĭ, o vĕd apărându-se. O aud, o aud, vaĭ! gemênd şi respingênd înşelăciunele tiranuluĭ. Ea se înhobotéză în pĕrul eĭ bogat în protiva căutătureĭ lacome a inşelătoruluĭ. Lasă-mĕ, tată Arbore, voiŭ se mor, nu mĕ maĭ popri; mor de iubire, sdrobit de durere.

ARBORE

Tu eştĭ fecior de neam, Mircea, . . . adună-ţĭ simţirile, aibĭ bărbăţiă . . . veḑĭ, e tatăl eĭ care 'ţĭ vorbesce ast-fel. . . Inţelegĭ? tatăl!

DODAIALA

Jupân Arbore are dreptate, fiă cine se-şĭ facă adunătură de ce 'ĭ trebue: tu, mă Mircea, adunăţĭ simţirile, ecă eŭ ḑeŭ mĕ duc se 'mĭ adun puterile la cea bucătăriă, că nicĭ de cină nu mi s'a ales cu atâtea posne.

MIRCEA

Mor! . . . vaĭ mor . . . de iubire!

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL II

(Sală bogată, evul de mizloc, în castelul luĭ Cocinschi)

SCENA I

MARIA. — COCINSCHI.

MARIORA

De ce, Dómne, te îndărătnicesci a mĕ nenorocĭ? Nu vedĭ că-mĭ sciŭ de datoriă? Nu înţelegĭ că n'o se isbutescĭ a mĕ abate de la calea cinsteĭ?

COCINSCHI

Destulă împotrivire, crudo, vreĭ mórtea mea?

MARIORA

Bine-voiesce a mĕ înapoi luĭ Mircea, soţuluĭ meŭ!

COCINSCHI

Nu e soţul tĕŭ, şi un mojic ca acela nicĭ nu e vrednic de a posede un ânger ca tine. Dar chiar daca eŭ aş fi Mircea şi el Cocinschi, cum aĭ putea tu se fiĭ nesimţitóre pănĕ în atâta cà se mĕ tratedĭ ast-fel? Nu vedĭ că te iubesc?

MARIORA

Nu, Dómne, iubirea care nu ié în băgare de sémă cinstea, nu este de cât o înjosită poftă de simţurĭ, care nu se cade a se dice iubire.

COCINSCHI

Nu este adevĕrat.

www.dacoromanica.ro

MARIORA

Vreĭ o dovédă? Erĭ mĕ vĕḑuşĭ o clipă şi mĕ şi iubescĭ? D'abia avuşĭ timp se mĕ bagĭ în sémă; când putuşĭ se mĕ cunoscĭ? şi ales se mĕ preţuescĭ? Că iubirea fără de acésta nu este iubire. Nu, Dómne, nu mĕ iubescĭ. Ceea ce vreĭ este se-mĭ răpescĭ cinstea, singura mea avere pe lume; ceea ce vreĭ e ruşinea mea. De aceea mĕ voiŭ apărá! Iubesc pre altul, şi D-ḑeŭ nu va ajutá nimĕnuĭ împrotiva adevĕrateĭ iubirĭ.

SCENA II.

Aceiaşĭ. — HEDVIGEA, APOI PREJLOVSCHI.

HEDVIGEA

Értă-mĕ, frate, décă, maĭ simţitóre decât aĭ vrea, te supĕr intrând.

COCINSCHI

Simţitóre pentru ea, care e de pétră?

HEDVIGEA

Dér, frate . . . escĭ nedrept! Sunt femee, értă-mĕ. . . . Găsesc că uneĭ femeĭ ce scie de datoriă, iubirea nu-ĭ propune desonórea ci . . .

COCINSCHI

Cununiă póte? A! de era născută din ném egal cu al meŭ! Dér veḑĭ, al eĭ ar fi un afront la blazonul nostru... Cununia nu e cu putinţă: D-ḑeŭ mi-e martur, Mario, că iubirea mea ar înfrânge bucuros orĭ-ce pedicĭ . . . déră lumea aŭ dat aceste legĭ şi cată să ne supunem lor.

MARIORA

Nu cer Mărieĭ Téle decât se mĕ înapoezĭ tatăluĭ şi mireluĭ meŭ.

COCINSCHI

Veḑĭ, soro . . .

www.dacoromanica.ro

HEDVIGEA

Frate . . .

MARIORA

Dómnă, aibĭ milă de mine!

HEDVIGEA

Frate . . . décă ea ḑiçe astă-ḑĭ nu, va putea ḑice da mâne, poĭmâne, décă cununia . . . Lupta acésta, frate . . . e crudă.

COCINSCHI

Dér nu e maĭ mare cruḑimea eĭ?

HEDVIGEA

Maria nu te cunósce, vederea ta o intimidéză . . . las-oĭ cât-va timp se se deprinḑă cu societatea ta şi a mea . . . dér şi atuncĭ cununia . . .

MARIORA

A! putere-ar lacrimele mele, mărită Dómnă, se-te îndemne a apĕrà pre o nenorocită! . . .

HEDVIGEA

(încet luĭ Cocinschi) Trebue se-ţĭ spun că de aprópe o oră bĕtrânul eĭ tată e la pórtă. E drept, este chiar de nevoiă se i se deschiḑă. De vor fi respinşĭ, vor putea ḑice că în adevĕr ţiĭ pe Maria prizonieră aci.

COCINSCHI

N'o se am déră pace? toţĭ mĕ supĕră. (Mariei) Intră acolo.

MARIORA

A! mulţămescu-ţĭ, D-nă; voiŭ avea déră un minut de repaos?

COCINSCHI

De ce te plângĭ? Aŭ ochiul tĕŭ n'a fost destul de puternic ca se-mĭ lege braţele şi ele nicĭ se te atingă? (Mariórea ese)

www.dacoromanica.ro

HEDVIGEA

Heĭ, cineva!

PREJLOVSCHI

Dómne!

HEDVIGEA

Introdu pre ceĭ douĭ sermanĭ plugarĭ, carĭ staŭ la uşă. Bagă de sémă, rĕŭ de tine de nu vor fi primiţĭ cuviincios. (lui Cocinschi) Frate, fiĭ îndurător cu eĭ! . . .

SCENA III.

MIRCEA.—ARBORE.—COCINSCHI.—HEDVIGEA.

ARBORE

După ce am sărutat cinstitul prag al curţeĭ vóstre, venim a dá în scire cele întâmplate. Se ne ertaţĭ vorba necioplită, că suntem nedeprinşĭ pe la noĭ cu vorba cu boerîĭ, că boerîĭ noştri nna cu noĭ sunt deavalma la bine şi la nevoĭ. Apoĭ Dómne, Mircea, mirele Mariórеĭ, căruia era Măria ta se 'ĭ fiĭ nun mare, vine se se plângă Mărieĭ téle de o faptă care gură omenéscă, şi ales românéscă nu 'ĭ scie dá pe nume.

MIRCEA

Mărite Dómne, d'inaintea căruia munţiĭ ceĭ cărunţĭ aĭ Pocnţieĭ, pănĕ şi Columea şi Sneatinul 'şĭ plécă cu umilinţă fruntea, am fost venit după sfatul luĭ jupân Arbore se daŭ în scire Mărieĭ Téle de însurătórea mea şi se cer pentru dênsa voia Mărieĭ Téle, dupe obiceiul leşesc, care la noĭ peste Nistru nn este. Iară Măria Ta Dómne aĭ bine-voit se ne aibĭ în băgare de sémă cu mărita faţa Mărieĭ Téle, venind la umilita casă a socruluĭ! Apoĭ socotesc eŭ că e destul se fiă luminat Măria Ta cu faţa Mărieĭ Téle acea casă, ca adĭ se te credĭ dator a resbuná o nepomenită faptă, o mişeléscă ispită în potriva aceĭ case, o faptă aşia de hoţéscă că nu se cade Mărieĭ Téle a o lăsá neresbunată. Eŭ, Dómne, care nu sunt de cât un plugar, cu ânima snnt spre vitejiă cá tot

www.dacoromanica.ro

românul, că mi-a dat Dumnedeŭ și Domnia Românéscă putere se mănuesc, după trebuință, plugul și spada. Aflând despre răpirea mireseĭ mele (că 'mĭ-aŭ răpit-o, Dómne), am încetat de a fi Mircea plugarul; soțul lovit în ânimă,—soțul, căcĭ la noĭ cuvêntul dat e sfânt,—aŭ apucat ruginitul fer spre a căutá pre răpitor. Nu găsiŭ pre fur, Dómne, dară era acolo luna, care fericită 'și continuá calea stelelor de nimenĭ împedecată . . . și am gemut. Alergaĭ în Dumbravă, ah! vĕdĭuiŭ edera adormind în brațele séle plopul, care 'șĭ scuturá preste ea, la radele luneĭ, argintul frundelor séle șoptitóre... și am gemut... Totul dormea, totul în repaos... Vaĭ, diceam, vĕdênd atâta linișteș i nesfială de rĕŭ, nu voiŭ despărți și eŭ pre acestĭ amanțĭ, tăind ramurile, smulgênd edera? Mi se răpise, de colo, de la casa luĭ moș Arbore, tot binele meŭ și lêngă mine un isvor 'șĭ unia plânsul sĕŭ cu al meŭ. Purtam, vaĭ! fără scop ruginita mea pală, o pală sfințită de strebunĭ la codriĭ de la Plonini, dar la ce 'mĭ era ea astă dată trebuinciósă? Un arbore se înălțá preste ceĭ alțĭ, pala mea 'l potrivi cu eĭ, nu pentru căcĭ 'mĭ răpise pre Marióra ci păntru că, mândru de înălțarea sa întâmplătóre, se părea că, uuiaș semeț, desprețuiá și 'șĭ bătea joc de arboraș ĭ ceĭ micĭ. Se spune în cătun, Dómne, (dar fiind ceea ce eștĭ, vorba este o scornitură nesocotită), se diee că orbit de patimă pentru Marióra, Măria Ta eștĭ acela care aĭ răpit-o, și că o țiĭ în acéstă cnrte.—„Tăceți mișeilor, le-am strigat eŭ, nu vorbițĭ așia de boernl Cocinschi, Domnul vostru; el este cununa de laudă a Pocnțieĭ și a neamnluĭ sĕŭ, el e nunnl meŭ și are se fiă de față, spre marea mea băgare de sémă, la cununia mea. Drept pre cât și înțelept, nu-ĭ așia, Dómne, că nu veĭ suferi se fiu eŭ defăimat, că defaima mea se întinde preste strălucirea caseĭ Mărieĭ Téle... Da!... cu sabia în mână de va trebui, Domnul Cocinschi va sili pre toțĭ a înapoi luĭ Mircea pre Marióra, soția luĭ, și bĕtrânuluĭ Arbore pre o fiĭcă iubită.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Mircea, dragul meŭ, 'mĭ pare într'adevĕr rĕŭ de o asemenea cutezare şi . . . şi blăstematul care ţi-a răpit pre Marióra nu va rĕmânea nepedepsit pe pămêntul meŭ . . . Află dară cine este acela al căruia nebun amor séŭ tainică duşmăniă aŭ cutezat se ne lovéscă aşia pre amêndoĭ; daca 'l veĭ aflá 'ţĭ voiŭ face dreptate . . . Cât pentru aceia carĭ cutéză a vorbi rĕŭ de mine . . . cine sunt eĭ?

MIRCEA (încet luĭ Arbore)

Simt că n'o se mĕ maĭ pot stăpâni.

ARBORE

Rĕbdare pentru numele luĭ Dumneḑeŭ.

MIRCEA

A! nu mĕ tem de mórte.

COCINSCHI

O se-mĭ spuneţĭ cine sunt aceĭ din cătun care mĕ defaimă?

MIRCEA

(aparte) Nu maĭ pot rĕbdá.

COCINSCHI

Eŭ nu sciŭ unde este ea, alt-fel pe viaţa mea aş face se v'o înapoeze numaĭ decât.

SCENA IV.

Aceiaşĭ — MARIORA, APOI PAPROSCHĬ ŞI PREJLOVSCHĬ.

MARIORA

(intrând răpede) Ba da, şciĭ unde sunt! O! iubite sociŭ! părinte! . . . Graful Cocinschi este acela care mĕ ţine închisă aci, ascunsă.

MIRCEA

Marióra! comóra mea! viaţa mea!

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Fiica mea!

COCINSCHI

A! Prejlovschi! Paproschi! Heĭ! valeţĭ! ucideţĭ pe aceştĭ mojicĭ.

HEDVIGEA

Aibĭ milă de eĭ, frate; eĭ nu sunt vinovaţĭ.

COCINSCHI

Prea mare cutezare! Se móră!

MIRCEA

Se mor? Voiŭ muri mulţămit. Nu de mórte se teme românul, ci de trădătorĭ.

MARIORA

Nu mi-e frică d'a muri cu el. Sunt română, Dómne, şi femeea română scie iubi pêně la mórte. Haide, ucideţi-mě.

ARBORE

A! copiĭ meĭ! copiĭ meĭ!

MIRCEA

Da, ucideţi-ne.

MARIORA

Trăind orĭ murind de mâna vóstră, eŭ voiŭ trăi séŭ mur curată, neîntinată de patimele vóstre.

COCINSCHI

Eĭ se iubesc şi sub ochiĭ meĭ. O! turbare! Heĭ! Paproschi! Prejlovschi!

(Paproschi alergând cu Prejlovschi)

PAPROSCHI

Dómne!

COCINSCHI

Ucideţĭ mojiciĭ ăştia, m'auduţĭ? ucideţi-ĭ.

www.dacoromanica.ro

PREJLOVSCHI

Dér, Dómne! . . .

COCINSCHI

M'auḑiţĭ? Se móră (ese Arbore şi Mircea, isgoniţĭ de ceĭ douĭ valeţĭ).

SCENA V.

(Curtea castelului lui Cocinschi)

MIRCEA, ARBORE, APOI DODAIALĂ.

MIRCEA

Alungaţĭ, batjocoriţĭ, încă în viaţă numaĭ pentru că s'aŭ îndurat slugile luĭ! A! de ce nu avém la cópse spada mea! Nu, nu voiŭ părăsi pórta acésta. De acum nu-mĭ trebue viaţa fără Marióra.

ARBORE

Ci vino, băete. Pocuţia nu este a luĭ Cocinschi, ci a luĭ Vodă al nostru. Se cerem dreptate luĭ.

DODAIALA

(alergând) A! étă-ĭ.

ARBORE

Ce este?

DODAIALA

E Dodăială, voios cá un stigleţ. Ce-mĭ daĭ, mĕ Mirceo, se-ţĭ spun o veste?

MIRCEA

Veste? Când eŭ şi cu jupân Arbore . . .

ARBORE

E nebun.

DODAIALA

Nu, Marióra . . .

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

A! Dumnedeule! se fiă cu putință? ia dat drumul? ce dicĭ? dar ce dicĭ Dodăială?

DODAIALA

Da, dice prin sat că, de ierĭ nópte, Marióra este în curte la boeru.

MIRCEA

Blăstem!

DODAIALA

Și tótă lumea dice într'una că n'are se -i dé drumul boeru.

ARBORE

Ascultă, Mircea; Alesandru Vodă este acum la Colomea, aprópe atâta de noĭ. Vodă e bun, drept și nu lasă pre leșiĭ din téra luĭ se-șĭ facă voile lor cum le vine la îndemână numaĭ, ci cum e maĭ bine țereĭ și spre dreptate. Du-te, mĕ băete, de te arĕtă la Domniă și Dĕŭ eŭ așia mĕ taie capul, că o se ne alegem cu bine.

MIRCEA

A! tată Arbore, nu mĕ îndoesc, Vodă este Domn bun, dar cum vreĭ că un biet sătean se pótă strebate pĕnĕ la fața Domnieĭ? Ușile Domnilor se deschid numaĭ înaintea pólelor cu fir și cu nasturĭ de argint, ĕră săracĭĭ nu aŭ drept de cât se casce ochiĭ și gura de departe privind alaiurile Domnescĭ. . . De m'oĭ duce la Colomea și voiŭ cercà se resbesc la Domniă o se mĕ resbéscă maĭ curênd pre miue ceĭ copiĭ-de-casă, cu toiagele lor cele lungĭ. Se duc lăcrămare în limbă sîrbéscă la Domniă? dar lăcrămările pre hârtiă tot pre hârtiă uitate rĕmân!... O se mĕ aleg numaĭ cu drumul făcut și cu suspinarea prin cele căĭ ale Colomeeĭ, muncit de dorul stejarilor și a bradilor noștri. . . Dĕŭ, tată Arbore, nu-mĭ dădusĭ sfat bun.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Mă, băete, ascultă pre bătrânul: nu-ĭ Vodă Alesandru de ăia, mă! Haide, încalică murguşorul cel de Bugeac şi sbóră ca gândul. Mă, Dodăială, aruncă-te şi tu pe pintenogul de la stână şi du-te cu nea Mircea.

MIRCEA

Vreĭ, moş Arbore? Mă supun, dar Dumnedeu scie... Viĭ şi tu cu mine, Dodăială?

DODAIALA

Â hă! Se nu viŭ? D'apoĭ! o se văd şi eŭ un târg mare, cu case nalte, cu stréşina de nu le ajungĭ nicĭ de te-aĭ sui pe răşniţa nóstră... Ci-că, mă, căile's tot în bulgărĭ de aur.... Haidem mă, haidem la Domniă.

MIRCEA

Rămâĭ cu bine, tată Arbore, dă-mĭ bine-cuvêntarea D-tăle.

ARBORE

Veţĭ, Mirceo, de stă cu răspuns verde la Măria Sa Vodă.

MIRCEA

Se pornim, Dodăială; remâĭ sănătos, tată socre.

ARBORE

Mergĭ cu Dumneţeŭ, băiete.

DODAIALA

Éca vin intr-a-cóce boeriĭ. Haideţĭ, rămâneţĭ cu sănătate, drăguţĭ de porculenĭ. Jupân Arbore! Jupân Arbore! maĭ avem noue noĭ-nouleţĭ, de ierĭ. (se îndepărtéză toţĭ spre stânga; intră Cocinschi şi Hedvigea).

SCENA VI.

COCINSCHI şi HEDVIGEA.

COCINSCHI

Vino, soro, veĭ vedea noul chiosc din grădină.

www.dacoromanica.ro

HEDVIGEA

Maĭ bine mă lăsaĭ cu Maria, ea e așia de tristă, frate, și nu încetéză de a plânge.

COCINSCHI

Așia dar o se -mĭ resiste mereŭ?

HEDVIGEA

Tu o ți ĭ închisă în turn, apoĭ nu veḑĭ că chiar de te-ar iubi ea n'ar putea de cât se te despreţuéscă pentru asemenea tratare? Eștĭ fără milă pentru dênsa; cum voiescĭ se fiă blândă cu tine?

COCINSCHI

Se fiŭ umilit eŭ, despreţuit eŭ, eŭ, cel maĭ bogat Domn din acéstă ţéră, cel maĭ puternic?

HEDVIGEA

De ce se te mâhnescĭ, nu ḑicéĭ că fiica unuĭ sătean nu merită iubirea ta?

COCINSCHI

A! Hedvigeo, tu nu sciĭ ce este iubirea . . .

HEDVIGEA

Iubirea este fiica ânimeĭ . . . și numaĭ căsătoria frate . . .

COCINSCHI

Nu este o femee ci o ființă selbatică. . . Nicĭ banĭ, avere, juvaere, nimica nu o îmblânzesce. Așĭ da o comóră, podóbe de Domniță, turme, pământurĭ, și de ar fi de un neam asemenea cu al meŭ . . .

COCINSCHI

A! blazonul vorbesce în ânima vóstră maĭ tare de cât iubirea.... Apoĭ nu sperá, frate, nimica.

COCINSCHI

De ce?

www.dacoromanica.ro

HEDVIGEA

Pentru că nu este interes omenesc, care se pótă învinge o iubire sinceră în ânima un ĭ femeĭ oneste.

COCINSCHI

Femee onestă? A! se bage de sémă . . . Setea de resbunare mĕ tem că va luá locul iubireĭ! (intră în drépta)

HEDVIGEA

Nu e iubire aceea care se resbună! (ese)

SCENA VII

(O sală în curtea luĭ Alesandru Voda, la Colomea)

ALESANDRU.—VORNICUL BOUR.—POSTELNICUL NESTOR.

ALESANDRU

Bine, Vornice Bour, locul ales pentru tabĕră, pe Nistru e nemerit, numaĭ se ne grăbim: regele Iagelo érășĭ uită de datoriă către noĭ. Pocuția, alipită de Moldova, ĕĭ stă greŭ pe ânimă . . . Postelnice Nestor, datu-s'a aproduluĭ Tudor cartea domnéscă de stăpânire a moșieĭ ce i-am haradit pentru vitejia luĭ?

POSTELNICUL

Da, Măria Ta, el și cu aĭ sĕĭ bine-cuvintéză pre Măria Ta.

ALESANDRU

Se mulțămésc luĭ D-deŭ, care l'a dăruit cu ânimă de aprod și cu noroc la resboiŭ. Maĭ este vre-un sĕrman, Vornice, care se céră dreptate la ușa nóstră?

BOUR

Nu maĭ este nimenĭ adĭ, Măria Ta.

POSTELNICUL

Am dărit, Măria Ta, adinéorĭ, intrând, la ușă nisce biețĭ sătenĭ, carĭ păreaŭ fórte obosițĭ.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Déră cine 'şĭ ia voiă a închide uşia mea înaintea unuĭ sătén? Domnia este a celor micĭ cu drept în protiva celor marĭ nedrepţĭ. Mergĭ, Vornice, şi însuţĭ adă aci aceĭ sătenĭ. (Bour ese).

POSTELNICUL

(aparte) Avere-aĭ, Moldovo, d'apururea aşia Domniă! Milă, îndurare de ceĭ săracĭ, dreptate şi cumpănire cu ceĭ puternicĭ şi avuţĭ, legĭ înţelepte dat-aŭ ţĕreĭ.

SCENA VIII

Aceiaşĭ. — MIRCEA.—DODAIALA.—BOUR.

BOUR

Lăsaţi-vĕ toiagele.

MIRCEA

Dodăială, réḑemă-le de părete.

DODAIALA

Mĕ! nicĭ o frântă de laviţă! Ce sărăciă la Domniă (luĭ Bour) Da, mĕ rog, care-ĭ Vodă?

BOUR

Ăla care şiéde şi ţine mâna acum la pept.

MIRCEA

Noue ni se cade se o ţinem aşia, mă Dodăială.

DODAIALA

Ci-că ăla 'ĭ Vodă, mă Mircea, apoĭ ce ḑicĭ mă, uite că are tot ca noĭ ochĭ, nas, bréééé!!!

ALESANDRU (luĭ Mircea)

Apropie-te, de ce tremurĭ?

MIRCEA

Domniĭ sunt cá iarna, fac se tremure pre ceĭ săracĭ, Mărite Dómne.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Vorbeşce, apropie-te!

MIRCEA

Tu, Dómne, care aĭ ţéra Moldoveĭ....

ALESANDRU

Spune-mĭ de unde eşcĭ? cine eşcĭ?

MIRCEA

Mâna ta, Dómne, se o sărut, ca se descleşce buzele mele.

ALESANDRU

Dar plângĭ? lacrimĭ pe mâna mea curg din ochiĭ teĭ. Ce este?

MIRCEA

Ochiĭ meĭ geloşĭ de buzele mele, aŭ vroit maĭ întâiŭ se -ţĭ spue, Dómne, tănguirea mea: vin se cer resbunare la Măria ta în potriva unuĭ om puternic, duşmanul meŭ.

ALESANDRU

Aibĭ încredere . . . nu te teme, nu maĭ plânge. Cine te-a nedreptăţit? Cine e nebunul care sub Domnia mea -şĭ bate joc de cel maĭ sărac?

MIRCEA

Un om lovit la ânimă plânge cá un copil. Iartă, Mărite Dómne, unuĭ om nedreptăţit, care plânge. Măria ta, sunt moşnean de neam, dar sărac. Tătariĭ mi-aŭ ucis, de eram mic, mamă şi tată, şi am rĕmăs sărac. Dar nu sărăcia mĕ muncesce, că munca învinge sărăcia. M'am aşeḍat Măria ta de puţinĭ anĭ în Pocuţia, ţéra cea nouă a Mărieĭ téle, unde mi-am găsit şi ursită. Dupe obiceiul de acolo, am vestit cununia mea grafuluĭ leşesc Cocinschi şi iam cerut voiă de cununiă; mi-a dat-o fără greutate şi voiá se -mĭ fiă şi nun mare. Dar iubirea, care póte duce la nebuniă pre cuminţĭ

www.dacoromanica.ro

ómenĭ, iubirea 'l orbeşce după ursita mea, împedică nunta şi preste nópte cu maĭ mulţĭ din ómeniĭ sĕĭ întrarmaţĭ, 'mĭ răpeşce mirésa şi mĕ lasă nemângâiat şi fără altă apĕrare de cât a Mărieĭ téle şi a luĭ Dumnedeŭ. Dreptate dar, Dómne; îndeşert am cerut-o gemênd răpitoruluĭ eŭ şi tatăl Marióreĭ, numaĭ batjocura şi ameninţarea i aŭ fost rĕspunsul.

ALESANDRU

Vornice Bour.

BOUR

Măria ta?

ALESANDRU

Negrélă şi papir.

BOUR

Étă Dómne!

MIRCEA

(încet luĭ Dodăială) Atâta mărire şi atâta bunătate!

DODAIALA

Vĕdurăm aşia dar pre Vodă! ĕl vĕdurăm Deŭ; e de trébă om şi Vodă.

MIRCEA

Écă adevĕrata măreţie: mare cu ceĭ semeţĭ, nedespreţuitor şi îndurător către ceĭ micĭ şi săracĭ. A! numaĭ la noĭ la Moldova se vede aşia Domniĭ.

DODAIALA

Şi de porcarĭ o fi maĭ bine la Moldova, că unde's cioŭ ómeniĭ ómenĭ şi vitele -s vite.

MIRCEA

Ha! ha! ha! credĭ tu, Dodăială, că porciĭ tĕĭ s'ar cumini trecênd dincóce de Nistru? Dar tu însuţĭ, mĕ fârtate?

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Hă! că ḑeŭ aşia, că la noĭ în P cuţia cum ĭ boeru cum ĭ dobitocu din turmă. . . . Aşia năsălnic, aşia dând la om cu îndărătniciă, aşia mâncă avutul bietuluĭ creştin.

ALESANDRU

Vornice Bour, acaţă pecetea domnéscă la ţidulă. Cum te chiămĭ, băete?

DODAIALA

Eŭ sunt Dodăială porcarul. Hă! da ce maĭ purceĭ mi-aŭ maĭ fĕtat ierĭ?

ALESANDRU

Nu tu, cel-alt.

MIRCEA

Sunt Mircea, feciorul luĭ Ion Scutaru de la Sucéva Mărieĭ Téle; eŭ, care la piciórele îndurăreĭ Téle viŭ se cer dreptate în protiva unuĭ om carele, însemeţit pe némul luĭ puternic, mi-a răpit socia.

ALESANDRU

Este el aşia dar atât de puternic în Pocuţia?

MIRCEA

Atâta că toţĭ se tem de el, de la munţĭ pănĕ la Colomea şi Nistru. Décă se mănie pe cine-va, se se grăbéscă a se griji cu popa că nu-ĭ scăpare. El face, el desface legile după cum ĕl taie gândul. Aşia ḑice că sunt legile împărăţieĭ leşescĭ, de care pănĕ la Măria Ta se ţinea Pocuţia, nu ca la noĭ la Moldova, unde dreptatea e a Domnieĭ şi boeriĭ cât de marĭ numaĭ ce le caută se asculte de Domniă.

BOUR

E gata ţidula Domnéscă.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU (scriind)

Credincios boeruluĭ Domnieĭ mele, luĭ Cocinschi de la Sdranski, din Pocuția.

MIRCEA

Mărite Dómne!

ALESANDRU

Se-ĭ daĭ acéstă țidulă și 'țĭ va da îndărăt femeea.

MIRCEA

Nicĭ odată mâna Mărieĭ téle n'a făcut maĭ mare faptă bună.

ALESANDRU

Ațĭ venit pe jos din Pocuția?

MIRCEA

Nu Dómne, Dodăială și eŭ am venit călărĭ.

DODAIALA

Hă! am sburat ca gândul! numaĭ iapa mea cea pintenógă, sciĭ, a de la turmă, e cam posnașă, bat-o, nu te lasă se încalecĭ, se rostogolește pre jos numaĭ de dă de arină, d'al mintrelea alérgă ca un boer dupe slujbă și mănâncă ḑĕŭ cât popa Eliseĭ. Da când i ese în cale vre-o cărciumă, posnă, n'o maĭ poțĭ scóte pănĕ nu . . .

ALESANDRU

Pênĕ nu trage badea Dodăială o singeacă de Cotnarĭ, eșcĭ voinic, vĕd.

DODAIALA

Și niata un mare Vodă, Ḑĕŭ așia, nu-ĭ pe lume de cât un vodă ca Măria Ta, și numaĭ un porcar ca mine.

BOUR

Porcarul și Măria Sa! ha! ha! ha!

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Şi iaca cum mĕ vedeţĭ mi-am lăsat cogemite turmă sĕ viŭ se vĕd pre Vodă.

ALESANDRU

Aĭ şi tu vr-o tănguire?

DODAIALA

Mi-ĭ cam fóme, şi ḑĕŭ aşia décă la Domniă este bucătăriă ca la jupân Arbore . . .

ALESANDRU (rîḑênd)

Din tóte aste câte veḑĭ spânḑurate pe păreţĭ, ce vreĭ se ţĭ daŭ?

DODAIALA

Da ce se fac cu de astea? O păreche de opincĭ, turmă de porcĭ şi văĭ cu florĭ de păşune, fac cât tóte alea din cuiul Domnieĭ. . . . Tot ămblând creştinul se-şĭ spânḑure şi el în cuiŭ parascoveniĭ de astea, numaĭ ce se trezesce el ĭnsuşĭ spânḑurat... baiu! baiu!

ALESANDRU (luĭ Bour)

Nu-ĭ atât de prost cât aĭ crede . . . totuşĭ ce-ĭ firea? sub acelaşĭ cer aŭ putut nasce un om cu bun simţ, cu sciinţă d'ale lumeĭ, ca acela (arĕtă pre Mircea) şi un altul, care nu vede alt orizont în viaţă de cât turma de porcĭ! (dând o pungă luĭ Dodăială) Ţine!

DODAIALA

Pentru opincĭ?

ALESANDRU

Iea, sunt veneticĭ ferecaţĭ şi talanţĭ de aur; tu, Mircea, iea ţidula acésta şi plécă cu D-ḑeŭ (Alesandru ese cu Bour Poselnicul şi suita).

DODAIALA

He mĕ, ian veḑĭ.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Banĭ?

DODAIALA

Şi tot de ăia de care punea jupânésa luĭ jupân Arbore la salbă Duminicile. . . . Ce avere! . . . ce de porcĭ!...

MIRCEA

Ha, Mărióră, tótă fericirea mea e coprinsă în hârtiuţa acésta. Ţidula acésta Domnéscă mi te-o înapoia óre? Se ne grăbim, Dodăială. (ese amêndouĭ)

SCENA IX.

(O sală în castelul luĭ Cocinschi).

COCINSCHI.—PREJLOVSCHI.

PREJLOVSCHI

M'am dus, după ordinile vóstre, se aflu despre Mircea. Arbore a tăgăduit maĭ întâiŭ, déră ameninţându-l, mi-aŭ spus tot. Mojicul nu-ĭ la păşunat; e dus de maĭ multe ḑile din cătun.

COCINSCHI

Ciudat.

PREJLOVSCHI

După câte am înţeles, este în Moldova.

COCINSCHI

In Moldova?

PREJLOVSCHI

Da, împreună cu Dodăială porcarul.

COCINSCHI

Şi la ce?

PREJLOVSCHI

Se vorbéscă cu Alesandru Vodă.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Cu ce scop? Nu este bărbatul Marieĭ, nu are drept a se tângui, cel mult Arbore, tatăl eĭ, ar avea un cuvênt....

PREJLOVSCHI

Eŭ vestesc Domnuluĭ meŭ ceea ce am aflat de la păstoriĭ din munte, și fiind că Mircea e flăcăŭ cu multă minte și cum este și amorezat, eŭ nu m'aș mirá, Dómne, că a cutezat se cerce.....

COCINSCHI

Aș! că va putea vedea un mojic facia Domnuluĭ.

PREJLOVSCHI

Heĭ! sunt ciudațĭ Domniĭ Moldovenilor! Eĭ nu sunt, se am ertăciune ca și craiĭ noștri: se apropie de eĭ tot-d'auna orĭ-ce mojic. Maĭ greŭ e boeruluĭ a găsi ușă deschisă la Alesandru Vodă decât sătenuluĭ. (bătăĭ în ușă).

COCINSCHI

Cine-va bate, Prejlovschi; vedĭ cine-ĭ?

PREJLOVSCHI (crăpând ușa)

Pe D-deŭ, Dómne, e chiar Mircea mojicul de care vorbém

COCINSCHI

Ce cutezare?

PAPROSCHI

Ar fi bine, Dómne, se-l vedĭ și se 'l asculțĭ; nu 'l avem noĭ la 'ndemână?

COCINSCHI

Aĭ dreptate, di-ĭ se intre.

SCENA X

Aceiașĭ. — MIRCEA și DODAIALA.

MIRCEA

Sărut piciórele vóstre, Dómne.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

E de mult de când nu te-am vědut, Mirceo; unde aĭ fost?

MIRCEA

'Mĭ aŭ părut și mie timpul acesta un véc. Vědênd că te îndărătnicescĭ a ține închisă pre Maria mea, m'am dus se arět Mării Séle luĭ Vodă al nostru, judecătorul cel maĭ mare, nedreptatea ce se face supușilor luĭ.

PREJLOVȘCHI

A! și ce 'ĭ aĭ spus?

MIRCEA

Că 'mĭ aĭ răpit soția.

COCINSCHI

Soția ta? Minți, mojice. In séra aceea preotul nu vě cununase.

MIRCEA

Nu, Dómne, dar preotul știa că noĭ ne vroim unul pe altul. Vodă 'mĭ a dat pentru voĭ acéstă țidulă scrisă întrégă de mâna Mărieĭ Séle.

COCINSCHI (aparte)

A! Turbare! (cetind) „La primirea acesteĭ țidule Domnescĭ „veĭ înapoia fără întârdiere acestuĭ seriman sătén femeea ce „'ĭ aĭ răpit. Aduțĭ aminte că Pocuția nu maĭ e sub Cracovia „ci de Sucéva se ține. Apoĭ la Sucéva nu se trec fapte de „neomenią, fią ele chiar ale grafuluĭ Cocinschi. Așia să facĭ! „Iõ Alesandru Voevod.“ —Ce-mĭ aduseșĭ aci, nenorocitule?

MIRCEA

E țidula, boerule, ce Măria Sa Vodă 'mĭ-a dat-o pentru voĭ.

COCINSCHI

Pe viul D-ḑeŭ, mě mir de rěbdarea mea! Creḑĭ tu, mișe-

www.dacoromanica.ro

lule, că mi-e frică mie de al de astea? Sciĭ tu cine sunt eŭ?

MIRCEA

Da, boerule, și pentru că sciŭ că escĭ mare boer, ți-am adus porunca a unuĭ boer și maĭ mare, a luĭ Măria Sa Vodă, ca se-mĭ înapoeḑĭ socia. Acéstă carte domnéscă nu aduce boerieĭ vóstre nicĭ o scădere, din protivă e un semn de băgare în sémă, căcĭ e scrisă de însușĭ Vodă.

COCINSCHI

Dér cine m'ar opri de a vĕ spêndurá. . . .

DODAIALA

Sfinte Vasile, sfinte Macarie, dér ăsta nu sémănă cu Vodă al nostru.

COCINSCHI

D'a vĕ spânḑurá de ferestrele castelului meŭ!

PREJLOVSCHI (încet)

Dér, Dómne, pucină linisce, cu Alesandru Vodă nu'ĭ bine a glumi.

COCINSCHI

Afară, afară îndată. Se nu vè maĭ aflu nicĭ o clipă pe pământurile mele, mojicĭ, neam de resculătorĭ ce sunteţĭ! Auḑĭ! se cuteze a se luá în cértă cu mine!

DODAIALA

Are dreptate boeru, mĕ! Ecа eŭ când Rătoilă ăla mare din turmă năvălesce asupra mea, eŭ mĕ daŭ în lăturĭ, ḑĕŭ așia, că ce se te puĭ cu coșcogemite namilă de vită.

COCINSCHI

Mișeilor, mi-a plăcut se vĕ răpesc acea femee . . . Eu sunt cine sunt! Sunt aci tot așia de Vodă și de stăpân ca și Alesandru al vostru la Sucéva. Nu datoresc luĭ Alesandru aceste pământurĭ, ci crailor leșescĭ.

www.dacoromanica.ro

PREJLOVSCHI

(încet) Dér craiul leșesc le-a trecut luĭ Alesandru, rĕbdare Dómne.

COCINSCHI

Sunt cine sunt.

DODAIALA

Sfinte Macarie! Sunt cine sunt! Eŭ's porcarul!

COCINSCHI

Se vĕ înapoeḑ eŭ pe Maria? Cutezațĭ a-mĭ vorbi de Maria? Se mórĕ mișeiĭ . . ! Nu! . . . lasă, ar fi rușine se-mĭ spurc spada în sângele luĭ. Sunt cine sunt! (ese cu Prejlovschi).

DODAIALA

Bréé! „sunt cine sunt!" da ce-ĭ fi boerule? Că dóră nu escĭ Vodă, nicĭ starostele ăl mare de Hotin!

MIRCEA

Așia déră Dodăială? . . . . .

DODAIALA

Éca, ne-a isgonit și din Pocuția.

MIRCEA

Ce? Pentru că are câte-va ogóre care nu le am eŭ; pentru că câțĭ-va lingăĭ i se închină ca la o icónă; pentru că are în secrin câțĭ-va talanțĭ de aur ce n'am eŭ, va avea drept léhul se mĕ nedreptățéscă și se-șĭ rîḑă de cartea luĭ Vodă?

DODAIALA

Ia ascultă-mĕ, mĕ Mirceo, vorba ceea, nicĭ pe dracul se-l veḑĭ, nicĭ cruce. . . . Eŭ unu, cu vita a mare, cu Rătoilă, nu mĕ cert, căcĭ cérta cu Domniĭ nu-ĭ cu sfârșit bun.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Dar nicĭ prietenia cu slugile lor. Óre Dodaială n'am putea găsi pre Vodă tot la Colomea?

DODAIALA

Se mergem iar la Vodă? altă pungă, haide mă.

MIRCEA

A! Marióră, dacă cel puţin te-aş fi putut revedea?!

DODAIALA

Haide, mă Mircea! Ciocoiul n'a putut se'şĭ sature poftele luĭ.

MIRCEA

A! Dodăială, când aĭ ḑice adevĕrat?

DODAIALA

Adevĕrat, mă! D'ar fi isbutit, hă! ţiar fi dat-o îndărăt de mult. Ea este curată, mă, ca Maica Domnuluĭ, ḑĕŭ aşia! Haidem, se plecăm.

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL III

SCENA I

Tabăra oștireĭ luĭ Alesandru-Vodă, pe malul Nistruluĭ, la drépta planul 1 cortu domnesc.

ALESANDRU. — BOUR. — NESTOR. — POSTELNICUL. etc.

BOUR

Cum se împle peptul, Dómne, de bucuriĭ, la privirea frumóseĭ nóstre tabere!

ALESANDRU

Făcuşĭ răpede şi bine, Vornice. A venit vremea. Necĭ vitejia oştirilor nóstre, la Mariemburg, unde 400 dintre aĭ noştri bătură ḑecĭ de miĭ de prusacĭ, nicĭ visteria ţĕreĭ în care, la nevoile Crăieĭ, Vladislaŭ Iagelo află banĭ trebuincioşĭ, nicĭ duşmănia luĭ Sigismund al Ungarieĭ, nicĭ legăturele de cu puţinĭ anĭ în urmă cu rĕposatul Mircea-Vodă fratele nostru de la Munteni şi cu noĭ chiar de înrudire, nimica nu póte schimbà necredinţa şi nestatornicia acestuĭ craiŭ? Apoĭ, Vornice ce o da D-ḑeŭ; dar nu se cade se remână ţéra acésta de batjocura streinuluĭ . . . . Tabăra e mare şi se cade bĕtrânuluĭ tŭ Domn se nu móră lăsând ţéra în scădere şi risipă. Cartea cea de la Sfidrigel, ne-a vestit, postelnice, căĭşi el e gata cu oştirea adunată, şi nicĭ departe mult de tabara nóstră, pe cela alt mal al Nistruluĭ. La lucru dar, Vornice, se scuturăm puţin cele barbe albe, suntem bĕtrânĭ noĭ dar tènăr este Ştefan-Vodă feciorul nostru, şi tènără e ţéra şi cu foc spre cele vitejescĭ. . . . Cine merge cu ţéra tênără nu mĭ e bĕtrân, Vornice.

www.dacoromanica.ro

BOUR

E tênĕră ănima Dómneĭ că o întinereşce dragostea ţĕreĭ că tinereţa nu e în anĭ ci în suflet. Câţĭ tinerĭ, bĕtrânĭ, gârboĭĭ . . . . . .

ALESANDRU

Luat-aĭ mĕsurile, Vornice? Incepe cu aducerea la ascultare a tuturor acelor semeţĭ domnişorĭ leşĭ, carĭ, prin Columea şi Pocuţia, se încércă a ridica capul.

BOUR

Şi sunt mulţĭ, Maria ta, dar mult e şi poporul pe care'l zugrumă.

ALESANDRU

He! Poporul! El nu se şcie numerá, d'acea ceĭ puţin 'şĭ bat joc de ceĭ mulţĭ.

SCENA II

Aceiaşĭ. — MIRCEA — DODAIALĂ.

POSTELNICU

Iată, Măria ta, cartea pentru la Dan Vodă de la Munteni.

ALESANDRU Citesce încet, iar miniştriĭ vorbesc, pe când Dodăială şi Mircea intra pe la stânga).

MIRCEA

Bine ḑicea, mă Dodăială, pescariu că Vodă e în tabără; Eată-l.

DODAIALA

El e Ḑĕŭ.

MIRCEA

Iaca Dodăială, stâlpul cel strălucit al ţĕreĭ şi al dreptăţeĭ.

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Ce moșnég mândru? parcă-ĭ ala maĭ bătrân după troița Popeĭ Eliseiŭ.

MIRCEA

Prea mărite D-ne!

ALESANDRU

(Dând cartea). Bine, Postelnice, dar cu tristele domniĭ de la Munteni, nu-ĭ mult de asteptat.

DODAIALA

Nu te aude mă! ḑi așia; (strigă) Măria ta! la domniă se cade se strigĭ tare.

ALESANDRU

Ce este? Ce vor aceĭ ómenĭ?

DODAIALA

Nu'l cunoșcĭ Maria ta pre Mircea?

MIRCEA

Prea Mărite D-ne! Ingădue-mĭ se sărut piciórele Vóstre!

ALESANDRU

Săteanul din Pocuția care dăunăḑĭ 'mĭ ceru dreptate?

DODAIALA

Uite! Uite! o se m̆ cuuóscă și pre mine . . . Curat cum cunosc eŭ pre Rătoilă și pre Buhăilă ăla scurt de picióre din tótă turma.

MIRCEA

Da! Măria ta, nenorocitul Mircea!

ALESANDRU

Ridică-te! domnia nu se cade se îngenunche țéra ci ea se îngenunche la țéră și la dreptate.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Intristare ḑace la ănima mea că me văḑuĭ silit în vremea cea plină de gânduri mari a le Măriĭ téle se viŭ aĭ maĭ supără auḑul cu tânguirile nenorocireĭ.

ALESANDRU

Se cade auḑul Domnuluĭ se priméscă tănguirea și ănima luĭ s'o mângâe! ce este?

MIRCEA

Măriei téle cer iarăși dreptate, îndurare cer pentru un biet sărman.

ALESANDRU

Spune necaḑul tĕŭ.

MIRCEA

Indurătóre Dómne, înturnându-me în Pocuția, am dat cartea Măriei Téle luĭ Cocinski ca după dreptatea rânduliĭ Téle se'mĭ inapoeḑe soția mea iubită. El o ceti dar în loc de închinăciune la vederea domnescei peceți se înfuriă și în loc de a-mĭ înapoé femea ce iubesc, me coperi de nouĕ injuriĭ că de ce am cutesat a me tăngui la dreptatea Măriei Téle. A! nu m'a îngăduit măcar se o vèd pe sărmana mea Mărióră, se'mĭ fiă vederea eĭ de mângâere și oțelire la nenorociri.

ALESANDRU

Cum! o carte scrisă cu însăși mâna mea? nu cumva a rupt-o?

MIRCEA

Ca se adaog la mânia ta D-ne aș trebui se respund că . . . dar să mă feréscă D-zeŭ de a-mĭ mânji dreptatea mea cu vre un neadevĕr! Cocinski a citit cartea Măriei tale și n'a rupto. . . . ba mințesc . . . . Căcĭ nu este a o rumpe de a o fi citit fără a fi îndeplinită porunca ceĭ dedea domnul și stăpânul sĕŭ.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Auḑĭ Vornice! veḑĭ daca semeţia Domnişorilor leşĭ trebue domolită, (luĭ Mircea). Veĭ fi resbunat.

MIRCEA

Dómne!!

ALESANDRU

Nu se va ḑice că pe câte ḑile Pocuţia va fi sub mâna unuĭ domn Român, obiceiul nedreptăţeĭ leşeştĭ a maĭ aflat joc în ea. Vornice! vom merge înşine se pedepsim neascultarea cutezătoruluĭ Cocinschi şi cruḑimea nedreptăţeĭ luĭ.

MIRCEA

Cum Dómne, Măria ta se va milostivi spre un biet sătean? . . . . .

ALESANDRU

Săteanul de cinste e sprijinul domnieĭ. Acele domniĭ nu cad care se sprijină pe ţéară iar nu pre inbunătorĭ făţarnicĭ (luĭ Mircea) Plecaţĭ îndată, pregătiţĭ casa socruluĭ, fără să spuneţĭ nimica nicĭ luĭ nicĭ nimănuĭ.

MIRCEA

Veĭ fi ascultat Măria ta!

ALESANDRU

Şi tu prietene (luĭ Dodaiala) Tu, de te-or întreba cine sunt; veĭ ḑice că sunt un judecător, un boer din Suceava. Ţineţĭ gura, auḑĭ tu? palma pe buze iaca aşa.

DODAIALA

Oĭ ţineao aşa de strînsă Măria ta ca nicĭ voĭ sufla barim. Macar de s'ar îneca în Nistru chiar şi Răţoilă cel gras. Numaĭ se am ertăciune de la niata se crăp niţel busele din vreme în vreme pentru niţică udătură.

BOUR

Tabăra va trece la nópte Nistru, Măria Ta! vom fi ast-fel cu puţin numaĭ înainte de óste în Pocuţia.

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

Aşa dar Măria Ta veĭ veni însuşĭ se facĭ dreptate unuĭ biet serman.

POSTELNICUL

Fie-care dreptate ce se face seraculuĭ, ḑice Măria Sa, tot dea una este un cuĭ de trăinicie pentru scaunul Domnieĭ...

ALESANDRU

Bine ḑiseşĭ Postelnice! Vino Vornice se vedem cugetèle Hatmanuluĭ şi voĭ grăbiţi-vă a pleca.

SCENA III.

(Curtea castelului luĭ Cocinschi).

ARBORE.—PREJLOVSCHI.

ARBORE

Voiŭ putea dară se-ĭ vorbesc?

PREJLOVSCHI

Da! numaĭ bagă de sémă căcĭ d'a afla Domnul, sunt perdut.

ARBORE

A! Şi la ce s'o maĭ věd, după necinstea . . .

PREJLOVSCHI

N'avea nicĭ o bănuială, ea se apără cu o putere de suflet care ḑĕŭ ne-a înduioşat şi pre noĭ . . . N'avea témă, ea va remânea curată ca îngeru cât va trăi.

ARBORE

A! fiĭ bine cuvântat pentru asemenea vorbe bune! Aŭ aşa dară inimă şi slugile Domnilor? Dar la care pórtă?

PREJLOVSCHI

Uite, veḑĭ turnul cela? la feréstra de acolo mi-au ḑis c'o se se arate.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Mi se pare că în adevĕr ḑiăresc ceva alb, dar bătrân cum sunt nu sunt sigur.

PREJLOVSCHI

Apropiete, eŭ mă duc, căcĭ de m'ar găsi cine-va, aş fi perdut. Veḑĭ, ţi-am împlinit giuruinţa (ese).

ARBORE

Eştĭ tu copila mea, nenorocita mea fiică?

MARIORA (la feréstra turnuluĭ)

Cine alta de cât ea póte fi aicĭ.

ARBORE

Nu credeam că te-oĭ maĭ vedea; nu 'mĭ e de închisórea, în care te ţin Marióro, dar colea, în mintea mea te vĕd nenorocită, necinstită, vaĭ, ast-fel n'aş fi vroit se te maĭ vĕd. A! blăstem! Periĭ meĭ albĭ nu vor maĭ fi dară cununa unuĭ tată cinstit?

MARIORA

Nu e destul durerea mea? tu viĭ tată crud s'o adaugi cu nedrepte bănuelĭ!... Periĭ ceĭ albĭ care încunună fruntea ta, vor rĕmâne icóna nepătateĭ mele cinste.... Da, nelegiuitul a voit se mĕ învingă, însă am găsit, spre a mĕ apĕra, puterĭ maĭ mult decât omenescĭ: poţĭ fi linişcit, părintele meŭ, căcĭ cu tótă închisórea în care mĕ ţin, cu tóte amerinţările luĭ Cocinschi, maĭ curênd voiŭ fi perdut viaţa decât se-mĭ uit de datoria mea către tiue şi către Mircea al meŭ.

ARBORE

Se te bine-cuvinteze D-ḑeŭ, copila mea; ânima mea se deschide spre a te primi, dér acele ḑebrele....

MARIORA

Dér Mircea? Unde-ĭ Mircea?

www.dacoromanica.ro

ARBORE

S a întors la Alesandru Vodă; astă-dĭ trebue se soséscă.

MARIORA

A! se trăéscă el cel pucin.

ARBORE

Dér ce? Vor póte se-l ucidă?

MARIORA

Aşia s'aŭ jurat, tată.

ARBORE

A! Mircea 'ĭ voinic.

MARIORA

De ce nu pot, dintr'acéstă feréstră, se mĕ asvârl la gâtul tĕŭ, tată.

ARBORE

Cu ce dragoste, cu ce bucurie te-aşĭ primi?

MARIORA

Cine-va vine. Rĕmâĭ cu Domnul, iubite tată, cu Domnul! cu Domnul!

ARBORE

N'o voiŭ maĭ vedéo, vaĭ! nu-mĭ maĭ rĕmâne decât mórtea.

SCENA IV.

ARBORE, COCINSCHI. APOI PREJLOVSCHI.

COCINSCHI (luĭ Arbore)

Ce vĕd! cu cine vorbescĭ tu?

ARBORE

Spuném durerea mea petrelor acestor murĭ; ele chiar se îndură de chipul cum te porţĭ cu un biet bătrên; maĭ pucin nesimţitóre decât escĭ, ele n'aŭ tăgăduit, îndurătóre, mângăerile ce căutam la necasurile mele.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

In deșert, mojicilor, plângețĭ, vĕ văicărațĭ; în deșert puneți în joc viclenia vóstră, nu veți răpi-o din mâinele mele; voĭ ĕĭ vroițĭ rĕul, voĭ carĭ nu vĕ grăbițĭ. din protivă, s'o sfătuițĭ să mi se supue. Ce? nu cum-va e vre-o jupânésă mare? Ce maĭ trébă, o țĕrancă ca voĭ toțĭ care trăițĭ pe moșiele mele.

ARBORE

Ea trăesce, Dómne, din sfaturile luĭ D-deŭ și ale ânimeĭ sale! D-deŭ se te păstreze pe Măria Ta.

COCINSCHI

Negreșit că m'o păstra, și pe voĭ, mojicilor, vĕ ya plăti cum vi se cade.

ARBORE (aparte)

O! țéră! Ce resturnare de tótă dreptatea! Aci săracul e silit se-șĭ pue cinstea luĭ sub piciorul celuĭ bogat și încă se dică că așia e dreptatea! Étă boerimea, fără altă lege decât bunul plac și pe lêngă acésta avênd și dreptul de mórte asupra celor micĭ! (ese)

COCINSCHI

Dar ce murmură mojicul acesta? Heĭ Prejlovschi!

PREJLOVSCHI

Dómne!

COCINSCHI

Adă la moment pre Maria unde țiam spus.

PREJLOVSCHI

Fiĭ cu băgare de sémă Dómne la ceea ce vreĭ se facĭ.

COCINSCHI

A! ce-mĭ pasă!

www.dacoromanica.ro

PREJLOVSCHI

Fiĭ îndurător Dómne . . . se întrebuinţez sila?

COCINSCHI

Şi ce? Avutaŭ ea îndurare de mine?

PREJLOVSCHI

Curăţenia eĭ, minunata eĭ apărare . . .

COCINSCHI

Destul, nicĭ o vorbă maĭ mult, aşia vreaŭ. Aĭ destulă răbdare, despreţuit de o simplă ţărancă.

PREJLOVSCHI

Dară cugetat-aĭ Dómne la urmărĭ?

COCINSCHI

Ce -mĭ pasă? trebue ca aţĭ chiar se fie a mea, nu maĭ e iubire ci o idee fixă care mă munceşte. Am suferit destul, eŭ puternicul şi avutul Cocinschi. Heĭ la naiba, e timpul se mă resbun de înpotrivirea eĭ semeţă (ese).

SCENA V

(In casa luĭ Arbore)

DOCHIA.—MIRCEA.—DODAIALA —ARBORE APOI NEAGU.

DOCHIA

Bine aţĭ venit, bine aţĭ venit!!

MIRCEA

Nu ştiu ce s'o întâmpla surato Dochio, dar mi-e ănima la Dumneţeŭ că s'or pune tóte pe cale bună.

DODAIALA

Tóte s'or pune la cale surată Dochio, numaĭ pune-mĕ pentru numele Sf. Macarie şi pre mine la o cale, că uite cailor le-am legat traista cu grăunţe, éră a mea ĭ pustie.

www.dacoromanica.ro

DOCHIA

Iar începŭ a mĕ ameţi cu mâncarea?

MIRCEA

Unde-ŭ moş Arbore?

DOCHIA

Mi se pare că s'a dus se védă pre Marióra.

MIRCEA

Cocinschi dă voe acum se-ŭ vorbéscă?

DOCHIA

La o feréstră de la turn prin mijlocirea tainică a scutaruluŭ . . .

MIRCEA

E dar tot la închisóre?

DODAIALA

Bine, bine! las c'o veni aci cine-va care . . .

MIRCEA

Dodăială!

DODAIALA

Na!!! uitam palma pe gură. Iată vine şi jupân Arbore.

(Intră Arbore).

MIRCEA

Moş Arbore!

ARBORE

Bine aŭ venit fiule! Ce veste?

MIRCEA

Mĕ întorseŭ maŭ mângâiat acasă.

ARBORE

Mângâiat? şi de ce?

www.dacoromanica.ro

MIRCEA

O se sosésc̆ă numaĭ de cât un judecător.

DODAIALA

Da! aducem noĭ un judecător faimos care . . .

MIRCEA (repede)

Dodăială!

DODAIALA

Sfinte Dodăială. Na!! (Iţĭ bate gura).

ARBORE

Vine cu mulţĭ ómenĭ dupe el?

MIRCEA

Numaĭ cu douĭ.

ARBORE

Apoĭ dragul meŭ nicĭ te maĭ ispiti! de geaba tóte încercările. Un boer ca Cocinschi, puternic pe moşiele luĭ, cu turnurĭ, cu metereze de opresc în cale oştĭ întregĭ, cu arme, cu banĭ, cu vecin pozderiă, nu asudă de un biet judecător însoţit de douĭ copiĭ de casă . . . se ne vedem maĭ bine de sarcina că numa ce ne-o ucide şi pe noĭ şi pe judecătorul adus de tine.

DODAIALA

He! He! Eŭ nu ḑic nimic . . . dar ian se cerce leahu, he! he! (în sine) Palma pe gură mă Dodăială, ce dracu? cică boeriĭ în lume se întrec a spune minciunĭ, şi eŭ un biet adever nu-l pot ţinea? Palma pe gură mă!

MIRCEA

Ce boscorodeştĭ tu acolo mă Dodăială? (lui Arbore) Navea grijă! Ceea ce se cade se facĭ tate socre este se pregăteştĭ casa ca se priimim óspeţĭ, un judecător maĭ ales . . .

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Aşa de ales c'aĭ putea ḑice că-ĭ . . .

MIRCEA (întrerumpându-l repede)

Dodăĭală!

DODAIALA

Palma pe gură mă!

MIRCEA

Şi eŭ pênĕ atuncĭ tată voiŭ merge ca măcar de departe se zeresc turnul acela din care Marióra ţi-a vorbit. A! de aş putea-o vedea cum o doreşte ănima mea (ese).

ARBORE

Ce iubire? şi cátă nenorocire?

DOCHIA

A! Da! şi nu Dodăială ar fi în stare de atâta dragoste.

ARBORE

Dodăială ian vino încóce.

DODAIALA

Hîĭ! am ceva de dires pe la bucătărîe jupâne.

ARBORE

Ci vino 'ţĭ ḑic.

DODAIALA

Iacă mĕ întorc îndată jupâne.

ARBORE

Da n'o se viĭ când te chem?

DODAIALA

Dă! Ce voescĭ jupâne?

ARBORE

Cum este judecătorul acela care ḑice Mircea că vine?

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Judecătorul ăla care .... (aparte) Sf. Mucenice Macarie uu mĕ lăsa (tare) judecătoru ăla? a ce maĭ judecător jupâne!

ARBORE

Dar cine este? ce fel?

DODAIALA

Cine este jndecătorul ăla? Ce om? Ce om e judecătorul ăla jupâue? E un om aşia şi aşia .....

ARBORE

Ci lasă îngăimala nătărĕule. Cine este, cum este?

DODAIALA

Cum este? e balan... ba nu, negricios, e mare... ba nu, mic, are o gură ..... Cu care se slujesce la mâncare, are barbă ... albă ... ba nu, négră ... ba nu ... e doftor .... ba nu, boer .... judecător .... lasă-mĕ la dracu jupâne. Că mi-ĭ capul la sprintenélă.

ARBORE

Maĭ vĕdut-aţĭ dobitoc ca ăsta.

NEAGU

(Intra) Alérgă jupâue, treĭ călăreţĭ se dădură de pe caĭ la pórta nóstră; ce maĭ caĭ! ce maĭ haine! nouĕ nouleţe.

ARBORE

De bună sémă e judecătorul.

DODAIALA

Il cunoscuşĭ după haiua cea nouĕ, cică judecător sĕrac nu este.

ARBORE

Tacĭ mă prostule că miĭ băga în vre o dandaua cu vorbele tale.

www.dacoromanica.ro

SCENA VI

Aceiaşĭ. ALESANDRU-CEL-BUN.—MIRCEA.—BOUR.—NESTOR.

MIRCEA

(Incet) De departe vam cunoscut.

ALESANDRU

(Incet) Aduţĭ aminte că nimene nu trebue să scie cine suntem.

ARBORE

Fiĭ bine venit jupâne.

ALESANDRU

Cine estĭ D-ta?

MIRCEA

E moş Arbore socrul meŭ.

ALESANDRU

Imĭ place că te vĕḑuĭ Arbore.

ARBORE

Sĕrut piciórele vóstre jupâne.

ALESANDRU

Ḑi ómenilor D-tale se nu care cumva se dea de ştire luĭ Cocinski că aŭ sosit un judecător.

ARBORE

O se închid uşile şi aşa nimene nu va eşi. Dar jupâne s'avem ertăciune, numaĭ cu doĭ ómenĭ teamă 'mĭ e mie că n'o s'o scotem la căpătîĭ. Nu se află în tótă Pocuţia Domn maĭ avut, maĭ puternic şi maĭ semeţ ca Cocinschi.

ALESANDRU

Mi'a încredinţat Vodă, jupân Arbore, un semn de la el care numaĭ cât l'o ḑări leahul o se veḑĭ cum s'o linisci! Iaca aşa singur, o se fac se nu'şĭ rîḑă leahul de purunca D-luĭ Moldoveĭ.

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Este jupâne în fiinţa D-tale ceva aşa de măreţ, că eŭ însumĭ tremur, de şi eŭ sunt cel nedreptăţit.

ALESANDRU

A! tu escĭ? . . . Aĭ venit sănàtos Dodăială?

DODAIALA

Da! Mări . . . . . .

ALESANDRU

Dodăială!

DODAIALA

Da! Da! Mări fărtate sănătos da niata?

ALESANDRU

Prea bine fărtate! prea bine!

DODAIALA

(Către Arbore) Ştiĭ ce jupâne, de om câştiga dreptatea se dăm judecătoruluĭ o vită de a le mele.

ARBORE

Tacĭ prostule!

ALESANDRU

(Către Neagu) Ce eştĭ D-ta?

NEAGU

Eŭ jupâne sunt Neagu, argatu luĭ jupân Arbore.

ALESANDRU

Ce ştiĭ de Marióra luĭ Arbore?

NEAGU

In nóptea nunţiĭ nişte ómenĭ de aĭ luĭ Cocinschi aŭ răpit'o sfărămând uşia,

ALESANDRU

(luĭ Bour) Dar ce ne trebue doveḑĭ? aŭ nu vom găsi în

www.dacoromanica.ro

castel pre însăşĭ nenorocita răpită. Arbore, trimite după popa din sat şi vino cu el curênd la castel. — (ese Alesandru cu suita).

ARBORE

Mirceo!

MIRCEA

Jupâne!

ARBORE

Eŭ nu 'pricep ce fel de judecător e ăsta; nicĭ una nicĭ douĕ auḑişĭ că aŭ poruncit se aducem preotul . . . Ce o se facă preotul?

MIRCEA

Nu pricep nicĭ eŭ ce o se facă.

ARBORE

Mă, nicĭ c'o mie de copiĭ de casă nu póte pune mâna pe el; Cum o se se ispitéscă judecătorul ăsta nnmaĭ cu doĭ ómenĭ?

MIRCEA

Şciĭ ce? Se le pregătim maĭ bine de cină că vom vedea de vor putea orĭ nu.

ARBORE

Cinà-vor eĭ împreună cu noĭ?

MIRCEA

Maĭ întâiŭ se cade se cineze judecătoriĭ.

DODAIALA

Ba eŭ nu, eŭ şeḑ cu judecătoriĭ la masă.

ARBORE

Tacĭ prostule. (Dochieĭ) Docheo, întinde pânză de in albă pe masa a rotundă, gătesce găinile. Neagu se scóţă o ploscă de care dăm popeĭ Eliseiŭ pentru leturghie.

www.dacoromanica.ro

DODAIALA

Sfinte Macarie, o se şed la mésă aḑĭ cu judecătorul.

ARBORE

Mă Mircea! a înnebunit de tot Dodăială.(ese cu Mircea)

DODAIALA

Domniĭ n'aŭ decât e nenorocire: nu prânzesc de cât încunjuraţĭ de a pururea de câinĭ şi de măscăricĭ.(ese)

SCENA VII

(La castelul luĭ Cocinschi)

COCINSCHI.—HEDVIGEA APOI PREJLOVSCHI.

COCINSCHI (reţinut în pragul uşeĭ din stânga de către Hedvigea)

Lasă-mĕ soro! la monastire cu spovedaniile D-téle.

HEDVIGEA

Indurare! Aibĭ îndurare de ea frate, cununia . . .

COCINSCHI

Mĕ sileşcĭ soro a -ţĭ lipsi de respectul ce -ţĭ port.

HEDVIGEA

Acordă cel puţin femeeĭ aceea ce nu vreĭ se acordeḑĭ suroreĭ.

COCINSCHI

Blăstem asupra supărătorilor! . . . lasă-mĕ soro . . . lasă-mĕ. (ese în drépta violent)

PREJLOVSCHI

Ertare Dómnă, dar e grabă: nu sciŭ de mĕ înşélă temerea, dar la Arbore aŭ sosit óspeţĭ de neam. Ceva se pregăteşce în taină. Mircea s'a întors, se ḑice că a fost iarăşĭ la Vodă. Nicĭ odată nu i-am vĕḑut şoptind cu maĭ multă încredere . . . Ce o fi nu sciŭ!

www.dacoromanica.ro

HEDVIGEA

Numaĭ bănuelĭ? Cu tóte acestea e bine se vestesc fratemeŭ. Aĭ dreptate, Mircea nu-ĭ lipsit nicĭ de semeţiă nicĭ de pricepere. (ese)

PREJLOVSCHI

Conşciinţa celuĭ cu păcat e pururea cuprinsă de frică şi ḑĕŭ, faptă ca aceea a luĭ Cocinschi s'ar cădea se fiă resbunată.

SCENA VIII

Aceiaşĭ.—ALESANDRU.—BOUR.—NESTOR—MIRCEA.

ALESANDRU

Intraţĭ şi faceţĭ ce v'am ḑis.

PREJLOVSCHI

Cine sunt aceştĭ ómenĭ?

ALESANDRU

Chemaţĭ pre cine-va.

MIRCEA

Omul ăla e unul dintre casniciĭ luĭ Cocinschi.

ALESANDRU

Heĭ! ascultă!

PREJLOVSCHI

Ce pofteşcĭ D-ta?

ALESANDRU

Vesteşce jupânuluĭ Cocinschi că am sosit din Suceava şi voiŭ se-ĭ vorbesc.

PREJLOVSCHI

Şi cine se-ĭ spun că m'a trămis?

ALESANDRU

Eŭ!

www.dacoromanica.ro

PREJLOVSCHI

Nu aĭ alt nume?

ALESANDRU

Nu am altul.

PREJLOVSCHI

Eŭ? numaĭ atât, şi acest aer măreţ, bréé!... Eŭ! Écă mĕ duc să spun D-luĭ Cocinschi că Eŭ voesce a-ĭ vorbi (ese).

BOUR

Mĕ tem nu cumva Cocinschi se trămită vre-un respuns necuviincios; póte făcéĭ maĭ bine se spuĭ cine escĭ.

ALESANDRU

Nu, consciinţa luĭ tulburată ĕl va face se pricépă că numaĭ *eŭ* sunt care la Sucéva şi Pocuţia pot a mĕ numi *eŭ*.

PREJLOVSCHI (intrând)

Am spus stăpânu-meŭ numele D-téle, şi el mi-a spus că poţĭ se te întorcĭ de unde aĭ venit, căcĭ d'abia el se póte numi ast-fel, şi că, după legile divine şi umane nu se află alt *Eŭ* decât el şi capetele coronate pe pământ.

ALESANDRU

Bine! spune-ĭ déră că sunt un vornic mare al unuĭ asemenea cap coronat.

PREJLOVSCHI (turburat)

Mĕ duc sĕ-ĭ vestesc acest noŭ titlu.

ALESANDRU

Bagă de sémă la ceea ce ţic. (Prejlovschi ese)

BOUR

Scutarul nu prea avea aerul liniscit.

MIRCEA

Jupân Arbore aŭ sosit cu preotul, aştéptă porunca Măriei Téle ca se intre.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Se viă, se fiă martorul la cele ce aŭ sĕ se petrécă. Aŭ judecata nu-l privesce pre el?

SCENA IX.

Aceiaşĭ.—ARBORE, DODAIALA, DOCHIA, ŢĔRANI, PREOTUL.

MIRCEA

Vino, moş Arbore, şi privesce.

ARBORE

Tremur numaĭ vĕḑênd casa acestuĭ nelegiuit (către Alesandru) Etă părintele, jupâne.

DODAIALA

Unde-ĭ popă nu-ĭ a bine, orĭ 'ĭ nuntă orĭ pomană.

DOCHIA

Aĭ înnebunit, mă, de tot.

ARBORE (aparte)

Insoţit numaĭ de douĭ ómenĭ, ce cutezător!

SCENA X.

Aceiaşĭ.—COCINSCHI.—HEDVIGEA.

HEDVIGEA

Ia séma, frate; conţine-te, te rog, domoleşce-ţĭ mănia.

COCINSCHI

Se fiĭ D-ta cumva acel judecător din Sucéva care mĕ caută?

ALESANDRU

Şi ce este de mirare?

COCINSCHI

E de mirare cutezarea D-téle, pe viul D-ḑeŭ! Dacă sciĭ cine sunt eŭ aci.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Ce deosebire credĭ D-ta între trimisul Domnuluĭ şi însuşĭ Domnul?

COCINSCHI

Fórte mare când e vorba de mine. Dar maĭ la urmă unde 'ţĭ este cartea de la Domnią?

ALESANDRU

Vaĭ! de mĕ veĭ sili se o scot la ivelă,, veĭ vedea ce se póte întêmpla atuncĭ!

COCINSCHI

Ce nebunią? Amerinţărĭ mie? A! dar cine ţi-a spus nenorocitule trămis al luĭ Alesandru Vodă, că eŭ aş putea se plec genunchiĭ înaintea ta? Singur suveranul, Domnul meŭ ar putea cere acésta, dar tu? . . .

ALESANDRU

Ingenunche dar mişele, sunt Domnul tĕŭ!!

HEDVIGEA

Vodă! Dumnedeule! Cocinschi e perdut.

COCINSCHI

Cum? voĭ? Mărite Dómne aicĭ? Cine ar fi putut crede!!

ALESANDRU

Acolo se cade se fią Domnul unde este o nedreptate de desfăcut! E! luaţi-ĭ spada! . . . A! vĕ voiŭ face, cinstiţĭ boierĭ, se aveţĭ în deplină băgare de sémă cărţile şi poruncile Domnescĭ!

HEDVIGEA

Indurare Dómne! pentru fratele meŭ!

ALESANDRU

Indurare? . . . Aduceţĭ îndată femeia acestuĭ serman.

www.dacoromanica.ro

COCINSCHI

Incă nu-ĭ era soţiă, Dómne.

ALESANDRU

Eĭ era juruită . . . Şi chiar de n'ar fi decât o fecióră răpită, aŭ împotriva sileĭ se n'aibă ea drept a se plânge şi a aşteptá dreptatea mea? A! vĕ credeţĭ cutezătorĭ boierĭ din Pocuţia, tot sub mâna crailor din Cracovia şi în puterea legilor nedrepte, carĭ fac legiuite mişeliile celor marĭ asupra celor micĭ.

HEDVIGEA

Dumneḑeule! . . . aibĭ milă de frate-meŭ! . . . Mărióra?

SCENA XI

Aceiaşĭ. — MARIÓRA

MARIORA (cu pĕrul despletit)

Dómne mărite al Moldoveĭ! am auḑit numele tĕŭ printre lacrimile şi suspinile mele . . . Iată vine înaintea ta Dómne nenorocita fiică a luĭ Arbore din Scheea, se· céră Mărieĭ Téle dreptate, resbunare! Mircea mĕ iubiá . . . Tata m'a dat luĭ, şi acest nelegiuit m'a răpit în séra când a împedicat se ne fiă nunta . . . Dumneḑeŭ mi-e martor, Dómne, că nicĭ juruinţĭ, nicĭ averĭ, comorile luĭ nu m'ar fi abătut de la datoriă . . .

MIRCEA

Tremur! . . .

MARIORA

Dér împrotiva sileĭ o biată femee ce póte opune? Ochiĭ meĭ pot spune lacrimele ce am vĕrsat! Ah! lacrimele singure ce pot în protiva netrebnicieĭ acestuĭ om? şi nicĭ acum, vaĭ! nu mi se cade necinstită cum sunt!. . . Dreptate Dómne! Resbunare celeĭ nevinovate . . . (cade îngenuchi).

MIRCEA

Necinstită!

www.dacoromanica.ro

ARBORE

Nenorocită! Resbunare, Dómne!

ALESANDRU

A! tot-d'auna prea têrdiŭ dreptatea tronuluĭ. (luĭ Bour) Vornice, acest mişel pe mânele gâdeluĭ....

HEDVIGEA

Măria Ta, aibĭ milă de fratele meŭ!

ALESANDRU

A! boer Cocinschi! Aşia înţelegeţĭ voĭ în Pocuţia boeria? Boer nu este cel mişel, ci acel maĭ de căutare în fapte şi gânduri! la mórte mişelul!...

COCINSCHI (îngenunchĭ)

Am greşit, Dómne..... Ertare, cel maĭ semeţ din boeriĭ Pocuţieĭ îngenuchia-va fără să fiă ascultat, el care a vĕdut îngenuchiând la piciórele luĭ atâţia veciní....

BOUR

E! boerule! Nedreptatea se cade se îngenuche la piciórele Domnieĭ fără se fiă ascultată.

MIRCEA

Necinstită! şi mórtea nu m'a coprins în braţele eĭ recĭ.

ARBORE

N'o blestemá, băete . . . necinstită déră nevinovată. . . . aŭ se osândesce casa peste care, într'un minut de turbare, trece şiroiul munteluí....

ALESANDRU

Vornice, se se facă dreptate: Cocinschi va fi cununat la minut cu acéstă nenorocită fată....

MIRCEA

Dómne.....

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Apoĭ se fiă dat pe mâna gâdeluĭ; jumĕtate din averea necinstitoruluĭ va fi a Marieĭ. Mircea, soțul acesteia, va trece în vrednicia și boeria mișeluluĭ Cocinschi.... Boeria este pentru cel cu faptă bună.

MIRCEA

Nu Dómne . . . Averea și vrednicia pentru Domnița Hedvigea . . . E o femee de ânimă . . . căria Dumnedeŭ va rĕsplăti cu bine . . . Mie, Dómne, o flintă, o tolbă cu săgețĭ, și dreptul d'a muri pentru voĭ și țéră. . . Sərmană Marióră! Sermană Marióră! . . . póte că într'o ḑi mĕ voiŭ face vrednic prin vitejiă de vĕduva luĭ Cocinschi.

ALESANDRU

Fata acésta ar putea încă se fiă mirésă de Domn . . . De când Mirceo, nebunul care te lovesce în cale te-a necinstit? nu te îndoi că este vrednică de tine . . . Boernle Mircea, étă femeea ta, jupânésa reposatuluĭ Cocinschi.

COCINSCHI

Sunt perdut! . . .

HEDVIGEA

Nenorocire . . .

ARBORE

A! se trăescĭ, Mărite Dómne! O ḑice glasul de părinte și Dumnedeŭ ascultă asemenea glas . . .

DODAIALA

Eĭ! mă Mirceo, jupâne Mircea, dă, dă, jupâne Mircea! Dacă n'aĭ nevoiă de Dodăială, el se bagă la vitele luĭ Măria Sa Vodă, ḑĕŭ așa că unul e Dodăială și unul e Vodă.

www.dacoromanica.ro

ALESANDRU

Porcarul şi Măria Sa! de ce nu! nu e stare cât de umilită streină buneĭ rânduelĭ şi dreptăţeĭ, iar vărful arboreluĭ este verde pe cât este verde însăşĭ rădăcina. Domnia fără de popor este arborele uscat. Trăiască dar porcarul!

TOŢI

Trăiască Domnia pentru popor!

(Cortina cade)

(Să se vedă notele de la finea cărţeĭ)

www.dacoromanica.ro

BANUL MARACINE

DRAMĂ NAȚIONALĂ ÎN 4 ACTE

Representată pentru prima oră pe scena Teatrului
Național din Bucurescĭ în 1872, și pentru beneficiul alsacienilor
rămașĭ francesĭ

www.dacoromanica.ro

PERSÓNELE

Vlad Mărăcine		*D-nu*	*M. Pascaly*
Regele Filip VI de Valois		«	*I. Christescu*
Comitele d'Alençon			*V. Fraivalt*
Ursu	Scutariĭ Banuluĭ	«	*Dragulicĭ*
Brumă		«	*Panu*
Durdă		«	*Mavrodin*
Ianoș	Ungurĭ	«	*Iulian*
Istvan		«	*Chiriţescu*
Dațcu		«	*Ionescu*
Părintele Anselm		«	*Paul*
Timur, hanul Tătarilor		«	*Florian*
Mangiuc, tătar		«	*Pretto*
Marele prevot		«	*C. Săpeanu*
1-iul curtean frances		«	*Corneliŭ*
Al 2-lea curtean frances		«	*Bajanaru*
Regina Francieĭ		*D-na*	*M. Pascaly*
Princesa Maria de Hally		*D-ra*	*M. Vasilescu*
Dómna Clara, muma luĭ Vlad		*D-na*	*Flechtenmacher*
Un pagiŭ		*D-ra*	*Alexandrescu*
Irina servitórea		«	*Căpreanca*

Românĭ.—Francesĭ.—Ungurĭ.—Tătarĭ.—Boierĭ.—Senioriĭ.—Dame de onóre.—Popor.—etc.

www.dacoromanica.ro

BANUL MARACINE

ACTUL I

SCENA I

Ţermiĭ Dunăreĭ la Severin. Ruine marĭ. La drépta o colinică cu pădurĭ şi stâncĭ, în fund spre drépta Carpaţiĭ; este furtună, Dunărea este fórte agitată, tună şi fulgeră.

DATSCO şi ISTVAN

DATSCO (intră pe la stânga cu Istvan)

E voĭnic Ianoş! No! tu Istvane, acĭ va veni Ianoş... décă n'a sosit încă, este din pricina ploeĭ acestia cumplite.

ISTVAN

Se 'l adastăm... No, Datsco, Măria Sa Craiul Robert va fi mulţămit de noĭ... Pe când Arpad şi cu aĭ sĕĭ tind la munte, la Câmpu-Lung, curse bătrânuluĭ Mărăcine, aci va cădea sub pumnalul nostru fiul Banuluĭ, acel Vlad Mărăcine, de vitejia căruia ni se tot împuiază auḑul...

DATSCO

Şi este cu adevĕrat viteaz frate Istvane... No, ḑĕŭ că fără adjutorul luĭ Ianoş care se bucură de încrederea némuluĭ Mărăcinilor, pe lêngă carĭ trăesce de 10 anĭ...

ISTVAN

Déca Vlad e vitéz Datsco, este şi Ianoş al nostru un...

DATSCO (întrerupându'l)

Un trădător...

www.dacoromanica.ro

ISTVAN

Nu! ci un isteţ Maghiar . . . Va vedea el Basarab Vodă, că nu în tóte ḑilele se înving voiniciĭ luĭ Carol Robert.

DATSCO

Voiniciĭ luĭ Carol Robert nu se amestecă cu al de Ianoş; acesta e numaĭ un vênḑĕtor, el este Iuda . . .

ISTVAN

He! Banatul promis acestuĭ Iuda după căderea şi peirea Mărăcinilor; he! nu e tocmaĭ numaĭ 30 de arginţĭ.

DATSCO

Ş'apoĭ Ianoş maĭ nutresce în sufletul sĕŭ şi o altă patimă de cât a mărireĭ . . .

ISTVAN

O patimă, da; în peptul luĭ încă arde cu flacără viuă iubirea nenorocită pentru Clara . . .

DATSCO

Pentru Clara luĭ Mărăcine. Clara, acea Română din Făgăraşĭ, care jună şi frumósă a respins la casa părintéscă propunerile de măritagiŭ ale luĭ Ianoş; Clara, care apoĭ socia Banuluĭ Mărăcine, a rĕmas de 18 anĭ femee onestă, sociă credinciósă.

ISTVAN

Dar din acéstă parte ce maĭ póte aşteptá Ianoş?

DATSCO

Amorul e copil, mă Istvane, logica luĭ este nelogică . . . Ce aştéptă Ianoş? totul! Ce va dobêndi? nimic! . . . Nimic déca cunosc bine pre Clara Mărăcine . . . Copilă de 14 anĭ, ea respinse mâna luĭ Ianoş, pe atuncĭ Comite avut în Almaşĭ; Clara Mărăcine aḑĭ femee de 35 anĭ, femee de o viaţă de devotament, mamă, iubind pre fiĭ sĕĭ la nebuniă. . . O! nu

www.dacoromanica.ro

ea va pune mâna sa văduvă, în a luĭ Ianoș vêndĕtorul, ucigașul...

ISTVAN

Bietul Ianoș!

DASTCO

A! tréba luĭ!.. Craiuluĭ trebuiá un instrument.. 'l avem? tréba luĭ...

ISTVAN

La a nóstră dar Datsco! Veḑĭ, plóia ciuruesce pe noĭ... și Ianoș nu vine (Strigărĭ depărtate)

DATSCO

Dar ascultă... auḑĭ tu strigăte?..

ISTVAN

Ce este óre (s'aude departe strigăte „Bane Mărăcine.")

DATSCO

Cine-va strigă pe Banu, nu este Ianoș, că strigarea luĭ este se fiă...

ISTVAN

Robert! Robert!..

DATSCO

Nu este Ianoș... ascultă, sgomotul se apropie, haide Istvan... la Mănăstirea Călărilor... se grăbim pașiĭ...

ISTVAN

Se nu fiă óre vre o cursă? hm!

DATSCO

Cursă? nu! Ianoș nu este în stare se aibă remușcărĭ de cuget, care se'l împingă a ne dá pe mâna Banuluĭ; veḑĭ, veḑĭ, colo pe stâncă... sunt ómenĭ de aĭ Banuluĭ... răpede Istvane, răpede (eșă răpede la stânga, pe când la drépta se vĕd pogorĕnd persónele din scena următóre)

www.dacoromanica.ro

SCENA II

URSU, BRUMĂ, IANOȘ

URSU (strigând)

Bane Mărăcine! he, jupâne Mărăcine! Am rĕguşit chiuind jupâne Ianoș.

BRUMA

De ce te încăpĕţinezĭ, jupâne Ianoș, ca un Tătar, se pogorĭ spre Turnul, când Banul a apucat în sus spre Cerna.

IANOȘ

Mergeţĭ dar voĭ de 'l aflaţĭ, eŭ sunt ostenit (caută cu îngrijire se zăréscă pre cine-va în vale)

BRUMA (aparte)

Unguru draculuĭ! prost vênătorul care întórce spatele la lup! (tare) Ba nu, jupâne, cum păcatul cioreĭ o se te lăsăm singur pre D-ta și pe așa vreme... Ia maĭ chiue, mĕ Ursule, dór ne-o auḑi.

URSU

He jupâne Mărăcine! (ḑice din bucium)

IANOȘ

La strigare meșter Românul, mĕ Brumă, da la tréba, ba! ba! ba!...

BRUMA

Ba nu, jupâne, când tace pitic Românul, atuncĭ se mi te ţiĭ.

URSU

Ha! ha! ha! De ce rîḑĭ, tu mĕ Brumă?

IANOȘ (aparte)

Nemerniciĭ! se mĕ fiă simţit eĭ óre? și Datsco, care de sigur aștéptă...

BRUMA (cobóră)

Pace! posnă mare, mĕ Ursule, ne-a rătăcit jupânul Ianoș de jupânul nostru.

www.dacoromanica.ro

IANOŞ

Eŭ ? Intêmplarea ... Nu s'aude nimica ?

BRUMA

Nimica ! nicĭ cât s'aude dreptatea la Vodă cel unguresc!

IANOŞ

Cine se putea ţinea de Vlad Mărăcine?.. (a parte) A! de n'ar sosi Datsco!..

BRUMA

Că ḑĕŭ aşa! este sprinten ca şi corbul munteluĭ... Nu'l vedeaĭ, mă Ursule, sărind din stâncă în stâncă de te lua gróza? (a parte) Are gândul draculuĭ Ungurul! se'l veghem...

URŞU

Haĭ mă! Ce voinic maĭ e jupânul nostru.

IANOŞ

(Căutând cu îngrijire în juru'ĭ, a parte) Nimenĭ! A! maĭ bine! tréba esă cum nu gândeam. (tare) Da! E voinic Banul! dar de, fârtate Brumă, şi voiniciĭ se rătăcesc.

BRUMA

(A parte) Işĭ bate joc. (tare) Voiniciĭ se rătăcesc, mĕ Ursule, bine ḑice jupân Ianoş, dar mişeiĭ 'mĭ 'ţĭ staŭ în cale.

IANOŞ

(A parte) Ce ḑice?..

URSU

Ha! ha! ha! Da ce rîḑĭ, mĕ, că nu e de rîs că m'a resbit plóea la ănimă.

BRUMA

Sciĭ una, Jupân Ianoş? Ânima caldă, dar spatele 'mĭ aŭ îngheţat de plóea cea rece şi de vêntul ce urlă în munte.

www.dacoromanica.ro

IAOUȘ

Duceți-vĕ de vĕ aciuiți la Turn, voiŭ ascepta eŭ pre Jupânul, s'o fi adăpostit și el la munte la vre un sihastru séŭ subt vre-uă stâncă.

BRUMA

(A parte) Ungurul draculuĭ! leagă teĭ de curmeĭ, dór-ar remânea singur. (tare) Ba nu, Jupâne, remânem și noĭ!..

URSU

Ba ḑeŭ eŭ nu! că daca o maĭ suflá un puiŭ de vêntuleț ca la stânca Corbuluĭ, ne sbóră tocmaĭ în a Dunăre lată! Aoleo, mă Brumă, ține-mĕ! ține-mĕ! Ha! ha! ha! da ce rîḑĭ tu, mă Brumă?

BRUMA

Ce naiba fârtate, ține-te că dóră nu escĭ scaun de Domniă?..

IANOȘ

De minune, fârtate Ursule! Din feciorĭ de óste, din scutariĭ Banuluĭ Mărăcine escĭ tu!!.. Cum naiba cu asemenea aproḑĭ M. Sa Basarab-Vodă Mihaiŭ, ci-că bătu óstea luĭ Carol Robert? Ce rușine! 'l sufla vêntul ca pe o pénă.

URSU

D'apoĭ Jupâne...

BRUMA

Ne suflă ḑĕŭ Jupâne, că norodu'ĭ ușor, ear boierul greoĭ.

URSU

Ha! ha! ha! Da ce rîḑĭ tu, mă Brumă? Unde boerul apasă greŭ?

BRUMA

Ba nu, mă Ursule! Norodu'ĭ prea ușor, nu'șĭ cată de ale séle, că n'ar apăsá Boerul, că Boerul e puțin și norodul mult.

www.dacoromanica.ro

IANOȘ

Ear cu Evanghelia părinteluĭ Kirilă?

BRUMA

Aș! Jupâne, s'aŭ sirbit și vanghelia, Jupâne, de n'o maĭ pricepe Românul... Tot la instreinare de câtă-va vreme 'ĭ ăuima cărturarilor nostri... Brrrr!... sunt muiat ca o curcă!...

URSU

Ci-că asta e vênătóre! Ḑi maĭ bine scăldătóre! Ce furtună sânte Metodie! Ian veḑĭ Dunărea ce cucóně mare! Ha, ha, ha, nu maĭ rîde, mă Brumă!

IANOȘ (aparte)

O idee... Eĭ se vor depărtá... (tare) Mă evanghelistule, mă Ursule, ian duceți-vě de adunațĭ nițele vreascurĭ și scăpărațĭ de aprindețĭ un focușor. O fi la aĭ noștri din munte semn și ne om maĭ svêntá și ale haine.

BRUMA (aparte)

Ungurul draculuĭ. (tare) Auḑĭ, mă Ursule, vreascurĭ...

URSUL (tremurând)

Auḑĭ, mă Brumă, vreascurĭ.

IANOȘ (aparte)

N'o se se urnéscă nicĭ unul? he fârtate Ursule!

URSU

Ha! ha! ha! ḑĕŭ așa, mă Brumă, nițele vreascurĭ, că ciurue plóia prin zaoa jupânuluĭ ca lacrimile la ânima nevoișuluĭ.

IANOȘ (cu satisfacție)

O se se ducă!...

BRUMA

Mă Ursule! că ḑĕŭ ne-ar prinde bine și nouă nițel jar.. ce ḑicĭ mă? Brrr! ce recore 'ĭ sub cămașă!

www.dacoromanica.ro

IANOŞ

O se facă foc.

URSU

Că bine grăescĭ, fârtate Brumă. Ha! ha! ha! a! ce drag de foculeţ, mi 'ţĭ prinde ânima putere, şi facia se învoioşéḑă! Uite! na! ḑĕŭ!

IANOŞ (aparte)

N'o se 'l facă. (intervenind) Da bine Brumă, aş a că 'ţĭ ar zimbi la ânimă niţel jar, colea la rădăcina ăstuĭ stejar, roşu şi strălucitor ca un darab din sântul sóre? . . .

BRUMA

Heĭ! da ḑĕŭ aşa. (tremură)

IANOŞ

Ce ḑicĭ, mă Ursule? Ce mi te-aĭ prăji şi perpeli colea la un foc ciobănesc, care móie ósele şi aduce mângâere ochilor?

URSU (făcênd gest că se încălḑesce la foc)

Aĭ! ce drag de foc, jupâne Ianoş, ḑĕŭ aşa! . . .

IANOŞ

Apoĭ faceţi'l acel drag de foc.

URSU

Cum? . . .

BRUMA

Haĭ! . . .

IANOŞ

Uite Românul . . . fieşce care vede binele şi 'l doresce... déră se pue mâna la trébă, ba! ba! tot mură în gură!

URSU

Are dreptate jupânul, mă Brumă, ha! ha! ha!

BRUMA

O fi! dar eŭ sciŭ una că Românul, jupâne Ianoş, când 'l ajunge nevoia orĭ 'l pipăe la ânimă dorul bun! heĭ nu dă

www.dacoromanica.ro

greș trebeĭ; heĭ! mă Ursule! sciŭ vecinii luĭ Basarab-Vodă, ce puĭ de ómenĭ cresc în țéra Banilor.

IANOȘ (aparte)

Dar scie el, vitézul Craĭ, se facă a nu 'șĭ bate mult joc nimenĭ de Ungur. (se aude în depărtare strigăte confuse) (tare) Ce 'ĭ mă?! Ian ascultațĭ!

BRUMA

Da ḑĕŭ! vêntul vine căptușit cu țipete de om pămêntén. (aparte) A! de o fi vre o cursă a Unguruluĭ, pe viul Dumneḑeŭ 'l ucid! (tare) Da, mĕ Ursule, bine facĭ că puĭ urechia la pământ... haĭ mĕ! că multe scie bietul nostru pământ! De ar pune aĭ noștriĭ urechea la ânima luĭ n'ar greși așia de adesea!

URSU

Larma nu vine despre munte

BRUMA (Cu intențiune scrutând fața luĭ Ianoș).

O fi nisçaĭ-va pascarĭ, nu-ĭ așia jupâne? Luptând se'șĭ lege luntrele de mal? Nu-ĭ așia jupâne Ianoș? (strigătele se repet. furtuna mugesce).

IANOȘ (aparte)

Se fiă óre aĭ meĭ... (tare) Pe turn flăcăĭ, póte zărim ceva. (se urcă).

URSU

Aleĭ jupâne! ține-te bine, că cine cade de sus...

BRUMA

De sus piere, mĕ Ursule, dar de jos maĭ rĕŭ mĕ, că se mișelesce.

IANOȘ

Ce însemnéză? O luntre luptând în susul Dunăreĭ spre pórta draculuĭ... vr'o nenorocire... (aparte) A! o idee, se vor depărtá! (tare) O nenorocire, Brumă! Póte aŭ nevoiă de ajutor? N'o se alergăm noĭ? O fi iar vr'o răpire de femeĭ, de Tătariĭ de peste munțĭ.

www.dacoromanica.ro

BRUMA

Vr'o nenorocire? Auḑĭ, mĕ Ursule! o nenorocire... Aide Ursule, aideţĭ jupâne!...

URSU

Dar nu mĕ maĭ ţin piciórele...

BRUMA

Haide mĕ! a nu face foc ca se'ţĭ încălzescĭ sgârciurile trupuluĭ, trécă-mérgă, e treaba ta... Dar a nu găsi la ănimă destul foc că se scapĭ de mórte, de peire, de robia păgânuluĭ pre niscaĭ creştinĭ, veḑĭ asta-ĭ, mĕ, pofta necuratuluĭ... Haide mĕ... Jupâne Ianoş! voiniciĭ se rătăcesc dar nevoia 'ĭ scóte de faţă!.. S'alergăm, haide, mĕ Ursule.

IANOŞ

A! la rêndul meŭ acuma! duceţi-vĕ spre peirea vóstră (se furişéză de eĭ şi apucă în altă parte).

SCENA III

MARIA de HALLY, PARINTELE ANSELM, DURDĂ

DURDA (Adjutând cu pelegrinul pe Maria a descinde prin stâncĭ)

N'aveţĭ grijă... sunteţĭ în ţéră creştină, nicĭ o dată nenorocirea n'a aflat aci anima împetrită... Sprijină-te de mâna mea... Étă, colo în vale, la turn, n'o se întâḑie a sosi caiĭ de la curte... Vitézul care v'a scăpat din mânile Tătarilor şi din undele Dunăreĭ, stăpânul meŭ, jupânul Vlad, feciorul Banuluĭ Mărăcine... O! el e viteaz ca şi tatăl sĕŭ! El a trămis pe poteca prăpastieĭ, calea cea maĭ scurtă, ómenĭ ca se ne întêmpine cu caiĭ de la curte... Apasă bine piciorul pe stâncă... Aşa... n'avea grijă... Eată-ne jos, se ne oprim aci, caiĭ nu pot întârḑiá d'a veni.

ANSELM

Nu'ţĭ ḑiceam bine, Domniţă Maria, se nu desperăm?

www.dacoromanica.ro

DURDA

Aşa, poftim, şedĭ colea, pe asta pétră bătrână (pelegrinuluĭ) E domniţă?... Se vede cât colo! (a parte) Cam ciudate haine, dar frumósă fétă...

MARIA

A! părinte Anselme, nenorocirea dar mĕ va urmări etern?..

ANSELM

Dumneḑeŭ, Domniţă, care te-a salvat din sclavia păgânuluĭ nu te va părăsi atât de aprópe de liman.

DURDA

Niţel foc pênĕ vin caiĭ? (îi face) Plóia 'ĭ asa de rece şi biata Domniţa cu hainele eĭ subţirele muiete... aţă de paiagen, subţire ca bucuria săraculuĭ...

MARIA

Limanul repaosuluĭ? A! se vede că nu sunt destinată a-l maĭ ajunge, părinte Anselme.

ANSELM

Decretele luĭ Dumneḑeŭ ḑic alt-fel, de óre-ce adineaorĭ o mâna pe cât generósă pe atât şi vitéză te-a salvat din sînul valurilor turbate si ceea-ce e maĭ mult din servitutea Tataruluĭ... Veḑĭ Domniţă, cerul ce înseninéḑă şi după fortună senin, iar după vijeliă o raḑă de bucuriă.

MARIA

Dumneḑeŭ bine-cuvinteze pre bravul nostru salvator!!..

DURDA

Eaca aşa... Vitézul meŭ stăpân nu va ḑice că n'am îngrijit bine de óspeţiĭ seĭ... He! veḑĭ dumnéta părinte, Românul aşa e firea luĭ: bogat orĭ sărac, el zîmbesce óspeluĭ ce'ĭ trămite Dumneḑeŭ şi pita négră a copiilor luĭ o impărţe cu voiă bună cu óspeţiĭ seĭ.

www.dacoromanica.ro

ANSELM

Bunul crestin!

DURDA

Român părinte, nu numaĭ crestin, că și Ungurul e crestin, dar reŭ cu el ca și cu Tatarul păgân... N'aveţĭ grijă Domniță, mĕ reped în vale se vĕd d'a venit caiĭ... Veḑĭ D-ta părinte, este o rîpă cam grea de suit, ales după plóe ca cea de adinéorĭ (aprópe d'a eși) Heĭ!!,. ce fată frumósă... Sirbă? nu'ĭ; Bulgară? nu... Grécă, nu seamănă... ha! că nicĭ Unguróncă!.. Ce o fi óre? Frumósă fată... (gata a eși)

MARIA (a îngenunchiat și se rógă)

DURDA

De crestină ĭ crestină! da cruce nu face! Heĭ prostul de mine, dar câţĭ de ăĭ cu crucĭ lungĭ și cu ânima la dracu... (ese)

ANSELM

Rogĭ pre Dumneḑeŭ, Domniță, și étă el a pironit ochiul meŭ pe piatra pe care șeḑușĭ... Aibĭ încredere! Eată întêmplarea aduce ănimeĭ un neasceptat augur.

MARIA

Augur! (se ridică)

ANSELM

Da! aceste litere vechĭ, voce eternă a trecutuluĭ, vorbesc presentuluĭ.

MARIA

Nu înţeleg...

ANSELM (cîtind)

Divuluĭ-Augustuluĭ-Cesaruluĭ-Nerveĭ Traian, care pre barbarul Dac sdrobind, agrul acesta împărţi între aĭ Romeĭ fiĭ... Salvaţĭ! fiica comiteluĭ de Hally din Aquitania francesă, salvată pe ţĕrmul unuĭ popor frate...

www.dacoromanica.ro

MARIA

Inscripţiunile mute pentru mine, vorbesc minţeĭ vóstre învĕţate, părinte Anselme . . . Déră de inscripţiune n'am lipsă eŭ. A! vĕḑutu-l-aĭ părinte pre el? . . .

ANSELM

Pe vitézul nostru salvator? A! da! parea un Arhanghel al ceruluĭ, luptându-se cu Tătarii, ş'apoĭ smulgându-te Domniţă, furieĭ valurilor. Dumneḑeŭ se-l bine-cuvinteze.

MARIA

'L vom revedea? Acum că sunt bine, simţ cât am aflat de slabĭ termenĭ spre a-ĭ arĕtá gratitudinea mea! 'L vom revedea óre?

ANSELM

De cincĭ orĭ braţul luĭ viteaz a cules din valurĭ câte unul din nefericiţiĭ naufragiaţĭ, aruncaţĭ în unde de aceĭ răpitorĭ; Măria Ta, domniţa, eraĭ depusă pe ţerm cu simţirile perdute . . . A şésea óră eram eŭ salvatul generosuluĭ june, eŭ, carele după o scândurică, de un patrariu de oră—un secol! . . . luptam în contra uueĭ morţĭ sigure. Când simţiu sub piciorul meŭ amorţit pământul solid al ţĕrmuluĭ, rădicaĭ mânele spre a-ĭ mulţămi; atuncĭ de o dată căḑu lêngă mine fără simţire salvatorul nostru.

MARIA

A! Dumneḑeule!

ANSELM

Datoria sufletéscă scutură torpórea corpuluĭ; mĕ plec se ajut pre Banul Mărăcine, cum 'l numeaŭ aĭ sĕĭ; el era rece . . . Un fior de gróză străbate pre toţĭ. A! Domniţa, şi voĭ eraţĭ fără simţire acolo . . . Déră ănima vóstră va înţelege şi va aprobá: am consacrat puterile mele reveninde luĭ, numaĭ luĭ.

www.dacoromanica.ro

MARIA

Bunul părinte!... A! cât bine face ănimeĭ asemenea sentimente!

ANSELM

Un moment dupe aceea, grație îngrijirilor devotate ale ómenilor sĕĭ, junele era în picióre, revenit din acea ameţire, ce sforţul violinte la care se supusese îĭ cașunasă... Era în picióre, dic? ... Nu! ... la rêndul sĕŭ, îngenuche, lêngă voĭ Domniţa, cu mânile séle încă recĭ, cum se silea el a reîncălḑi ale vóstre! ...

MARIA

Bravul june ... A! părinte, déca ceva póte consolá în durerile vieţeĭ este întâlnirea unor suflete generóse, mareţe, ca al ...

ANSELM

Ca acel al juneluĭ Mărăcine! ... Sub zalea rece a peptuluĭ sĕŭ, o da! bate o caldă ânimă ...

DURDA (revenind)

Așa ... aŭ sosit caiĭ, părinte ... Se mergem ... vino Domniță, că de lunecușul cel mare nu pót ca se sne stânca (strigă) Mă Ursule! mă! lasă calul tĕŭ pe mâna luĭ Stanciu, și vino de ajută și tu Domniţeĭ și părinteluĭ ... grăbesce mă, că am întârḑiat atâta... Apasă bine piciorul, Domniță.

SCENA IV

Camera luĭ Vlad Mărăcine

BRUMA. — VLAD MARACINE. — CLARA

BRUMA

De Brumă, Brumă mĕ chiamă jupâne Vlad, dar s'avem ertăciune, bate'l-ar brnma pre jupâu Ianoș cu gândurile luĭ... Sciĭ una jupâne? Când începe a nrlá potaea nu-ĭ departe

www.dacoromanica.ro

lupul; când jupânul Ianoș care d'abia fusese ertat de Banul pentru o mișeliă, se rătăcesce adĭ de 2 orĭ într'o ḑi de jupânul și de Brumă, teama-mĭ e că Ungurul amblă se găséscă ceva... S'avem ertăciune, jupânésă... da nu-ĭ a bine cu Ungurul, (desaprobare prin gest a Clarei) cu jupânul Ianoș... 'Lŭ prinseĭ cu códa ochiuluĭ adĭ diminéța, dându-șĭ cóte cu dintre Tătariĭ robițĭ de jupânul Vlad... De Brumă,... Brumă-mĭ ḑic, dar eŭ nu daŭ nicĭ bruma pruneĭ pe sufletul Ungurului... a jupânuluĭ Ianoș.

CLARA (aparte)

Nemernicul... Nicĭ catarea prietenéscă a Banuluĭ, nicĭ buna cinste în care'l avem de ḑece anĭ se nu fiă îmblânḑit asprimea ănimeĭ luĭ?! (tare) Earășĭ bănuelĭ, Brumă! creḑĭ tu că...

BRUMA

Cred eŭ într'unul Dumneḑeŭ a luĭ Popa Chirilă, dar cred și în postelnicul dracul, în dracul, care la nevoiă se chiamă Carol Robert, care ne năbușesce țéra, Dracul care e Tătarul ce pustiéză ogórele și satele nóstre... In Dumneḑeŭ Sântul cred, care a pus vorba luĭ la ânima vóstră, jupănésă și jupâne, dar pas de nu crede în dracu când scormolescĭ gunoiul ânimeĭ unuĭ... (gest de desaprobare a luĭ Vlad) unuĭ Ianoș!..

VLAD

Uite mamă, aceștia sunt cóbele rele ale vieţeĭ... Haide, fârtate Brumă...

BRUMA

De Brumă! Brumă mĕ chiamă.

VLAD

Dar eŭ nu te chiămaiŭ fârtate, și veḑĭ, am nevoe de repaos, nu de bănuelĭ... Am căḑut de obosélă, și brațul ăsta lovit... (cu blândețĭ) haide băiete, Ianoș nu mĕ póte ur^; ce rĕŭ ĭ-am făcut?.. N'a primit el atâtea bine-facerĭ de la casa Banuluĭ Mărăcine?...

www.dacoromanica.ro

BRUMA

Heĭ! jupâue, câuele de casă uu o lasă uecĭ bătut, dar nu-ĭ aşa cu pisica...

CLARA

Bine, Brumă, tu escĭ om de âuimă...

BRUMA

Câuele, jupâuésă...

CLARA

Bine, cu Domuul, băete!..

BRUMA

Hîm! âuima buuă, la rĕŭ uu crede, dar eŭ zĕŭ!... (ese)

VLAD

Iubirea luĭ 'l rătăcesce, dragă mamă...

CLARA

Dar tu, băiete? Ţiue! sprijiuesce braţul pe periua acésta.

VLAD

Buuă mamă!

CLARA

Te simţĭ maĭ biue, fiŭ rĕsfăţat?.. trămite-voĭ scire tatătĕŭ, Bauuluĭ, la Câmpu-Luug orĭ fratelui-tĕŭ la Têrgovişte?..

VLAD

Nu mamă; Bauul tata, uu fără folos ţĕreĭ petrece el de atâtea luuĭ lêugă Domuiă, şi în ḑilele aceste grele, câud uémul cel cumplit al Tătaruluĭ, pradă peste muuţĭ, şi duce turme de crestinĭ în robiă, aiurea e locul fiuluĭ maĭ mare al Bauuluĭ Márăciue, decât a griji de o sgârietură primită de fratele maĭ mic... Ş'apoĭ, crede, mamă iubită... e o nimica, o mică stâlcire, care mâue va fi viudecată... Şi puterile 'mĭ aŭ reveuit depliue, mĕ simţ biue, pré biue...

www.dacoromanica.ro

CLARA (cu desmerdere)

'Ţi s'ar cuvini o bună cértă... Auḑĭ! se-şĭ pue în primejdiă ḑilele! A! urîciosul! Asta-ĭ vênătórea ta? Se mi te-aducă a casă maĭ mort?...

VLAD (sărutând mâna, cu desmerdare)

Ha, ha, ha, dăĭ... dăĭ... uriciosuluĭ tĕŭ de băét!.. I face bine cérta ta... A! dragostea uneĭ mame bune, ce leac!.. Te dóre capul? mama 'şĭ preămblă degetele eĭ pe frunte-ţĭ, cu o vorbă caldă de la ânimă şi o! farmec, o! descântec ceresc! Nu te maĭ dóre capul! Pe o séră de plóie şi vijeliă, ca aḑĭ, simţĭ ânima coprinsă de nu sciŭ ce tainică jale şi ochiul se plécă trist la pământ!... Mama ḑice o vorbă, o singură vorbă, una, *Băieţele*, şi o minune! simţĭ cum se reschiră durerea, veḑĭ ardicându-se noriĭ după ochĭ şi ânimă, şi rîḑĭ... Ha, ha, ha! Nu este după icóna maĭceĭ Domnuluĭ alt chip, care se vorbéscă ânimeĭ, ca al tĕŭ iubită mamă!.. Haide, liniscesce-te! veḑĭ, sunt aşia de bine, că o se cerc a merge singur spre a întimpiná pe óspeţiĭ noştriĭ... Eĭ în târḑiă d'a veni...

CLARA

Durdă, şi maĭ mulţĭ din aĭ noştri sunt duşĭ cu caĭ întru întêmpinarea lor.. Nu te urni..veḑĭ, aĭ nevoiă de repaus...

VLAD

Eĭ întârḑie... De ce? câmpia este nesigură... Tătariĭ aŭ început a se aretá dincóce de munţĭ... Décă ospeţiĭ nostri ar fi întâlniţĭ de Tătarĭ... (Se ridică făcêndu-şĭ violinţa) A! mama, liniscesce-te, am tótă puterea... Ea ar putea recade în mănile lor.

CLARA

Ea? a! este şi un óspe care se chiamă *ea*? *Ea*!.. o femee!..

VLAD

O femee? un ânger, maică iubită... Ce, nu sciĭ?..

www.dacoromanica.ro

CLARA

Se sciŭ eŭ? Dar eată-te aci de douĕ ore și nu-mĭ aĭ spus nimic... A! ce próstă mamă, veḑĭ? nicĭ a ghicit că băiatul eĭ... îĭ aduce în óspeţĭ... pre... pre Ea.

VLAD

Reutate de mamă... Ea?... Nu pre Ea! ci un ânger...

CLARA

Un ânger! (cu necredință)

VLAD

Un ânger!... A! ce faţă, mamă! ce statură, ce ochĭ!..

CLARA

Ce guriţă! ce mânĭ! ce păr! ha, ha, ha, da escĭ bolnav, Vlade, bolnav d'a binele! Brrr!... a luat foc șira de paie a minţeĭ! ha, ha, ha!

VLAD

Tu rîḑĭ? veĭ vedé-o și atuncĭ 'mĭ veĭ da dreptate... A! o privire a ochilor eĭ m'a făcut se infrunt cu bărbăţiă nu numaĭ pre Tătarĭ, carĭ o răpiseră și o duceaŭ în luntrea lor, dar și valurile Dunăreĭ... Când o depuseiŭ pe mal și o maĭ vĕḑuiŭ o-dată, am simţit, mamă, ca o săgétă prin animă... Ea căḑu... rĕmase fără simţire...

CLARA

Atuncĭ, Vlad Mărăcine, fiul meŭ cel vitéz, remase și el fără simţire; posnă mare cu flăcăiĭ ăștia, cari de cum încep a mânui un arc cu isteţiă se laudă cu glas de bucium, că nu este altă plăcere, nicĭ altă fericire pe lume de cât acea de a urmări o căprióră prin ale ponóre și rîpĭ, orĭ d'a hârţui o cétă de păgânĭ, de Ungurĭ orĭ de Tătarĭ, dar carĭ numaĭ ce li esă în cale una din acelea-l-alte căprióre, cu glas omenesc, și... o! da! de ângeraș! căprióre, care maĭ adesea nu fug de vênătorĭ!—și pace cu vênatul căprióre lor adevĕrate din bêrlog și

www.dacoromanica.ro

pace cu vênătórea de Ungurĭ și de Tătarĭ!.. (ĭ sărută) Haide, n'o se fiă nimica, Vlade! Deprins a vêná numaĭ urșĭ și lupĭ, păserica din pomul înflorit te-a pus pe gândurĭ! De! o se'l veḑĭ... pre acel ânger... și uite, mĕ prind că liniscea, o se astâmpere bătăia animeĭ téle. He, Vlade! d'aprópe aripile ângeruluĭ se strâng ca ale rondunelĕĭ, și ferice déca în locul ângeruluĭ, remâne, când aripile se strâng, — o ființă care se se pótă numi măcar femee.

VLAD

Póte aĭ dreptate, mamă! dar când veĭ vedea fața eĭ divină . . .

CLARA

Divină! ha, ha, ha.

VLAD

Tu rîḑĭ mereŭ? dar eĭ întârḑie mamă! De ce? A! déca aĭ fi mamă bună.

CLARA

Adinéorĭ mĕ găsiaĭ bună ca vorba luĭ Dumneḑeŭ.

VLAD

Da, escĭ bună (ĭ sărută mâna) și uite! așa e că mama bună, înțelegĭ că se cade . . . că trebue . . .

CLARA

Hm!

VLAD

Hm! nu pricepĭ?

CLARA

Nu ḑĕŭ!

VLAD

Se cade se mergem . . .

CLARA

Se întâmpinăm . . .

VLAD

Tre óspețĭ.

www.dacoromanica.ro

CLARA

Pe óspeţĭ, pe *ea* . . . A! pre îngerul ăla cu aripile întinse . . .

VLAD

Pre óspeţĭ . . . a! tu înţelegĭ aşa de bine tóte . . .

CLARA

Ba bine că o mamă bună póte se nu iasă cu flăcăul eĭ... înaintea . . . cuĭ? că ḑĕŭ iată o oră de 'când mintea ne e la rêndunică, la paserĭ şi îngerĭ şi mie nu 'mĭ aĭ spus cum i ḑice? . . .

VLAD

Numele eĭ? un înger . . .

CLARA

Haide! réḑămăte de mama. Nicĭ numele nu i 'l scie! ciudat! . . . cel puţin tată-tĕŭ scié numele îngeruluĭ sĕŭ . . .

VLAD

Clara! numele tĕŭ, mamă!... o se 'ţĭ sémene, s'o numim Clara, ca tine . . . Se mergem, mamă . . . Numele eĭ? . . . Dar sciŭ eŭ a numi măcar ceea ce simt în acéstă clipă în sufletul meŭ? Se mergem, mamă iubită . . .

CLARA

Iubită? ha, ha, ha! iubirea mameĭ în timpul vênătóreĭ căprióreĭ codrilor; când băiatul vênéḑă căprióra cu glas de femee, iubirea mameĭ . . .

VLAD

Atuncĭ iubirea mameĭ n'are de ce a se teme . . . cel mult ce se póte întâmpla, este se fiă sporită cu iubirea âncă aĭ uneĭ ânimĭ . . .

CLARA

Réḑămă-ţĭ mâna în legătură, Vlade; era bine se rĕmâĭ acasă . . . De! de! sciŭ . . . Tătariĭ, óspeţiĭ . . . Ea . . un înger! (ese)

www.dacoromanica.ro

SCENA V

(Peisagiŭ pe malul Dunăreĭ)

IANOŞ. — DATSCO. — ISTVAN.

IANOŞ

N'are pe unde trece pre aiurea . . . ţineţĭ arcul gata! . . .

DATSCO

Ţi-o repet, jupâne Ianoş, fă se nu ne scape. Ea este fiica comiteluĭ de Hally, senior puternic din Francia; ea petrecu la curtea luĭ Carol Robert cu mătuşa sa, şi însoţită de o suită, carea nu sciu se o apere de Tătarĭ, ea se întorcea de la Banatul Temişóreĭ, ca se apuce calea spre Neapole la curtea Domnilor d'Anju, rudele luĭ Carol Robert. Mătuşa a reuşit se 'şĭ scape ḑilele. A lăsá însă Banuluĭ Mărăcine mijlocul salvăreĭ juneĭ Domniţe Maria de Hally, este, jupâne Ianoş, a asigurá luĭ tótă recunoscinţa Mărieĭ Séle Robert, a caseĭ de Francia, a familieĭ de Hally şi a caseĭ d'Anju din Neapole.

IŞTVAN

No! frate Ianoş, că nu se cade se lăsăm luĭ Vlad Mărăcine şi acéstă laudă.

IANOŞ

Vĕ înţeleseiŭ . . . Maria de Hally va fi în mânele vóstre, peste o clipă, décă . . .

DATSCO

Câştigul e mult, jupâne Ianoş, e mult şi sigur . . .

IANOŞ

Banatul Severinuluĭ e singurul ce-mĭ póte da Măria Sa Carol Robert. Vouă aurul caselor de Hally şi d'Anju . . .

DATSCO

Dumitale Banatul, e drept: aŭ n'aĭ la mână juruinţa Craiuluĭ? dumitale şi jupânésa Clara!...a! veḑĭ că maĭ scim ceva!...

www.dacoromanica.ro

ISTVAN

No mă! că nu de a pururea va fi bătut Carol Robert al nostru, de nn Basarab Vodă, ca anţerţ.

IANOŞ

Clara! o speranţă!...Tăcere, s' aud tropote de caĭ, trebue se fiă juna femee cu ómeniĭ luĭ Vlad... La pândă, voinicĭ!...

DURDA (între culise)

Caiĭ vor trece prin vad, veniţĭ pe aicea, este punte bună de picior, pe malnl apeĭ.

IANOŞ

Vocea luĭ Durdă... Sunt eĭ... La pândă, copiĭ! A! Bane Mărăcine... o batjocură de 20 anĭ are şi ea o ḑi de resbunare... Mâna pe arcurĭ, voinicĭ, se sbóre la semn săgéta înveninată! (se ascund între arborĭ şi dupe stâncĭ)

SCENA VI

Aceiaşĭ.—DURDA.—URSU.—MARIA.—ANSELM

URSU

Mă Durdă, mă! Da ḑĕŭ că puteam trece şi cu caiĭ prin vad.

DURDA

Nu, mă Ursule, c'a venit şiroiul mare de plóia de adinéorĭ, şi apa mare ca boeru mare, şugubĕţ mă! Réḑămă-te de mâna mea, Domniţă...

URSU

Ha! ha! ha! da ce rîḑĭ tu, mă Durdă?

DURDA

Pre aci părinte, pre aci!... Mă Ursule, dă mâna popeĭ se nu lunece pe puntea Raiuluĭ, că fiştania popeĭ blagoslovesce apa, déră apa nicĭ blagoslovită nn merge la gătu popeĭ.

www.dacoromanica.ro

URSU

Hustiuluc, ha, ha, ha, da nu maĭ rîde, mă Durdă!

IANOS (sărind cu ai sĕĭ în cale)

Nu pe acolo, fârtate Durdă, nu pe acolo, fârtate Ursule.

DURDA

Ungurul? ce vrea el?

URSU

Ianoș?

MARIA

Déră ce este, părinte Anselme?

ANSELM

Tremur! vr'o nenorocire!

IANOS

Ce este? In lăturĭ nemernicilor, orĭ sunteţĭ morţĭ.

URSU

Ajutor! Ajutor!

DURDA

A! Jupâne Ianoș! Jupâne Ianoș!...

IANOŞ

Pre ea Datsco! (Datsco și Istvan se aruncă asupra Mariei, Durdă și Ursu se luptă spre a o apĕra).

MARIA

Ajutor! ajutor!

DURDA

Nu veţĭ răpi-o de cât numaĭ ucigându-mĕ...

IANOŞ

Morĭ dar, nemernice! ('l ucide).

DURDA

A! (cade)

URSU

Ajutor! ajutor!

www.dacoromanica.ro

ANSELM (luĭ Ianoș în genunchĭ)

Aibĭ milă de ea, jupâne... Vĕ trebue o viéță? Ĕtă a mea, luați-o!.. Avețĭ milă de dênsa! vĕ trebue banĭ? mulțĭ banĭ, vețĭ avea cât de mulțĭ, cât nu visațĭ!

IANOȘ

In lăturĭ Popa cu aleluia! (ĭ dă brâncĭ, Anselm cade amețit). Dar ce? Se fiŭ óre jucat? (strigă) Datsco! Istvan!.. Dușĭ fără mine?.. S'alerg... cine-va vine!.. s'alerg! (ese).

SCENA VII.

BRUMĂ. ANSELM și DURDĂ (mort)

BRUMA

Pe aci, jupâne Vlad! intr-a cóce se auḑi sgomotul, țipetele... Ce ved? Durdă? ce-ĭ, mĕ Durdă? Ce te rec resclĭ, mă, în tină? Heĭ mĕ! Descéptă-te, că dóră nu-ĭ fi făcut botezul resteiuluĭ cu vin de la Deal, descéptă-te, mă Durdă, că uite vine jupânul Mărăcine cu mamă-sa!.. Ce? rece! sânge! rănit! mort!.. Jupâne Mărăcine, jupâne Vlad!..

ANSELM (desceptându-se)

N'o ucideţĭ! îndurare! A! jupâne! aibĭ milă de ea!..

BRUMA

Călugărul cel ce era cu Domnița, (s'aude lovituri de sabiĭ) ce este părinte? ce este?..

ANSELM

Ea... răpită!.. Domnița... Ajutor!..

BRUMA

Aci, jupâne Mărăcine! aci!.. (sgomot de arme) ce este? sgomot de săbiĭ? ce maĭ este? A! Ungurul cu gândul draculuĭ, și nimenĭ nu mĕ credea!... Se alergăm, părinte! vr'o nenorocire maĭ mult. (ese).

ANSELM (vrea se ese, dar este întâmpinat de Clara)

www.dacoromanica.ro

SCENA VIII

ANSELM.—CLARA.—URSU

URSU

După dâmbul acesta jupânésă... A! D-ḑeule! vino! vino!

CLARA

Fiul meŭ! fiul meŭ! A! nenorocirea ese omuluĭ în cale...

URSU

Staĭ, părinte! n'auḑĭ? Se bat! ètă, jupânésă, călugărul cel scăpat cu Domniţa de jupânul... (luĭ Anselm) E jupânésa Clara, mama vitézuluĭ nostru.

ANSELM

Mama Banuluĭ? O! fiĭ bine-cuvêntată Dómnă... Dar ea? Maria? unde este? Scapaţĭ-o, dómnă! (îngenunche).

CLARA

Redică-te părinte... La minutul acesta este mama, care are nevoiă de mângăiere și de întărire de suflet... Fiul meŭ! (sgomot mare de arme) A! el trăesce! pe cât timp o sabie se încrucișéză cu a trădătoruluĭ ea este a luĭ, nu póte fi de cât a luĭ... Ascultaţĭ, el trăesce! și dacă trăesce, părinte, trăesce și Domniţa!..

ANSELM

El se bate! o! suflet nobil! și bătrâneţele mele nu sciŭ nicĭ se mângâe pre acéstă mamă îngrijată...

CLARA

Dar ascultaţĭ! este óre auḑul meŭ carele a încetat d'a fi calea âmineĭ? Ascultaţĭ! Dumneḑeul meŭ! dar eŭ nu maĭ aud nimic!!. Nu se n aĭ aude lupta? A! nenorocire! fiul meŭ, fiul meŭ!...

ANSELM

Dómnă! (aparte) Sărmana mamă! (tare) Dómnă! aibĭ încre-

www.dacoromanica.ro

dere în Dumnedeŭ! cine ardică spada pentru apărarea celuĭ asuprit, are braţul întărit de puterea de sus.

CLARA

Dar nicĭ un sgomot?... al ânimeĭ mele singur... O! fiul meŭ!...

URSU

Sgomot de paşĭ jupânésă! sunt póte Unguriĭ! vino jupânésă... Daca te-ar aflá în cale... vino!..

CLARA

Nu, Ursule! Nu se cade mameĭ se ţină la dilele la care n'a ţinut un fiŭ iubit... voiŭ muri şi eŭ déca Vlad...

ANSELM

El trăesce Dómnă! Ascultă! Ascultă!

VLAD (între culise)

Mamă!

ANSELM

Te chiamă!...

CLARA

Vocea luĭ? şi ânima mea n'a audit-o ea maĭ ântêiŭ!! A! el trăesce... se mergem, se alergăm...

URSU

Trăesce! ha! ha! ha! da ce rîdĭ... (se uită în prejur şi nevĕdând pre nimenĭ) Da ce rîdĭ tu, mă Ursule?

SCENA IX.

Aceiaşĭ, VLAD, MARIA, BRUMA

BRUMA

Ba rîde, mă Ursule, rîde cât te o ţinea ânima, ha, ha, ha, (rîde).

www.dacoromanica.ro

VLAD (intră sprijinind pre Maria)

Mamă! Mamă!!!...

CLARA

Vlad! Iubitul meŭ Vlad!

ANSELM

Domniţa! O Dumneḑeule! fii bine-cuvêntat!

VLAD

Ĕtă maica mea, Domniţa!

MARIA (apucându-ĭ mâna)

Dă voiă nefericiteĭ să sărute mâna bine cuvêntată a mameĭ mântuitoruluĭ eĭ . . .

CLARA

Pe ânima mea, copilă frumósă. (Luĭ Vlad) A! un ânger!

BRUMA

Sciĭ una, jupâne Vlad? Se ne grăbim . . . că nóptea 'ĭ cât colea şi poteca 'ĭ rea, şi Ungurul, mişelul de Ianoş, scăpat...

VLAD

Se mergem, se mergem, mamă! Aḑĭ diminéţă încă, nimic nu mĕ îngrozea . . . acum, privindu-te, simţ că mâna 'ĭ tot tare pe spadă, dérĕ că ânima-mĭ tremură. Tu veĭ înţelege acésta maĭ bine, mamă iubită . . . se mergem Domniţă! . .

BRUMA

A! numaĭ Durdă bietul nu va maĭ merge jupâne.

VLAD

Mort! Durdă mort! (ştergend o lacrimă) Era dintre ceĭ voinicĭ, şi ceĭ voinicĭ sunt puţinĭ chiar şi în ţéra voinicilor. Că duşmanul e mult, că trădarea e fără numĕr . . . Sărmanul Durdă. . . ânimă caldă!

BRUMA

Câne de casă jupâne! . . . Lacrima ce aĭ şters jupâne, 'l-a

www.dacoromanica.ro

plătit! . . . Du-te jupâue! voiŭ rĕmâuea eŭ se îugrijesc de bietul Durdă . . . ha! cât peutru uuguriĭ căḑuţĭ, vor maĭ îugrăşá ceĭ corbĭ româuĭ, ca feciorii luĭ Carol Robert maĭ auţert.

CLARA

Ah! fiul meŭ, ce frumósă căprióră! . . . (Domniţei) Réḑă-mă-te de mâua mea frumósă copilă . . . Abia poţĭ merge, emoţiuuea, oboséla . . .

ANSELM

Déră voĭ îuşivĕ . . .

CLARA

A! eŭ este alt-ceva, suut mamă... o răutate de mamă... Nu 'ĭ aşa, Vlad? . . .

VLAD (între ambele femeĭ)

O rĕutate de mamă? (o sărută) Nu, uu âuger!! . . .

CLARA (surîḑênd)

Cel de la stâuga? . . .

VLAD

Hm! reutate! la drépta şi la stâuga . . . Se mergem.

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL II

SCENA I

(Camera la Marăcine)

BRUMA. — URSU.

BRUMA

De Brumă, Brumă mĕ chiamă, mă Ursule, dar nu e a bine: de douĕ lunĭ de când unguriĭ luĭ Ianoș mușcară țărina la puntea Cruceĭ, pace cu vênătórea Banuluĭ, ca altă dată . . . vedĭ mă, nicĭ măcar epuriĭ betegĭ nu se maĭ tem de noĭ!....

URSU

Ha! ha! ha! nu maĭ rîde, mă Brumă, că nu ĭ de rîs, dĕŭ... Da nu te taie pre tine capul, măĭ Brumă, de unde vine schimbarea asta la sufletul viteazuluĭ nostru?

BRUMA

Nu prin cap, mă, ci pre la inimă . . . e bolnav, mă, bolnav rĕŭ.

URSU

En lasă vorba gólă! . . . bolnav el? dar mâna i s'a lecuit.

BRUMA

Lecuit mâna, dar biata ânimă ca vaĭ de ea . . . bóla luĭ e franțuzóica . . .

URSU

Domnița Maria.

BRUMA

O iubesce, mă Ursule, de se topesce pe picióre . . . Géba ban, géba țĕran, când se pune dragostea la ânimă, te-aĭ stins mă!

www.dacoromanica.ro

URSU

Oh! oh! cuĭ o spuĭ, fârtate Brumă, oh! oh! . . .

BRUMA

Ha! ha! da nu maĭ rîde, mă Ursule! . . . Ţi-e neastâmpăr şi ţi-e la rinichĭ după lelea Dochia?... haĭ mă, că tu nicĭ una nicĭ două şi 'ţĭ-o légă ăl popă de gât ca pétra de móră la grumajiĭ înnecatuluĭ... dar nu e aşa, mă, cu jupânul... Franţuzóica într'una plânge şi suspină, şi 'ĭ e de a se măritá ca bogatuluĭ de sărăciă... (se uită pe la uşĭ să védă de nu vine nimenĭ) Sciĭ una, mă? Franţuzóica nu iubesce pre jupânu.

URSU

Nu iubesce pre jupânu? auḑĭ colo! Eĭ da ce 'ĭ lipsesce jupânuluĭ? aŭ nu e mândru ca un brad de la munte? aŭ nu 'ĭ frumos ca cel fĕt din poveste? aŭ nu 'ĭ viteaz cât un zmeŭ? séŭ n'are ţéră cu munţĭ şi cu florĭ? . . .

BRUMA

Dragostea, mă, şugubéţă... Sciĭ tu una, mă? vorba ceea: de aprinḑĭ luminare la icónă, agaţă şi una la córnele necuratuluĭ.

URSU

Ha! ha! ha!

BRUMA

Uite, mă, aşa: (cu îngrijire) fuseiŭ la baba Muşata din Isvóre, şi ea mi-a făcut chipul ăsta de céră de luminare de la Pascĭ.

URSU

Chipul? o fi al celuĭ necurat?

BRUMA

Nu, mă, ci a Franţuzóicheĭ. A ḑis aşa baba draculuĭ, clătinând fuiorul de lână albă dupe cap şi clănţănind din ceĭ doĭ dinţĭ negri ce 'ĭ-a maĭ rĕmas; a ḑis aşa: Se nu 'mĭ maĭ spuĭ pe nume, Brumă, de n'o iubi féta pre flăcăŭ, déca,

www.dacoromanica.ro

furându-ĭ o șuviță de pĕr și învăluind în ea chipul ăsta de céră, 'l veĭ topi la jar în frigare ḑicênd:

Sfârâe-mârâe,
Fierea-ĭ plesnesce,
Sfârâe-mârâe,
Vino de 'l iubesce!

URSU

(Făcêndu-șĭ cruce) Ptiu! ducă-se pe pustiĭ.

BRUMA

(Urmând) „Cum se topesce chipul asta de céră, de căldura jaruluĭ, așa se se topéscă dênsa de căldura draguluĭ jupânuluĭ...“ Una mĕ încurcă, mă Ursule.

URSU

Care?

BRUMA

De unde cosița?

URSU

Cosița? mă, bunióră de la Dochița luĭ nea Stanciu.,. ha, ha, ha, éră rîḑĭ tu mă?

BRUMA

Sgripțoróica ta!..... Nu, mă, trebue șuvița din părul cel mândru al Domnițeĭ... Uĭ! ce frumósă fată, mă Ursule.. de n'aș fi Brumă și ea ceea ce e, ḑĕŭ așa că m'ar ameți și pe mine! Are dreptate jupânul de se topesce dupe ea... Țist... vine cineva... ascunde chipul ala că de o da de el cine-va ne facem de rîs: e vreme ca acea, mă, de nu maĭ crede românul nicĭ în Dumneḑeŭ, care a lăsat pe pămênt Ungurĭ, nicĭ în dracul babiĭ Mușata... E jupânul! Ea veḑĭ ce amărît e la căutătură!...

www.dacoromanica.ro

SCENA II

Aceaşĭ, VLAD

(Vlad intră, deschide o feréstră care dă spre munţĭ şi pădurĭ, fără se bage în sémă pe Brumă şi pe Ursu)

VLAD

Tot gol de norĭ cerul... când sufletul omuluĭ e în durere, ce mângâere este norul care vine se învălue în negru lumina insultătóre a ḑileĭ!.. Vaĭ! ce voios era cerul rîpelor prin care cu două lunĭ în urmă alungam fiarele codrilor din vizuinele lor... Astă-ḑĭraḑa de lumină, care şoptesce voios, este batjocură animeĭ... Ea! pururea ea!.. Maria!.. (remâne gânditor).

BRUMA

(Către Ursu) Veḑi-l? de ḑile, de septĕmânĭ ămblă aşa prin câmpiĭ şi în jurul caseĭ, prin ruinele Turnuluĭ luĭ Sever, pre malurile Dunăreĭ, rătăcind ca sufletele în jurul locurilor ce aŭ iubit în viaţă... Jupâne! aci e Brumă.

URSU

Şi Ursu, jupâne.

VLAD

Voĭ...

BRUMA

De Brumă, Brumă mĕ chiamă, dar 'mĭ e ânima calda, jupâne... De ce escĭ tot gânditor, jupâne?.. Chiar când ochiul nu'ţĭ plânge lacrimă, el este cernit, jupâne, ca o tómnă fără raḑă de sóre.

URSU

Lasă, jupâne, că dóră nu de flórea măruluĭ aĭ de scutarĭ pre Brumă ăla şi pre Ursul ăsta... A! a! lasă, o se veḑĭ... ha, ha, da ér rîḑĭ, mĕ Brumă.

BRUMA (oprindu'l d'a arĕtá chipul de céră)

Ce facĭ tu mă?..

VLAD (în sine)

Nemulţămitóre ânima omuluĭ!... Cu o mamă, al căreia

www.dacoromanica.ro

suflet este altar de iubirĭ sâute; cu un păriute de la care numele 'ţĭ este o corónă; cu o ţéră, ogóre de florĭ şi munţĭ de braḑĭ; cu vitejĭ ca acestia, carĭ 'şĭ mĕsóră âuima pe vitejia lor... şi âuima suspiuă, şi âuima plâuge!

URSU

Ea lasă, mă, sĕ-ĭ arĕtăm chipul.

BRUMA

A uaĭbeĭ frauţuzóĭca!.. Uite, plâuge... uite, mă Ursule că 'mĭ viue şi mie slăbiciune la âuimă... A uaibeĭ frauţuzóĭcă de ue-a amărât pre bietul jupâu... (conţinênd plânsul) da nu maĭ rîde, mă Ursule.

URSU (plângênd)

Frauţuzóĭca naibiĭ... (îmbrăţişéză pre Brumă)

VLAD

Da ce faceţĭ voĭ acolo? (apart) Eĭ m'aŭ vĕḑut...

BRUMA (cu prefacere)

Ea Ursul ăsta cu rîsul luĭ de audósele.

URSU

Brumă ăsta jupâue, ci că baba Muşata...

BRUMA

Tacĭ mă.

URSU

Şi cu Dochia luĭ Nea Stauciu... ba aşa, ba pe diucolo... Ha! ha! ha! a rîs, mĕ Brumă.

BRUMA

Ḑĕŭ aşa, rîde jupâue... las'o îu purdaluicul cea scârbă.

URSU

Că dóră nu e lumea numaĭ diuţr'o fétă.

BRUMA

Tacĭ, mă, spuseşĭ o prostiă.

www.dacoromanica.ro

URSU

Adică când ḑic o fétă, aşĭ putea ḑice o Domniţă.

BRUMA (astupându-ĭ gura)

Ci tacĭ, netotule!

URSU

Că Dochia mĕ iubesce... şi nu-ĭ Domniţă Dochia... cât e de Domniţă, adică jupânul...

BRUMA

S'a pornit rîşniţa... Tacĭ mă!..

VLAD (aparte)

Şi eĭ aŭ înţeles durerea mea, numaĭ ea, numaĭ ânima eĭ n'a sciut se citéscă în lacrima ochilor meĭ... o! da ea nu mĕ iubesce... (luĭ Ursu) Nu te pricep, băiete... Ce vreţĭ voĭ? Ce am a face eŭ cu Dochia şi cu baba Muşata. ?

BRUMA (luĭ Ursu)

Bag'o în traistă, fârtate.

VLAD

Duceţi-vĕ! bine, bine, duceţi-vĕ, copiĭ... voiŭ se fiŭ singur.

BRUMA (eşind cu Ursu la stânga)

Singur, tot singur, ca sihastrul de la priporul Vulturuluĭ.

SCENA III.

VLAD. — CLARA.

(Clara privindu-l din pragul uşeĭ la drépta)

CLARA

Tot gânditor... (îl chiamă) Vlade!..

VLAD

D-ta mamă? Privém pe ferestră... Jiul vorbesce aşa de taĭnic sub stânca curţeĭ şi gândém... gândém la...

www.dacoromanica.ro

CLARA

La vênătóre, la căprióre... da, sciŭ...

VLAD

Da, tu sciĭ... gândém la ea!.. O! nu mĕ mustrá mamă iubită, aŭ nu lupt eŭ însu-mĭ în potriva mea? N'avea témă, mamă, nu voiŭ înfrânge datoria ospitalităţeĭ...

CLARA

Bine, Vlade, aşia te vrea mama ta, numele tĕŭ, némul tĕŭ!.

VLAD

Mântuită de mine din valurile Dunăreĭ, şi de douĕ orĭ din robia Tătarilor, cum aşĭ putea cuteză se-ĭ deschid ânima mea? Pot eŭ a-ĭ ḑice : te-am mântuit de mórte şi de ruşine, iubesce-mĕ acum? Nu, nu, ea este óspele nostru... N'o voiŭ face se plătêscă ospitalitatea ce a aflat într'o casă română, îndatorându-o se rĕspundă la patima mea!.. Ş'apoĭ recunoscinţă de ce?.. Pentru că întêmplarea m'a favorat s'o răpesc valurilor şi Tătarilor?.. Dar atuncĭ flórea pre care piciorul nostru n'o calcă în câmp, am trebui s'o smulgem spre a ne încununa capul generos... Mĭ am făcut datoria de om şi de creştin.

CLARA

Bine, Vlade, bine Vlade! O! eram sigură că ânima ta orĭ cât de lovită nu va rĕpune consciinţa datorieĭ.

VLAD

Eŭ sĕ-ĭ destăinuesc aprinderea nebună a ânimeĭ mele? dar n'ar fi a o sili sĕ'mĭ dea iubirea ca o tristă rĕsplătire a mântuireĭ sêle? Iubirea, vaĭ mamă, nu vine pururea pe calea recunoscinţeĭ!.. Nu voiŭ jertfa recunoscinţeĭ, ci iubirea, iubirea sinceră, nemărginită ca a mea!... O! mama mea, nu te teme de slăbiciunea consciinţeĭ mele, dar plânge-mĕ... durerea a ămplut cu nesaţiŭ ânima mea... şi când cuget

www.dacoromanica.ro

că mâne, Maria ar putea se nu maĭ fiă aicĭ, simţ capul perdêndu-mi-se... Neiubit adĭ, cel puţin ochiul meŭ o întâlnesce şi sufletul meŭ trăesce din nebunatece visurĭ... Dar mâne, mâne ea plecând...

CLARA (îmbrăţişîndu'l)

Ţĭ-ar rĕmânea mama iubită.

VLAD

O ! Mamă, mamă !

CLARA

Vino, Vlade, vino băietul meŭ... Séra este aprópe; Jiul, o ḑiseşĭ, şioptesce taĭnic şi Maria, veḑi-o colo, sub brad, pe malul luĭ? Aruncată de sórta în ţéră străină, va fi fericită se ne véḑă încongiurând-o, tu cu respectul tĕŭ, eŭ cu iubirea de mamă... Vino Vlade, vino... cine scie ce spune ânimeĭ eĭ şopta tainică a Jiuluĭ!...

SCENA IV

Tabăra Tătarilor

TIMUR. — IANOŞ. — PRIMUL TATAR. — SENTINELE

IANOŞ

O spun şi o repet Mărieĭ Téle, cu o mână de voinicĭ din óstea vóstră, mărite Timur Chane, se póte lua ţéra Basarabilor... De aci de unde Măria Vóstră 'şĭ-a ales locul din care se repede în valea Ungarieĭ, spre apus, ca şoĭmul munţilor după prada sa, de aci apucând în partea de méḑă-ḑi a munţilor o se daĭ, Măria ta, de o ţéră frumósă, plină de avuţiĭ... Voiŭ fi călăuza vitejilor vostriĭ.

TIMUR

Acea ţéră, ţéra Banilor şi Basarabilor, unde vreĭ se călăuzescĭ pre aĭ meĭ, ni este cunoscută. — A! nu o dată Tătariĭ aŭ cercat vitejia némuluĭ din acea ţéră.

www.dacoromanica.ro

IANOŞ

Vitejĭ, póte, dar lovirea de astă dată va fi cu atât maĭ cumplită, cu cât va fi fost maĭ neasceptată. (gestul luĭ Timur de neîncredere) A! Mărite Chane, nu avea grijă despre mine... ḑilele mele nu sunt în mânele vóstre? ... Aŭ n'am venit ênsumĭ se punŭ capul meŭ sub tăişul săbieĭ vóstre? O sciĭ Măria Ta: ceea ce urmăresc e resbunarea mea! Acest braţ încă sângerând, dupe douĕ lunĭ, sub lovitura unuĭ Mărăcine, va sci duce mórte, măcel şi pustiere în ţéra Banilor.... Inşiră, Măria Ta, sub povăţuirea mea numaĭ o mie de vitejĭ de aĭ Mărieĭ Téle, şi capul meŭ se va ţinea pe umerĭ nnmaĭ atât, cât aceĭ o mie vor aduce la piciórele vóstre miĭ de şerbĭ şi secerişurĭ de bogăţiĭ.

TIMUR

Capul tĕŭ sub tăişul săbieĭ mele?... dar faĭma Românuluĭ e mare şi o mie de Tătarĭ puţin la ea... Se încred vitejiĭ meĭ ţie, Ungurului? dar Ungurul n'are şi el însuşĭ o ţéră de resbunat în potriva mea? A! de este o cursă?... O cursă?Ridicaţĭ pre acest mişel! Capetele vóstre pentru capul luĭ! (sentinelele vor se -l ia)

IANOŞ (aparte)

Aşa dar nicĭ cu repunerea vieţeĭ nu voiŭ repune pre duşmanul meŭ? Este dar o provedinţă?... (tare, îngenuchiând) Ascultă, Măria Ta, îndurare!... O cursă, ḑicĭ Măria Ta? décă e cursă, aceea este în care m'a asvârlit aci setea de resbunare... Nu cursă aduc vouă, ci capul meŭ, déca pênĕ în câte-va ḑile oştirea vóstră, călăuḑită de ura mea, nu se va întórce coperită de bunurĭ din ţéră de peste munţĭ...

TATAR I-IU (care venise se lege pre Ianoş)

Dar te cunosc... O! da, tu escĭ acela, care, sunt acum nu multe ḑile, m'aĭ scăpat din robiă şi aĭ ajutat pre aĭ meĭ

www.dacoromanica.ro

în potriva feciorilor românĭ, carĭ ne-aŭ răpit robĭ și róbe, la malul Dunăreĭ.

IANOȘ

Da! tu mĕ cunoscĭ? Dumneḑeŭ te trămite... Spune, maĭ spune Mărieĭ Séle ceea ce ḑiseșĭ adinéorĭ.

TATAR

Așa e, Mărite Dómne... Ungurul acesta se cade se aĭbă încrederea vóstră... El se aibă ţéra de resbunat? ţéra luĭ e patima care colcăe în sinul luĭ. Ne întinde cursă?... într'o mie de aĭ noștri el este musculița în pânza păiajenuluĭ... N'avea grija, Dómne... cu 500 aĭ meĭ, și cu alţĭ atâţĭ aĭ luĭ Mangiuc vom merge cu el... Orĭ ne întórcem cu avuţiĭ și șerbĭ, orĭ capul luĭ va rânji pe suliţa mea înaintea cortuluĭ vostru.

IANOȘ (aparte)

A! resbunare dulce ca roua în secetă... A! resbunare, de astă dată te voiŭ avea.

TIMUR

Bine, mergeţĭ! Dar ochiul pe acest om! Mergeţĭ, (lui Ianoș) și vaĭ ţie la ora de trădare! Mergeţĭ!...

SCENA V

(Camera la Mărăcine)

MARIA.—IRINA.

IRINA

Da Domniţă, juruitul meŭ este dus împreună cu alţiĭ la curtea Mărieĭ Téle se ducă veste despre Măria Ta... două lunĭ de atuncĭ, Domniţă... Se vede că ţéra Mărieĭ Téle este peste nouĕ mărĭ și nouĕ ţĕrĭ?... Oare o se întârḑie încă mult de a sosi juruitul meŭ?

MARIA

Douĕ lunĭ!.. douĕ lunĭ din ḑiua de când vitézul vostru

www.dacoromanica.ro

Domn la malul Dunăreĭ mĕ salvă de mórte,.. ânima purtată pe aripa doruluĭ de aĭ meĭ ḑice: douĭ anĭ; douĕ lunĭ... ânima mişcată de simţirĭ ce mintea nu şi le esplică, ḑice, douĕ ore, douĕ secunde... (remâne gânditóre)

IRINA

Hait! éră pe gânduri... Éc-aşa e Domniţa de când Dómna Clara mĕ puse la voiea eĭ: cu ochiul peste munţĭ şi văĭ adâncĭ, pênĕ dóră în ţéra eĭ, şi pe furiş ştergênd lacrime... Biata Domniţă!... Déca ḑeŭ aşa... Eŭ, că sciŭ qine că Tudor al meŭ o se se întórcă ca mâne şi tot 'mĭ e ânima strânsă ca pétra la ger; dar de cum sêrmânica fétă, departe de toţĭ aĭ seĭ...

MARIA

In deşert vaĭ! ochiul se afundă în intensitatea orizonteluĭ, el nu vede de cât ce voiesce ânima. A! de ce acum douĕ lunĭ, piciorul meŭ n'a alunecat în sinul rece al unuĭ val în turbare!.. Mama mea... Oróre! a muri departe de aĭ tĕĭ, departe de ceĭ ce iubescĭ! Şi apoĭ de ce aseménea impie dorinţĭ?.. Ce mângâerĭ lipsitu-ţi-aŭ, ânimă în doliŭ, de când mâna luĭ vitéză te-a cruţat de ceva maĭ cumplit de cât mórtea, de robiă la tătarĭ?.. Déca o mamă se póte înlocui, aŭ n'am avut una în mama luĭ Vlad?.. Vlad!.. de ce buza tremură, de ce prin sin şerpuesce sâ igele cu căldură maĭ mare, când rostesc acest nume?... Recunoscinţa! Absent, 'l caut... de faţă? fug de el!.. Recunoscinţa!.. El e trist de cât-va t mp, da, de aprópe ḑiua de când 'l vĕḑuiŭ maĭ ântêiŭ!... copilă, dar sciŭ eŭ de era altă dată maĭ voios?... acum e trist, sufere... De ce? Când ochiul meŭ întâlnesce pre al luĭ, al luĭ se plécă la pământ, ca şi al meŭ. Déca vĕḑênd tăcerea buzeĭ luĭ sub furtuna ce pare că-ĭ colcăe în sin apnc mâna luĭ... da, ca o amică.., el o retrage cu violinţă şi totuşĭ mişcarea mea nu pare a-l supăra.

www.dacoromanica.ro

IRINA

Domniță!... Aşĭ! biata minte a sburat pe calea ochiuluĭ, peste nouĕ mărĭ şi nouĕ ţĕrĭ. (vede pre Vlad) Jupânul Vlad!.. Mĕ duc... Ce sóre! ce lună!... Uite-l şi el ca dênsa... Adicăte pas de nu dice ruje 'ĭ ruja şi ânimeĭ ânimă. A! jupânul Vlad! adică deŭ aşa!.. déca nicĭ ăştia nu se iubesc?.. Mĕ duc! (ese)

SCENA VI

MARIA. — VLAD

VLAD (cu o epistolă în mână)

Aice... (aparte) A! nu mĕ înşelá ânima când adinéorĭ, colo, pe malul Jiuluĭ, sub bradul bĕtrân, ochiĭ meĭ o urmăreaŭ, cugetătóre, la acea feréstră... Gânditóre!.. gândesce la aĭ seĭ... negreşit!..

MARIA

Recunoşcinţă acel refiux al sângeluĭ, care arde peptul! recunoscinţa!..

VLAD (voiesce s'o întrerumpă, apoĭ se opresce)

Nu, privesce-o încă, ochiŭ uscat de veghere!..... A! ce frumósă e!.. cine n'ar iubi-o? Vaĭ! mâne la acea feréstră, căutătura ochilor meĭ nu va maĭ sărutá de cât, prin lacrimĭ, dureróse suveniriĭ... Mâne! mâne! şi ea va plecá, cum în diminéţa ḑileĭ sbor visele fericite ale uneĭ nopţĭ de primă-véră!.. Deşertul, deşert neîmplinit veĭ lăsa, Mario, în urma paşilor tĕĭ... Mâne şi tu veĭ reintrá în sĕrbătorile dragosteĭ părintescĭ şi ale patrieĭ; mâne şi eŭ vaĭ! nu voiŭ afla nicĭ iubirea a lor meĭ, balsam la plaga ce tu nesciitóre veĭ lăsá, Mario, adâncă, în sinul meŭ! (pausă) A! (aparte) ânimeĭ) tacĭ! tacĭ! (tare) Domniţă!

MARIA (revenind din visuire)

Vlad! Vlad! (merge spre a-l întêmpiná şi a-ĭ apucá mâna, apoĭ repede se opresce ruşinată) Jupâne Vlad!

www.dacoromanica.ro

VLAD

Décă intrarea mea te supără, Domniță...

MARIA

O! nu!

VLAD

Te va bucura acéstă scrisóre... Peste puține ḑile vor sosi trămișiĭ nobileĭ vóstre familiĭ...

MARIA

Voiŭ revedea pre maica mea, pre tatăl meŭ!... (bucurie, apoi vĕḑênd pre Vlad trist, recade și ea) Vlade, jupâne Vlade!...

VLAD (aparte)

Generositate, alt nimic. (tare) Veţĭ îmbrăţișa pre ceĭ carĭ aŭ iubirea vóstră, Domniță, și noĭ... noĭ vom păstra pentru tot d'a-una amintirea ḑilelor în care casa și ţéra nóstră... (aparte) O! tacĭ! slăbiciune a ânimeĭ, tacĭ!..

MARIA

Amintirea!... amintirea este a sufletuluĭ meŭ!... Amintire se chiamă óre, jupâne Vlad, acea săgétă ce trecu prin ânima mea, adinéorĭ, un minut după bucuria speranţeĭ de a îmbrăţișá pre o mamă adorată? Amintire séŭ recunoscință, ea este adâncă ca nemurirea și neștérsă ca steaua de pe cer.

VLAD (aparte)

Recunoscință! și ea mĕ arde cu strângerea mâneĭ séle! Recunoscință! (tare) Décă vr'o dată un serviciŭ plată a luat, Domniță, a mea este covêrșitóre, din ochiul vostru... carele adinéorĭ mă privi cu bunĕtate, din mâna vóstră care maĭ adinéorĭ atinse pe a mea tremurătóre de mișcările ânimeĭ... A! Domniță! curênd veĭ fi departe, fórte departe de aceste locurĭ, al căror póte nicĭ numele nu strebătuse pênĕ la voĭ. Déră de departe ca și de aprópe, nu te îndoi de Domniță, că în ţéra prea mult uitată a Basarabilor, în ţéra

www.dacoromanica.ro

luĭ Mărăcine, sunt suflete, carĭ nu vor uitá nicĭ o dată ḑilele în carĭ Dumneḑeŭ te-a trămis între noĭ . . . Am venit, Domniță, se iaŭ ordinile vóstre, pentru pregătirile aceleĭ despărțirĭ de mâne.

MARIA (aparte)

Despărțire! A! pe când el o amintesce cu atâta nepês, de ce acéstă vorbă mĕ străpunge dureros la ânimă? (tare) Ordinele mele pentru despărțire, jupâne Vlad? . . . (aparte) El e rece! înainte 'mĭ nu stă de cât Domnul caseĭ... (pausă) Dar ce? voiam eŭ óre se fiă alt-ceva? O! nesciutóre ânima de ea însă-șĭ.

VLAD (aparte)

Ea tace... Da! era numaĭ o înșelătóre pe cât dulce nchipuire: adinéorĭ ochiul eĭ, ceva în vocea eĭ părea a-mĭ ḑice: Speră! — Ea tace! Dulcĭ amintirĭ ale ospitalitățeĭ!! (tare) Voĭ tăcețĭ, Domniță, voițĭ se remânețĭ singură? (vrea se lasă)

MARIA (aparte)

Se duce. (Vlad ese) S'a dus... s'a dus și cu el pare că a smuls din pept ânima mea. (rĕmâne în durere).

SCENA VII

MARIA. — URSU.

URSU (intră furișându-se și observând mișcările eĭ)

E tot la feréstră, tot pe gândurĭ; o se 'ĭ taiŭ o cosiță! Bietu Jupânu! destulă casnă pe el! O se învelesc chipul ăla a luĭ Brumă și „sfârâe mârâe“! Al naibeĭ nea Brumă! ciudă o se -ĭ fiă când o aflá că franțuzóica iubesce pre jupânul de pe urmele mele. (se furișéză comic pe lângă Maria).

MARIA

S'a dus, și ânima mea a sburat cu el într'un dureros palpit.

URSU

Acu 'ĭ acu! Dómne ajută! Ea nu se uită... Cosița care a-

www.dacoromanica.ro

târnă pre grumaḑĭ! Bietul jupânul... Auḑĭ, mă!... Franţuzóica se nu iubéscă pre jupânul nostru! (voiesce se taie cosiţa, şi-l vede Maria) Hait! am păţit-o!

MARIA

A! ce este? ce-mĭ vreĭ Ursule?

SCENA VIII

Aceiaşĭ. — CLARA.

CLARA

Ce este? Ce este? Ce facĭ acolo, Ursule?

MARIA

Ursul... O! Dómnă, értă...

URSU

Apoĭ, ce o fi se fiă! Iaca Dómnă, am speriat pre Domniţa fără se vreaŭ! Ha, ha, ha, da numaĭ rîde mă Ursule.

CLARA

Aĭ speriat pre Domniţa?

MARIA

Ce supĕrare aĭ avut din parte-mĭ, Ursule? Tu, scutarul mântuitoruluĭ meŭ?

CLARA

Lămuresce, Ursule! e cu neputinţă ca tu...

URSU

Ha! d'apoĭ lucrul se trece de glumă! eŭ, se ridic braţul asupra uneĭ femeĭ, asupra Domniţeĭ? Ha! d'apoĭ asta e lată! Ce-mĭ aĭ făcut, Domniţă? Ce-mĭ aĭ făcut? Dar bietul jupânul nostru?...

CLARA (aparte)

Ce vrea se ḑică?!..

URSU

Ce naiba? Aŭ nu-ĭ frumos, ca bradul din munte? orĭ nu-ĭ vitéz cât Banul cel bĕtrân?

www.dacoromanica.ro

MARIA

Nu te înțeleg, Ursule!

URSU

Ha! că dor nu mi-a tors mama pe limbă... Ce-ĭ lipsesce, mĕ rog, Domniță, vitézuluĭ nostru?

CLARA

Tacĭ Ursule! Eșĭ, lasă-ne băete!

MARIA

Dar, ce este Dómnă? Nu înțeleg!..

URSU

Ce se tac, jupănésă? Nu-l veḑĭ că se usucă pe picióre... Décă dóră n'o fi fată maĭ de împĕrat ca el? Ce-ĭ lipsesce jupânuluĭ? Orĭ nu-ĭ mândru? orĭ nu-ĭ Român?

CLARA

Bietul Ursul, smintit... Domniță...

SCENA IX

Aceiașĭ. — BRUMA

BRUMA (luĭ Ursu)

Mĭ-o făcușĭ, mă... Acuma ce o fi se fiă! orĭ judecat, orĭ capul spart. (tare) Smintit! Da, Dómnă, Ursu a nebunit!..

CLARA

Este cu putință?..

MARIA (aparte)

Pĕcat! în fapta luĭ începém a ghici ceva, care surîdé ânimeĭ. Pĕcat! A! sântă nebuniă!..

BRUMA

Nebun de legat la icóna maiceĭ precesteĭ... Inchipuesce-ți Dómnă! 'că 'șĭ a pus mări una în cap, că jupânul e cum 'l veḑĭ, trist și abătut...

www.dacoromanica.ro

MARIA

Trist ?

BRUMA

Pentru că iubesce pre... S'avem ertăciune, Domniță...

MARIA

O! dară spune, spune!...

CLARA (aparte)

Și el?

BRUMA

Pentru că iubesce pre ... pre Domnița.

URSU

Ce nebunit, mă? nu vedĭ că se topesce pe picióre?!...

CLARA

Dar, Brumă!... Ursule!...

MARIA (aparte)

A! el mĕ iubesce, și eŭ n'o vedém, când aĭ luĭ, pênĕ și aceștia o înțeleg, o vĕd! Era iubire acele simțirĭ dulcĭ și triste ale ânimeĭ... iubire!...

BRUMA

Și éca așa! Baba Mușata a dis așia: că de om putea tăia o șuviță de pĕr de la Domnița...

CLARA

Tacĭ, Brumă! Uită și értă, Domniță, pre acestĭ nebuuĭ... (Záresce pre Vlad) Vlad!

MARIA (aparte)

A! ce vĕl des cade de pe ochiĭ meĭ! Înțeleg, adinéorĭ chiar! A! delicatița ânimeĭ luĭ!.. Vlade! Vlade!

VLAD

Maria! Domniță! Te căutam mamă!..

CLARA

A! pre mine?

www.dacoromanica.ro

MARIA

Ce veste Vlade!... Şi nu mĭ-o spunea-ĭ?... Rĕutăciosule!... Ursu şi Brumă 'mĭ spun...

BRUMA

Hait! se încurcă!..

CLARA (aparte)

Ce voiesce se facă?!...

VLAD

O veste?...

MARIA

Şi nu mĭ-o spuneaĭ, rĕutăciosule? Mântuitorul meŭ se însóră!...

CLARA

Ce ḑice ea?!...

VLAD (energic)

Aŭ minţit!

BRUMA (vrea se vorbéscă, dar la semnul Mariei tace)

Femea 'ĭ dracu! căile eĭ, potecĭ neămblate de om.

MARIA (aparte)

O! sufletul meŭ, ajută-mĕ! (tare) Pĕcat! pĕcat Vlade! A! ce rĕŭ mi pare! aşia dar nu te însorĭ? şi eŭ credeam...

VLAD

Auḑĭ, mamă, auḑĭ? O! e schingiuirea cruceĭ, mamă! ea nu mĕ iubesce...

CLARA

Vlad! (aparte) A! dar eŭ însă'mĭ nu maĭ înţeleg... ea-l iubesce? unde voiesce ea s'ajungă?...

MARIA

Pĕcat! nu te însorĭ, pentru că nu iubescĭ, Vlade?...

VLAD (viŭ)

Nu iubesc! nu iubesc eŭ?...

www.dacoromanica.ro

MARIA

Iubescĭ? dar atuncĭ... când cine-va iubesce, și iubesce cu adevĕrat, o spune, Vlade... și când cine-va, Vlad de pildă, iubesce pre cine merită, nu se topesce pe picióre cum ḑice Ursul ăsta...

CLARA (luând-o de mână)

A! suflet nobil!...

MARIA (încet)

Nu, dómnă, ḑi suflet egoist!

CLARA

Eĭ bine, Vlade, dar nu respunḑĭ?

VLAD

Se cutez óre a înțelege?... Viseḑ orĭ sunt deștept, mamă?... Maria? voĭ, Domniță-mĭ vorbițĭ? A! descepțiunea ar fi cumplită!...

CLARA

Copila mea... Vlade... aci lêngă mine! Ea te iubesce... Nu este vorba eĭ vorba recunoscințeĭ ci a ânimeĭ iubitóre.

VLAD

Maria!

MARIA

Vlade!

} ambiĭ la genuchiĭ Clareĭ

CLARA

Pe ânima mea amèndouĭ! A! ce copiĭ, ce copiĭ!...

VLAD

Mamă!...

MARIA

Mamă!

BRUMA

Mă Ursule! Domnița 'ĭ ḑice mamă!

www.dacoromanica.ro

URSU

Ha! ha! ha! rîde, mă Brumă.

IRINA (intră răpede)

Domniţă! Domniţă! Tudor al meŭ a sosit... Piaţa e plină de ómenĭ din ţéra M-téle! I! ce frumoşĭ! ce mândri!..

MARIA

Aĭ meĭ? O! bucuria este grea ca şi durerea! (toţĭ alérgă)

VLAD

Toţĭ, toţĭ întru întêmpinarea vitejilor din Francia! Eĭ, Brumă! Ursule! primire de împĕraţĭ!..

BRUMA

Cum scie a face Românul, jupâne: pre duşmanĭ cu ghióga si săgéta ér pre fraţĭ cu ânima şi voioşia.

TOŢI

Franţeziĭ, Franţeziĭ!

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL III

SCENA I

Piața satuluĭ.— La stânga castelul Mărăcinilor, la drépta o biserică — Sătenĭ, sătene. ostașĭ Românĭ. — La rădicarea cortineĭ, ostașiĭ Francesĭ cu Anselm în frunte, vinŭ aclamațĭ și salutațĭ de popor, pe când din pórta castelului ese curtea luĭ Mărăcine.

D-na CLARA. — MARIA. — VLAD. — ANSELM. — BRUMA. — URSU. — IRINA. etc.

ANSELM

Domniță! Domniță!

MARIA

Părinte Anselme! părinţiĭ meĭ!... Mama mea!

ANSELM

Bine-cuvêntat fiă D-ḑeŭ! te revĕd, Domniță!

VLAD (Clareĭ)

Décă prin mine însu'mĭ nu a'șĭ ş̦ci cât se împacă iubirea ta cu a eĭ,așĭ fi gelos, mamă, de acea mișcare a ânimeĭ séle, care abia a bătut pentru a mea și care acum pare a mĕ fi uitat pentru aĭ sĕĭ din Franța!...

MARIA (care a vĕḑut mișcarea luĭ Vlad)

Vine de la mama mea, Vlade; privesce la D-na Clara și veĭ înțelege și veĭ încuviinţá acéstă împărțire a ânimeĭ.

VLAD

Dómna Clara? Mama!

MARIA (revenind lângă ea)

Mama, da!... (mișcarea luĭ Anselm) Da, părinte Anselme...

www.dacoromanica.ro

Viteazul nostru Vlad nu va fi Domn peste ḑilele ce 'mĭ-a conservat vitejia sa?... Nu e aşia că alegerea ânimeĭ este bine-cuvêntată de voĭ, părinte? Nu este aşia că este demnă de casa de Hally, de părinţiĭ meĭ?... Părinţiĭ meĭ..: O! împărţire dulce a ânimeĭ!... Şi voĭ 'nu'mĭ spuneţĭ nimica de eĭ... Grăeşce!... grăeşce!... O! suflet lesne covêrşit de bucuriă ca şi de dureri!... Adineaorĭ nu vedeam în el, pintre lacrimĭ, decât prăpastia adâncă a despărţireĭ de ai meĭ şi a indiferenţeĭ luĭ Vlad... şi acum... grăbeste părinte, grăbeşte... Aci e Vlad, aci e mama luĭ:—iubirile mireseĭ... Dar mirésa este şi fiĭcă... Grăeşce!..

ANSELM

Abia învingênd bătrâneţele oboséla uneĭ lungĭ călătorie, uimit de cele ce ochiul vede, de cele ce sufletul presimte; buza mea, domniţă, nu şcie de unde va începe, ce va ḑice, ce va tăcea?... Nu şcie, aduce-va maĭ întêiŭ reînoirea omagelor ânimeĭ recunoscătóre acestuĭ vitéz, orĭ bine-cuvênta-va pre D-ḑeŭ, carele în decretele séle, a adus de la apus lângă al sóreluĭ légăn, mirésă de iubirĭ la ânima vitejieĭ?... De unde începe-voĭ? Maĭ încape óre în sórele ce streluce raḑe de lumină? Maĭ vĕrsa-voĭ în sufletul vostru, Domniţă, din care debordă, viéţa, fericirea, raḑe de bucuriă! Iertare, vitézul meŭ! Iertare D-nă! Bine-cuvêntat fiă D-ḑeŭ şi decretele luĭ!! fiă ca alegerea ânimeĭ acestor copiĭ se fiă acea a ceruluĭ. Fiĭ fericită, Domniţă! aĭ vostriĭ toţĭ bine-cuvintéză pre salvatorul vostru! Toţĭ aĭ vostriĭ adastă cu nerăbdarea sântelor iubirĭ...

MARIA

O! Dómnă, (Clareĭ) lasă-mĕ se îmbrăţişez în voĭ nu numaĭ pre mama luĭ, ci şi pre a mea absentă!...

CLARA

Copiiĭ meĭ! (îmbrăţişându-ĭ) Vlad! Maria! A părinte!...

URSU (luĭ Brumă)

Ce-ĭ dragostea mă! A! ce ânger de franţuzóică, mă!...

www.dacoromanica.ro

BRUMA

Numaĭ ce a deschis mărgăritarele din guriță și hait!... a venit tutora apă la móră!... Ce 'ĭ dragostea, mă!...

URSU (aparte)

Oh! oh! oh! Dochio lele!

ANSELM

A! de ce, Dómnă, acéstă fericire a ânimeĭ mameĭ, nu-mĭ este îngăduit a o întreține pe tot-d'a-una... Dar Dómnă... Vasul adastă la Turnu spre a reduce pre domnița la aĭ sĕĭ...

MARIA

Cu Vlad!...

CLARA

Fiiul meŭ!...

VLAD

Mamă!... Maria!...

ANSELM

Iată fericirea lumeĭ! Unde este rață de sóre fără negre umbre?... Aĭ vostriĭ, domniță, numĕră ḑilele, orele... fiă-care minut de întârḑiere este durere ânimeĭ mameĭ vóstre... A! cât a schimbat-o durerea lungeĭ incertitudenĭ în care a fost despre viéța vóstră!..

MARIA

O! mama mea! O! se ne grăbim!... Vlade... Dómnă... A! nu șciŭ ce voiesc!... nu șciŭ ce cer!... D-ḑeul meŭ!... atâtea emoțiunĭ în o singură ḑi!.. puterile mele se sdrobesc. Vlade! Vlade... (pe grumaḑiĭ luĭ Vlad).

CLARA (cu decisiune. în sine)

Tacĭ, ânimă egoistă de mamă, voi-veĭ óre jertfa fericireĭ luĭ pentru a te mulțămi pre tine, ânimă egoistă!... Tacĭ!.. Tacĭ!.. (tare) Maria, lacrimĭ?... lacrimĭ în ḑi de sĕrbătóre? dar ce lipsesce iubireĭ téle?... Aide, Vlade!... Vlad!... Haide, fĕtul meŭ!... Ce vĕd? plângețĭ? E! dar décă bucuria plânge, ce ațĭ face sub pĕsurĭ și durere?...

www.dacoromanica.ro

VLAD

Ea se duce, mamă, se duce!...

CLARA

Şi ce? va merge şi Vlad!

MARIA

A! mamă!..

ANSELM

Da, Domniţă: mamă!... numaĭ o mámă póte grăi ca Dómna Clara...

VLAD

Dar tu, mamă, tu?

CLARA

D-ḑeŭ cu voĭ copiiĭ meĭ... Eŭ? eŭ voĭ rĕmânea aci, cu iubirile mele, cu amintirea de voĭ, cu aceştĭ frumoşĭ munţĭ, cu Jiul de colo, de sub braḑiĭ carĭ aŭ adumbrit jocurile copilărieĭ téle, Vlade!.. (cu lacrimĭ în voce) Şi apoĭ ce? décă ţéra mireseĭ téle e departe, acea depărtare nu o precurmă iubirea?.. Veţĭ gândi adesea la mama vóstră din ţéra Banilor... Nu-ĭ aşia, domniţă Mario?

VLAD

Tu plângĭ mamă!...

MARIA

Mamă!

CLARA (sforţ-d'a nu plânge)

Plâng eŭ? aşia! se plâng eŭ când pot face fericirea ta, Vlad al meŭ!.. A! aşĭ fi o mamă rea... Se plâng? de ce? aŭ nu o se vĕ maĭ revĕd? óre nu veţĭ maĭ reveni la sînul meŭ, ca acuma...

MARIA

O! da mamă, căcĭ décă ţipĕtul neresistibil al sângeluĭ

www.dacoromanica.ro

mĕ chiamă acolo, departe... aci voiŭ lăsa lângă tine o bună parte din ânima mea... Voiŭ reveni, nu-ĭ aşia, Vlad?.. Adĭ merg cu tine, la mama mea... Ea e bună, iubitóre... O! nu maĭ bună decât a ta, ca şi a ta. O! veĭ iubi-o, cum iubesc eŭ pe a ta.,. Vom reveni... curênd mamă... curênd... veĭ vedea!..

CLARA (în sine)

O! balsam alinator! O! consciinţa datorieĭ împlinite!.. vino, ci vino de alină asprimea ănimeĭ! (tare) Da, copiiĭ meĭ, iubirea readună pie aceĭ ce sórta-ĭ desparte!.. Haide Vlad, pregătesce plecarea, plecarea vóstră... Măne Banul tătăl teŭ şi fratele teŭ maĭ mare, vor veni de la curtea Basarabilor şi atuncĭ, înainte de plecare, fidanţarea!...

VLAD
MARIA } Mamă!

CLARA

Vreŭ ca bine-cuvêntările mele, se vi le daŭ la altar, la fidanţare; nunta în ţéra eĭ... nu-ĭ aşa, părinte Anselme? A! Dumneḑeule!.. ce copiĭ resfăţaţĭ! (puind mâna Marieĭ în a luĭ) Ţĭ-o daŭ, Vlade! Vitéz şi Român nu poţĭ fi decât soţ bun... Ţi-l daŭ, Mario, ţi-l daŭ cu ănima mea!... (plânge) Veḑĭ părinte!... născuţĭ unul pentru altul!...

ANSELM

Unul la Dunărea, altul la Luara: iubirea ĭ-aŭ apropiat, Dómnă... Depărtarea? A! bine a ḑis ceĭ vechĭ ca ănima trece peste munţĭ şi mărĭ!...

CLARA

Aide! nu maĭ plâng... vedeţĭ!.. Am plâns? Dar când surîdŭ maĭ dulce florile decât după ce nóptea plânge mărgăritarele eĭ de rouă?.. Ce frumoşĭ sunt, părinte. O! nu este jertfa recunoscinţeĭ, Vlade, ci iubirea care vorbesce în ănima eĭ. Nu aĭ vĕḑut-o adinéore gata a-ţĭ sacrifica iubirea mameĭ séle?. Haide! fiţĭ fericiţĭ, copiiĭ meĭ!.. Pe măne fidanţarea!

www.dacoromanica.ro

VLAD

Şi aḑĭ?...

CLARA

A! ce nerăbdătóre anima?

MARIA

Aḑĭ... o sărutare de la el, de la mirele meŭ... Vlad...

VLAD (îmbrăţişând-o)

A! fericire!...

CLARA

Aĭ vostri sunt obosiţĭ, părinte Anselmə, aŭ nevoiă de repaos.

ANSSLM

Nu vĕ îngrijiţĭ, Dómnă... vedeţĭ!.. cine ar putea jurá că eĭ sunt streinĭ în ţéra vóstră! toţĭ îĭ înconjura, îĭ ospătéză, îĭ mângâie... Inainte d'a ne gândi la eĭ, fiă-care setean ş'a disputat dreptul de a duce la casa sa un óspe...

VLAD

De peste nouĕ ţĕrĭ şi nouĕ mărĭ!... A! părinte, iubirea scurteaḑă depărtările, o ḑiseşĭ adinéore. Heĭ copiĭ!.. Brumă, Ursu!.. Voiă bună şi dragoste la ómeniĭ Domniţeĭ... Eĭ sunt fraţiĭ vostri, căcĭ de astă-ḑĭ fâlfăie unite drapelul nostru cu al neamuluĭ Marieĭ... La viaţă şi la mórte!... Se reintrăm, mamă, părinte Anselme!...

CLARA

Pe ănima mea amêndoĭ...

VLAD
MARIA } Mamă!

VARIA

Eştĭ un ânger.

CLARA

Cel de la drépta!

VLAD

Şi la stânga şi la drépta. (ese)

www.dacoromanica.ro

SCENA II

Codru în jurul orașuluĭ Mărăcinilor. Este séra

IANOȘ

A! turbare a sufletuluĭ, pretutindeue voioșiă și fericire!.. pretutindeuĭ iubirĭ și bucurĭĭ! Dar acestea sunt batjocure la durerile mele!... Bucurĭĭ!... sĕrbătorĭ!.. A! se însóră junele Bau! El a isbutit se înfórcă mintea fiicĭ luĭ de Hally, a aceluĭ putinte Domn aliat cu treĭ curțĭ Regeșcĭ? Pe mâne nunta, ḑic eĭ?.. Luminuĭ voióse la curtea Baululuĭ?.. Ha! ha! ha!.. Serbare?.. mâne nu va fi acea lumină, care cu rade palide aduce pêně aci desfid animeĭ: mâne va fi flacărĭ care vor desmerdá cu scrășuire patul nuntiale!.. Nuntă la casa Baulilor Mărăcine? A! Clara! a venit ora mea, ora dulce a resbunăreĭ... Te iubeam și tu mĕ uraĭ!.. Am fost sclavul teŭ și al soțuluĭ teŭ, pentru a primi o căutătură bună a ochiuluĭ teŭ și am cules numaĭ disprețul alor teĭ, și în răceala ta am înferbântat ura mea, cum mama înferbântă, frecêndu-le în zăpadă, mâuele degerate, înghiățate ale copiluluĭ seŭ!.. A! bine-cuvêntată fiă ora resbunăreĭ!.. Te voiŭ lovi în tot ce aŭ iubit sufletul teŭ: țéra ta? măcel și pustiire... Fiiĭ teĭ?... Mórte și schinjuire... A! n'aĭ voit se fiĭ soția mea?... Pre Dumnedeul meŭ! nu degeaba voiŭ fi pândit prada mea ḑece anĭ de ḑile ḑece anĭ în torturele gelosieĭ!... Mâne, serbare, Nuntă?... Fericire la casa Baululuĭ? Ha! ha! ha! Ianoș trăeșce, Bau!.. Vaĭ ție!.. Nuntă! Serbare! ha! ha! ha!... Heĭ Mangiuc!.. Mangiuc!..

SCENA III

IANOȘ. — MANGIUC

IANOȘ

Veḑĭ tu, colo, pre acel deal, între pomiĭ cari rîdŭ ochiuluĭ ca sĕ mărésca turbarea animeĭ; veḑĭ tu acele locuințe?.. Acolo e casa Baululuĭ Mărăcine... Mâne, acolo, ser-

www.dacoromanica.ro

bătóre, nuntă.. Ţéra întrégă din prejur va fi acolo, mâne.. Femeile în tóte podóbele şi sculele lor... Bărbaţiĭ fără zale şi fără arme... Acolo, Mangiuc, averĭ şi róbe... Acolo, Mangiuc, pradă uşóră şi seceriş de aur... Acolo, Mangiuc, isbânda vóstră; acolo şi adăparea mea la cupa renoitóre de viaţă a resbunăreĭ!... Haide, Mangiuc!... Săgeţĭ în tolbe... Ascuţiţĭ palele vóstre... Măcel şi foc!.. A! nu veţĭ greşi casa luĭ Mărăcine.. Acolo tot pleanul pentru voĭ.. Mórte la toţĭ!.. Pentru mine resbunare şi *Ea*... Vouĕ robĭ şi róbe; mie, ea şi mórtea Banilor!.. M'auḑişĭ, Mangiuc!.. La arme!...

MANGIUC

Acolo? în sfêrşit o se-ţĭ ţiĭ cuvêntul? étă ḑile şi nopţĭ, de când ne rătăcescĭ prin codriĭ acestia... Mâne, décă nu este ceea ce ḑiseşĭ, pre D-ḑeul meŭ, tu veĭ muri.

IANOŞ

Vĕḑut-aĭ, Mangiuc, fiară vênând prada la lumina sóreluĭ?... La vizuină, Mangiuc, prada e maĭ lesne!... Aŭ eraţĭ voĭ o óste ca se vĕ duc faţişĭ la lumina sóreluĭ? Da, mâne, Mangiuc, sângele va curge, focul va mistui sate şi oraşe... La arme, Mangiuc! Vĕ temeţĭ óre voĭ de mine? aŭ vegherea vóstră de-a supră-mĭ, a încetat o singură oră?

MANGIUC

Heĭ! voĭ! la adunare toţĭ!... (sentineleĭ) Voĭ, la ordinile acestuĭ om... Capul vostru pentru al luĭ... Auḑiţĭ?.. (ese).

IANOŞ

Anu! vĕ trebue veghere asupră-mĭ... Veghéză de ḑece anĭ în pept setea mea de rĕsbunare... Se vĕ trădez pre voĭ?.. A! nu!... nu voĭ sdrobi eŭ arma ce sórta mi-aŭ dat la mână spre a ajunge la scopurile mele. (la sentinele) Se mergem!... A! aşĭ voi se aibă aripĭ timpul... Mâne... abia mâne!.. Nuntă, serbare la Mărăcine! ha! ha! ha!

www.dacoromanica.ro

SCENA IV

Pe malul Dunăreĭ, de departe se vede vasul pe care a venit Anselm.

BRUMA. — URSU. — SATENI.

BRUMA

Haĭde, copiĭ, răpede, răpede că dragostea -ĭ ca mórtea: neastâmpărată! . . . Mă Ursule, aşeadă colo, sub turn, laviţă curată, sub frunḑarul de stejar . . . Eĭ, nea Stane, se ḑică, când o veni nunta, toţĭ lăutariĭ din cobuz povestea luĭ Traian Impĕratu cu Dochia féta de împărătésă... (toţĭ aşéḑă şi împodobesc cu verdeaţă, florĭ etc.)

URSU

Ean ascultă, măĭ Brumă... Dér de ce tocmaĭ aicĭ serbarea, mă, la malul Dunăreĭ? O fi unde -ĭ aprópe acea corabiă cu care o se plece Domniţa cu viteaḑul nostru ? . .

BRUMA

Nu! Ursule, ci vorba ceea: unde aĭ găsit o comóră te întorcĭ şi la anul şi la mulţĭ anĭ . . . Aice aŭ descălecat Domniţa, în ţéra nóstră . . . şi iaca i-a abătut Banuluĭ se se facă logodna la biserica Sihastruluĭ, uite, colo . . .

URSU

Numaĭ logodna, mă?. . . Şciĭ ce, mă Brumă, eŭ unul aşĭ face şi cununia... că vorba ceea: şugubăţ satana, dér şugubaţă muierea!. . Cu cununia popeĭ, mă Brumă, şi tot lunecă muierea pe pripor, dér necununaţĭ, mă? . . . Nu sciĭ ce pat cu Dochia mea? Se uită, mă, cu ochiĭ cruciş la mine de un cârd de vreme . . .

BRUMA

Te-o fi căutat, mă, prin sóre, de se uită crucişĭ, vorba ceea: pe sóre te poţĭ uitá, dér pe dênsul ba! . . . En lasă, mă, frământăturile de limbă... că ean auḑĭ nunta! (chiote de nuntă) Domniţa, mă, nu se uită nicĭ crucişĭ nicĭ e Dochia ta . . . .

www.dacoromanica.ro

URSU

Ce-o fi, o fi, mă, da boiĭ nu mi-s a casă și nu sciŭ de ce mĕ frământă la ânimă.

BRUMA (aparte)

Că ḑĕŭ n'aș grăi într'un ceas rĕŭ, și eŭ alung dupe ânimă pêsul, și el vine ear negru și tainic! . . . Ce o maĭ fi? . . De semn, semn e, că mi se bate și códa ochiuluĭ . . . A! bune Dumneḑeŭ! . . . Că de Brumă, Brumă mĕ chiamă! (tare) Iată nunta, flăcăĭ... toțĭ la locurile vóstre! Cum iubim pre Banul ceĭ têněr, așia se-l primim cu ănimă și cu vioșiă . . .

TOȚI

Nunta! Nunta!

SCENA V

Aceiașĭ.—VLAD.—MARIA —ANSELM.—SATENI.—SATENE. BOIERI. — Procesiune de nuntă

URSU

Ean vedețĭ ce mândri sunt! Oh! oh! oh! Dochia surato.

MARIA

Anima ta, Vlade, a ghicit dorul ânimeĭ mele: aci în aceste locurĭ fidanțarea nóstră!... O! da, părinte Anselme... sunt douĕ lunĭ trecute, eŭ plângém, rugând pre Dumneḑeŭ pre acea piatră . . . De ce nu voĭ ḑice dér luĭ Vlad aci: te iubesc, Vlade?... In ânima mea,—o! iartă-mĕ maica mea!... în biata mea ânimă nu încape aḑĭ alt strigăt decât acesta: te iubesc, Vlade al meŭ, viteaḑul meŭ, salvatorul mĕŭ!...

VLAD

Nu, ci fidanțatul tĕŭ . . . Mĕ iubescĭ, Mario! . . . Este óre fericire ca a mea? . . . Peste o oră, când va sosi Banul tata și acel ânger de mamă, mama nóstră Mario, — atuncĭ, colo, în acea vechiă biserică, unde repausă cenușele Ducilor Românĭ aĭ vecheĭ țĕrĭ a Strihaieĭ și a Severinuluĭ,

www.dacoromanica.ro

acolo, înaintea Sihastruluĭ pios, înaintea icóneĭ sărutată de secolĭ de evlaviă, la rêndul meŭ, Mario, aţĭ strigá din noŭ şi din adâncul sufletuluĭ: Te iubesc, Mario!... O! părinte Anselme, care fi-vor faptele bune alor meĭ, ale străbunilor meĭ, pre care Cerul le resplăteşce în mine prin acest ânger? Maria!... Maria!... lêngă tine, cu tine şi prin tine, viéţă, fără tine mórtea!...

MARIA

De ce amintire de mórte în ḑi de serbătóre? A! aci, tu Vlad, viitorul meŭ; colo, vasul care, reḑemată de braţul tĕŭ brav, mĕ va legăná pênĕ departe, spre calea care duce la éra copilărieĭ mele... O! nu iubesc eŭ maĭ puţin ţéra ta... Se nu iubesc ţéra, care a născut pre Vlad, ţéra unde crescŭ mame ca florĭ şi vitejĭ câţĭ fiĭ de mame? A! Dumneḑeŭ de ce nu a pus ţéra Banilor alăturea de Franţa, de ţéra luĭ Valois?...

ANSELM

Decretele luĭ D-ḑeŭ, copiiĭ meĭ! Dér ţĕrile depărtate, ca animile depărtate: iubirea le face se trăéscă împreună, iubirea le apropie... Or cât de departe ţéra luĭ Valois, ea scie aḑĭ de ţéra Banuluĭ şi ânimile fiilor acestora le va apropiá din ce maĭ mult... Dér, copiiĭ meĭ, Banul şi Dómna Clara întârḑie... Minutele ce le petreceţĭ împreună, sunt, şciŭ, scurte vouă, dér nu şi pentru aceĭ voinicĭ flăcăĭ pre carĭ îĭ frământă dorul danţurilor şi al voioşieĭ... Eĭ adastă începerea serbăreĭ...

VLAD

Eĭ tu, Brumă, vitéḑul meŭ Brumă, astă-ḑĭ aşĭ voi se fiă tótă lumea fericită... Aide, copiĭ, petrecere şi ânimă bună!... Ce vreĭ tu, Brumă? şi tu frate Ursule? Haide copiĭ... aveţĭ vre un dor la ânimă?... Eaca Domniţa vóstră... Cereţĭ, veţĭ dobândi tot!.. A! Maria!.. Cum póte fi rea anima fericită?.. Bine, aşa vĕ vreaŭ: la luptă smeĭ,

www.dacoromanica.ro

lângă fete mieĭ! Aveaĭ dreptate, părinte Anselm: nerăbdarea danţuluĭ mişcă piciórele lor... Brumă, înjghiabă danţurile, pênă vine tata Banul şi mama; la o parte pěsurĭ şi grijĭ, copiĭ...

TOŢI

Se trăéscă miriĭ!..

BRUMA

La danţ, copiĭ!.. Şi voĭ, Domniţă, eată o laviţă de verdéţă sub cele petre bětrâne... A! věḑut-a aceste ruine, părinte, multe ḑile de furtunĭ... Câte némurĭ s'aŭ scurs pe sub ele! Tóte trecură, tóte se sterseră... dér ruinele tot în picióre!.. Şeḑĭ icĭ, la nmbra lor, Domniţă, că-ĭ de augur bun...

ANSELM

Trecutul de mărire adăpost bun al presentuluĭ; dér viitorul se-l aveţĭ în vedere, copiĭ, nu nnmaĭ trecutul... (Se aşéḑă sub turn).

(Baletul. Dupe balet începe a înserà... Se tot aude crescând strigăte confuse, apoĭ sgomot... Cea maĭ mare larmă).

SCENA VI

Aceiaşĭ. — UN SATÉN

VLAD

Dér ce larmă?... Brumă! Ursnle!...

TOŢI

Ce este? Ce este?

SATENII (între culise)

Bane Mărăcine!.. Jupâne Mărăcine!..

TOŢI

Ce este? Ce este?

SATENII

Tătariĭ!.. Tătariĭ!..

www.dacoromanica.ro

TOȚI (fugind care incotro)

Tătariĭ! Tătariĭ! Ajutor!

BRUMA (aparte)

A! presimțire a cugetuluĭ! (tare) Nenorocire, jupâne!.. Auḑĭ? Tătariĭ în țéră! S'alergăm! S'alergăm! La arme voĭ! Heĭ!.. Lăsațĭ muierele se fugă... Bărbațiĭ la arme!.. Haide Bane!.. Audișĭ... Tătariĭ în țéră!

SCENA VII

BRUMĂ, ANSELM, URSU, MARIA, II-a SĂTÉN, (sătenii fugind)

Larma sporeșce din ce în ce. La orisonte roșéță... Clopotele monastirelor sumă. Este din ce în ce séra maĭ aprópe.

SATÉNUL

Bane Mărăcine! Jupâne Mărăcine!.. Orașul pustiit, cetatea în flacărĭ!

ANSELM

A! D-ḑeul meŭ! Ororile invasiuneĭ, Domniță!

MARIA

Ce ḑice? Dér nu se póte, adineaorea numaĭ fericire și speranțe... și acum... Nu se póte!..

VLAD

O! Blăstem al sórteĭ!.. Auḑĭ, Domniță?.. Auḑĭ? Poporul nostru pre care surprins în sărbătorĭ lŭ măcelăresc barbariĭ... Brumă!.. Ursule!.. La arme!.. A mișeliă a animeĭ! altădată eram întâiul la luptă, la datoriă!.. A! fericirea numaĭ întrevĕḑută a desarmat brațul meŭ... O! Domniță, fericirea nu era dér pentru un fiŭ al acesteĭ țĕrĭ cutreerată de ordele barbare!..

BRUMA

Jupâne, ascultă!.. Ânima ta nu aude în acel océn de țipete, strigătul a lor teĭ?...

www.dacoromanica.ro

MARIA

Vlade! (Se ţine de el)

VLAD

D-ḑeŭ mi-e martor, Mario, că fără tine nu aşĭ putea trăi... dér sunt aĭ meĭ... O! Lasă-mĕ!.. Indurare!.. Mario!...

BRUMA

Vino, jupâne!.. Veḑĭ?.. Pare că focul a urcat sângele român pe cer!.. Vino!.. Ursul va îngriji de Domniţa... Ursule, la pestera Sihastrului cu aĭ Domniţeĭ... Noĭ la luptă, jupâne... A! De nu va fi prea târḑiŭ!..

MARIA

O! nu, Vlad, cu tine!.. Cu tine!.. O! nemilostivire a cerului...

BRUMA

Jupâne Vlade!.. Jupâne Vlade!.. Glas de femeĭ... Sunt fiĭcele, sunt sororile nóstre, robite! ucise!.. Aibĭ milă de ţéra ta, Bane Mărăcine!.. D-ḑeule!.. Dér nu se póte, nu se póte, nu se póte se maĭ stăm aicea!.. E nevredniciă pentru noĭ... Auḑĭ!.. La ânima mea rĕsbesce o voce!.. D-na Clara!..

VLAD

Mama mea!.. (Smulgêndu-se din braţele Marieĭ) A! la datoriă, copiĭ!..

MARIA

(Loşină) A!.. (Sgomot, larmă din ce în ce maĭ mare.. Furtună)

ANSELM

D-ḑeŭ mi-e martor că n'aşĭ fi voit se curm fericirea ce sórta urzise între aceştĭ doĭ copiĭ, dér cerul nu o voiesce... (lui Ursu) Aide, băete!.. Ajută-mĭ se duc la vas pre Domniţa... Acolo va fi maĭ la adăpost de cât orĭ unde... Aide, băete...

www.dacoromanica.ro

URSU

A! nu era a bine, părinte, urlatul câneluĭ babeĭ Mușata, de erĭ nópte!.. Haĭde părinte!.. Domnița la adăpost în corabiă și eŭ la aĭ meĭ... Nu șede bine Românuluĭ se se ascundă în scorbore, când ordiele barbare pustiadă țéra luĭ... Adăpost de cinste e scutul, în câmp de luptă, și adăpost maĭ de cinste este mormântul, déca țéra nu rĕmâne într'ale séle de voiă... Dér ce maĭ este?.. Ce sunt aceĭ ómenĭ?

SCENA VIII

Aceiașĭ. — SOLDAȚI FRANCEZI.

ANSELM

Ómenĭ dintre-aĭ nostrĭ? Ce voițĭ voĭ? De ce cu drapelul Francieĭ în frunte?... Unde?

I-IUL OSTAȘ

Acolo!... Vedĭ părinte?... Acolo este de dat ajutor!..

ANSELM

Eĭ bine?

OSTAȘUL

Intrebĭ, părinte? Ce fel? Francezĭ purtând la cópsă o spa.lă, vor trece indiferențĭ pe lêngă nedreptate fără a trage acea spadă în folosul dreptățeĭ?... La mine, copiĭ!... Cine mĕ urmédă?..

URSU

A! vitejĭ bine-cuvêntațĭ! Înainte, dér! eŭ la datoria mea și voĭ unde vĕ chiamă ânima și iubirea de bine și dreptate!... Înainte!...

ANSELM

Dér nu se póte!... Nava caută se plece la minut!.. Ascultațĭ!... Ascultațĭ!... (eĭ esă) A! generóse ânimĭ!... Cu tóte astea eŭ nu pot compromite viéța Domniteĭ... A maĭ sta aci... în vecinătatea foculuĭ și a măceluluĭ... De se va deșteptá... A!... ânima eĭ va dice: nu!.. Se ne grăbim, s'o

www.dacoromanica.ro

salvăm fără ścirea eĭ... La grumajiĭ meĭ, sĕrmană sarcină... Când sângele va reîncălḑi ânima ta, sermană copilă, veĭ fi departe de aceștĭ ţĕrmĭ aĭ desolaţiuneĭ, aĭ devastăreĭ! Sĕrmanul Vlad!... Sĕrmana copilă! (ese ducênd pe Maria. Sgomotul, larma maĭ aprópe).

SCENA IX

IANOȘ. — TATARI. — CLARA.

IANOȘ

Fugiţĭ pe unde puteţĭ!... Scăpaţĭ de puteţĭ, periţĭ de nu... tréba vóstră... A! ḑi de resbunare!... Acolo incendiul, măcelul, pustierea... Aci, la mâna mea, ea! ea!.. A!.. adineórea îngenuchea, se ruga, și nu m'am rugat eŭ ḑecĭ de anĭ?... Târâtă după mine, ea leșină; când va reveni la viéţă va fi departe de aci, va fi a mea!... (Tătariĭ fug pe planul al doilea, fiind urmariţĭ de Românĭ, vasul plécă).

SCENA X

Aceiașĭ. — BRUMA (e lună)

BRUMA

A! mișele, tu eraĭ?... tu? O! De astă dată nu ne veĭ scăpá!... (voiesce a-l străpunge, dér Ianoș se întórce și presintă armeĭ luĭ sînul D-neĭ Clara leșinată! Oprindu se) A! D-na Clară!

IANOȘ (împlantă arma în pieptul eĭ).

Ha! ha! remăe dér vouĕ! (fuge).

BRUMA (Îngenuche stupefact lêngă cadavru)

A! D-ḑeule! dér déca drepţiĭ cadŭ ast-fel, jertfa patimilor celor reĭ, care fi-va resplătirea lor?... Dómna Clara!.. Sĕrmanulŭ jupânul Vlad!... El!... (asemănde cadavrul cu corpul sĕŭ).

www.dacoromanica.ro

SCENA XI

Acelaşĭ, — VLAD

VLAD

Dér maĭca mea?. . Maĭca mea!... Brumă!

BRUMA

Mama D-téle jupâne? Tătariĭ sunt învinşĭ, sdrobiţĭ... Eĭ fugŭ, Dómne! Maĭca D-téle e ţéra, jupâne!...

VLAD

Maĭca mea!... Brumă!... Maĭca mea!... Adineorea spada mea ţĕreĭ mele, acum e rândul fiuluĭ!... Maĭca mea!... (în acest moment vede depărtat vasul si scóte un ţipăt). Maria!... Dar nu se póte!... Mario... (e gata a se precipita în Dunăre).

BRUMA

E perdut! (Descoperă cadavrul Clareĭ) Maĭca D-téle jupâne?... Bărbăţiă!... Eato!...

VLAD (revine)

Maĭca mea?... mórtă! .. mórtă! .. Maĭca mea!... (cade în genuchĭ).

TOŢI (năvălesc în scenă, apoĭ vĕḑênd semnul luĭ Brumă se descoperă în tăcere şi îngenuchiă; e luna ascunsă în norĭ.)

(Cortína cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL IV

Cameră la castelul Blois.

SCENA I

REGINA.—MARIA DE HALLY

MARIA

Fiă liniştită, Majestatea Vóstră, inamicul orĭ cât de numeros, nu va repune pênĕ în fine Francia.

REGINA

Dér resbelul dură încă de la 1338, de duoĭ anĭ aşa dér!! Câte provinciĭ sărăcite, cât sânge vĕrsat, din causa poftelor de cucerire ale luĭ Eduard al III-lea al Angliciĭ!

MARIA

Augustul Vostru soţ, Majestatea Sa Filip de Valois, cu ceĭ 60,000 Comunierĭ aĭ sĕĭ, cu tabăra sa, în care se află nu maĭ puţin de 4 regĭ, 6 ducĭ şi 36 comiţĭ, aŭ arĕtat deja Englesilor ce póte Francia atacată de órdele barbare...

REGINA

Dér flota nóstră sdrobită!.. 140 vase, cu 40,000 ostaşĭ compromişĭ de Bachucet!...

MARIA

Comitele de Flandra, comitele d'Alanson şi atâţĭ alţĭ cavalerĭ vor desdăuna cu vitejia lor pre Majestatea Vóstră, de perderile suferite.

www.dacoromanica.ro

REGINA

Comitele D'Alanson!... A! étă unul din aceĭ cavalerĭ, care urcă sus mărirea Franciei... Și tu Mario, aĭ refusat mâna luĭ?...

MARIA

Dómnă!

REGINA

Nicĭ pênĕ astădĭ, draga mea, nu am aflat de la tine motivele unuĭ asemenea refus... June, avut, putinte, brav pe cât de bună nașcere, el putea aspira la mâna chiar a uneĭ principese de sânge, și tu nu l'aĭ voit!...

MARIA

Am preferat, Dómnă, se remân in serviciul vostru, atât de bună, atât de generósă!

REGINA

Damă de onóre a Regineĭ putéĭ fi și când încetaĭ de a fi Maria, fiĭca Comiteluĭ de Hally, spre a deveni Contesa d'Alanson!...

MARIA

A! Dómnă! eștĭ prea generósă pentru orfana Maria ca sĕ ascund Majestățeĭ Tele repulsiunea ce simt de a mĕ măritá... Simț că nuașĭ fi iubit pre Comitele și că nu l'așĭ fi făcut fericit, cum merită se fiă vitédul ostaș și defensor al coróneĭ francese.

REGINA

Nu, Mario!... nu este repulsiune, copila mea; e alt-ceva: de câte orĭ nu am surprins în ochiul tĕŭ o lacrimă furtivă; când în grădină, la ora când amurgul alungă cu iubire rada dileĭ printre frunde, te găseam cu fruntea pe mână, redemată de un bătrân platan.

MÁRIA

Descindém cu durere, Dómnă, în trecutul meŭ furtnnos.

www.dacoromanica.ro

REGINA

Nu, Mario!... In fericire, trecutul de pĕsurĭ nu pune lacrimĭ în ochĭ, ci surisul pe buze, căcĭ te veḑĭ salvată de ḑilele durereĭ... Alta e întristarea ânimeĭ téle... Şi déca Regina scie citi în ânima iubiteĭ séle Maria, apoĭ ea află...

MARIA

Dómnă!...

REGINA

Apoĭ ea află, în literele neşterse ale iubireĭ, un nume.... nn nume pre care nicĭ vitejia comiteluĭ d'Alanson, nicĭ a orĭ căruĭ aprod din câţĭ şciŭ sĕ invărte o spadă în serviciul luĭ Filip de Valois, nu-l vor putea şterge... Nu am ghicit, Mario? A! nu e o mustrare, copila mea!... In mijlocul serbărilor, care nu lipsesc curţeĭ luĭ Valois, la turnelele elegante la care ié parte flórea cavalerieĭ francese, ochiul tĕŭ a remas indiferent, colorile téle nu s'aŭ vĕḑut fălfăind la armura nicĭ unuĭ luptător... Numaĭ durerile trecutuluĭ nu potŭ esplicá acésta... Frumósă, jună, cea maĭ iubită dintre damele mele de onóre, nu cavalerĭ carĭ sĕ tragă spada pentru tine ţi-a lipsit, de opt anĭ de când D-ḑeŭ te-a reintors patrieĭ şi familieĭ téle, de atuncĭ atât de încercate.

MARIA

Aĭ dreptate, Dómnă, şi este ingratitudine din parte-mĭ, a tăĭnui Majestăţeĭ Téle maĭ mult simţirile întristateĭ mele ânimĭ... Da! Majestate, ânima mea este a altuia, de şi fără speranţă de a-l maĭ revedea...

REGINA

Şi nu mĭ-o spuneaĭ? Orĭ-cine ar fi el, Mario, de ar fi acela însuşĭ rebelul d'Artois, el va fi soţul Marieĭ de Hally, déca promisiunea a fost dată... Spune, Mario, spune... Numele luĭ?

www.dacoromanica.ro

MARIA (Imbrățișînd mâna Reginei).

O! Dómnă! Dumnedeŭ va plăti ânimeĭ Vóstre generóse... Dér nu, nicĭ unul din cavaleriĭ Coróneĭ Vóstre nu póte, fiă din ordine, fiă din iubire, face fericirea sermaneĭ orfane!

REGINA

Cum?

MARIA (In genuchĭ).

Iartă pre nepriceputa și ingrata Maria... Ea însă-șĭ nu scie ce voiesce... Un dor nestins, un deșert ne împlinit simț în sufletul meŭ, Dómnă, din ḑiua când fuĭ salvată din undele Dunăreĭ, de la robia Tătaruluĭ, de o mână generósă și vitéḑă... Vaĭ! mórtea părinților meĭ căḑuțĭ victime invaḑiuneĭ engleze a consolat-o, pe cât posibil, generósa vóstră ânimă, culegênd pre orfana Maria... Dér, îndurare Dómnă! e profundă și nevindecabilă plaga care nu aŭ cicatrisat-o nicĭ mângâerile Regineĭ...

REGINA

Cum? Aĭ iubi óre pre salvatorul tĕŭ, pre acel brav, pre acel june, de care adesea mĭ-aĭ vorbit cu un intusiasm care, eŭ nepriceputa luĭ puneam în comptul recunoscinţeĭ?...

MARIA

Dómnă!..

REGINA

Dér este a iubi, este a dori necunoscutul, este a suspina dupe visurile uneĭ nopțĭ de primăvéră... Cugetă, Mario: o lume întrégă te desparte de el... Și chiar, trăesce el încă?.. Smulsă de părintele Anselm din măcelul și incediul patrieĭ luĭ, tu nu maĭ aĭ acum nicĭ o scire... Ce poțĭ sperá?..

MARIA

Nicĭ o scire, da... Ce pot sperá? Nimic, și iată, Majestate, secretul acelor lacrimĭ furtive, cu care ânima înnécă ochiul gânditor, déră care sunt balsam al sufletuluĭ...

www.dacoromanica.ro

SCENA II

Aceleaşĭ.— PAGI apoĭ REGELE.

PAGIUL

Majestatea Sa Regele!

MARIA

O! Dómnă! uită acéstă confidenţă, şi nu iubi maĭ puţin pre biata Maria!

REGINA (sculându-se)

Sĕrmana copilă!.. (Regeluĭ, care intră) Majestatea Vóstră...

REGELE

Sciĭ rele, rele de tot, Dómnă! Oştirile luĭ Eduard al III-lea, rĕspândite pretutindenĭ, dezoléză Francia... Peste tot, incendiul şi măcelul... Dotaţĭ de puscĭ cu érbă arabică, eĭ dobóră cetăţĭ şi le reduc în cenuşe... Nimic nu cruţă, nicĭ bisericĭ, nicĭ spitale, nicĭ case de orfanĭ, nicĭ monumente ale arteĭ, nicĭ morminte chiar... Cele ce scrieaŭ acum şépte anĭ despre invaziunea Tătarilor în Ungaria şi la Dunăre, sunt nimica pe lângă cruţimele vecinilor noştri!..

REGINA

Déră oştirele Vóstre, braviĭ voştri cavalerĭ, déră partisaniĭ luĭ Charles de Blois?

REGELE

Ce pot face aceĭ bravĭ, în contra oştirilor fără numĕr ale luĭ Eduard al III-lea şi care înţestrate cu puscile noĭ sdrobescŭ şirurile nóstre înainte de a fi posibilă lupta cu spada, lupta bravilor... Bătuţĭ maĭ pretutindenea, suntem ameninţaţĭ a fi surprinşĭ şi aci în castelul de Blois... Adineórea ni se aduse sciĭ că în giurul acesteĭ cetăţĭ s'a arĕtat neamicul... Bravul Comite d'Alanson, abea cicatrisată fiind plaga ce primise în ultima întâlnire, aŭ cerut se esploreze aşeţarea neamiculuĭ din apropiere.

www.dacoromanica.ro

REGINA (Privind pe Maria)

Bravul cavaler!

SCENA III.

Aceiaşĭ. — UN PAGIU. — COMITELE d'ALANSON.

PAGIUL

Sire! Comitele d'Alanson...

REGELE

D'Alanson! (Lŭ—întâmpină la uşe) rănit!...

REGINA
MARIA } Rănit!

D'ALANSON

Sire! rana ce face neamicul în ânima Francieĭ este maĭ mare... Sire! Castelul e înconjurat... Nicĭ o eşire póte, peste puţin, nu va maĭ fi liberă... Salvaţi-vĕ Sire... Salvaţĭ Francia... (Este gata a cădea de slăbiciune)

MARIA (Apropiind un scaun)

Déră voĭ înşivĕ Comite...

D'ALANSON (Apucându-i mâna)

Este aşia déră rĕsplată pentru cine împlinesce o simplă datoriă?...

REGINA

Bine, Mario!...

REGELE (Care a scris câte-va ordine)

Acestea la adresă, curênd... (Curtenilor) Salvaţĭ pre Regina... Pórta despre Vosgĭ... Noĭ la apĕrare Comite.

REGINA

Sĕ fiă salvată Regina? Nu, Sire! Voiŭ împărţi cu Voĭ ţilele de pĕs; nu sunt Regină de turnele şi sărbătorĭ, ci Regina Francieĭ şi soţia luĭ Valois.

www.dacoromanica.ro

D'ALANSON

Sublimă femee!! (aparte) A! Mario!

REGELE (Imbrăcișând pre Regina)

Așia se cade să vorbéscă Regina Franciei... și Voi Dómnă, veți împărți mângâerea în casele în doliu. Vai! sunt multe! pe când eu cu braviii mei, vom cercá să despresurăm casteln.

REGINA

D-deu conducă pașii voștri Sire! (Se aude o lovitură de tun)

D'AI ANSON

Eată semnul sentinelelor nóstre că inamicul e la porți.

REGELE

La apărare! La metereze!

TOȚI

La apărare! La metereze. (es)

D'AI ANSON

Așia Sire! La apărare!... La metereze!...

SCENA IV

REGINA (După o pausă)

A! Mario! adineórea încă speram, și acum... Nenorocirî grele aŭ căḑut asupra Franciei; rĕsboiul, fómetea și ca și când atâta nu ar fi fost de ajuns, D-deŭ aŭ maĭ încercat poporul nostru și cu flagelele ceruluĭ Ciuma: de Florența seceră, unde cruță măcelurile luĭ Eduard al III-lea.

MARIA

Nenorocirile sunt marĭ, Dómnă, déră nu maĭ marĭ decât să nu le pótă învinge, pănă în sfârșit, poporul și tronul luĭ Ludovic Sântul... Atâția seniorî de bună naștere, cavalerî lealĭ, servitorî aĭ Măriei Séle Filip al VI, vor scimuri pentru patriă și tron... Și apoĭ Francia nu este sin-

www.dacoromanica.ro

gură în Europa: Navara, Aragonul și Castilia, Venețiа și Geneva vedé-vor cu ochĭ nepăsătorĭ, fără a se emoționá, călcarea pământuluĭ luĭ Filip de oștirile crunte ale luĭ Eduard al III-lea?..

REGINA

A! Mario! Ascultă! Vocea tunuluĭ vorbesce singură!... Navara? Castilia? Orbite de politica astuteluĭ Eduard aŭ tăcut; ele tacŭ... Nu se aude decât îngrozitorul glas al armelor noĭ neamice... Ajutorul Francieĭ este numaĭ de la brațele fiilor sĕĭ și de la D-ḑeŭ!... Se bat, Mario! Ascultă!.. Regele-șĭ face datoria, la a nóstră, copila mea! Săracul aștéptă mângâere, orfaniĭ o mamă... Nu este aci, la adăpost, locul Regineĭ Francieĭ, când Regele se bate la zidurile cetățeĭ... Haidem, Mario!

SCENA V

(O pădure)

(In jurul unor focurĭ, BRUMA.—URSU și alțĭ oștenĭ. SENTINELE.—(Flagelanțiĭ pășesc pe colnice)

URSU

Hă! Hă! Hă! da ce maĭ riḑĭ, mă Brumă, că mie nu-mĭ e a rîde, mă, că-mĭ e dor de acasă; pre mine m'a apucat strânsórea la animă, ḑĕŭ așia, după ţéra Banuluĭ.

BRUMA

Strânsóre la ânimă? Mă! sĕ nu fiă bóla aceea, mă, de aicĭ... Sĕ nu-ţĭ trag, ca ălora de colo, mă, câte-va toege? Ea plécă spinarea sĕ-ţi-o mesor.

URSU

Ce ḑicĭ, mă?

BRUMA

Nu vĕḑușĭ, mă, cum bate popa pre babe și pre bărbațĭ?

www.dacoromanica.ro

URSU

Ba vĕḑuĭ, ḑĕŭ, da ce-ĭ?

BRUMA

Ci-că se flagelédă, adecă mi-ţĭ trage părintele popa cu nuéoa pentru Maĭca Domnuluĭ, ca sĕ-ĭ trécă de ciumă... In tóte părţile nu întâlnescĭ, mă, decât flagelanţĭ de ăştia, de te ap ıcă ânima de rîs, hă! hă! hă!

URSU

Hă! Hă! Hă!

BRUMA

Nu aĭ şi tu poftă, mă Ursule, de niţică bătaiă pentru Maĭca Domnuluĭ, orĭ a Sf. mucenic Ursu?..

URSU

Hă! Hă! Hă! Ean nu maĭ rîde, mă Brumă!

BRUMA

Sciĭ ce, mă, décă popiĭ ăştia aĭ Franţuzuluĭ în loc de a bate pre bieţiĭ creştinĭ, ḑicénd Impărate Ceresc, s'ar pune în fruntea lor ca sĕ bată pre duşman, care pustiaḑă ţéra luĭ Vodă Filip, óre nu ar face maĭ bine?.. Uf! ce obosit sunt, mă Ursule! Da ce vênătóre maĭ făcurăm şi noĭ aséră! Ce năsdrăvanu-ĭ Banul, mă!.. Ne aduce caie de doue lunĭ, peste nouĕ mărĭ şi nouĕ ţĕrĭ, la vênat de...

URSU

Cum le ḑice, mă Brumă?

BRUMA

Cum sĕ le ḑică mă, tot una: duşmanĭ aĭ Franţuzuluĭ... (O sentinelă de pe dél buciumă, toţĭ se scólă şi apucă armele) Hî! mă ce maĭ ne astâmparat e Banul, de când bietul nu maĭ are nicĭ mamă, nicĭ tată.

www.dacoromanica.ro

URSU

Că dóră nu era sĕ bocéscă viaţa întrégă... Bĕtrânul a murit ca un voĭnic... Fiiĭ s'aŭ luptat ca nisce smeĭ... Tătarul s'a dus cu nasul tăiat...

BRUMA

Da, Tătariĭ s'aŭ dus, ca atâtea lighióne care aŭ îngrăşat ogórele românescĭ... Hă mă! déră amărâtă rĕmase ânima bietuluĭ Vlad al nostru... D-ḑeŭ sĕ odihnéscă, colo, pre jupânésa... Hă! ce Dómnă! ce mamă!

URSU

Ho! Ho! Ho! lasă, mă, pomelnicul morţilor, că éră mĕ apucă bocetu.

BRUMA

Şi când gândesc, mă, că era sĕ nu maĭ avem pre vitéḑul nostru! Numaĭ o clipă de nu-ĭ eşiam în cale, sĕ prăpăstuea în Dunăre după corabiă.

URSU

Franţuzóĭca naĭbeĭ!

BRUMA

Ea tacĭ, mă, cine scie cum s'o fi întêmplat; nu era Franţuzóĭca chip de ânimă rea... Bietul jupânul Vlad! Nu-l vĕḑuşĭ, mă, în lunga cale, prin ale ţĕrĭ ale Ungurilor şi Nemţilor, cum nóptea, când aĭ noştri întinşĭ în jurul focurilor odihnea ósele obosite, cum el bietul, cu capul pe mână, petrecea nopţĭ albe.

URSU

Oh! oh! franţuzóĭca naĭbeĭ. (sunet de bucium)

BRUMA

Auḑĭ mă! éră vre o vênătóre... Fuştelele şi tolba, copiĭ!..

www.dacoromanica.ro

SCENA VI

Aceiaşĭ. — BANUL MARACINE.

BANUL

Haĭde băeţĭ, merinde în traistă, săgeţĭ la tolbă, şi sânge de Român la ânimă... Haĭde, Brumă!..

BRUMA

Epure e? cerb? Ce vênăm aḑĭ, jupâne?

BANUL

Vênătóre de urs, fărtate Brumă!

URSU

Hă! Hă! Hă! că vênaiŭ şi eŭ prin cea ţéră Ungurésca şi Nemţésca destule cosiţe... Hă! Hă! Hă!

BANUL

Lasă cosiţele, nea Ursule, că-ĭ trébă de cósă... Nu auḑişĭ adineórea fuştelele cele marĭ ale Englezuluĭ? ... Este aprópe de aicĭ o cetate care-ĭ ḑic Blois... Acolo-ĭ Filip Vodă al Franţeĭ... Nisce cete de Englezĭ, l-aŭ înconjurat ierĭ pe neaşteptate, şi aŭ sdrobit puţiniĭ oştenĭ ce-ĭ aŭ rĕmas de apĕrarea cetăţeĭ... Se le dăm de lucru, copiĭ, împresurătorilor... Ascultaţĭ, Francezii din cetate vor cercá peste o clipă o eşire nouă... Atuncĭ, de la noĭ din dărătul duşmanuluĭ, dupe colnice şi arborĭ... sgomot şi plóe de săgeţĭ... Se crédă Englezul că e o óste întrégă... Sciĭ, Brumă, ca maĭ anţărţ cu Unguriĭ... Intre două oştirĭ crediḑndu-se aceştĭ lupĭ turbaţĭ care pustiaḑă ţéra luĭ Valois, eĭ vor fugi. Atuncĭ... atuncĭ vênătóre de lupĭ, fărtate Brumă şi Ursule!.. La arme copiĭ şi fiţĭ gata... Eşiţĭ toţĭ în capul pădureĭ...

BRUMA

Vênătóre de urs? aĭ! Ce maĭ petrecere!...

www.dacoromanica.ro

URSU

Ha! ha! ha! nu maĭ rîde, mă Brumă; mérgă și asta, mă, dér apoĭ ce o fi, o fi; eŭ mè înton la Turnu luĭ Sever (es)

SCENA VII

BANUL (citesce o epistolă)

„Da, Vlad, tu trăeșcĭ; décă nu, de ce ănima mea nu plânge „decât absența ta?... De ce eŭ maĭ prelungesc în lume o „viață de durerĭ? Absent, te plâng, Vlade; mort, te-aș reafla „curênd, terminând ḑilele amărîte! O! nobilul meŭ mire! „Blăstem acelor mănĭ cari creḑură a mĕ salvá, smulgêndu-„mĕ de la sinul tĕŭ. A! décă restriștele nu ar fi făcut din „mine o orfană, décă resbelul, invăsiunea cumplită a Engle-„zilor ce bântue Francia, nu ar fi lăsat în juru-mĭ de cât mor-„mintele alor meĭ, eĭ însușĭ ar fi spus vitézuluĭ fiŭ al Ba-„nuluĭ Mărăcine, că în Francia se află o familie întrégă „care 'l bine-cuvintéză, care 'l iubește! Aḑĭ este, vaĭ! abia „o sĕrmană femee care gândește, ștergênd lacrime, la ḑiua „cea fatală, când cu cununa de mirésă pe frunte, fără sim-„țire, căḑută la Dunăre, fu smulsă iubirilor vóstre.“

Gândeștĭ adesea, Mario, gândeștĭ la durerile, la martirul ânimeĭ mele! A! dér eŭ! Eŭ nu vieḑ de cât prin tine și pentru tine! A! bine-cuvêntată fiă mâna piósă care, sunt acum treĭ lunĭ, la mormêntul neuitateĭ mele mame, aduse prin tine mângăere, scump mesagiŭ al ânimeĭ! .. Orfană Maria?.. Ca mine înconjurată de morminte... ea avea dreptul la mângăierea mireluĭ, nenorocituluĭ eĭ mire. Déră ce pot fi durerile mele cu ale téle, sĕrmană copilă? Décă Tătariĭ mi-aŭ răpit iubirile de fiŭ, fiul a deschis Tătarilor năvălitorĭ un nemărginit mormênt în ogórele Românilor, pre când tu, Mario, vĕḑușĭ căḑênd în juru-ți fără de resbunare, părinții teĭ... téra ta pustiată, predată, îngenuchiată do dușmanĭ! Maria de Hally, orfană prin mâna dușmanilor Francieĭ, în

www.dacoromanica.ro

pěsurĭ, în lipsă póte de sprijin, de ocrotire?... A! sosit-am óre la timp?... Ţéra mea în linişte mi-a desarmat braţul... Acolo nu maĭ avém de cât lacrimĭ pe triste morminte... Epistola ta, Mario, a oţelit pala mea cu tăria speranţeĭ de a te revedea... Şi óre duşmaniĭ ţereĭ Marieĭ nu sunt duşmaniĭ meĭ, duşmaniĭ ţĕreĭ mele?.. O! i-am întêlnit de două sĕptĕmânĭ, de când la piciórele Vosgilor am tăbărât cu vitejiĭ meĭ... i-am întâlnit şi-ĭ voiŭ întâlni încă cum se cade Românuluĭ sĕ întâlnéscă pre duşman! Dér pre ea, pre Maria?... Nimica, nicĭ o scire de locul dureróseĭ séle retragerĭ... (se aude buciumul) Da, sunteţĭ gata la luptă, voĭ zmeĭ aĭ Dunăreĭ române... Nu aduc, Mario, oştirĭ împărăteştĭ ţereĭ téle, dér décă aĭ meĭ sunt puţinĭ ânima lor e multă, décă aĭ meĭ nu strălucesc prin coĭfurĭ lustruite, prin vestminte d'aurite, eĭ aduc ănimĭ oţelite la luptă, ânimĭ cari sciŭ învinge séŭ muri, fără altă resplată de cât fericirea de a fi luptat pentru dreptatea uneĭ ţerĭ apăsată de maĭ puternicĭ!!... (sărutând epistola) La ânimă talismanul sfânt al vieţeĭ mele!... La luptă!... (vrea se ésă şi este întêmpinat de Brumă) Ce este?

SCENA VIII

BRUMA. — URSU. — GLOANŢA. — ANSELM. — VLAD.

ERUMA (între culise)

Aĭde, nu mi te marafetui... Heĭ, jupâne Mărăcine, am prins un epure... Mă Ursule... Mă Glónţă... Ţineţi-l de mână.

BANU

Ce este?

BRUMA

Ėca jupâne, ăsta... Ce căta, neĭcă, prin jurul corturilor nóstre?

VLAD

Dér ce vreţĭ omuluĭ acesta?

www.dacoromanica.ro

URSU

Uĭte jupâne... Brumă ḑice aşa că ăsta nu e Franţuz ci d'aia, cum Dómne értă-mĕ le ḑice, de pustiază ţerile astea... Hă! hă! hă! Ce nu rîḑĭ mă?

BANU

Linisciţi-vĕ copiĭ. Haĭna luĭ l-arétă de pământean de prin aceste locurĭ... Apropie-te.

BRUMA

Haĭna luĭ, jupâne? Da câte rase de călugărĭ pe umerĭ de dracĭ! Sciĭ una, jupâne? Se'l punem la prubă... că aurul că -ĭ aur şi 'l cércă cu mehenghiul... Ea veḑĭ, jupâne, trageĭ cu ăl mehenghiŭ al minţeĭ D-tĕle... aur e? alamă e? se se alĕgă...

VLAD

Ce vĕd! se fie cu putinţă? el?

ANSELM

Nu mĕ ucideţĭ!

VLAD

El! Părintele Anselm!.. Maria!... lăsaţi, copiĭ, în pace pe acest bĕtrân.

ANSELM

Este o visiune óre?

BRUMA

Iaca! Iaca! Der ăsta, mă Ursule... Uncheşiul ăsta, mă... iaca... iaca...

VLAD

Grăeşte! O! grăeşte părinte! Maria? Maria?

ANSELM

Maria de Hally! Banul Mărăcine! O! fiĭ bine-cuvêntat Dumneḑeule!

VLAD

Dér Maria? unde este Maria? (îngenuche) O! părinte! unde este ea?... ci grăeşce...

www.dacoromanica.ro

ANSELM

Ertare Dómne!... Credém a o mântui la rêndul meŭ smulgând-o braţelor vóstre în ḑina de durerea invasiuneĭ Tătarilor... Ci rădică-te, Dómne... Décă cine-va are trebuinţă de ertare, sunt eŭ... Sĕrmana Maria!... Descri-voiŭ durerile eĭ, ţipetile eĭ de disperare, când revenită la viéţă, se vĕḑu răpită departe de iubirea vóstră!?

VLAD

O! Mario!... Grăeşte părinte!.. Unde este ea? spune!... vorbeşte... Voĭ nu veţĭ refusa se conduceţĭ paşiĭ meĭ... se plecăm... se plecăm îndată...

ANSELM

Se plecăm? dér unde?... Reîntors eŭ însumĭ de puţine ḑile de la Roma, căḑut în mânele Englezilor din mijlocul cărora, este o oră abia, fugiĭ ca prin minune, ce pot eŭ însumĭ a -ţĭ spune de o dată?...

VLAD

O! durere! şi eŭ speram...

ALSELM

Sosită în sînul familieĭ sale după ce o răpiĭ... Ertare!... de pe malul Dunăreĭ, nicĭ o dată, în curgere de donĭ anĭ, pênĕ la plecarea mea spre cetatea sfântă, Maria nu a maĭ voit se primésca séŭ se în'ălnésca pe bătrânul Anselm! Unde este ea? Dér cine şi ce aŭ maĭ rĕmas la locul sĕŭ de donĭ anĭ de ḑile de când streinul pustiaḑă sĕrmana ţéră?... Maria? O cauţĭ, sĕrmane june, în ţéra unde oştirile numeróse ale luĭ Eduard al III-lea împrăştie miseria şi mórtea?... Cauţĭ pre Maria, când Francia mâne va căta în deşert în cenuşele spulberate de vênt templele séle, avuţiele arteĭ cu care munca secolilor a fost împodobit oraşele şi cetăţile nóstre!... Mirele cată mirésa sa în ţéra unde streinul ucide copilul în braţele mameĭ...

www.dacoromanica.ro

VLAD

O! tacĭ, păriute Auselm! . . . Nu se póte! Maria trăeşte! Îmĭ vorbeştĭ de streinul ce pustiază Francia? O! pe el l'am aflat . . . Sunt maĭ multe ḑile de când a trebuit sĕ simţă că a maĭ venit o mâuă de voĭnicĭ în ţéra luĭ Filip de Valois!... Maria în pericol?... Maria póte în servitutea duşmanuluĭ? Ţéra eĭ devastată? La luptă băeţĭ . . . A! păriute Auselm! voĭ nu sciţĭ unde este Maria, dér âuima ce călăusă sigură este, păriute! . . . Sĕ mĕ fi călăuzit ea aci numaĭ spre a fi martor peireĭ şi durereĭ ţereĭ téle? Nu! ea trăeşte! la luptă, Brumă... la luptă, copiĭ . . . Cu noĭ, păriute . . . la luptă!... viuo...

ANSELM

Nu vitejia lipsesce spedeĭ vóstre, Dómne, dér sunteţĭ puţinĭ . . .

BRUMA

Multe sunt stelele, mult nisip păriute; dér stelele tac când luna apare, dér nisipul îl suflă vijelia . . .

VLAD

Suntem puţinĭ?... Nu în mulţĭ ci în ceĭ puţinĭ arétă Dumueḑeŭ puterea luĭ! . . . La luptă, copiĭ . . . Tot ce ni se póte întêmpla este se perim cu toţiĭ. Şi ce? cresc şi aicĭ florĭ şi earbă verde pe ţĕrâua próspătă a unuĭ mormênt... A! Mario! orĭ unde aĭ fi, âuima mea te vede, mintea mea te copriude cu braţele calde ale amintireĭ . . . Sgomot de arme! . . . Maria!... la luptă copiĭ!

SCENA IX

(Palatul de la Blois)

REGINA.—MARIA.—MARELE PREVOT.

PREVOTUL

O mare şi neaşteptată lovire nouă aduce înaintea vóstră, mărită Dómnă, pre prevotul cetăţeĭ. Magasiniile de provi-

www.dacoromanica.ro

siunĭ câte aŭ maĭ rĕmas, s'aŭ nimicit prada foculuĭ așa că mâne nicĭ Măria Ta, nicĭ garnisona, nicĭ cetățeniĭ nu vor maĭ avea cu ce se-șĭ aline sfâșietórele durerĭ ale fómeteĭ...

REGINA

O! nenorocire! dér ce póte Regina, mare prevote, în asemenea desastre, ea care a depus la casa celor nevoiașĭ propriele provisiunĭ ale curțeĭ... O! Dumnedenle, era dér scris în decretele téle, că torturile fómeĭ și ele vor fi arma streinuluĭ de cucerirea cetăților nóstre. (o lovitură de tun) Ce este?

PREVOTUI.

A! speranță, Dómnă!... audĭ?... Majestatea Sa Regele și garnisona încércă o nouă eșire din cetate, (lovire de tun) bătaia s'a încins, Dómnă... ascultațĭ, fie-care la datoria sa... rugațĭ pe Dumnedeŭ pentru Francia... lêngă Regele prevotul cetățeĭ. (ese)

REGINA

Cea maĭ ferbinte rugă la Cer, în dina pĕsuluĭ, este înfruntarea nenorocireĭ, Mario! Când soțĭ, părinți și frațĭ se luptă și mor, femeea franceză la datoria eĭ...

MARIA

Ințeleg, Dómnă. Regina, care, generósă în pace, légă atâtea plăgĭ ale miserieĭ...

REGINA (întrerupênd)

In ora lupteĭ va lega plăgile sângerânde ale eroilor căduțĭ pentru țéră și tron... Aĭde Mario, tóte damele de onóre se mĕ urmede (sunetul tunuluĭ violent) Audĭ? Lupta e încinsă... Regele Filip în pericol! A! Dumnedeule (îngenuche) Dér sunt femee... blestem... Aĭ refusat brațuluĭ meŭ de femee puterea de a rădica o spadă...

MARIA

Curagiŭ, Dómnă! Măria Sa Filip e brav și garnisona are în frunte pe un oștean ca D'Alanson; curagiŭ Dómnă.

www.dacoromanica.ro

SCENA X

Aceleaşĭ — UN PAGIU. — CURTENI.

PAGIUL

Măria Ta! suntem perduţĭ... Garnisona, sdrobită de numĕrul îndecit de mare al duşmanuluĭ, a început a bate în retragere; duşmanul o urmăresce...

REGINA

Dumnedeul meŭ! Dumnedeul meŭ!

MARIA

Ce fel? Voĭ, bărbaţĭ, şi staţĭ aci la adăpost cu femeile? Inaintea Regeluĭ toţĭ câţĭ îl iubesc! Inaintea luĭ toţĭ care aŭ la cópsă o spadă şi în sîn o inimă de cavaler.

REGINA

Da, Mario, toţĭ înaintea Regeluĭ!... Cum? Acéstă ţéră care a trămis şirurĭ nenumĕrate din fiiĭ sĕĭ prin Asia şi Africa spre apĕrarea cruceĭ şi resbunarea dreptăţeĭ, adĭ va cădea în luptă nedréptă şi nimenĭ nu va ridică vocea pentru ea? Şi nimenĭ nu va simţi că Francia căduta, dreptatea e căduta, că libertatea Francieĭ oprimată, este în catene libertatea popórelór? A! Nemernicia omenireĭ!... Blestem!... Blestem!

MARIA

Tuuul încă bubue... Bătaia încă urmédă, Dómnă... Dumnedeŭ nu póte uĭtà că Francia este spada bisericeĭ sĕle... Curagiŭ, Dómnă! (tunul afară) A! D-deule, ce maĭ este?

SCENA XI

Aceiaşĭ, D'ALANSON (adus pe catafal) PAGIUL. — CURTENI

REGINA

Un rănit?... Maria, Regele! Regele rănit!

PAGIUL

Nu, Dómnă, ci bravul Comite d'Alanson a căduta lovit,

www.dacoromanica.ro

repedindu-se spre a primi însuşĭ lovitura ce era sĕ ucidă pe Regele. A! Ce brav, Dómnă!... Majestatea Sa a ordonat sĕ fiă adus la Castel spre căutare... A! Ce brav!

REGINA

D'Alanson! aĭ salvat nu pe Regele Filip, ci Francia!

D'ALANSON (revenind puţin în sine)

Datoria-mĭ, Dómnă, de soldat... A! setea arde buzele mele... De bĕut...

MARIA (alĕrgă şi îĭ aduce de bĕut)

Étă, conte.

D'ALANSON

Voĭ, Domniţă?...

MARIA

Sprijină-te de mine... Eştĭ aşa de slab! ... Aşa! Răcoreşte aceste buze arse...

D'ALANSON

De ce nu pot muri în acest moment?.. Fericirea!... Permite-mĭ murind, Mario, sĕ-ţĭ ḑic că te iubesc...

REGINA

Maria! Maria! (cu rugăminte)

MARIA (apart)

O! durere! O! tortura ânimeĭ!.. Dér nu pot... nu pot... (tare) Dómnă!

REGINA (Pagiului)

In camera Regeluĭ acest brav... O! nu te vom uita, conte. Eŭ şi Maria vom veghea la capul vostru...

D'ALANSON

Maria!... Bine-cuvêntată fiă arma care m'a lovit. (Pagiul îl duce).

www.dacoromanica.ro

REGINA

Îl veĭ iubi, Mario! Nu este aşa? Ânima ta va reda în Comitele D'Alanson nenorociteĭ Franţe şi tronuluĭ sguduit al luĭ Filip, un braţ vitéz de apĕrare... (Maria ese).

SCENA XII

REGINA. — REGELE. — CURTENI.

REGELE

Salvaţĭ pe Regina!... Invinşĭ, sdrobiţĭ, D-nă!...

REGINA

Invinşĭ! Invinşĭ! Curagiŭ Sire! Franţa învinsă adĭ, mâne va repune pe duşman, căcĭ e poporul lumineĭ şi al dreptăţeĭ... Curagiŭ Sire!...

REGELE

Curagiŭ?!!... A! nu el a lipsit Francezilor... Dér ce póte ânima contra numĕruluĭ îndecit şi a machinelor órbe de resbel?... Fugĭ! Fugĭ D-nă! Este póte încă vreme. O! salvaţĭ pe Regina!.... Pórta despre Vosgĭ încă ţine şi noĭ acolo bravĭ... O cercare încă!.. Mórte séŭ victorie.

SCENA XIII

Aceiaşĭ. — PREVOTUL.

PREVOTUL

Sire! Sire! Eĭ fug! Duşmaniĭ fug! Vino, Sire!... Vino! Duşmanul fuge...

TOŢI

Ce ḑice? Ce ḑice!

REGELE

Duşmanul fuge? Ce ḑicĭ, mare Prevote? Dér adinéorea, noĭ respinşĭ în cetate, el dedea asalt murilor nostri!...

PREVOTUL

Ci vino, Sire!... Duşmanul fuge, étă tot ce pot a-ţĭ spune.

www.dacoromanica.ro

REGELE

La arme! La arme!

TOȚI

La arme! La arme! (es toțĭ)

REGINA

Invingĕtorĭ și fug? Ce însemnéză? Vre-o cursă óre?

SCENA XIV

Aceiașĭ. — ANSELM. — VLAD.

ANSELM

Nu, D-nă... Dușmanul fuge urmărit de astă-dată de bravul nostru Rege.

REGINA

Voĭ părinte, Anselm?.. Dușmanul fuge, ḑiceți? Dér atuncĭ el fuge urmărit de sabia Arhanghelilor Ceruluĭ?

ANSELM

Nu, D-nă, nu de Arhanghelĭ, ci de acest oștén cu caldă ânimă, cu spada neobosită... (luĭ Vlad) Regina Franțeĭ, Bane!

REGINA

Un strein?...

VLAD (îngenuche)

Nu strein, Dómnă, căcĭ Românul cunósce nedreptatea și durerea. Nu strein, Dómnă, căcĭ ânima mea este a Marieĭ!...

REGINA

Ce ḑice, părinte Anselm? Maria?... Se fiă cu putință? D-ta acel brav de la Dunăre?...

ANSELM

El, Dómnă...

VLAD

Maria! Dér voĭ șciți unde este Maria? Acest sânt călugăr a condus pașiĭ meĭ pênĕ la voĭ, prin calea deschisă de spada

www.dacoromanica.ro

mea în şirurile duşmanilor voştri... Indurare! Indurare, Dómnă!... Aĭ rostit numele eĭ!.. Maria!...

REGINA (aparte)

Da! Eĭ se iubesc... Şi eŭ cerşém sĕrmanuluĭ sĕŭ suflet ubire pentru D'Alanson... Nu! nu o voĭ chiăma-o! Bucuria ar puté-o ucide... (tare) Răbdare, nobile strein, apĕrător vitéz şi desinteresat al tronuluĭ Valezilor, răbdare... Auḑĭ, lupta încă continuă . . . Maria? Parola nóstră Regéscă, de se află unde-va în ţéra pentru care aĭ tras spada, ea va fi a ânimeĭ tále!

VLAD

(Retrăgêndu-se) A! Părinte Anselm!.. Dér ce ḑiceaĭ că o vom afla-o aci?.. Incă o speranţă perdută! Măria ta... (ese)

REGINA

Bravul june!.. Va fi cine peste o clipă se usuce lacrimile tále! Maria! Bietul Conte d'Alanson!..

SCENA XV

REGELE, CURTEA, REGINA.

REGELE

Bucuriă, Dómnă! Aĭ noştri învingĕtorĭ pe tótă linia... Blois despresurat...

REGINA

Sciŭ, Sire!.. Adinéorea...

REGELE

O sciĭ?.. (către pagĭ) Am ordonat de îndată pregătire în piaţa cetăţeĭ pentru triumfala primire a braveĭ oştirĭ ce ne veni în ajutor... Dér sciĭ, Dómnă, de unde este acea oştire? Nicĭ Catalaunia, nicĭ Italia, niminĭ dintre ceĭ carĭ trebueaŭ şi puteaŭ se ajute Franţa nu aŭ respuns la apelul nostru...

www.dacoromanica.ro

De unde óre, de unde acea oştire, care ne asceptat ne salvă pre noĭ, şi prin noĭ Franţa?..

UN CURTEAN

Ertare Sire! dér acea oştire care ne salvă, eŭ nu cred că o s-o maĭ aflăm în carne şi óse spre a o primi triumfal în piaţa cetăţeĭ...

AL II-a CURTEAN

Are dreptate, Sire, îngeriĭ aŭ combătut pentru noĭ, dér triumful îngerilor la D-ḑeŭ!

SCENA XVI

Aceiaşĭ. — PREVOTUL. — URSU.

URSU

(In pragul uşeĭ, prevotului) Hă! Hă! Hă! Ea lasă-mĕ, jupâne, că avem şi noĭ velinţe în ţéra Banuluĭ.

PREVOTUL

Ci intră...

REGELE, REGINA

Ce este?

PREVOTUL

Sire, am pus mâna pe el. E din braviĭ carĭ luptară pentru voĭ, şi carĭ acum s'aŭ făcut nevĕḑuţĭ.

REGELE

Nevĕḑuţĭ?.. O oştire întrégă? Acest om e dintre eĭ?.. Apropie-te!

PREVOTUL

Apropie-te, viteze! E Regele Franţeĭ...

URSU

(Luându-şĭ căciula) Vodă Filip? Hă! Hă! Hă! Îl vĕḑuĭ şĭ eŭ... Îl vĕḑuĭ, deŭ... Hăĭ, ce chipos... Na! curat ca un

www.dacoromanica.ro

român!.. (prevotului) Da jupânésa aea?... Mândră-ĭ!... Sémănă la haine cu féta aea de a smintit pre bietul Banu. (salutând pre Regina) D'apoĭ bine, jupânul nu-ĭ p'aicĭ? (prevotului) Ce ḑicéĭ, D-ta...

PREVOTUL

(Regelui) Nu l-am putut aduce decât promiţêndu-ĭ că va întâlni aci pre Domnul sĕŭ... Ţiném se nu-mĭ scape.

I-iul CURTEAN

(Se învârtesce imprejul luĭ Ursu) Ciudat gust şi la Arhangheliĭ luĭ D-ḑeŭ!

URSU

Hă! da ce se învĕrte ăsta aşia ca óea la culcare?

AL II-a CURTEAN

Décă aĭ permite, Sire, se-l pipăim.., Uite, mĕ prind că aripele luĭ le ascunde sub haina cea miţósă.

REGINA

Nu, D-lor, ci în ănima luĭ stă ângerul luĭ D-ḑeŭ!

REGELE

Voĭ sciţĭ ce-va, Dómnă?

REGINA

Sciŭ... Peste un moment, Regele fericit de aceştĭ bravĭ, va putea face şi el fericirea lor... Ascultă, voinice, iubeşcĭ pre Domnul teŭ?

URSU

Că dóră nu sunt ungur, jupânésă..De-l iubesc? Ca lumina ochilor!..

REGINA

Sciĭ tu de Maria?

www.dacoromanica.ro

URSU

Las'o încolo, franțuzóica acea!... Câte lacrimĭ pe bietul jupânul pentru dânsa!

REGELE

Ce ḑice?

REGINA

Răbdare, Sire, de un minut... Bine, viteze! Vreĭ tu fericirea Domnuluĭ teŭ?... Atuncĭ grăbeșce... chiamă îndată pre toțĭ aĭ teĭ în cetate...

URSU

Fericirea luĭ? Numaĭ ce aĭ clipi din ochĭ și toțĭ om fi aci! Ce ḑicea el că după bătae se nu ne arĕtăm, ca se nu créḑă Franțuziĭ, că le cerem plată pentru câte-va învârtiturĭ de spadă?.. Ascultă, Mărite Vodă Filip... plată? nu, dér fericirea Banuluĭ, e alt-ceva! (prevotului) Aide, jupâne, du-mĕ prin ale ulițĭ încurcate ca ănima târgovĕțuluĭ. Veḑĭ, D-ta jupânésă, noĭ suntem de la câmp... Brazde cu florĭ... Pârae cu ape limpeḑĭ... Heĭ! Ḑeŭ așia... Aide, jupâne!... Fericirea Banuluĭ?... (ese cu prevotul)

REGELE

Natură simplă, ănimă de ănger... Dér în ce țéră nasc asemenea ómenĭ? (ese cu regina și curtea)

SCENA XVII

Piața cetățeĭ

REGELE,—REGINA,—PREVOTUL,—CURTENI,—PACI —Lume.

PREVOTUL

Vitejiĭ streinĭ nu vor întârḑia de a sosi, Dómnă. Dupĕ acéstă estradă, ochiĭ voștri cu o căutătură de la ănimă se resplătéscă pre bravĭ.

www.dacoromanica.ro

REGINA

Am ceva maĭ bun, Mare Prevote, pentru Domnul vitejilor, decât căutătura ochilor meĭ. (Paginului) Îuvitaţĭ pre Domuiţa Maria aci.

REGELE

Da, dispositiunile luate sunt nemerite, sunt demue de curtea Valezilor. Bine, mare Prevote! Serbarea bine aşeḑată: verdéţă, florĭ şi drapelele ţereĭ nóstre... Este numerósă oştirea lor?

PREVOTUL

Mulţĭ la numĕr, după faptă judecând, Sire... Numĕrul lor nu-mĭ e cunoscut.

REGINA

Maria!

SCENA XVIII

Aceiaşĭ, — MARIA.

REGINA

Vino, copila mea, vino!

MARIA

Măria Ta!

REGINA

Ascultaţĭ, D-lor! Toţĭ sciţĭ că Maria este amica, pot ḑice fiica Regineĭ vóstre.

TOŢI

Da! Da!

MARIA

O! durere! Înţeleg scopul eĭ!

www.dacoromanica.ro

REGINA

Care e cavalerul Frances, care se nu-şĭ fi dat viaţa pentru a posede mâna Marieĭ? Care e cavalerul care se o merite?

TOŢI

D'Alanson! d'Alanson!

MARIA

(Gata a cădea) D-ḑeul meŭ!

REGINA

(Sprijinind o) Eĭ bine, Mario! Tu tremurĭ? Dér promisiunea ta dată luĭ d'Alanson!

MARIA

A! D-nă! a smuls-o buzelor mele iubirea pentru voĭ... (aparte) A! Vlade! Vlade! Mirele meŭ!.

REGINA

(Aparte) Rezista-va ea óre la bucuriă cum rezistă la durere? (tare) Auḑĭ, Mario, cetatea aduce în triumf pre salvatorul eĭ. (se aude sunet de musicĭ) Aide, copila mea, la locul teŭ, pe estradă, lêngă Regina, lêngă mama ta, copilă! ... Tu tremurĭ?... Vom vedea, Mario... Şi décă în fruntea voinicilor seĭ, peste o clipă, salutat de curtea de Franţa, tot nu-ţĭ va conveni, eĭ bine... D-ḑeul meŭ!... tu sciĭ că... Regina, mama ta, nu póte vedea lacrimĭ în ochiĭ Marieĭ... Vom vedea...

MARIA

A! D-nă! vorba vóstră e a luĭ D-ḑeŭ: ea 'mĭ redă viaţă... A! veţĭ repeţi-o, Dómnă, şi Maria, sub farmecul eĭ se va supune... la tóte.. chiar décă peste o clipă în peptul eĭ se va sdrobi în durerĭ ănima...

REGINA

Da, Mario!... O! sacrificiul tèŭ va fi mare... aşia de

www.dacoromanica.ro

mare!... Eĭ, déră ce věd?... Inhaina durereĭ.. Du-te, copila mea; aĭ tot timpul se reviĭ. Voiŭ se te facĭ frumósă, frumósă!.. (ese și se aude musica, vocĭ de popor)

PREVOTUL

Măria Ta, vitejiĭ sosesc! (Regele și toțĭ se așéță la locurile lor)

REGELE

Drapelul Franțeĭ va salutà drapelul aliaților noștri; oștirea lor va trece pe.dinaintea mea... Primire căldurósă, mare Prevote!

SCENA XX

REGELE. — PREVOTUL.—SOLDAȚĬ FRANCESĬ.—POPORUL.— VLAD. — BRUMA. — URSU. — OȘTENĬ ROMÂNĬ.

POPORUL

Eată-ĭ! Eată-ĭ!

PREVOTUL

Ce marțialĭ, Sire!

BRUMA

Lasă se fâlfâe vulturul nostru, mă Ursule, vulturul Român al Basarabilor.

URSU

Hă! Hă! Hă! Țeŭ că' mĭ vine se rîș, mă Brumă. Tacĭ mă, că 'ĭ Vodă Filip!

REGELE

Ante-garda oștireĭ, de sigur.

PREVOTU

Ciudat! Déră óstea? (țărind pre Ursu) Heĭ! Viteze! Déră oștirea?

URSU

(Luĭ Brumă) Ăsta-ĭ, mă Brumă, ăla de m'a dus la Vodă Filip. (tare) Oștirea? Dér ce suntem noĭ?

www.dacoromanica.ro

REGELE

Cum? Voĭ, atâţĭa numaĭ?

BRUMA

Se trăeşcĭ, Măria Ta. Aĭ voit se veḑĭ pre ceĭ ce adinéorea şi-aŭ măsurat palele cu ale duşmanilor Mărieĭ Téle: ăştia sunt. Sunt puţinĭ?... Aĭ dreptate! Déră étă colo vine óstea cea mare. (arétă pre Vlad în fund)

REGELE

A! vine óstea?

PREVOTUL

Unde vede el óste viind?

REGELE

Vine óstea? Unde, mare Prevote?

BRUMA

Vedeţĭ, colo e Domnul nostru... Braţul luĭ, ânima luĭ, óste mare, Măria Ta!

TOŢI

Domnul lor! Ura!

SCENA XXI

Aceiaşĭ. — VLAD. — ANSELM.

ANSELM

Şi voiaĭ, mărite Bane, dintr'un sentiment de esagerată modestiă, se răpeşcĭ acesteĭ cetăţĭ fericirea de a te putea saluta pre tine, care adinéorea aĭ salvat-o? Eată, colo, curtea! E Regele Filip.

VLAD

A! cine ar putea, părinte Anselm, spune ce sentimente învĕlue ânima mea?

www.dacoromanica.ro

PREVOTUL

Tênĕr, mândru, 'nalt, frumos,
La ochire luminos,
El spre noĭ măreţ păşeşce!
Étă'l, Sire, se opresce.

VLAD

Sĕ trăeşcĭ, Măria Ta!

REGELE

Cine eşcĭ?

PREVOTUL

Acest smeŭ de vitejiă, Cine se fiă?

VLAD

Sunt Român de la Carpaţĭ,
Şi-aduseĭ 50 bărbaţĭ,
Cu toţĭ gata, ca şi mine,
De-a muri toţĭ pentru tine,
Apărând cu braţul lor
Franţa şi al eĭ popor.
Ţéra mea, cu blânde şópte,
Mi-a ḑis taĭnic într'o nópte:
„Mergĭ copile, înarmat,
La apusul depărtat,
Mergĭ de varsă al teŭ sânge
Pentru Francia ce plânge
Căcĭ şi ea în viitor
Ne va veni-'n ajuţor“!

REGELE

Bun sosit la noĭ voinice!

BRUMA

Auḑĭ, Ursule, ce-ĭ ḑice?

www.dacoromanica.ro

REGELE

Spune nouă cine eşcĭ?
In Carpaţĭ cum te numeşcĭ?

VLAD

Eŭ sunt... A! Maria! Maria!

TOŢI

Ce este? Ce este?

SCENA XXII

Aceiaşĭ, MARIA

MARIA (la ţipětul luĭ Vlad, ridică ochiĭ şi se precipită spre el)

Vlade! Vlade!

REGINA

A! nu móre cine-va de bucuriă! Eĭ se iubesc, Sire!

VLAD

Maria! óre braţele mele te coprind pre tine? Nu e vis? O! grăeşce! grăeşce!

MARIA

Vlad! mirele meŭ!

REGINA

A! ce nerăbdătóre este ânima jună! Mâna ta, copilă, în mâna luĭ!... D'Alanson? o lacrimă la mormêntul luĭ!

TOŢI

Mort!..

REGINA

Salvatorul nostru este acesta.

MARIA } (îngenuchie) A!
VLAD }

REGELE

Spune nouă cine eşcĭ?
In Carpaţĭ cum te numeşcĭ?

www.dacoromanica.ro

MARIA

El e Banul Mărăcine
Căruĭ Oltul i se 'nchină.

TOŢI

El e Banul Mărăcine!

BRUMA

Da! căruĭ Oltul se 'nchină.

REGELE

Ţine spada m'a în dar,
Brav Marchise de Ronsar!

TOŢI

Brav Marchisul de Ronsar!

VLAD

O primesc, Sire! Cu ea pentru voĭ şi Franţa, dér şi Franţa pentru ţéra de la Dunărea! Sĕ trăéscă Franţa!

TOŢI

Se trăéscă Franţa!

REGELE

Trăéscă Romăniĭ de la Dunăre!

TOŢI

Trăéscă Romăniĭ!

URSU

Jupâne! jupâne!

BRUMA

Jupâne! jupâne!

REGELE

Dér voĭ vitejilor, care e dorinţa ânimeĭ vóstre? Baniĭ? avere? cinste?

BRUMA

Spune tu, mă Ursule.

www.dacoromanica.ro

URSU

Ba tu, mă, că te taie capul maĭ bine.

BRUMA

De Brumă, Brumă mĕ chiamă, Mărite Vodă, dér mi-e ânima caldă. — Averĭ?... avem ogóre cu florĭ şi munţĭ cu qraḑĭ... Cinste? déră suntem Romănĭ. — Ce vrem noĭ nu ne poţĭ da Măria Ta...

VLAD

Ce ḑicĭ tu, Brumă?

TOŢ.

Ce ḑice?

URSU

Că ḑeŭ aşa...

BRUMA

Ce vrem? Se sărutăm mâna Mărieĭ Téle şi... (stergênd o lacrimă) de gât cu jupânul, se-ĭ ḑicem:

Sus la munte ninge, plouă,
La Craiova pică rouă
Din a nopţeĭ ochĭ cerescĭ
Şi din ochiĭ omenescĭ.
Dér ce plânge Brumă óre?
Anima de ce îl dóre?
Plânge 'n el dor de moşiă
Că 'ĭ e dor de Romăniă (arétă stégul).

VLAD

A! (îmbrăţişéḑă şi sărută drapelul, apoĭ sterge o lacrimă. Romănii plécă în ordine. Maria apucă de mână pre Vlad, carele privesce cu durere pre aĭ seĭ plecând).

(CORTINA CADE)

www.dacoromanica.ro

CURTEA LUI NEAGOE-VODA

DRAMĂ ÎN 4 ACTE.

Representată pentru prima óră pe scena Teatruluĭ Naţional din Bucurescĭ în 25 Decembre 1875 pentru inaugurarea teatruluĭ restaurat

www.dacoromanica.ro

Domnului ALESANDRU ODOBESCU

RESPECT ŞI RECUNOSCINŢĂ

www.dacoromanica.ro

PERSÓNELE

Neagoe Voevod Basarab 45 anĭ. . . .	*D-nu Stefan Velescu*
Radu de la Afumaţĭ 24 anĭ	« *M. Pascaly*
Radu Paisie 35 anĭ	« *Petre Velescu*
Vornicul Preda	« *I. Christescu*
Banul Pêrvu Basarab 60 anĭ.	« *Petreanu*
Călugărul Macarie 70 anĭ.	« *V. Fraivalt*
Ţicĕtorul	« *Iulian*
Dómna Despina 35 anĭ	*D-na R. Stavrescu*
Domniţa Roxanda 16 anĭ	*D-ra A. Popescu*
Nuţa Spătărésa 60 anĭ	*D-na Flechtenmacher*
Vidra } fete din casă ale Domniţeĭ .	*D-ra Th. Pĕtraşcu*
Silca } 16—20 anĭ	« *Constantinescu*
Maria }	« *M. Petrescu*
Egumenul monastireĭ de la Argeş . .	* * *
Crainicul	* * *
Un om din popor	* * *
Mesterul Manole	* * *
Teodosie Vodă fiul luĭ Neagoe 7 anĭ .	* * *

Boierĭ curtenĭ. — Călugărĭ. — Vênătorĭ. — Arcaşĭ. — Copiĭ de cosa domnéccă. — Fustaşĭ. — 4 archimandriţĭ. — 3 archiereĭ. — 9 mesterĭ meseriaşĭ. — Femeĭ ale Dómneĭ. — Oştenĭ. — Meseriaşĭ. — Popor.

Acţiunea se petrece în România între 1520—1521. Actul I în pădurele Cozieĭ, pe malul drept al Oltuluĭ şi în préjma schituluĭ Turnu.

Actul II în sala spătărieĭ din Curţile Domnescĭ de la Têrgovisce.

Actul III în sala de la hora din aceleaşĭ curţĭ Domnescĭ; ĕră baletul în munţiĭ Cerneĭ, la apele luĭ Ercule din Mehadia.

Actul IV în faţa monastireĭ de la Curtea de Argeş.

www.dacoromanica.ro

CURTEA LUI NEAGOE-VODA

ACTUL I.

Teatru represintă loc păduros; o cărare printre stinceĭ mergênd la deal spre un schituleţ ce se ḑăresce printre copaci în depărtare. Cruci de pétră şi de lemn d'alungul cărăreĭ — în stînga o cruce maĭ mare de pétră cu o icóná a Maicĭ Domnuluĭ în mijloc şi o laviţă de pétră cu muschiŭ pe dînsa. — La stînga o stîncă cu florĭ printre petre, sub ea este o prăpastiă.

Când se ridică cortina scena e deserță. Orchestra cânta o musică în raport cu solitudinea loculuĭ şi apoĭ ceva fanfare de vĕnătóre, fórte depărtate.

SCENA I

Intră CĂLUGĂRUL MACARIE şi RADU DE LA AFUMAŢĬ.

RADU

Nicĭ odată de când îndurarea Sânţieĭ téle m'a cules, copil serman, pe lîngă sine, nicĭ o dată aduncimile acestor codri munţoşĭ aĭ Cozieĭ, n'aŭ rĕsunat cum rĕsună astă-ḑĭ... Auḑĭ, părinte Macarie?... Nu e şopta şuerătóre a braḑilor căţăraţĭ pe vărful Şoimuluĭ, nicĭ vuetul Oltuluĭ urlând colo în vale, nicĭ glasul apelor prăvălindu-se din stîncă în stîncă în orăţia négră de sub acéstă muchiă (arèta stînca din stânga)... De câte orĭ vêntul grăosce în orăţiile fără fund, graiul luĭ e gemet şi oftat... Frémătul codruluĭ e astăḑĭ voios şi deschis ca rîsete de om... de te face se fiĭ însuţĭ vesel, fără nicĭ un cuvênt... Ascultă,... ascultă, părinte... (glas de bucium vênătoresc se aude în depărtare). Nu este acesta resunetul cu care îngânătoriĭ munţilor aŭ deprins auḑul sânteĭ sihăstriĭ... (Cu bucuriă) E glas de bucium... e strigăt de vesele surle!...

www.dacoromanica.ro

MACARIE

Adevěrat... Ce póte se fiă?... Surle și bucium în aste locurĭ neămblate de om?... De douě-ḑecĭ de anĭ, de când, la cuvêntul dătător de pocăinţă al fericituluĭ Nifon, am scăpat din luntrea cea greŭ bătută de valurĭ a lumeĭ, de douě-ḑecĭ de anĭ, de când, cu icóna acésta bine-cuvêntată de sântul patriarh, am ales aci în munţiĭ Oltuluĭ, loc de rugăciune și de veghierĭ mântuitóre pentru suflet, auḑul meŭ, Radule, a fost lovit aci numaĭ rare orĭ de gemetele sermanilor, sub Domnia urgisită a luĭ Mihnea-Vodă, de care braţul banuluĭ Pârvu din Craiova, D-ḑeŭ se-l păḑéscă, mântui ţéra îngenuchiată. O!... câţĭ fugarĭ boerĭ se adăpostiră maĭ apoĭ aci, în ḑilele luĭ Radu Vladuţă?... Eĭ plângeaŭ către mine și eŭ către dênșiĭ de păsul moșieĭ, și toţĭ cu totul eram în grije și suspinam uniĭ către alţiĭ cu multe lacrime... Dér iată, acum, de un șir de anĭ, D-ḑeŭ induratu-s'a de durerile poporuluĭ sĕŭ și i-a dăruit Domn pre Neagoe Vodă, fiŭ de suflet al Sântuluĭ păstor Nifon. Acum, rănile adâncĭ ale ţĕreĭ pare că s'aŭ închis și păsurile Românuluĭ s'aŭ maĭ ostiit... De când D-ḑeŭ a uns fruntea luĭ cu mirul Domnieĭ, de atuncĭ prin mâna luĭ cea vitéḑă, prin mintea luĭ cea înţelépta, prin ănima cea blajină și pururea milósa, codriĭ acestia aĭ Sihăstrieĭ de la Turnu n'aŭ fost nicĭ eĭ adăpost maĭ de linisce decât cetăţile și silișteie de la Plășĭ. Tămâia și miresmele se ridică la cer din tóte unghiurile ţĕreĭ și minunata monastire, ale căreĭ temeliĭ Domnul le a așeḑat alăturĭ cu vechile curţĭ Domnescĭ de la Argeș, va spune némurilor viitóre despre fericita și lăudata Domniă, ce ca un har și o mângăere, ne-a venit din cerurĭ... Când altă dată, Radule, resunet de trîmbiţe și vuete de glasurĭ loveaŭ auḑul vulturilor noștriĭ în mirare, sihastrul scia sigur că oștirĭ cotropitóre se află în préjmă, că nevoĭ și restriște aveaŭ se ne ajungă... Aḑĭ, în ḑilele luĭ Neagoe Vodă, surlele nu maĭ ḑic decât a veseliă

www.dacoromanica.ro

și glasurile se înalță numaĭ ca ce dea laude faptelor séle creștine și Române.

RADU (Pe gândurĭ)

Fericit cată se fiă Voevodul despre care lumea póte vorbi cum grăișĭ Sânția-ta părinte!.. Ce landă maĭ mare se póte cuveni unuĭ Domn, decât a dice că el întru nimic nu-șĭ osibesce sufletul de la Dumnedeŭ, că într'ale luĭ cugete și fapte, nimic nu este, nimic fără Dumnedeŭ!... Cum așĭ dori, părinte, se ved într'o di fața unuĭ Domn că Négoe Vodă... Par'că în suflet mi s'ar încinge o viéță de spor... Sub radele sóreluĭ de staĭ, rada îți încălděsce sângele la ânimă...

MACARIE

Privirea omuluĭ drept și ales este,—bine diseșĭ fiule,—rada sóreluĭ care încălděsce și lumiuédă... Il veĭ vedea, Radule... Sufletul tĕŭ, în care D-deŭ mi-a dat solia se revĕrs iubirea de bine și de adevĕr, nu este suflet de închis în ascundătórele munților... Brațul tĕŭ, care a ajuns spaima fiareler acestor codri, e prea mult voinic ca să nu fiă pus la încercare în folosul tereĭ téle... Veĭ vedea pre Vodă, copile; veĭ vedea lumea... Déca profumul altaruluĭ umiliteĭ Sihăstriĭ de la Turnu a întins ochiuluĭ meŭ trepte, pe care se pătrunděă pêně în viitor și se-ĭ descurce firul întunecat,... apoi eŭ vĕd pentru tine alt scaun de odihnă, decât pétra cea rece și rósă, unde îngenuchiadă mereŭ călugărul Macarie.

RADU

Da, sânte părinte... de ce se-ți tăinuesc că mĕ arde un dor ferbinte și neînțeles, de altă lume, decât aceea a bradilor și a șoimilor?.. Povestirile Sânțieĭ téle despre cele ale lumeĭ, despre suferințele așa des durate în némul românesc, despre mândrețea și cuviosia de cuget a Mărieĭ Séle luĭ Neagoe Vodă; apoĭ încă despre amenințările țĕreĭ de către vecinĭ și trudele eĭ cu Turciĭ, cu Unguriĭ, cu felurimĭ de nemeniĭ,... tóte acestea, o buunl meŭ părinte, mĕ

www.dacoromanica.ro

împingŭ într-aiurea decât la vênătórea de cerbĭ și de vulturĭ, în ponórele și în orăţiile Cozieĭ... Adese orĭ, de sus de pe pétra străbună ce-ĭ ḑic *Masa luĭ Trajan*, 'mĭ las fără voiă privirea pierdută pe valurile pripite ale Oltuluĭ, și pare că m'aș duce, m'aș duce departe, departe cu ele;... ca într'un vis pare a mi se năluci că, din isvor, ca dînsul, m'a-șĭ face rîŭ mare, ș'ași merge falnic și reslăţat peste tot locul, rĕvĕrsând belșug în ţérinile Românilor și purtând spaima pe ţĕrmurile păgâne, într'acolo, tocmaĭ decindea Dunăreĭ... Iértă-mĕ, o iértă, părinte, iértă nerecunoscinţeĭ mele... Dar nu e nerecunóscinţeĭ mele... Dar nu e nerecunoscinţă... Ce este? nu sciŭ,... căcĭ nu voiŭ nita nicĭ odată, orĭ unde sórta ar duce odinióră pașiĭ meĭ, că datoresc viața sihastruluĭ de la schitul Turnu, care m'a cules, copilaș, maĭ mort între morţiĭ dupe câmpul de bătăliă de la Gherghița, în care a căḑut bietul tată-meŭ, oștén viteaz al Basarabilor... (se aude fanfare apropiate de vênătóre) Iar glasurĭ de surle?..

MACARIE

Așa... surlele ḑic din plin... Nu mĕ înșel: ḑic a vĕnătóre... Sgomotul glasurilor omenescĭ se apropie de aceste locurĭ... Vre o vĕnătóre boerésca, fĕtul meŭ... Ale lumeĭ petrecerĭ nu sunt ale schimniculuĭ... Eŭ mĕ duc! (se aud risete între culise) Se aud și rîsete de copile... Sunt maĭ aprópe de cât credeam... Ajută-mĕ, Radule, a mĕ sui maĭ repede la colibă, ca nu, eșindu-le în cale, se tulbur cu vederea feţeĭ mele ofélite, veselia cea sburdă și lesne trecĕtóre a tinereţelor... (Ese sprijinit pe Radu)

SCENA II

DOMNIŢA RUCSANDA, SILCA, VIDRA, MARIA, VORNICUL PREDA

Trece prin fundu o cétă de cerbĭ; se aude detunăturĭ în culise.

VIDRA

Ha! Ha! Ha! Silca a dat zbor săgeţeĭ dupe ce căprióra era lovită de glonţul jupânuluĭ Preda.

www.dacoromanica.ro

SILCA

Ba nu cum-va oiŭ ucide de viă o drăguță de căprióră?... Numaĭ Maria...

MARIA

Eu?..

SILCA

Orĭ tu, Vidro.

VIDRA

Ce dicĭ?

SILCA

Numaĭ voĭ avețĭ mâna așa tare, și ănima așa cruntă... Uite, Domnița Rocsandra nicĭ măcar n'a atârnat tolba.

PREDA

Adevĕrat, Rocsandro! Vĕnătórea ta ca a Mărieĭ Séle Vodă... Tu alergĭ dupe florĭ de câmp; el stă la vorbă cu toțĭ sătenii carĭ vin în cale, cu toțĭ călugăriĭ ce-l întîmpină... Eșițĭ la vênătóre, dóră numaĭ ca să nu se pérdă obiceiul curțeĭ, odată pe an... Dar, fetelor, toiul gonașilor e în partea aceea, nu pe aci... Ș'apoĭ prea ne depărtăm de Măria Sa Vodă!..

DOMNIȚA (care a tot cules florĭ)

Ce frumóse locurĭ, unchiule Predo!... Colo în fund vĕd o bisericuță.

PREDA

E schitul Turnu, la părintele Macarie, un sihastru bĕtrân și cuvios, ca și un sânt.

DOMNIȚA

Se lăsăm în pace căpriórele sihastruluĭ, unchiule... Ce n'aș da se vĕd una-două, atârnate, colo, pe stâncă, orĭ maĭ bine păscênd în liniște, colea, d'alungul crucilor celor frumóse de pe marginile cărăreĭ... Ce ânimă înrĕutățită avețĭ, D-vóstră bărbațĭ, de ucidețĭ fără milă nisce ființe asa de gingașe!...

www.dacoromanica.ro

PREDA

Aşa, ḑeu!... S'ar cuveni, dupe gândul D-téle, sĕ nu ne maĭ placă vĕnătórea, ci se venim la munţĭ ca se culegem petricele roşiĭ în păraele limpeḑĭ şi mărgăritărele pe sub tulpinele copacilor, orĭ se ne acăţăm, cântând câte o doină, ca voĭ fetelor, voĭ alte căprióre, pe d'asupra prapăstielor...

MARIA

Ca adinéorĭ Domniţa... Cât pe ce se-ĭ alunece condurul în adîncul orăţieĭ.

DOMNIŢA

E aşa de frumos se privescĭ, se ghicescĭ cu o lungă căutătură taina oraţiilor... Un farmec dintr'însa-ţĭ sórbe vederile şi minţile... N'auḑĭ şi tu, Silco, cum plânge în fundul lor?

VIDRA

Şi Măria Ta Domniţă, ca Măria Sa Vodă... Unde auḑĭ gemete şi plângere, nu 'ţĭ vine se te ducĭ pênĕ nu le alini, şi se le facĭ se curme...

PREDA

Animĭ îngerescĭ la amândoĭ... Dar, te rog, Rocsandro, asta sĕ n'o maĭ facĭ... Gândesce că am se daŭ sémă Dómneĭ Despina maică-ta, de frumósa mea nepótă... Dér ce ḑic? De ţi se va întêmplá ceva, cu ce mĕ maĭ plătesc eŭ către jupânul Radu Paisie, peţitorul tĕŭ?...

DOMNIŢA

Iară-mĭ pomenescĭ de el, unchiule?... Uite, se şciĭ décă 'mĭ veĭ maĭ vorbi de dènsul nu te maĭ ascult de loc, de loc...

PREDA

Dér...

www.dacoromanica.ro

DOMNITA

Silco, viĭ cu mine la prăpastiă?

VIDRA ŞI MARIA

Venim şi noĭ, şi noĭ!...

SILCA (luĭ Preda)

Măria Ta, ce-ĭ maĭ amintescĭ Domnîţeĭ de jupân Radu cela, Ḑĕu aşa!... Uite, iar i se revenescŭ ochiĭ de lacrimĭ, iar se întristéḑă... (către ea) Domniţă!...

PREDA (aparte)

Măritişul acesta nu pare a fi apropiat... Şi cu tóte însă, Radu Paisie, boer tare şi mare, viţă de Domn, ar putea fi sprijin puternic la Domnia Basarabilor (tare) Déca te supĕră, Rocsandro, iacă tac... nicĭ că maĭ rostesc numele luĭ Ra...

SILCA

Iar!...

PREDA

Fiţĭ cu minte... (fanfare de vênătóre) Auḑĭ, trubaciĭ Domnescĭ sunt în partea ceea... Acolo e şi Vodă de sigur... Fiţĭ cu minte... Mĕ duc se-ĭ aduc aci... (strigă) Incóce, voinicĭ... Incóce... (ese)

SILCA (vîdreĭ)

Domniţa şĭ-a găsit de lucru, la icóna din crucea cea mare.

DOMNIŢA (desprinde o salbă bogată de la gât şi o atârnă la icóna, făcênd mătănîĭ)

Icóna Maiceĭ Prea-curate...

MARIA

Icóna sihastruluĭ Macarie... Dér ce facĭ, Domniţă?... Salba Mărieĭ Téle?... Nestematele cele maĭ frumóse le lepeḑĭ în fundul pustiilor?...

www.dacoromanica.ro

DOMNIȚA

Le lepĕd?... Nu veḑĭ că împodobesc cu ele sânta Icóná?...

VIDRA

Adevĕrat... Când Dómna Despina şĭ-a vêndut negu ţătorilor din Veneţia tóte giuvaerele ca să aibă cu ce plăti meşteriĭ lucrătorĭ la monastirea de pe Argeş, e óre de mirare ca fiică-sa se împodobéscă icóna sihăstrieĭ cu salba sa?...

SILCA

Ş'apoĭ când e vorba de giuvaere frumóse... uitaţi-vĕ!... Dumneḑeŭ a făcut pentru fete, cu sutele, cu miele... (atârnă florĭ la têmplele Domniţeĭ.) Ce frumósă e aşa, Domniţa!.. Şi când te gândescĭ că un mire ca Radu...

DOMNIȚA

Şi tu, Silco, mi vorbescĭ de acel om?

VIDRA (făcênd un semn de mustrare Silceĭ)

Haĭ, maĭ bine la vênat, fetelor!... că uite jupân Preda a apucat înainte şi ne va fi aşteptând în vre o poiană maĭ largă, la popasul Mărieĭ Séle luĭ Vodă.

DOMNIȚA

La vênat fetelor!... Da, sĕ mergem urmând vênătórea nóstră...

SILCA

De florĭ Domniţă?...

TOTE

La florĭ!... La florĭ!... (se împrăştie tóte, Domniţa aduce florĭ la Icóná.)

DOMNIȚA

De mult mână de om nu va fi împodobit cu florĭ sânta ta Icóná, Maică Prea-curată!... Sihastrul de sigur ţĭ-aduce fum înorat de candele şi tămăie... Lasă-ne, dulce şi blândă maică, ca ânimile nóstre tinere se 'ţĭ verse în pólă miros de fragete

www.dacoromanica.ro

floricele.. Culegeţĭ florĭ, fetelor, multe, multe... Căutaţĭ pretutindenĭ pre cele maĭ frumóse (căutând peste tot locul.) Ah! nite, colo, tocmaĭ colo, sus, pe stîncă, o răsură.. (se răpede urcându-se pe stâncă.)

VIDRA

Domniţă, Măria Ta! nu într'acolo că e din dos prăpastiă.

DOMNIŢA

Voiŭ se capět răsura cea rumeóră... Ea 'mĭ zimbesce de sus ca un semn de fericire... Şi par'că mĕ âmbiă s'o ajung. Ce creḑĭ óre, floricică vicléně, că déca te-aĭ sumes colo, în vêrful stânceĭ, n'o sĕ pot se te desmerd? Ian aşcéptă!.. (Ajungênd sus şi vrênd se culégă flórea, alunecă şi dispare strigând.) Ah!...

VIDRA

Ah!... ajutor, alergaţĭ, ajutor!..

SILCA, MARIA (venind iute)

Ce este? Ce s'a întêmplat?

SCENA III

Aceleaşĭ. — RADU DE LA AFUMAŢI.

VIDRA

I-a lunecat piciorul, s'a prăvălit, colo, în prăpastiă... Săriţĭ... ajutor...

RADU (urcând răpede pe stâncă)

Ah! D-ḑeule, în prăpastia négră o femee... (se întórce către fete) Daţĭ în genuchĭ la sânta icóně şi Dómne ajută!.. (dispare coborându-se în prăpastiă).

SILCA

Scap'o! D-ḑeŭ se-ţĭ ajute, voinice...

www.dacoromanica.ro

VIDRA

Intórce-se-vor maĭ din acea négră orătiă?... Douĕ suflete aŭ alunecat pe priporul morţiĭ... Numaĭ în mâna ta, Dómne, stă acum firul lor... Fie-ţĭ milă de dînşiĭ...

SCENA IV

SILCA. — VIDRA. — MARIA. — PREDA. — RADU PAISIE. — Apoĭ vênătorĭ, apoĭ RADU de la Afumaţĭ şi DOMNIŢA.

PREDA

Ce este? Ce strigăte?

MARIA

Domniţa!.. Domniţa s'a prĕvălit colo...

MARIA

In prăpastiă!

PREDA

Ce spuneţĭ?.. Presimţirile nu mĕ minţiaŭ, astăḑĭ de diminéţă... Eĭ!.. copiĭ, alergaţĭ!.. alergaţĭ!.. încóce!.. Mărire, avere, tot este pentru acela care va scóte pre Domniţa din prăpastiă... Ajutor!.. (intră Radu Paisie) Ah, D-ta, jupân Radule,.. alérgă, eştĭ têněr, vêrtos...

(R. PAISIE vrea se urce pe stâncă, privesce în prăpastiă şi se trage înapoĭ cu un gest de îngrozire)

PREDA

Nu se găsesce nimenĭ!.. Nimenĭ, care se cuteze? Dumneḑeule... de va sosi Vodă, ce durere!... Ah! de ce vêrsta mĭ-a slăbit puterile!.. (în timpul acesteĭ vorbirĭ fetele sunt îngenuchĭ dinaintea icóneĭ. Preda se ţine pe marginea prăpastieĭ, Radu Paisie sub muchiă jos)

VIDRA (zărind pre Radu de la Afumaţĭ, care vine urcându-se pe stâncă la la douilea plan, ţiind pre Domniţa pe braţe)

Ah!.. étă-ĭ.

SILCA

Domniţă!..

www.dacoromanica.ro

MARIA

Necunoscutul! . .

TOȚI

Scăpată! E scăpată!

PREDA

Ce înger mântuitor te scóse înaintea nóstră, voinice?

RADU

Ês deprins cu rîpele nóstre sĕlbatice; piciorul meŭ nu se teme de colțurile capreĭ . . . Miĭ de orĭ el le-a călcat fără frică. Aḑĭ însă, adevĕrul e că un înger m'a chiămat în négra prăpastiă și étă că-l aduc mântuireĭ.

DOMNIȚA (pe care o depusese pe laviță de mușchĭ se destéptă)

Ah! ce negură m'a coprins!

SILCA

Domniță, draga nóstră Domniță! . .

VIDRA

Vino-ți în simțirĭ.

PREDA

Rocsandro! estĭ scăpată de primejdiă, estĭ în mijlocul nostru . . . Mulțămim ție, sântă icóně... și ție voinice! Spune, cere ce voiescĭ ca rĕsplată? . .

R. PAISIE (se apropiă de Radu).

Ține, băiete, punga acésta cu banĭ.

RADU

Păstréză-ți baniĭ, jupâne . . . Sunt pintre ómenĭ și nniĭ carĭ maĭ bine se bucură și se mulțămesc de cuvintele cele bune decât de avnțiă . . . (aparte) omul acesta n'are ânima pe față . . .

www.dacoromanica.ro

R. PAISIE

Uite colo! . . dér înfumurat ţĕran maĭ e şi acesta!

DOMNIŢA

Mĕ simt acum maĭ bine, liniscită cu totul, pare că a fost o iasmă ivită în vis . . . Spaima a perit . . . Recunoscinţa a rĕmas singură viă. (se rădică spre icóna)

PREDA

Ce vreĭ se facĭ, Domniţă?

DOMNIŢA

Fiĭ pe pace, unchiule!.. Nu me maĭ asvêrl în prăpastiă... (luĭ Radu Paisie) Nu cu punga, jupâne, se plătesc tóte faptele bune; nu cu banul se împacă sufletele mândre şi drepte . . . (Desprinţĕnd salba de la icóna) Astă salbă, al căreĭ preţ este numaĭ de a fi stat la icóna mântuitóre. . . primesce-o, te rog, de la mine . . . Ea-ţĭ va aduce aminte de orăţia négră . . .

RADU

Cuteza-voĭ?

R. PAISIE (aparte)

Acest om mĭ-este urît . . .

SILCA (Vidrei)

Ce mândru voinicel! . .

PREDA

Bine, bine aĭ făcut, Rocsandro . . . (luĭ Radu) Cum te chiamă, voinice?

RADU

Radu.

PREDA

Şi maĭ cum?

R. PAISIE

Radu? . . Numele meŭ?

www.dacoromanica.ro

RADU

Da, Radu!.. copil de suflet al părinteluĭ Macarie, de colo... din deal... de la schitul Turnuluĭ...

DOMNIȚA

Un copil sĕrman?

SILCA

Și el e Radu ca cela-l-alt!..

VIDRA

Ér ce deosebire!..

(Se aude faufarele domnescĭ).

PREDA

Da, dragul meŭ... stăĭ aci... Te voiŭ arĕta Mărieĭ Séle luĭ Vodă... I s'aud trubaciĭ în apropiere... Luĭ i place voinicia...

R. PAISIE (aparte)

Mĕ miram că nu mi-a primit punga... E priceput băiatul; el astépță o resplată maĭ mare de la Domniă.

RADU

Măria Sea Neagoe-Vodă?

RADU

Da, Măria Sea Vodă... N'auḑĭ gonaciĭ viind încóce?.. Haide, fetelor, ajutațĭ pre Domnița se-șĭ rênduiască portul... Décă Măria Sea Vodă ar aflá, fără pregătire, cele întêmplate, ar putea se se speriă, și scițĭ cât de mult îl vatămă la sănătate, lovitile sufletescĭ. Când va auḑi în ce cumpĕnă grea a stat viéța ficeĭ séle prea iubite...

RADU

Ce dice?.. Ea, fiica luĭ Vodă?

VIDRA

Ascultă, Domniță, el nicĭ nu scia pre cine a scăpat de la mórte... (luĭ Radu) N'o cunosci?... E Domnița Rocsandra, fica Mărieĭ Sèle luĭ Négoe Vodă.

www.dacoromanica.ro

RADU (cu întristare)

E fică de Domn!...

SILCA (domnițeĭ)

Pentru ce óre acéstă scire pare a-l întristá?...

MARIA

Veḑĭ, soro, sunt și diu prostime, suflete mândre și viteze.

SCENA V

Aceiașĭ.—BANUL PĔRVU CU VĔNĂTORI ȘI ARCAȘI.

PREDA

D-ta aĭ fost, Bane Pêrvule? Dar Măria Sa?...

PERVU

Dupe obicieul Mărieĭ Séle... Cum a ḑărit schitul Sihastruluĭ, a poruncit ca vênătórea se urmeḑe, și Maria Sa a intrat acolo, la sântul schimnic Macarie, cu care stă de vorbă.

TOȚI

Măria Sa Vodă! Măria Sa Négoe!

PREDA

In adevĕr, iată-l colo, pogorînd cărarea de la shit încóce.

PERVU

Cu sihastrul alăturea... Cucernicia Mărĭĭ Séle află pururea pășune sufletéscă în vorbele sănților pusnicĭ.

TOȚI

Vodă! Vodă! (mișcare spre stânga).

VIDRA (Domnițeĭ)

Ce grije aĭ, Domniță?

www.dacoromanica.ro

DOMNIȚA

Nimic, sunt bine, lăsați-mă.

RADU (stergând o acrimă)

E fica luĭ Vodă! (sărutând pe furiș sabia) E Domnița.

SILCA (incet, Domniței)

Uite! voinicul care ți-a scăpat ḑilele sărută în taină salba.

DOMNIȚA (cu mișcare)

Unde-ĭ de la icónă, negreșit.

SILCA (în parte)

De! maĭ sciĭ?...

RADU

Fiĭcă de Domn!... Și eŭ un sĕrman, ne sciut de nimenĭ! (rămâne pe gânduri, rezemat de stejaru de lângă icónă).

SCENA VI

Aceiaşĭ. — NEAGOE, MACARIE

PREDA

Da, Măria Ta, Domnița a fost în cea maĭ cumplită cumpănă.

NEAGOE

Rocsandro, copilă neastâmpărată... Nai tu destule flori în jurul tĕŭ, ca să năzuescĭ cu nesocotință la cele ferite de frica primejdiilor?

DOMNIȚA (cu mângăere)

Era o răsură rumeióră și frumósă...

NEAGOE

Dar cine e mântuitorul eĭ, Predo?

PREDA

E nn voinic și mândru, june... Unde este? Ci vino, Radule.

www.dacoromanica.ro

MACARIE

Radu?... O! binecuvêntată fiă aşeḑarea porunceĭ téle, Dómne!...

PREDA

Apropiă-te, voinice... Staĭ în faça Mărieĭ Séle!

NEAGOE

Apropiă-te, copile... (luĭ Preda) Ce mândră fire sub cămaşa luĭ de sătén! N'aĭ frică; de Domnul ţĕreĭ se cade a se ţine depărtaţĭ numaĭ ceĭ reĭ şi cu năravurĭ stricate; se se ţémă de el ceĭ ce fac strîmbătate... Unde-l prinde pre Domn maĭ bine a se afla, decât în mijlocul poporuluĭ sĕŭ?... Spune nouĕ, cum te chiamă?

DOMNIŢA

Uite, el nu s'a temut de orăţiĭ, de un mormênt căscat în façă 'ĭ şi are sfiélă de Măria Ta... Haide, vino, nu te teme; e tatăl meŭ... O! e bun, e blând şi drept... Ce? nu sciĭ? (îl ia de mână şi-l duce la Négoe)

R. PAISIE

Măna D-téle, Domniţă, într'a unuĭ ţĕran prost?

DOMNIŢA

Ore a D-téle cea boerésca, m'a tras din fundul oraţieĭ?...

SILCA (în parte)

Imĭ revenesc ochiĭ de lacrimĭ... Ce animă bună, Domniţa!...

MACARIE (care a observat jocul de scenă între Domniţa şi Radu merge şi îngenuche la Icóna)

Fiă voia ta, o Maica a Domnuluĭ puterilor, tu care doborĭ pre ceĭ trufaşĭ şi înalţĭ pre ceĭ umiliţĭ!...

RADU

A! Domniţă!... (luĭ Voda) Măria ta, iértă unuĭ june sătén, deprins numaĭ cu priveliştea munţilor nalţĭ şi a drepţilor

www.dacoromanica.ro

brați... Se mĕ tem de Domnią?... De ce m'aș teme óre de dênsa? Nu! de ar fi rea, tirană și nedréptă aș fi cu ceĭ bunĭ împotriva eĭ... Ațĭ însă, când este la Domnią, unsul luĭ D-ḑeŭ, alesul poporuluĭ, ați când estĭ Măria ta, care tocmescĭ ţéra sĕ aibe dreptate și pace întru 'ale séle, caut la tine, Dómne, cu supunere iubitóre...

NEAGOE (luĭ Preda)

Băiatul acesta are cugetul luĭ D-ḑeŭ! Ah! cât de adese ochiĭ meĭ aŭ luat rouă și veseliă de la cel dupe urmă sătén necunoscut! Cum te chiamă, copile?

RADU

Radu, Măria-ta.

MACARIE

Este fiul meŭ de suflet, mărite Dómne; D-ḑeŭ a pus în calea mea, sunt acum vre o cincĭ-spre-ḑece anĭ, pre acest copil. Era atuncĭ căḑut, abié maĭ dând semne de viéţă, alăturĭ cu tatăl sĕŭ, picat mort în bătălia de la Gherghiţa sub stégul Banuluĭ Pêrvu Craiovescu.

PERVU

La Gherghiţa? Aŭ căḑut acolo mulţĭ oștenĭ, mulţĭ viteḑĭ... Durere! oșteniĭ care cadŭ, chiar când isbânda este a lor, n'aŭ nume în istoriă, ci se numĕră cu grămada;.. atâţia morţĭ, atâţia prinșĭ...

MACARIE

Iată de ce acest copil nu sciu se 'mĭ spună alt nume de cât acela de Radu. De atuncĭ am maĭ aflat numaĭ ca tatăl sĕŭ era dintre călărașiĭ de la Afumaţĭ.

NEAGOE

Fiŭ de oșteanu, voinic ca și tatăl sĕŭ... Scumpă e pacea care dă ţĕrilor voiă deplină a se mișcá în căile bineluĭ, ale fericireĭ, ale îmbelșugăreĭ, ale îmtemeereĭ de cetăţĭ și de

www.dacoromanica.ro

sate; déră fără preţ e oşténul care şcie muri pentru a ţine neştirbită moşia străbună, şi a păstrá neclintite dreptăţile némuluĭ sĕŭ... N'are nume acest voinic, ḑicĭ cuvoioşia ta?... Te veĭ numi de aḑĭ înainte Radu de la Afumaţĭ... Vreaŭ ca, auḑind lumea de numele tĕŭ, se scie că la curtea luĭ Neagoe nu se intră pe uşa cu pragul înjosit al înbunatorilor, ci pe pórta luminósă a vitejieĭ, a cinsteĭ, a ânteităţeĭ în tóte... Radule de la Afumaţĭ, te-aĭ jertfit pentru neamul Domnesc... orĭ-care fiă lógănul unde aĭ vĕḑut lumina ḑileĭ, eŭ te cinstesc...

TOŢI

(Afară de Radu Paisie) A!...

MACAR E

Sĕ trăeşcĭ, Măria Ta!... Până când va veni porunca luĭ D-ḑeŭ se mĕ mut din lumea acésta, voiŭ ruga altarul pentru tine, Dómne!...

NEAGOE

Care e dorul ce pofteşcĭ?... Spune, jupan Radule...

PREDA

Boerit dintr-un singur cuvênt!...

RADU PAISIE

Un ţĕran de rând!...

NEAGOE

Ţeran?... Un boer!... Da-vom măririle acelora carĭ ne fac glume, veseliă şi risurĭ, orĭ vitejieĭ, vredniciei?...

RADU PAISIE

Totuşĭ, boeriŭ, el, dintr-o dată!...

NEAGOE

Un boer, care nu a dat spate primejdieĭ. S'apoĭ ce?...

www.dacoromanica.ro

E ţĕran, ḑiseşĭ, jupân Radule? dér ce póte Domnul cel maĭ isteţ fără de a se sprijini pe braţul credincios şi vênos al ţĕranilor sĕĭ?... Domnia fără ţĕranĭ în jurul eĭ, este comóra neputernică în miḑlocul pustiuluĭ.

PARVU

Limbă dulce şi frumos grăitóre e a Mărieĭ Téle, Dómne!... Bine-cuvêntată fiă ḑioa când oşteniĭ Pĕrvulescilor aŭ adus la piciórele téle coróna şi toeagul ţĕreĭ.

MACARIE

Se trăescĭ, Măria Ta!.. Aşa se cade se vorbéscă Domnul ţĕreĭ Romănescĭ...

RADU

De-s ţĕran orĭ boer, nu sciŭ, Măria Ta... Mĕ chiăma adinéorĭ numaĭ Radu... Mi-aĭ ḑis Măria Ta: Radu de la Afumaţĭ... Ţeran adinéore, boier acum, eŭ aceea sciŭ, că ănima mĭ e spre ţéră, spre Domniă, spre bine şi spre dreptate.

NEAGOE

Mâna ta într'a mea, voinice.

TOŢI

A!...

DOMNIŢA

A! Tata! dupe chipul tĕŭ sânt, dupe icóna chipuluĭ tĕŭ e şi ănima mea. Aide, jupane Radule... mâna D-téle... (Radu îngenuche înaintea luĭ Vodă).

NEAGOE

Ridicăte copile!.. (zîmbind) Domnul se nu îngenuche ţéra nicĭ măcar în glumă...

RADU PAISIE

Ah! mult mi-e nrît acest om... Un ţĕran aşa mândru prefirat printre curteniĭ...

www.dacoromanica.ro

NEAGOE

Domniţa se simte cu totul bine... Se urmăm déră vênătórea, boerĭ şi copiĭ... Se cade se se veseléscă ceĭ ce ne iubescŭ...

DOMNITA

(Trecênd pe lêngă Radu) La curte... Veĭ veni, nu aşa, jupan Radule?..

RADU

Domniţă!... (rêmâne gânditor lêngă icóna, apoĭ în momentul când Domniţa cu fetele voiesce se iasă din scenă, sărută salba Macarie şi privesce cu iubire.)

DOMNIŢA

(Incet Vidrei) Vidro... uĭte!...

VIDRA

Iară a sărutat salba... Dragă-ĭ maĭ este Icóna... (fanfare de vênătóre)

MACARIE

O! nu mĕ înşel... Tu veĭ fi, fiule, alesul luĭ Dumneḑeŭ

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL II

Scena se petrece în sala Spătărieĭ din curțile domnescĭ de la Târgoviște.

SCENA I

RADU PAISIE. — SPĂTĂREASA NUȚA.

RADU PAISIE

Dér și răbdarea are sfârșit, jupânésă Nuțo! Fi-voiŭ mereŭ mânat de Neagoe cu vorbă bună?.. Nu e o ḑi, nicĭ o sĕptĕmână, ci sunt lunĭ și érășĭ lunĭ de când este sĕ-mĭ dea de soție pre domnița Roxandra, și acea dorită ḑi de cununie se strămută... ca zarea cerulunĭ dinaintea ochiulunĭ călător... Ba grijile țereĭ... ba sănĕtatea mereŭ șovăită a tatălunĭ... ba tinerețea peste sémă a feteĭ!.. Cum? Eŭ, Radu Paisie, boier mare al țereĭ, nepotul Domnieĭ-téle jupânésă Spătăré-să, viță de domn, pețesc pre fiica lunĭ Neagoe Basarab, și respunsul Domnieĭ este îngăimélă și nelămurire?... Voiŭ remânea de vorba lumeĭ, a boerimeĭ?...

SPATAREASA NUȚA

Tot cu firea cea inte și neînpăcată a D-téle, nepóte Radule!... Aibĭ rebdare!... De cât mine, care-mĭ petrec ḑilele pe lîngă Măria Sa Dómna Despina, în jurul Domnieĭ, cine maĭ bine póte a-țĭ ḑice cu bună încredințare: Aibĭ răbdare! Nunta se va face. Era póte lucru și îndeplinit décă în cele din urmă nu trecea la viéța fericiților Mitropolitul Maxim, ruda Dómneĭ... Nu se cădea, maĭ ales curțeĭ lunĭ Neagoe, a nunti asupra mormêntulunĭ încă próspĕt al Archipăstorulunĭ țereĭ...

www.dacoromanica.ro

RADU PAISIE

O! nu, nu este asta temeiŭ de cât pentru ochiĭ lumei... Alta este, Jupâneasă Nuţo, ceea ce cugetă Domnia... Nu e ḑi în care sĕ nu o simt, sĕ nu o pricep... Décă vre o dată Neagoe a fost cumva cu bună credinţă, dându-mĭ voiă a peţi pre fiica sa, apoĭ acea bună credinţă a perit astă-ḑĭ cu totul în ănima luĭ.

SPATARÉSA NUŢA

Pe ce bizuescĭ asemenea cugete, asemenea bănuelĭ, Radule?..

RADU PAISIE

Bănuelĭ?... Dér şi maĭ ierĭ nu vĕḑuşĭ D-ta, Jupânésă Nuţo, cu ce ochĭ de prietenie cătá şi Neagoe şi Dómna la acel Fĕt frumos din poveste, acel opincar de la Afumaţĭ, eşit ca năluca de sub pământ în ḑiua blestemată a vênătóreĭ de la schitul Turnuluĭ? Ce mulţămire, ce voioşiă, pe feţile lor la vorbele aceluĭ ţĕran cărturar, şi ce nepăsare, ce răceală la eĭ, de câte orĭ graiul lunecá de pe buzele mele!... Dér ce cată acel om din prostime la treptele scaunuluĭ Domnesc?... Afară, daţĭ afară din curţile luminate pe acea rîmă din ţĕrîna iobăgéscă... Étă ce eram gata a strigá de câte orĭ ochiul Roxandreĭ urmărea mişcările veneticuluĭ, şi de câte orĭ în privirea eĭ citeam simţirĭ de duioşie pentru dênsul.

SPATARÉSA NUŢA

Făceaĭ rĕŭ, rĕŭ de tot, nepóte! Nu e o taină pentru mine că Domniţa cată cu bunătate spre Radu de la Afumaţĭ. El i-a scăpat ḑilele. Negreşit Dómna Despina şi Măria Sa Vodă aŭ despre viţejia luĭ, despre statornicia sufletuluĭ seŭ, despre cunoscinţa luĭ de carte, despre îndemânarea luĭ la tóte, bune şi plăcute doveḑĭ, dér...

RADU PAESIE (întrerupênd-o)

Dér ochiĭ ânimeĭ vĕd câte odată maĭ departe de cât aĭ minţeĭ... Domnia-ta, Jupânésă, socotescĭ drept milosti vire

www.dacoromanica.ro

și duioșie acolo unde nu încape de cât iubire... vinovată iubire. Domnița iubesce pre flăcăul cu straie albe de la Sihăstria Turnuluĭ... Ce alt însemnéză acea salbă de la dênsa, pe care el o pórtă nedespărțită la pieptul luĭ?.. O! dér pre viul Dumnedeŭ! neamul luĭ Radu Paisie nu va rĕmânea batjocura unuĭ om de rând!... Voiŭ face pre Neagoe se nu uite din ce sânge se trage Radu Paisie.

SPATARÉSA NUȚA

Iar te-a luat firea pe dinainte, Jupân Radule... Șioiŭ colcotos repedit din mal înalt!... Ce vreĭ se facĭ?... Acea salbă care așa mult te-a amărît, iat'o... Am iubit, după cum îțĭ făgăduisem, a i-o răpi fără scire... Mângăiete că nu maĭ stă pe sînul luĭ... (îĭ dă salba Roxandreĭ)

RADA PAISIE

A! în sfârșit țiŭ salba cĭ!

SPATARÉSA NUȚA

Fiĭ înțelept, Radule!... Uite, mĕ jur că ea te va iubi...

RADU PAISIE

Se mĕ iubească?... Eĭ! nu crede, Jupânésă Spătărésă, că Radu Paisie se amăgesce cu dragoste de copile. Ceia ce voiŭ este ca dênsa sĕ fiă a mea, ca mâna eĭ, mâne poimâne póte, se sprijine, se legiuiască, se întăréscă în fața țĕreĭ intregĭ pasul meŭ călcând spre tronul acela.. (arétă către tron).

SPATARÉSA NUȚA

Tăcere, nepóte! Aŭ urechĭ și ochĭ adânc pătrundĕtorĭ părețiĭ curțelor Domnescĭ... Tăcere!...

RADU PAISIE

Sĕ tac?... Eŭ sĕ tac?... Dér tace óre tulpina stejaruluĭ când crivĕțul o usucă în gerurile ierneĭ? Cum trosnesc vinele muncite ale copaciuluĭ, așa cere se isbucnéscă și mânia sufletuluĭ meŭ!... Ha! ha! țiŭ acum salba Domnițeĭ!.. Pre

www.dacoromanica.ro

Dumneḑeul meŭ, în curând sórta va hotărî între noĭ... Chiar astă-ḑĭ, la serbarea ce se pregătesce pentru întărirea nouluĭ Mitropolit, Neagoe îmĭ va da pe fiica sa de soţiă, séŭ de nu... resboiŭ ţie, Neagoe Voevod! resboiŭ vouĕ, neamurĭ ale Basarabilor!

SPATARÉSA NUŢA

Inţelepciune, Radule!... Pripirea póte strica chiar şi pasul cel maĭ bun... Ce âmbli sĕ facĭ?.. Gândeşte-te... Peste o clipă, aicĭ în Spătăria curţilor Domnescĭ, sĕ va aduna fruntea ţereĭ la darea de cârjă a nouluĭ Mitropolit. Umilitul pusnic de la Turnu urméză fericituluĭ Maxim. Veḑĭ, D-ḑeŭ maĭ mult ajută pe cel care âmblă în calea luĭ; maĭ alaltăerĭ un biet lucrător de tiparniţă, de a scos el maĭ întâiŭ carte nouă în ţară...

RADU PAISIE

Şi aḑĭ Mitropolit, dintr'un călugăr uitat de lume!... Ce a ajuns biata tocmélă a ţereĭ?..

SPATAREASA NUŢA

Ţéra l-a ales!

RADU PAISIE

Dupĕ sfatul luĭ Neagoe!.. Dér nu veḑĭ D-ta, Jupânésă, că Macarie ajungênd Mitropolit, Radu de la Afumaţĭ, fiul luĭ de suflet, este maĭ aprópe de scaunul Domnesc de cât orĭ când?... A! da! presimţirea nu mĕ înşélă... Mi-a fost urât de la început acel cutreerător al vizuinelor, şi'l urăsc acum tot atât pe cât îl iubesce Neagoe şi aĭ luĭ. Intre acel om şi mine, luptă de mórte! Nu se va ḑice că o sfărămătură de stâncă, aruncată de întâmplare în calea luĭ Radu Paisie, a poticnit calul sĕŭ şi că fruntea călăreţuluĭ s'a isbit de ea cu lovitură de mórte!.. Orĭ el, orĭ eŭ!.. Aci nu maĭ putem sta amândoĭ la un loc... O! vom vedea peste o clipă!.. şi décă cele ce'mĭ cutreeră cugetul nu vor fi după gêndul meŭ, atuncĭ...

www.dacoromanica.ro

SPATAREASA NUȚA

Vine cineva... Alină-te, Radule... Pentru D-ḑeŭ, nepóte, stăpânesce-ți aprinderea... se nu te simță cine-va... Intră puțin într'acolo (îl conduce spre fund) și fiĭ înțelept, Radule, fiĭ cu răbdare.. Eŭ, care-ți sunt ca o mamă, te rog cu lacrămĭ pe ochĭ.... fiĭ înțelept... (Radu ese) Anima bate într'însul loviturĭ neobișnuite!.. Ce cuget va fi avênd, Dómne?.. A! sunt fetele Domnițeĭ!... Ce este fetelor?

SCENA II

SPATAREASA NUȚA. — SILCA. — VIDRA. — MARIA.

VIDRA

Nimic, jupâneasă Nuțo!.. Adică nu, mi se pare că un copilĭ de casă te caută spre a te pofti la Măria Sa Dómna...

SPATAREASA NUȚA

S'ar cuveni se sciți dorințele Mărieĭ Séle și, nu sŏ vi se pară, séŭ că nu vreți sĕ dațĭ de minciună vorba veche: Códă lungă, minte scurtă! (Ese)

VIDRA

Pe semne că Baba Nuța, sub imbrobodéla-ĭ de mătușă, tot duce dorul cosițelor de fétă mare.

SILCA

Ci că las-o în pace! Bine că scăparăm de ochiul eĭ de gaiță.

MARIA

Nu se cade, fetelor, se vorbițĭ așa de Jupânésa Spătărésă, casnica Mărieĭ Séle Dómneĭ, mătușa luĭ Jupâu Radu Paisie.

VIDRA

Se-ĭ fie de bine! Despre parte-mĭ se vĕ spuĭ adevĕrat: Jupânésa Nuța mi se pare tot atât de îuveselitóre pe cât va fi și serbarea cea mare de astă-ḑĭ...serbare de sfat cu boierĭ

www.dacoromanica.ro

și cu Arhiereĭ... de te cuprinde urîtul din creștet pênĕ în călcâe. Unde sunt petrecerile cu jucătorĭ, și hore cu surle și alăute, séŭ măcar cu ḑicĕtorĭ?.. De cât atâta vorbă cu boierimea, maĭ bine ne ar da și nouă Măria Sa o veselie, o nuntă... Ți-aducĭ aminte, Silco, ce frumos rostia maĭ astă iérnă, la lăsata de sec, cântărețul Stan Onu, când ḑicea basmul Ileneĭ Cosînzeneĭ?

SILCA

Ce fétă frumósă, Ileana Cosînzeana!.. Uite, de câte orĭ vĕḑ pe Domnița, îmĭ aduc aminte de cântarea luĭ Onu.

VIDRA

Și ca și dênsa de la uă vreme încóce, tot tristă, cu ochiul cernit și umed.. Luat-ațĭ voĭ sémă, fetelor, ce schimbare la Domnița Rosandra, din ḑiua vênătoreĭ de la prăpastia Turnuluĭ?

SILCA

Tristă, pe gênduri, cu privirea lungă, departe...

VIDRA

Numaĭ când ochiul eĭ întâlnesce pe Jupân Radu de la Afumațĭ, pare că se resfiră noriĭ după fața eĭ...

SILCA

Ce vreĭ se înțelegĭ, Vidro?

VIDRA

Hîm!.. Ție adică nu-țĭ vine pe limbă numele pĕsuluĭ Domniței?

MARIA

Sunt și între prostime ómenĭ cu noroc!

SILCA

Prostime?.. Jupân Radu este suflet ales, Mario.

VIDRA

Noroc?.. Norocul și'l face omul, dragă. Viteaz pe cât

www.dacoromanica.ro

isteţ, mândru pe cât bun, şi cărturar cât şi noul Mitropolit, Jupân Radu de la Afumaţĭ este fire de adevĕrat boier.

SILCA

Aşa e, Vidro... O! de te-ar auḑi Domniţa, cum fără voiă i s'ar reveni ochiĭ de lacrimĭ!.. Aşa e.. Vĕḑut-aĭ, Mario, de-unăḑĭ când Măria Sa Vodă făcu pe acest an căutare oştireĭ, vĕḑut-aĭ chip maĭ de boier de cât al luĭ, căpitan maĭ mândru de cât Jupân Radu de la Afumaţĭ?

VIDRA

Pĕcat! pĕcat că vor se măiite pe Domniţa după Jupân Radu Paisie.

MARIA

Radu Paisie e boier mare, cu avuţiĭ nenumĕrate, cu nume strălucit, viţă de Domn, fruntaş printre boierĭ...

SILCA

Şi cu limba tot aşa de mare, dér nu şi tot aşa de aleasă cât îĭ e boieria.

VIDRA

Ce nu face, ce nu drege, că dór o depărta de la cinste pre bietul Jupân Radu de la Afumaţĭ! Câte scorniturĭ deşerte şi pârĭ fără temeiŭ nu împrăştie, dor l-o strica cu Măria Sa Vodă!

SILCA

Eŭ când aş fi ca Vodă, ḑeŭ, aş...

VIDRA

Ce?...

SILCA

Aş porni cât colo pre Jupân Paisie, care numaĭ ḑile negre face Domniţeĭ de câte orĭ îĭ ese în cale.... Şi îĭ ese mereŭ, cu din-adinsul....

www.dacoromanica.ro

VIDRA

Tăcere fetelor!... Domniţa vine cu Măria Sa Dómna.... Aide maĭ încolo!... Ele pare că vorbesc ceva în taină.

SILCA

Ce vor fi grăind?... (Es spre stânga).

SCENA III.

Dómna DESPINA. — Domniţa ROXANDRA.

(Aŭ intrat pe drépta vorbind de aprópe)

DOAMNA

Da, copila mea, Măria Sa Vodă doresce acésta... Animeĭ Domnitorilor, draga mea Roxandră, caută se le placă numaĭ ce este în binele ţereĭ şi ce li impune nevoile eĭ... Aci, féta mea, la sînul maiceĭ tále! Depărtéză de pe faţa ta tênĕră umbra ofilită a durereĭ... Jupân Radu Paisie va putea se te facă fericită.

DOMNIŢA (cu glas rugător şi cu lăcrimi)

Măria ta.... Mamă!...

DOAMNA

Némul Pârvuleştilor, stâlpiĭ Domnieĭ nóstre, ţin mult la căsătoria ta cu Paisie..... Tu sciĭ bine că Măria Sa Vodă se simte din ḑi în ḑi maĭ obosit de lucrările grele ale scaunuluĭ Domnesc; bóla tăinuită de care pătimesce se inteţesce acum maĭ adesea ca alţă dată... Cu toţiĭ stăm la mare grijă dintr'acésta, Roxandro.... Ş'apoĭ în jurul ţereĭ numaĭ aprigĭ duşmanĭ.... Fratele teŭ Teodosie abia un pruuc de şépte anĭ..... Ce v'aţĭ face voĭ, copilaşiĭ noştriĭ iubiţĭ, în ḑiua când Dumneḑeŭ ar hotărî se mute pre tatăl vostru, şi cu dênsul negreşit şi pe mine, la viaţa de vecĭ?... Atuncĭ Radu Paisie va fi un sprijin puternic pentru voĭ, copilaşiĭ meĭ, un ocrotitor ales al scaunuluĭ Domnesc, la care se îndréptă cugetele viclene ale multor boerĭ.....

www.dacoromanica.ro

DOMNIȚA

O! mamă! mamă! Dumneata care aĭ uscat atâtea lacrimĭ în ochiĭ săracilor, Dumneata care aĭ făcut se înceteze atâtea suspine ale amărîților de pe lumea acésta, fă se sece isvorul pěsurilor fiiceĭ téle... (Aparte) Ah! Radule! Radule! Căcĭ nu te pot uumi!

DOAMNA

Copila mea inbită!... (Aparte) Vaĭ! ânima mea simte fără voiă ca și a eĭ... Acel Paisie nu grăiesce graiul sufletului meŭ... (tare) Roxandro, se cade feţelor Domnescĭ se-șĭ uite de pěsurile lor ca sě ostiiască pe ale ţereĭ.... Aide!. fă ânimă bună!... Mergĭ de-ţĭ sterge plânsul.... Peste o clipă ochiĭ mulţimeĭ, aci în Spătăriă, se vor îndrepta către tine.... Heĭ! florile adun privirile (o sărută pe frunte și ese).

DOMNIȚA

Se-mĭ șterg plânsórea.... sě mě împodobesc, când ânima în mine geme ca și carjul în lemnul verde ce 'l aruncĭ în foc... (Zărind pe Radu de la Afumați care vine pe la drépta) A!...

SCENA IV

DOMNIȚA. — RADU DE LA AFUMAȚI.

RADU DE LA AFUMAȚI

Gêndiam că voiŭ găsi pe Măria Sa Domnul.... Mě iartă, Domniță... te supěr... dér nu sciam că te voiŭ aflá aicĭ.

DOMNIȚA (Stăpânindu-se)

O! nu, Jupân Radule, n'aĭ de ce mě supărá!... Dér mě sciam singură... și... (vrea să ésă).

RADU DE LA AFUMAȚI

Te ducĭ, Domniță?... fugĭ din preajmam ea?... mě ocolescĭ?... Ce diseĭ, nesocotitul de mine?

www.dacoromanica.ro

DOMNIȚA (Aparte)

Dómne, dă-mĭ puterea care susține datoria!... (tare) Măria Sa Dómna mĕ așteaptă... (cu o nepăsare nemuiată) Aĭ ceva se-mĭ spuĭ, căpitane?... (îngălmăud) Se adună curtea aicĭ în Spătăriă... Mĕ iartă... trebue sĕ mĕ grăbesc... O sĕ fiĭ și D-ta în Spătărie. Nu e așa, Jupân Radule?... Vor fi toțĭ curteniĭ (aparte) Ah! dér nu maĭ pociŭ... nu maĭ pociŭ!... (ese răpede)

RADU DE LA AFUMAȚI (privind cu durere cum Domnița se duce)

Ah! a fost un vis, o nălucire a sufletuluĭ meŭ pătimaș... (ștergênd o lacrimă) O! nemulțămitóre ănima omuluĭ!... Acum câte-va lunĭ, pe muchea priporuluĭ Șoimilor, pe zarea Cozieĭ, pe luciul albariŭ al Oltuluĭ, a mea era lumea ce se așternea pênĕ departe sub piciórele mele, a mea rada de sóre care se alungá după mine,—credinciósă prietină,—prin desiș pênĕ în fundul Orățieĭ... și ănima, nesățiósă și nebună, visa a lumĭ nevĕdute!... Ce vreĭ tu, serman copil de suflet al Sihastruluĭ? Care plată maĭ mare, maĭ nemĕsurată decât a ta, a dăruit când-va Domnia?... Ierĭ, un biet sătean adĭ, boier de frunte în curțile Domnescĭ.. Ierĭ, ucenicul schimniculuĭ de la Turn... adĭ, fiŭ al Mitropolituluĭ țereĭ, mare căpitan al luĭ Neagoe Basarab, iubit și mereŭ cinstit de Domniă... cinstit pênĕ chiar și cu sarcina cea maĭ scumpă a ănimeĭ luĭ Neagoe, aceea de a da ființă visuluĭ de aur al viețeĭ séle, de a îngriji de clădirea minunateĭ séle monastirĭ de pe Argeș... și pentru tóte aceste bunătățĭ, ce rĕsad de nemulțămirĭ încolțesce în consciința ta, Radule?... Acésta e óre graiul recunoscinteĭ téle, pentru atâtea bine-facerĭ ale Domnitoruluĭ?... Ah! déră ce-ĭ facĭ ănimeĭ care geme fără ca se-șĭ dea sémă décă geme sub cămașa albă a săteanuluĭ, orĭ sub zale de ostean? Ea nu mĕ iubesce!... Nebun ce sunt!... Disu-mi-a dênsa vre o dată că mĕ iubesce?... Iubire pentru mine? pentru mine, om fără nume și necunoscut?... Prin ce minune s'ar putea acésta?... Dér ierĭ încă.

www.dacoromanica.ro

mâna eĭ tremură sub mâna mea, când o ajutam sĕ trécă puntea pârâuluĭ din livedea Domnéscă!.. Tremură?... O! rătăcire dulce a ănimeĭ!... Mâne póte pe alt braţ se va rezimá braţul eĭ maĭ cu încredere... Ah! nu, nu pot sĕ fiŭ de faţă, sĕ vĕd un lucru ca acela... căcĭ te iubesc, te iubesc, Roxandro, cum nu iubesce frunda ramura, de care numaĭ mórtă o smulge iérna, jelind, cu vêntul, durerile despărţireĭ... Blestem! Din minutul când o tainică mână mi-a răpit fără scire darul iubit al recunoscinţeĭ téle, dintr'acela s'a tăiat şi firul buneĭ mele ursite... Atuncĭ mi-am adus aminte că Radu de la Afumaţĭ, aruncat de vêntul sórteĭ pênĕ la pólele scaunuluĭ Domnesc, este tot ţĕranul din pădurele Cozieĭ... şi că dênsa... dênsa e fiica luĭ Neagoe Basarab!... Tăcere dér, ănimă sĕrmană!... Nu! nu voiŭ ca ea sĕ scie vre o dată durerea ânimeĭ bietuluĭ ţĕran!... Haidĭ! a fost un vis din acelea pe care, în diminéţa dileĭ, le resfirá mintea mea, sub adierea primăvereĭ, când susurele eĭ se jucaŭ pe fruntea-mĭ, adormit sub braţiĭ Sihăstrieĭ... Sihăstria?... Acolo, singur cu resunetul dorinţelor mele neîntrupate déră voióse, acolo am fost fericit... Acolo póte aş găsi încă, în singurătate, o aspră şi crudă mângăiere... Se plec!... Se plec?... fără a o maĭ vedea?... fără a maĭ maĭ auţi şoptind la auţul meŭ graiul eĭ?... fără a maĭ zări acea căutare lină de ănger!... (remâne pe gênduri)

SCENA V.

Acelaş. — TREI BOIERI. — Apoĭ CRAINICUL

AL 3-LEA BOIER

Uite! boieria nouă maĭ harnică de cât cea vechiă... Jupân Radu de la Afumaţĭ a şi venit... Şi noĭ carĭ credeam a fi ceĭ maĭ de diminéţă!... Jupân Radule!... Mâre! nicĭ nu maĭ vede lumea, de când...

RADU DE LA AFUMAŢI (care n'a băgat în sĕmă pre boierĭ).

Da! părintele Macarie însuşĭ îmĭ va da dreptate! Aşa se

www.dacoromanica.ro

cade se fac... décă nu ănima, dér datoria cere acéstă jertfă... Calul e gata... Se nu maĭ las timp resgêndirilor vinovate... Ș'apoĭ cine scie ce nuoĭ durerĭ mi se gătesc la serbarea de astă-ḑĭ?!... Lumea șoptesce că Neagoe are se împlinească în curând făgăduința dată de mult luĭ Radu Paisie... O Dómne! când mi se prefiră gêndul pănă la acel nemernic trufaș cu ănimă de aspidă, fiorĭ recĭ și ferbințĭ îmĭ fulgeră prin vine!... Cu ce bucuriă l-aș strivi sub a mea ură!... Nu, Radule! nu ți se cuvine se daĭ pas ureĭ în ănima ta sfâșiată de iubire, dér pururea curată și supusă datorieĭ... nu te abate pe potecĭ încurcate și viclene... Copil sĕrman, crescut cu nevoile, leapădă-te de adimenirele mărireĭ, care-țĭ strică ănima și fă cum te învéță cugetul... Scurtă va fi fost calea sermanuluĭ la Curte!... departe de ea!... O! Dómne! dă-mĭ putere! (ese)

AL II-LEA BOIER

Uite, frate! ce va fi avênd jupân Radu de la Afumațĭ?

I-IUL BOIER

Pĕsurĭ... Abea boierit și pĕsurile îl împresóră.

AL III-LEA BOIER

Ḑi boierie, ḑi pĕsurĭ și nevoĭ!

AL IV-LEA BOIER

Nu se cade se grăițĭ așa boierĭ; sub Domnia luĭ Neagoe, boieria este boieriă, cum e véra véră și iérna iérnă.

I-IUL BOIER

Și cu tóte acestea, boieriĭ din Buzeŭ și din Rômnic sunt nemulțămițĭ, se tot adună și țin sfaturĭ de taină... Radul Paisie îșĭ deapănă mosorul ca se urzéscă pânză de Domniă nouă... Sănĕtatea cea șubredă a luĭ Vodă i ațiță mereŭ gărgăuniĭ în cap... O se vedețĭ că o se întórcă, o se drégă, și o se iea pre Domnița Roxandra, ș'apoĭ... E meșter jupân Radu Paisie, și cu avuțiile luĭ... ce nu vreĭ, aceea nu poțĭ...

www.dacoromanica.ro

AL II-LEA BOIER

Eŭ aşa gândesc, jupăn Stroe, că orĭ cum, reŭ fac boierĭĭ de tulbură judeţele. Nu le-o ajuta D-ḑeŭ se maĭ învĕlue biéta ţéră... D'abea de la venirea în scaun a Mărieĭ Séle Neagoe Vodă, s'aŭ maĭ ostiit rănile ţereĭ; d'abia a maĭ uĭtat de pĕsurĭ şi s'a maĭ odihnit de oştirĭ, sub bine-cuvêntata de D-ḑeŭ Domniă a Mărieĭ Séle; d'abia a maĭ îngrădit Vodă despre Ludovic al Ungurilor şi despre Soliman al Turcilor, cu gardul înţelepciuneĭ, —zid de pétră,— biéta moşiă părintéscă... şi érăşĭ tulburărĭ, şi ér dodĕielĭ, şi ér răsmiriţă?... Se nu ajute D-ḑeŭ şi Maica Prea-Curata gêndurile rele!... Póte pentru acéstă amestecătură a boerilor, Vodă o fi trimis pre frate-sĕŭ jupăn Preda, la Nicopole, la Mehmet-Bei?...

AL III LEA BOIER

Mehmet-Beiŭ e vechiŭ prieten al Mărieĭ Séle, cel puţin pre cât póte Turcul se fiă prieten creştinuluĭ.

CRAINICUL (intrând, anunţă).

Măria Sa Vodă!

TOŢI

Vodă! (mişcare. sună surlele)

SCENA VI

Aceiaşĭ. NEAGOE.— BANUL CRAIOVESCU. — Curtenĭ. — Ostaşĭ

NEAGOE

V'am adunat, măriţĭ boierĭ, căcĭ aḑĭ încetéḑă a fi vĕduv scaunul arhipăstoresc al ţereĭ... Aḑĭ e serbătórea bisericeĭ şi a ţereĭ, că la noĭ ţéra şi biserica una şi aceeaşĭ este!... Poftiţĭ, măriţĭ boierĭ, în jurul Domnieĭ, la serbătorĭ ca şi la pĕsurile ţereĭ; că de ar fi Domnul ţereĭ în tóte ḑilele cu ceĭ aleşĭ, în tóte ḑilele şi în tóte césurile se va folosi de sfaturile şi de învĕţăturile cele bune.

www.dacoromanica.ro

I-IUL BOIER

Se trăescĭ, Măria Ta! boieriĭ Mărieĭ Téle află sfaturile înţelepciuneĭ din gura Mărieĭ Téle.

NEAGOE

Şi Domnieĭ mele de sprijin maĭ tare ca oştirea este sfatul vostru, boierĭ; că eŭ n'am dat boieriile celor ce fac rîsurĭ şi smintelĭ, ci acelora maĭ harnicĭ şi maĭ de vrednicià aĭ ţereĭ... Décă D-ḑeŭ nu v'a dăruit, boierĭ, se fiţĭ toţĭ Domnĭ nicĭ toţĭ păstorĭ aĭ turmeĭ séle, el însĕ a împodobit cu voĭ grădina Domnieĭ.

BANUL PARVU

Ferice ţéra cu Domn înţelept, drept şi milostiv, Măria Ta; că toate cugetele şi socotelile luĭ sunt bune; că stă mintea în trupul omuluĭ, drept ca şi cum stă steagul în mijlocul rĕsboiuluĭ, şi caută tótă oştirea la steag, şi pânĕ ce stă steagul în rĕsboiŭ, nu se chiamă acel rĕsboiŭ biruit, măcar de are şi năvală grea spre el, ci toţĭ caută steagul şi se adună împrejurul luĭ.

NEAGOE

In jurul meŭ, aşa dar, boierĭ măriţĭ, împreună cu tótă ţéra... căcĭ cine scie ce va maĭ veni? cine scie iar cât îmĭ va fi dat sĕ staŭ şi eŭ printre voĭ?... Vedeţĭ, împrejurul nostru noriĭ şi céţa, abia răsipite, par din noŭ a se înteţi. La fraţiĭ noştriĭ, la Moldoveni, Ştefăniţă Vodă a speriat boierimea cu uciderĭ dintre eĭ, de s'aŭ risipit în pribegià. La Turcĭ, Soliman cel mare, noul Sultan, după ce a liniştit Anadolul, cu grele vĕrsărĭ de sânge, şi a dat acea ţéră în paza luĭ Ferhat Paşa, iată, aflăm că se îndreptéză cu toiul urdiilor séle către pământurile nóstre. Craiul Ludovic cu Unguriĭ luĭ, nu o se fiă singur de a suferi de vêrtejul ce s'a pornit de la Anadol în cóce... Se cade, boierĭ măriţĭ, se fim cu veghere ḑi şi nópte, şi toţĭ la o laltă în jurul steaguluĭ ţereĭ.

www.dacoromanica.ro

BOIERII

Da, Măria Ta, toţĭ în jurul Domnieĭ!

CRAINICUL (anunţă)

Măriele lor Dómna şi Domniţa!

SCENA VII

Aceiaşĭ. — DOAMNA. — DOMNIŢA. — SPÁTĂRÉSA NUŢA. — SILCA. — VIDRA. — MARIA. — Femeĭ ale Dómnuĭ

NEAGOE

Ci vino, Dómnă! Locul Măriei Téle este aci, când ţéra serbéză, ca adĭ, o întâmplare de bucuriă...

DOMNIŢA

Mama era cu săraciĭ eĭ, Măria Ta.

DOAMNA (Domn'ţeĭ)

Nu daţĭ struguriĭ voştri în făţărniciă, Roxandro...

I-IUL BOIER

Ce adânc milostivă şi bună!

NEAGOE

Eraĭ cu săraciĭ?... In adevĕr, loc şi maĭ priincios Dómneĭ ţereĭ în mijlocul săracilor este. Aĭ dreptate... Se cade, boieriĭ, sĕ dăm săracilor şi să le facem alinare, odihnă şi pace, că de la eĭ este banul Vistierieĭ, că nu e câştigat de Domniă, nicĭ de Boieriă, ci din sudorile sĕrmanuluĭ...

BOIERUL I-IU (către grupul sĕŭ)

Buna Dómnă! A maĭ împrumutat de la negoţitoriĭ din Veneţia o sumă de constanţĭ, peutru ca se'ĭ împartă la sărăcime şi se gătéscă odóre sfinte, vrednice de Mănăstirea pe care o clădesce soţul Măriei Séle.

www.dacoromanica.ro

DOAMNA (luând loc lêngă Vodă, încet Domniţeĭ)

Lêngă mine, Roxandra mea iubită... Nu fiĭ întristată... Nu se cade se întristăm pre ceĭ adunaţĭ aci în cuget voios.

CRAINICUL

Sosesce sânţitul Mitropolit, urmând cucernic racla fericituluĭ Nifon.

SCENA VIII

(Procesiunea intră, patru Arhimandriţĭ purtând pe umerĭ racla. Sântuluĭ Nifon. Treĭ Episcopĭ şi în urma lor Macarie Mitropolitul. Clopote, cor bisericesc).

NEAGOE (se coboră de pe tron şi îngenuchiă dinaintea racleĭ. Toţĭ ceĭlalţĭ fac ca el)

Dinaintea ta, o! fericite Nifone, îngenuchiă acum nu numaĭ creştinul, ci încă şi fiul tĕŭ sufletesc. Din locaşul drepţilor vérsă raḑele sânteĭ téle înţelepciuniĭ, ca se lumineze întunericul cărareĭ mele pe lume. Fă-mĕ vrednic de tine, o părinte, vrednic de scaunul înalt la care m'a povăţuit învĕţăturile téle cerescĭ! Tu aĭ sădit în mine grăuntele bunătăţilor téle. Din grădina Raiuluĭ, unde sufletul tĕŭ acum vieţuesce printre drepţĭ, în loc de lumină, în loc de verdéţă, de vecĭnică bucuriă, pliveşce şi adapă rĕsadul tĕŭ ca sĕ rodéscă spre binele poporuluĭ. Trămite binecuvêntările téle asupra pămêntuluĭ din care te-a fost scos numaĭ nedreptatea şi tirania, şi în care întórcerea Sântelor téle rĕmăşiţe lumescĭ a fost primită de un întreg popor cu lacrimĭ de bucuriă şi de iubire cu rugăciunĭ cuvióse. Ca o raḑă încălḑitóre întinde-ţĭ blândeţea ta spre noĭ!... (Racla trece, Neagoe se urcă pe tron şi în faţa luĭ vine Mitropolitul Macarie).

MACARIE

Iată, Măria Ta, dinaintea Mărieĭ Téle, din aşeḑarea luĭ

www.dacoromanica.ro

D-ḑeŭ și a ţereĭ, pre umilitul schimnic de la schitul Turnuluĭ. Cel ce Te-a ales pre Măria Ta și a uns fruntea Măriei l'éle cu Mirul Domnieĭ, tot acela a îndreptat pașiĭ Măriei Téle către mine, despărţitul de lume și Măria Ta m'aĭ scos din întuneric la lumină. Mărit fiă Domnul și așeḑările luĭ minunate! Lacrimile sunt aripile pocăinţeĭ; pe aceste aripĭ ale păcătosuluĭ și la cuvêntul tĕŭ, Dómne, ţéra m'a ridicat la scaunul arhipăstoresc al fericituluĭ Maxim, la scaunul arhipăstoresc pe care l'a întărit cu sânte așeḑăminte prea curatul între ceĭ drepţĭ Patriarhul Nifon.

NEAGOE

Postelnice, puneţĭ mitra de aur și hlamida aurită pe capul și pe umeriĭ celuĭ ales pentru altar!... Aur curat e sufletul tĕŭ, prea sânte Părinte, și aurul cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ l-aĭ rĕspândit încă de tênĕr peste poporul meŭ, prin cărţile tipărite ce hărnicia ta a dăruit maĭ ântĕiŭ némuluĭ românesc... (dându-i cărţa) Apucă toégul, prea Sânte! Adă cu el la turmă oile rezlăţite... și când Domnia chiar ar uita că scaunul eĭ cel maĭ neclătit este în ănima poporuluĭ, răsipesce cu toiagul cel sânţit céţa minţilor Domnescĭ și, ca un noŭ Moise, fă se iszoréscă pârăŭ mântuitor poporuluĭ, chiar și din stânca pustiă și stérpă a uneĭ rele Domniĭ... Pășesce, Părinte, în fruntea turmeĭ téle, dă-o pe calea bineluĭ și nu uita că la noĭ, la Românĭ, unde e altarul acolo e poporul, și unde merge poporul acolo altare se rădică... (se sărută amênduoĭ).

CRAINICUL (vestesce)

Sosesc, Măria Ta, aleșiĭ breslelor de meseriașĭ, care aduc Domnieĭ și nouluĭ Arhipăstor închinăciunĭ și urărĭ de sănĕtate.

NEAGOE

Se intre!.. Oaste tare și nebiruită a Domnieĭ sunt breslele, boierĭ. Ele fac bogăţia și fala ţerilor; ele aḑĭ ne înalţă pe pământul Românesc, locaș sânt de vecĭnică laudă.

www.dacoromanica.ro

BANUL PARVU

Meseriașiĭ țeriĭ într'adevĕr ne fac aḑĭ cinste și podoabă... Nu dupĕ multĭ anĭ de pacĭnică viețuire, eĭ aŭ ajuns se lucreze ca și învĕțătoriĭ lor, chiamațĭ de Măria Ta din vechea cetate împărătéscă a Constantinopoleĭ, din Veneția, unde solul Mărieĭ Téle i-a cerut de la Dogele Loredano, din têrgurile nemțeștĭ, din Nuremberga și Monacu e Bavarez. Iată'ĭ că sosesc maĭ mariĭ fie-căreĭ bresle cu semnele măestrieĭ lor.

MACARIE.

Plină de voioșiă e ănima Domnuluĭ care răsipesce oastea dușmană; dér nu este maĭ sântă acea voioșiă decât aceea ce caută se âmple sufletul Mărieĭ Téle la privirea roadelor păceĭ, pe care înțelepciunea Mărieĭ Téle a șciut a o dărui țereĭ de la urcarea ta pe tronul eĭ.

CRAINICUL.

Doamne, nouĕ meșterĭ marĭ,
Petrarĭ, ferarĭ și lemnarĭ,
Turnătorĭ și clopotarĭ,
Săpătorĭ și argintarĭ,
Iconarĭ și vĕșmântarĭ,
Vin se 'nchine la Domniă
Măiestrită meseriă,
Care'n veciĭ de veciă
Fala țereĭ o se fiă.

Iar cu nouĕ meșterĭ marĭ
E ș'alesul de zidarĭ,
Meșterul Manole, ḑece,
Care pe toțĭ îĭ întrece.

NEAGOE.

Mulțămire și laudă la voĭ toțĭ, copiĭ! Domnia scie se vĕ

www.dacoromanica.ro

prețuiască și cuĭ ce i se cade ea va dărui! Dér dintre voĭ toțĭ, lucrătorĭ neobosițĭ, resplata cea maĭ de frunte va fi a aceluia al căruia nume va rămânea de a pururea în pomenirea neamuluĭ românesc, ca uneltitorul minunateĭ case ce voĭ îmĭ înălțațĭ spre lauda Domnuluĭ... Printre voĭ încă voiŭ să numĕr de acum înainte și brésla tipăritorilor, a căruia maĭ mărie o ține cu cinste Arhipăstorul nostru, Părintele Macarie. Sub a luĭ bine-cuvêntare ea va spori la noĭ ca pe la alte neamurĭ alese ale lumeĭ. Decĭ dér voĭ, ḑece meșterĭ marĭ

Voĭ se vĕ silițĭ,
Lucrul se gătițĭ
Și de'țĭ rădică
La cer mi-țĭ nălță
Monastire naltă
Cum n'a maĭ fost alta,
Vĕ daŭ eŭ averĭ
Și vĕ fac boerĭ.

BANUL PREDA.

Boieriă nouă, rĕsad tênĕr... Bucuriă când rĕsadul dă roadele sêle.

AL II-LEA BOIER.

Se cade Domnia se nu lase în stĕrpiciune locul unde pomul bĕtrân stă uscat.

NEAGOE.

Dér la o asemenea sĕrbătoare, în fruntea meșterilor de la mănăstirea ce se clădesce, cum de nu vĕḑ pre ispravnicul clădireĭ, pre iubitul nostru jupân Radu de la Afumațĭ? Iată rĕsad tênĕr, boierĭ, dér rĕsad care va da rod precum se și cunósce după lăstarĭ.

RADU PAISIE (aparte)

A! lauda dușmanuluĭ ca venin de mórte la ănimă pătrunde.

www.dacoromanica.ro

NEAGOE

Ci chiamă, Crainice, pe jupân Radu de la Afumaţĭ; el nu se cade, maĭ ales astă-ḑĭ, se lipséscă din jurul nostru.

RADU PAISIE

O! turbare!

NEAGOE

Noul Mitropolit va chiama curând, boierĭ, bine-cuvêntarea ceruluĭ asupra ţereĭ în mănăstirea noastră cea nouă.. şi acea mănăstire o veĭ datori, prea sfinte Părinte, nu numaĭ domnieĭ, ci şi viteazuluĭ şi vredniculuĭ fiŭ sufletesc al sfinţieĭ téle, Raduluĭ de la Afumaţĭ.

DOMNŢA (aparte)

Ah! fericirea îmĭ mângăe ănima!

NEAGOE (Doamneĭ)

O se veḑĭ, Doamnă, că Radu nu o se vie. Când se cere braţul luĭ cel voinic, peptul luĭ cel statornic, mintea luĭ cea ageră, acolo e unde îl vreĭ; când însă vroim se resplătim faptele luĭ cele bune, se'l apropiem maĭ tare de Domnia iubitóre...

RADU PAISIE (care în tot timpul acesteĭ scene s'a frământa. cu gêndul de a isbucni, strigă furios)

A! pênă aci!... Aŭ trecut măsurele! Viaţa mi se îneacă de ghiarele răbdăreĭ!..

TOŢI

Ce este?

NEAGOE

Ce e? De unde acest ţipăt?

SP. NUŢA (Doamneĭ)

Dumneḑeule, jupân Radu Paisie!...

www.dacoromanica.ro

RADU PAISIE

Da! chiamaţĭ Crainicĭ pre Radu de la Afumaţĭ! Odraslă vrednică e opincarul de la Sihăstriă!

DOMNIŢA (aparte)

Anima 'mĭ bate a restriște!

NEAGOE

Ce ḑice acest om?

RADU PAISIE

A! vreĭ se ţi'l apropiĭ de Domniă pre ţĕranul de la Turnu?... Ci spune-o așa o dată!... Negreșit, Bioerĭ. Neagoe Vodă... (apart) A! Radule de la Afumaţĭ, vom vedea! (tare) Neagoe Vodă batjocoresce pre un boier de neam, pre un seamăn al sĕŭ, pre Radu Paisie, juruindu'ĭ pe fiica sa ș'apoĭ... ș'apoĭ o va da Raduluĭ de la Afumaţĭ!

TOŢI

Ce ḑice?

RADU PAISIE

Așa cum ḑic!... Și sciţĭ pentru ce? Oare pentru că Radu de la Afumaţĭ este viteaz? cu sfat înţelept? Nu, nu, Boierĭ, ci pentru că el a adus necinste în casa domnéscă a Basarabilor!

NEAGOE

Ah! mișelule!.. ce scornitură aducĭ tu spre ocara neamuluĭ meŭ!?

TOŢI

O scornitură!

DOMNIŢA

Vaĭ! tremur!

DOAMNA (luĭ Neagoe)

Măria Ta, liniștesce-te... Copila noastră...

RADU PAISIE

Scornitură? Ha! ha! ha! Iată, boierĭ, semnul dragosteĭ jurată de fiica luĭ Neagoe Basarab unuĭ vênturător de potecĭ... unuĭ ţĕran prost! (aruncă salba la picioarele Domniţeĭ).

www.dacoromanica.ro

NEAGOE

O salbă? A ta, Roxandro? . . . Doamnă?...

DOMNIȚA

Salba dată luĭ Radu?.. Măria ta!. Mamă! (leșină, fetele o înconjur).

NEAGOE

Vaĭ! ce crunte bătăĭ simț din noŭ la ănimă! Acéstă lovire o se-mĭ curme viața!..... Iată mărirea lumeĭ acestia fără rădăcinĭ, fără de credință, fără de tocmélă!

MITROPOLITUL (ridicând salba)

Omul acesta (arătând pe Paisie) este sluga pĕcatuluĭ. Intr'adevĕr salba este a Domnițeĭ, dér ea însășĭ a dăruit-o de față cu jupân Paisie, cu noĭ toțĭ, luĭ Radul al meŭ, în ḑiua când a scăpat-o din prăpastia Turnuluĭ.

TOȚI (cu mulțămire)

Ah!

I-IUL BOIER

Numaĭ mórte se cade unuĭ pîrîșiŭ cutezător ca Paisie (îl înconjor).

NEAGOE

Mulțămescu-țĭ ție Dómne!... Glasul tĕŭ a apărat pro fiica mea! (Dómneĭ). Despino, ce greŭ mĕ simț în pept! O lovire așa de neasteptată.... A! jupân Radule Paisie!

DOAMNA

Măria Ta, alină-te... (cu forță) O! Mișelul! o se'l ucidă de i se vor înteți durerile.

BOIERII

La mórte! la mórte!

NEAGOE

Se nu fiă cupa resbunăreĭ Domnuluĭ cu sânge omenesc, boierĭ...Dați'ĭ drumul...Mustrarea de cuget se'ĭ fiă pedépsa... Ah! jupân Radule, ce cale mârșavă aleseșĭ spre a ajunge la mâna fiiceĭ Domnuluĭ tĕŭ!

www.dacoromanica.ro

BOIERII

Se fie pedepsit. In temnița curțeĭ!

NEAGOE

Se cade Domnuluĭ se cureţe grădina Domnieĭ de nuelele uscate ce nu daŭ rod.... La temniţă? nu.... aveam gênd se-l fac ginere....

RADU PAISIE

Minciună după batjocură!

NEAGOE (cătând la el cu despreț)

Astădĭ îĭ ḑic: Cinstea Domnieĭ e cinstea ţereĭ! Aĭ necinstit ţéra ta şi lumea plânge de mila numeluĭ şi vêrsteĭ téle... A! lăsaţi'l boierĭ! Ănima vóstră, bună spre mine, îmĭ spune că pedépsa ce'ĭ pot da este de a'l aruncá în dispreţul şi ura! ţereĭ întregĭ.

RADU PAISIE

A! voiescĭ resboiŭ, Neagoe Basarab! Bine! (ese)

DOMNIŢA (ingenuchind a Neagoe)

Tată! Măria ta! ănima mea e curată ca ănima ta crescină. Sunt încă vrednică de-a mĕ numi cu mândriă fiica luĭ Neagoe Vodă!

DOAMNA

Rădică-te, copila mea... Curăţenia ta o scie cugetul meŭ, desmierdările mele.

TOŢI

Da! Da!

NEAGOE

Chiămaţĭ pre jupân Radu de la Afumaţĭ.

TOŢI

A!

SPATAREASA NUŢA

Ce o se facă?!

www.dacoromanica.ro

DOMNIȚA (la picióre le luĭ Neagoe)

Iertare pentru el, tată! Jupân Radu de la Afumațĭ e mântuitorul ḑilelor mele. Mĕ jur, Măria ta, buzele luĭ n'aŭ lăsat se ajungă la auḑul meŭ nicĭ o dată o singură vorbă nevrednică de fiica Domnuluĭ sĕŭ.

MACARIE

O! da, Măria ta! .... Datoria, cinstea și vitejia, sunt hotarele faptelor Raduluĭ meŭ.

NEAGOE

Chiămațĭ, vĕ ḑic, pre jupân Radu de la Afumațĭ!

DOMNIȚA (aparte)

A! Dumneḑeule!

NEAGOE (Doamneĭ)

Ea 'l iubește, Doamnă, și nu mi-o spuneaĭ?

DOAMNA

Măria ta!

NEAGOE

Anima omuluĭ ca cleștarul, boierĭ! Décă se sparge, cine o maĭ drege? Décă Domnul țereĭ a aflat în fiul vostru sufletescŭ, prea sfinte Părinte, vrednicià, cinste, fire de boier adevĕrat... de ce oare ănimeĭ Domniţeĭ se nu'ĭ fiă voià a le afla și ea tot ast-fel?..Boerĭ, alegerea ănimeĭ curate este tot-dea-una a ceruluĭ... Se fie tutulor cunoscut că iaŭ de ginere pre Radu de la Afumațĭ..

TOȚI

O! sĕ trăescĭ, Măria Ta!

DOAMNA

O! Măria Ta! cum sciĭ se găsescĭ tot-dea-una calea ănime!.

DOMNIȚA

Tată! Măria Ta!-(îĭ sărută mâna)

www.dacoromanica.ro

NEAGOE

E boier noŭ, dice-va limba de rĕŭ vorbitóre! Heĭ! Domnia este vechiă... Nu-ĭ sunt de stricăciune sprijinitore tinere... Ș'apoĭ oare nu tot din opincă aŭ eșit odineoară și Basarabiĭ meĭ?

MACARIE

Bine-cuvêntat fiĭ, Dumnedeule!.. Ah! Doamne, graiul Mărieĭ Tĕle este semănat de florile și miresmele bunătățiĭ sântuluĭ Nifon... Se trăescĭ Măria Ta!

CRAINICUL

Măria Ta, jupân Radu de la Afumațĭ nu maĭ este la curte, nicĭ în Têrgoviște.

DOMNIȚA

Ah! Dumnedeul meŭ!

VIDRA (intrând)

Jupân Radu de la Afumațĭ....

TOȚI

Grăesce! grăesce!

DOMNIȚA

Vidro!

VIDRA

A încălecat, sunt acum vre o douĕ césurĭ și încărcat de amărăciune și de gênduri posomorîte, a plecat. „Vidro, disu-mi-a cu lacrimĭ pe față, rĕmas bun la toțĭ, rĕmas bun Domnițeĭ.“

DOMNIȚA (plângênd)

S'a dus?

MACARIE

O! suflet ales! o! fire înaltă!.. De cât se facă după plângerea ânimeĭ, maĭ bine a ales se fugă spre a-șĭ împlini datoria.

www.dacoromanica.ro

DOAMNA

Copila mea . . .

NEAGOE

Acest têněr va duce departe mărirea caseĭ domnescĭ, a ţěreĭ întregĭ . . . Nu maĭ plânge, copila mea, el de te iubesce nu póte se nu se întórcă către ânima ta . . . Noĭ, bětrâniĭ, scim acésta... nu e aşia, Dómnă?...

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

ACTUL III

Scena represintă o sală mare din curțile domnescĭ din Tîrgoviște; în părete o icónă a Maicei Domnuluĭ.

SILCA. — VIDRA. — MARIA. (Ele împletescŭ cununĭ de florĭ).

SILCA

De grăbă, Vidro, florĭ peste tot, pênĕ nu ese nunta din biserică; se punem răsurĭ, colea, la póla icóneĭ; căcĭ Domnița le iubesce așia de mult . . .

VIDRA

Unde-ĭ séměna eĭ, Silco. Da, se dăm florĭ la icónă, căcĭ sub paza eĭ s'aŭ urzit nunta de astădĭ. Ce mândră părechiă, Silco.

SILCA

Cine ar fi dis acum câte-va lunĭ că voinicul de la sichăstriă . . .

MARIA

Ba eŭ, Dĕŭ, numaĭ ce-l vĕduiŭ și diseiŭ în mine : vedĭ tu fĕtă? țĕranul ăsta nu e țĕran, se vede cât colo . . .

VIDRA

Uite, soro!.. dar cine, ca tine, Mario, dicea alt-fel și maĭ alaltă-ierĭ? . .

SILCA (la feréstră)

Uitați-vĕ, fetelor, ce maĭ de lume în curte. Se nu aĭ unde se aruncĭ un acŭ . . .

MARIA

Ce nuntă frumósă! . . . Vrednică de fecior de Domn . . .

www.dacoromanica.ro

VIDRA

Ha! ha! ha! ḑi și de țăranul de la Turnu. Aŭ noroc și uniĭ din prostime... Cine ḑicea așia, Mario?..

SILCA

Ce păcat ar fi fost décă mitropolitul nu nemerea se găséscă pre jupân Radu...

VIDRA

Ba Ḑĕŭ, atuncĭ nunta nu se făcea. Biata Domniță, în ce întristăciune picasă ânima eĭ!.. Pe de o parte nimenĭ nu scia de urmele mireluĭ el dorit, pe de alta, cumplită grijă ne coprinsese pre toțĭ despre sănătatea Mărieĭ Séle luĭ Vodă, în urma supărăreĭ ce încercase, când cu zarva stărnită de acel nemernic de Radu Paisie.

SILCA

Ci nu maĭ pomeni tocmaĭ astăḑĭ despre acea iasmă; bine că a perit de pe aci, negrișit că iadul l'a înghițit. (s'aude clopote. tobe și surle sunând).

VIDRA

Ascultațĭ, fetelor! ese nunta din biserică... Uite, vornicelul, jupân Preda... Légănul poleit al Mărieĭ Séle purtat de patru telegarĭ și într'ênsul mirele cu mirésa. Dómne, cât sunt de drăgălașĭ!

SILCA

Ci lasă priveliștea, Vidro, că nunta vine; se eșim cu florĭ în calea mireseĭ.....

MARIA

Apoĭ, veḑĭ bine, că de aceea și suntem aci, nuntașe ale domnițeĭ.....

VIDRA

Iată cununele și panerul de florĭ.... Tu, Mario, adă cupa de bun augur, ca sĕ-ĭ așteptăm cu dênsa gata la pragul ușeĭ.

www.dacoromanica.ro

SILCA

Pe când, tu Mario, veĭ drege într'însa cu de acest vin profir, medelniceriĭ curţeĭ vor deşertà doniţe pline şi cununate cu verdéţă, sub piciórele cailor nuntaşilor.

MARIA

Iată şi florile şi cupa de augur. Pot acum veni şi Măriele lor şi Miriĭ...

VIDRA

Nunta, iată nunta!.. A şi intrat în curte...
(Strigărĭ afară: Se trăéscă Măria Sa Vodă! Se trăéscă Dómna nună! Se trăéscă miriĭ.)

SCENA II

Acelaşĭ.—NEAGOE.—DOAMNA.—DOMNITA.—RADU DE LA AFUMAŢĬ, cu tótă nunta..

VIDRA

(Lângă uşă, cu tava de aur şi cupa. Maria pórtă năstrapa de aur i mărama. Silca aruncă florĭ în calea nuntaşilor)

Este datină străbună,
E deprindere bătrână,
De-a eşi cu cupa plină,
Cu betélă şi sulfină,
Când în urma cununieĭ,
Pâşesc pragul căsnicieĭ
Mândru mire cu mirésă,
Porumbiţă dalb'alésă.

Precum cupa este plină,
Viaţa vóstră mult senină,
Aşa plină se tot fiă
De dulceţĭ şi veseliă.

www.dacoromanica.ro

SILCA

Peste florĭ çalcă, mirésă,
Dintre florĭ eştĭ maĭ frumósă.

MARIA

Tot pe florĭ păşeşce, mire,
Aci-ĭ raiŭ de fericire.

VIDRA

(Dând cupa luĭ Badu)

Frunză verde rozmarin!
Vino, mire, vin!
Ié cupa de vin,
Ce ţie închin
Şi sórbe din plin
Traiŭ dulce şi lin,
(Către nuntaşĭ) Iar voĭ toţĭ strigaţĭ: amin!..

TOŢI

Amin!..

SILCA

Dalbe florĭ de mândru crin!
Vin, mirésă vin!
Şi pune pe sin
Zovonul de in,
S'alunge-orĭ ce chin,
Durerĭ orĭ suspin,
Iar voĭ toţĭ strigaţĭ: amin!...

TOŢI

Amin!!...

(Badu ié cupa şi închină tutulor. o pune a gură şi apoĭ o dă luĭ Neagoe. sărutându-ĭ mâna. In timpul acesta Roxandra a luat márama, s'a închinat tutulor, a dus vĕlul la Dómna, care i-l pune pe cap domniţa i sărută mâna).

NEAGOE

(Inch'rând Noroc vouĕ, copiiĭ meĭ... Sănĕtate şi voiă bună pof-

www.dacoromanica.ro

tim tutulor! Celuia ce este unsul luĭ Dumnedeŭ, sĕ-'ĭ céră ţéra ca tóte şopotele şi jocurile cele de multe felurĭ, care se fac şi vin pentru numele domnuluĭ dintr'alte ţerĭ, se le lase jos, dér se cade iarăşĭ domnuluĭ ţereĭ, în diua de pace senină, se aibă tobe, vióre şi surle, ca se veseléscă pre ceĭ ce-l iubesc... Veseliţi-vĕ, boerĭ măriţĭ, din veselia animeĭ mele; că bucuria părinţilor de fericirea copiilor lor, este scumpă luĭ Dumnedeŭ... Veseléscă-se ţéra de veselia domnuluĭ seŭ, că nu dóră numaĭ ginere luat-am, ci spadă tăiósă ţereĭ, ca s'o apere când braţul meŭ obosit nu va maĭ putea ţine dréptă în sus domnésca spadă... Turnaţĭ copiĭ, în cupa mea bĕutura veselieĭ... Voiŭ se beaŭ adĭ cu feţiĭ meĭ, cu voĭ, boerĭmăriţĭ, cu întregul nostru popor; se beaŭ şi se închin la creşterea, la sporirea, la nesecata fericire a moşieĭ românescĭ. Vinul bucurieĭ se âmple cupele vóstre, copiiĭ meĭ, în tóte dilele vieţeĭ, iar bucuria vóstră se fiă aceea a domnilor bunĭ şi milostivĭ, bucuria seraculuĭ, bucuria ţereĭ...

(Surle, tobe)

TOŢI

Trăéscă în fericire mirele şi mirésa!

SILCA

Ce mândri sunt amênduoĭ, privesce-ĭ Vidro.

DOAMNA

Copiiĭ meĭ, dea-vĕ cerul ca buzele vóstre se nu atingă în viaţă decât cupa iubirilor şi a bunătăţilor!

DOMNIŢA

(Luând florĭ din paner) Răsurĭ, vezdóge anrite! (le aruncă dinaintea dómneĭ) Copilăria Roxandreĭ tele, mamă, în midlocul florilor şi cântărilor téle s'a petrecut; las'o că de acum înainte se le semene dênsa în cale-ţĭ, la dilele când bruma va începe s'argintéscă capul tĕŭ cel bine-cuvêntat... Nu e aşa, Radule, că şi ânima dumitéle grăesce prin gura mea?

www.dacoromanica.ro

RADU

O! da domniță, la piciórele Mărielor Séle, puiŭ cugetele, credința și sabia mea; la ale D-téle, Domniță, ânima mea plină da iubire...

DOMNIȚA

Domniță? De ce? Nu sunt d'acum 'nainte, eŭ, Roxanda și... tu... Radu?

NEAGOE

Ḑi fără sfială, copila mea... Treptele cinstirilor omenescĭ, ânima drept iubitóre de o potrivă le așterne... Fiăvĕ traiul unit întru tóte, pentru ca viața vóstră se se petrécă pururea în acea cumpănă bine-cuvêntată... Iată, primiţĭ cu smereniă darul de nuntă, pe care cu învoirea Sântuluĭ mitropolit, o dinióră sihastrul de la Turnu, l-am adus și l-am așeḑat în casa vóstră...

DOMNIȚA

Icóna din cruce!.. Radule!.. Ah! Măria Ta! Bunul meĭ tată! cu ce mână blândă sciĭ se mângâĭ tóte ânimile!..

RADU

Icóna de la Sihăstriă? (Scóte din sân salba) Ea a urmărit pașiĭ celuĭ care de atâtea orĭ a scăldat-o cu lacrimĭ de ferbinte dorinţĭ... Sânteĭ nóstră apărătóre, Roxando, dă-mĭ voiă se-ĭ înapoiez astăḑĭ un odor nepreţuit, acea salbă pe care de la póla eĭ aĭ desprins'o pentru bietul ţeran, și care a fost scutul fericireĭ mele! In ḑiua când viclenia de la sânul meŭ, o smulsese, am creḑut că steua sórteĭ mele a și picat din cer; dară astăḑĭ, în culmea fericirilor, ţie icóną de minunĭ făcĕtóre, ţie blânda nóstră ocrotitóre, ţie îţĭ încredinţez și salba de nestimate și salba ḑilelor nóstre.

NEAGOE (Dómneĭ)

Ce guraliă e ânima voiósă! Heĭ! Despino... ḑi tinereţe, ḑi iubire, și aĭ ḑis tot ce e maĭ plăcut pe lume.

www.dacoromanica.ro

RADU

O! iértă, Măria Ta! Aşa e că ânimeĭ i sburdă la ceas de fericire... Mintea se întunecă şi tace când ânima o stăpânesce... Ginerile cât p'aci se-şĭ uite datoria (merge la stânga şi aduce o tavă cu cheĭ de aur). La darul Mărieĭ Téle de nuntă, se cade se respundă şi mirele cu dar de socri şi de nunĭ. Iată, Măria Ta Dómne, ale téle dintru ale téle. E chipul mănăstireĭ, care va purta numele luĭ Neagoe Bassarab şi al Dómneĭ Despineĭ din vécurĭ în vécurĭ viitóre. Aci sunt şi cheile pe care Radu de la Afumaţĭ, vătaful clădireĭ, ales de Măria Ta, le-a primit de la ceĭ ḑece meşterĭ marĭ, ca se le aducă Mărielor Vóstre, aḑĭ, când biserica e mândru înalţată din temeliĭ pênă la creştet.

NEAGOE

Mărire ţie, Dómne care cu milostivire mi-aĭ dat ḑile şĭ putere ca se întemeez aci pe pământ lăcaşiŭ noŭ al mântuireĭ!... Darul tĕŭ, Radule, este scump ânimeĭ nóstre... şi voiŭ cât de curând, îndată chiar, se mergem cu toţiĭ la Argeş se cercetăm sânta monastire.

DOMNA

O Doamne, când e pentru binele séŭ podóba ţereĭ, căcĭ nu aĭ cruţare de odihna Mărieĭ Téle? O nouă osteneală 'ţĭ va deşteptá suferinţele.

NEAGOE

Suferinţele trupuluĭ! ce sunt ele, Dómnă, pe lêngă bunurile minţeĭ, care 'ţĭ înalţă sufletul pênĕ la Dumneḑeŭ!... (s'aude sgomot afară) Dar ce este?...

CRAINICUL

Măria Ta! lumea s'a grămădit multă în curţile domneşcĭ, şi cere se intre aci în horă, ca se se închine Mărieĭ Téle şi mirilor. (Sgomot afară).

www.dacoromanica.ro

NFAGOE

Deschideţĭ porţile marĭ! lăsaţĭ poporul într'ale séle! Vaĭ de curtea unde el nu póte strebate; acolo, în loc de vorbă dréptă şi fără ascunsurĭ, se aude numaĭ şopta surdă a înbunătorilor! Acolo unde nu are loc poporul, în curând nu-şĭ găsesce loc nicĭ Domnia. Deschideţĭ, vĕ dic, uşile! Intraţĭ copiĭ! Intraţĭ în casa Domnitoruluĭ ea şi în casa vóstră . . .

RADU

Fericit e domnul, care năvala mulţimeĭ o primesce în ḑile de sĕrbătóre éră nu de păsurĭ şi amărăciune! Fericit escĭ Măria Ta, care eĭ domnit aşa, ca de năvala muĭţimeĭ se nu ai sfială séŭ frică . . .

BANUL PREDA

Că frica face urîciune, şi urîciunea, de nu sciĭ a o aliná când se cuvine, apoĭ cât de târḑiŭ tot isbucnesce . . .

SCENA III

Aceiaşĭ, ómenĭ din popor, ḑICĚTORUL

ḑICATORUL (din uşă)

Nu toţĭ, fraţilor! Nu toţĭ... Mare-ĭ ţéra ce iubesce pre Vodă, cum mare e şi ânima luĭ... Dar aşia mare nu póte se fiă şi casa domnéscă ca pre toţĭ se-ĭ încapă... Nu cu toţiĭ, ómenĭ bunĭ... Se intre numaĭ ḑicĕtoriĭ...

GLASURI

ḑicĕtoriĭ... ḑicĕtoriĭ!...

I-iul ḑICATOR (înaintea luĭ Vodă)

Noĭ suntem, Dómne, din cel popor,
Carele 'n curte dă mereŭ zor;
Dar n'a venit el cu vr'un gând rĕŭ,
Că mult iubesce pre Domnul sĕŭ;
Ci, după datinĭ, noĭ am venit
De nuntă sântă c'am auḑit,

www.dacoromanica.ro

Cu dicĕtoriĭ se ne'nchinăm,
La Mirĭ urare se cuvêntăm,
Şi ḑicĕtorul nostru se spună
Cântarea dulce, mândră, străbună...

TOTI

Ḑicĕtoriĭ!... Ḑicĕtoriĭ!...

NEAGOE

Ḑicĕtorul! Haide, băete, ḑi din cobuz vre o cântare de odinéórĭ, ḑi bunăóră cântecul luĭ Erculén din Mehedia, se védă Domniţa, fetele şi voiniciĭ curţeĭ că şi în vremea de demult, fetele frumóse găséŭ prin stâncĭ vitejĭ ca se le scape ḑilele.... Ḑi, cu viers dulce şi voios, ca se-mĭ întineréscă şi mie sufletul, la auḑul vechilor nóstre cântărĭ din plaiurile Băsărăbescĭ ale Oltuluĭ... Ḑi, băete, cu toţiĭ te ascultăm...
(Se aşéḑă pe scaun)

ḐICATORUL (cântă séŭ declamă balada)

Sus, la codru verde,
Óre ce se vede,
Sus pe malul Cerneĭ
La vadul Ruşaveĭ?
Eşit-aŭ din ḑorĭ
Treĭ surorĭ la florĭ;
Sora cea maĭ mare
Dreasă-n sărutare;
Sora mijlociă
Plină de trufiă;
Ele tot alérgă,
Florĭ ca să culégă,
Cunune se drégă
Şi rîd şi tot cântă
De codrul încântă.
Dar sora maĭ mică
Dalbă porumbică...

www.dacoromanica.ro

De le 'ntrece tóte
Ca o stea în nópte,
Lucéfĕr de ḑiorĭ,
Flóre pintre florĭ,
E maĭ selbaţică;
De lume-i-e frică,
De sóre c'o strică,
De plóie c'o pică,
De frig c'o înghiaţă
Şi-ĭ curmă din viéţă...
La măre, s'a dus,
Pe Cerna în sus,
Şi cu viers curat
Mi s'a tot rugat
De malul surpat
Sĕ ĭ gătéscă pat,
La umbra adâncă,
Drept în mieḑ de stâncă.
Malul îndurat
O a ascultat
Şi s'a despicat
De s'a furişat
Sora cea maĭ mică,
Cea mult selbăţică...

Dar cel Erculén,
Căpitan Rŏmlén,
In ḑiorĭ se iveşce,
Pe mal se opresce
Şi Cerneĭ graesce:
„Cerno limpeziă,
„Stăĭ de-mĭ spune mie,
„Despre treĭ surorĭ
„Ce aŭ plecat la florĭ.“

www.dacoromanica.ro

—„Sora cea maĭ mare
„S'a dus către mare
„Spre Dunăre 'n jos,
„La un mal frumos.
„Sora cea mezină
„S'a dus în grădină,
„Peste nouĕ munţĭ,
„In codriĭ cărunţĭ.
„Sora cea maĭ mică
„Şi maĭ selbăţică
„Stă colo, înst ância,
„La umbră adâncă“

Ercul Erculén,
Mândru căpitan,
Se răpede 'n sbor,
La stânca cu dor:
—„Esĭ, fétă, din pétră,
„Sĕ te vĕd o dată!
—„D'oĭ eşi la sóre
„Nu m'o sórbe óre?
„D'oĭ eşi la plóie
„Pĕru mi se móie;
„D'oĭ eşi la vênt,
„Trupu-mĭ e plăpênd!
—„Se n'aĭ nicĭ o frică,
„Fétă selbăţică,
„Că te-oiŭ luá 'n braţă
„Şi 'ţĭ oĭ da eŭ viéţă
„Şi te oĭ coperi,
„Şi mi te-oiŭ feri
„De vênt şi de sóre,
„D'alor sărutare...
—„Bădiţă, Bădiţă

www.dacoromanica.ro

„De-ţĭ sunt drăguliţă,
„Soţiă de vreĭ,
„De vreĭ se mĕ ieĭ?
„Mĕ scóte din stâncă,
„Din umbră adâncă,
„Şi-ţĭ es la lumină
„Cu ănima plină“

Ercul Erculén,
Mândru căpitan,
Lovesce în pétră
Cu pala luĭ lată
Şi din ea d'o dată
Ese mândră fétă,
Albă şi frumósă,
Dulce, răcorósă,
Cu pĕr aurit,
Pe umerĭ leit...

Ercul Erculén,
Căpitan Rŏmlean,
O rădică 'n braţă
Se prindă la viéţă,
Ş'o stringe la piept,
Ş'o légănă 'ncet,
Pe flori, la răcóre,
Sub raţe de sóre,
Cuib de floricele,
De dulcĭ viorele...

Iar în jurul lor,
Dănţuescŭ în cor,

www.dacoromanica.ro

Dalbe feţişóre,
Mândre, zimbitóre,
Ca la sĕrbătóre,
Ca la nuntă mare,
Nuntă de Domniă,
Cu noroc se fiă...

(Actul se termină cu balet)

(Cortina cade).

www.dacoromanica.ro

ACTUL IV

Scena se petrece în Stăreția monastireĭ de la Argeș.

SCENA I

EGUMENUL. — BANUL PREDA. — DOUI BOERI

EGUMENUL

Unde se unesce voia luĭ Dumuedeŭ cu a omuluĭ, tóte es spre biuele luĭ...

BANUL

Graiul cuviosieĭ téle, pariute starițe, e graiul altaruluĭ; aŭ nu este voia țăreĭ se nu maĭ fiă bântuită de răsmerițe și dodăiele priu perderea Domuuluĭ eĭ?...

I-IUL BOIER

A celuĭ maĭ buu Domu ce a avut țéra, după Mircea, după Radul cel Frumos...

EGUMENUL

Se fiă óre așa de greŭ boluav, Măria sa Vodă, mărite Baue?

BANUL

Doctorul Geuovez nu scie îusușĭ ce se maĭ dică... Acum pare că se ĭ fiă spre biue, acum durerele-l îutețesc... Cugetul seuiu și ăuima spre blândețe poruită se luptă în siuu-ĭ cu puterile slăbăuogite ale fireĭ pământescĭ... Doctorul atât scie a spuue că, acum, de cum-va vre o mâhuiciuue, ar veui fără veste se-ĭ turbure liuistea sufletuluĭ, aceea va fi osândă uestrămutată de mórte peutru Măria Sa... Vedĭ

www.dacoromanica.ro

dér în ce cumpănă ne aflăm. Sfatul înțelept, părinte Egumene, nu astéptă nenorocirea, ci o prevede... Se cade ca țéra se fiă gata la tóte...

EGUMENUL

Bisericele țereĭ resună de rugi pentru însănătoșirea Mărieĭ Séle... și ierĭ am făcut acatist la racla sântului Nifon... Se ne punem credința în D-deŭ, căcĭ credința într'ênsul nu este sécă...

I-IUL BOER

Credință la cer, părinte, și pază bună despre ceĭ rĕĭ...

FANUL

Bine dicĭ, într'astfel se întăresce ânima spre moșia străbună!... Am dat însciințare boerilor de prin județele vecine, se ne întâlnim aci, la sânta monastire a Argeșeluĭ. Nu e timp de perdut: de o parte bóla Mărieĭ Séle, de alta amestecăturile boerilor din Buzĕŭ și din Râmnic ne chiamă pre toțĭ la sfatul țĕreĭ, la datoriă către ea.

EGUMENUL

Care potŭ fi, jupân Bane, nemulțămirile Buzoenilor și Râmnicenilor?

BANUL

Eĭ nu sciŭ ce fac, că sunt dușĭ de căpăstru de uniĭ și alțiĭ; când de Stefănuță Vodă de la Moldova, când de Radu Paisie.

EGUMENUL

Radu Paisie? Se maĭ cuteze încă, după cele petrecute acum vre-o cincĭ luni la curtea domnéscă?

BANUL

O! da, părinte! ânima luĭ aprinsă de pofta măriréĭ, nu o póte stinge decât mórtea... Fire deștéptă, cum este, minte ageră, voiă ne 'nfrânată, Radu Paisie nu póte tăcea, decât

www.dacoromanica.ro

cum tace şiroiul munţilor, pêně se sparg noriĭ... Věḑut-aţĭ făcênd rotocólele séle, în înălţime, uliul care 'şĭ a pus ochiul pe prada sa? Radu Paisie este aḑĭ uliul în rotocóle... Măria Sa Vodă s'a îndurat a-l ertà de mórte şi de închisóre, dar Radu Paisie s'a făcut d'atuncĭ nevěḑut... Se bage bine de sémă Maria Sa Neagoe Vodă! se vegheḑe ţéra!

SCENA II

Aceiaşĭ. — RADU PAISIE

RADU PAISIE (îmbrăcat ca călugăr)

Sânte părinte, (face mătanie). Iertare décă am intrat aşia fără veste. Dér a sosit olac de la cetate: ḑice că peste o clipă va sosi Măria Sa Vodă, va sosi curtea, spre închinăciune şi cercetarea sânteĭ monastirĭ.

TOŢI

Vodă! curtea?

EGUMENUL

Dér atuncĭ... bóla Mărieĭ Séle?...

BANUL

Bóla este maĭ puţin puternică asupra trupuluĭ, decât puternică e mintea, decât nebiruită este voia Mărieĭ Séle! Iată treĭ lunĭ, de la nunta Domniţeĭ, el se luptă cu durerile înteţite ale trupuluĭ, şi cu tóte acestea cine a putut împedica pre Măria Sa, cât se simte ceva maĭ bine, cine l-a putut opri d'a îngriji însuşĭ de trebile ţereĭ?

RADU PAISIE

Ḑice că vine să se închine la monastire, la móştele sântuluĭ Nifon.

I-IUL BOER (în parte)

Ciudat! monachul acesta pare că s'ar asemăná...

EGUMENUL (la uşa din drépta)

Ascultaţĭ, părinţilor...

www.dacoromanica.ro

SCENA III

Aceiaşĭ. — DOI CALUGARI

BANUL

Vine Măria Sa! din acésta o se se alégă negreşit ceva. Aşia e voia luĭ D-ḑeŭ! Ţéra întrégă va fi aci...

EGUMENUL (Călugărului I)

Mĕ auḑiţĭ! Cucernicia ta veĭ avea grijă se se tragă tóte clopotele şi se se bată tochiţa cea mică de fer, cea de polieleŭ. (Către călugărul I) Părinte Atanasie, la strana dréptă se cânte cobuzarul Nălteţu. A! Daţĭ anagnoştilor marame albe la troiţe (la al doilea călugăr) Părinte Teodosie, se nu uiţĭ că trebue se se slobóză fuştele de la metereze la sosirea Mărieĭ Séle... (luĭ Radu Paisie) Sânţia ta, părinte Paisie...

I-IUL BOER (în parte)

Paisie?.. Ciudat!

BANUL (Egumenuluĭ)

Acest călugăr de unde este?..

EGUMENUL

E noul nostru eclisiarc. Dér de ce?... A! Inţeleg asemănarea luĭ cu jupân Radu Paisie...

RADU PAISIE (Cu umilinţă)

Din némul luĭ Radu e şi smeritul monah Paisie... Un nenorocit lepădat de la sinul măririlor şi al primejdiilor...

EGUMENUL

Sânţia ta părinte veĭ aşterne la racla Sfântuluĭ Nifon velinţele domneştĭ cele cusute de Măria Sa Doamna; sunt colo în sicriŭ. — Se mergem boerĭ, jupân mărite bane, înaintea Mărieĭ Séle. Bine cuvêntat fiă D-ḑeŭ care bolnavuluĭ trimite sănĕtate şi ânimeĭ Domnuluĭ insuflare d'a cerceta noul altar înălţat creştinătăţeĭ! — Poftiţĭ boerĭ... (es)

www.dacoromanica.ro

I-IUL BOER (către banul)

Totuşĭ, ciudată asemănare! (es)

SCENA IV

RADU PAISIE

Vine Vodă! A! Ceva-mĭ spune că ḑiua rĕsbunăreĭ mele s'apropie! Ruda luĭ Radu Paisie sub acéstă rasă care mâne poimâne va cădea spre a fi înlocuită cu hlamida domnească! Cine a ḑis că ochiul e graiul ânimeĭ? Eĭ m'aŭ privit, aŭ îndreptat ochiĭ lor în aĭ meĭ şi în privirea boeruluĭ Radu Paisie n'aŭ întâlnit de cât căutătura stinsă a unuĭ biet monah din némul luĭ Radu! Ha! ha! ha! Ce vor ḑice tot eĭ peste o lună.... mâne póte!.. când călugărul umilit va înapoia Boeruluĭ Paisie, Voivoduluĭ Radu călugărul, graiul de tunet, care sdrobesce cu fulgerile rĕsbunăreĭ?.. Oare în peptul acesta află loc numaĭ atâta simţ, numaĭ atâta ură, setea de resbunare?.. O! nu! nu! Rĕsbunarea luĭ Radu nu póte fi alta de cât domnia ţereĭ! O! o voiŭ avea, orĭ nu voiŭ maĭ fi cu ḑile!.. Ce? In acéstă ţéră nu va maĭ fi loc de cât pentru Basarabĭ? Scaunul domnesc fi-va mereŭ al lor?.. Veţĭ afla în curênd că sub rasă şi comanac nu s'a vestejit némul domnesc al luĭ Paisie... Că preste tóte judeţele ţereĭ el a stiut se sémăne rod de nouă sporire... (S'and clopote) Clopotele... Vine Măria Sa Neagoe Vodă Basarab! Tot aşia vor sbura în vênturĭ şi pentru Măria Sa *Radu Vodă Paisie*... El e bolnav... nu destul, póte, ca se móră îndată, dér de ajuns ca se grăbesc isbucnirea rĕscóleĭ...Pe când Neagoe cu aĭ sĕĭ vor fi aci în mătăniĭ şi veghierĭ, la Tèrgovişte părinte Paisie!... acolo veĭ găsi gata pre credincioşiĭ, care te vor primi cu steag noŭ, cu tobe şi cu surle; carĭ, cu lacrimĭ pregătite te vor îndupleca se desbracĭ smerita rasă. Şi óre poporul vede-va el făţăriă într'acea oglindă a umilinţeĭ? Poporul!.. El aḑĭ iubesce pre Neagoe. A! dragostea poporuluĭ! adoua ḑi după

www.dacoromanica.ro

căderea luĭ Neagoe, tot acel popor care adĭ îngenuche la icoane, cerând, însănătoșirea luĭ, va veni, amețit de veseliă și de urărĭ, la Domnia tênără... Mulțimea e nestatornică ca și nisipul pustiilor, ca și valurile mărilor. (Clopotele) Audĭ? eĭ se apropiă. (la feréstră) Incoace, încoace, maĭ de grabă! Voiŭ se privesc în facia luĭ Neagoe amurgul vieţeĭ séle. Ah! ce dulce beţiă a sufletuluĭ, când se adapă cu privirea celor pre care-ĭ urĕscĭ, rĕpușĭ în pulbere! (Clopote și puscĭ) Tunaţĭ și rĕsunaţĭ! Voĭ vestiţĭ lumeĭ diminéţa uneĭ nouĭ Domniĭ! Aide acum, părinte Paisie, umilit, cu mânele la pept, orĭ cu cădelniţa în mână, mergĭ de întêmpină pre Neagoe, cântând: pret ine te lăudăm Dómne. (Luându-le) Velinţele de aur, sub piciórele luĭ... Mâne ale mele vor călcá cu nesaţiŭ mătasea lor móle... Păşésce, Neagoe! Boeriĭ ţĕreĭ 'şĭ aŭ ânimile spre tine; toţĭ te înconjóră, ţĭ-ajută, te sprijină... Vino!.. vino, stăpân al ţĕreĭ, rédămă-te pe braţul odrasleĭ de ţĕran cu care ţĭ-aĭ curcit némul; vino, ado cu tine și pre moștenitorul scaunuluĭ domnesc, pre Teodosie Voivod, un pruuc de șépte anĭ!— Moscenitorul scaunuluĭ domnesc?! Urma va alege... Dér alaiul bisericesc a eșit din monastire... La ascultare, smerite părinte Paisie!.. (ese)

SCENA V

(Scena represintă curtea monastireĭ de la Argeșiŭ, fața bisericeĭ; procesiunea intră cu preoţiĭ cântand, clopote, puscĭ).

EGUMENUL. — NEAGOE. — CALUGARI. — DOAMNA. — DOMNIŢA. — RADU DE LA AFUMAŢI. — BANUL PÂRVU.— PREDA. — BOIERI. — TEODOSIU, PE URMA RADU PAISIE, MAI LA O PARTE

RADU DE LA AFUMAŢI

Da, sânte părinte, Măria Sa Doamna se rógă de liniște; Vodă a plecat maĭ mult bolnav de bóla de care sufere de atâta timp, și drumul, ostenelile... Cât maĭ puţin sgomot!... se înceteze, rogu-ve, clopote și puscĭ.

www.dacoromanica.ro

EGUMENUL

Am și orînduit precum cereţĭ, Măria Ta!.

R. PAISIE

Măria Ta? luĭ?.. Ci stăpânesce ţĭrăbdarea, ănimă turbată, ('și bate peptul).

VIDRA

Alergaţĭ! alergaţĭ, jupân Radule...

TOŢI

Ce este? ce este?...

VIDRA

Mărieĭ Séle e rĕŭ, fórte rĕŭ... N'a voit se urce în leagăn la monastire, ci pe jos, spre lauda luĭ Dumnedeŭ, și osteneala...

I-IUL BOIER

Dar iată eă alaiul sosesce; Măria Sa a învins suferinţele.

TOŢI

Măria Sa!.. (Neagoe vine reḑemat de banul Pêrvŭ, și de Dómna; Domniţa, boerii l-înconjor).

BANUL

Măria Ta... (călugărilor) O laviţă, un scaun.. maĭ de grabă! (a parte) A! sermană ţéră, ce ḑile te maĭ aștéptă óre?

DOAMNA

Măria Ta!...

DOMNIŢA

Tată, cum te simţĭ?...

NEAGOE

Despino!.. fiica mea!... Lăsaţi-mè! lăsaţi-mĕ acum, feţiĭ meĭ; puterile nu-mĭ lipsesc... Lăsaţi-mĕ se privesc cu ochĭ resăţioșĭ locașul luĭ Dumnedeŭ! Ce mândră e mănăstirea nóstră, Despino, Radule, Roxando!... Nu te maĭ îngriji

www.dacoromanica.ro

Bane Pêrvule! Eŭ care am găsit sub bine-cuvêntările luĭ Dumnedeŭ, puterĭ ca să-i rădic altar măreț și minunat, eŭ nu pot se fiŭ slab și sdrobit înaintea luĭ! Avea dreptate doctorul genovez, Dómnă: mĕ simț acum bine, bine ca nicĭ o dată. A! meșterul Manole s'a ținut de cuvênt: biserica clădită de dênsul e cum nu maĭ e alta!... Ea se 'nalță la cer ca aripele sufletuluĭ, ca fumul miresmelor... Vis de aur al viețeĭ mele! étă, te vĕd acum în ființă, și sufletul meŭ adâuc mulțămitor, ție Dómne se avântă lin către cerurĭ, pre cum se rădică părețiĭ și stîlpiĭ și turlele templuluĭ semănate cu aur, cu florĭ și cu luminĭ. Acum,-ah! iértă stăpâne mândrieĭ mele! — pot și eŭ dice, ca dreptul din scriptură: Ié-me, Dómne, latine, căcĭ dorul viețeĭ mele lumescĭ lŭ vĕd ndeplinit!...

DOAMNA (Banului)

De frică mĭ-a înghiățat graiul pe buze, jupân Pêrvule; Dumnedeul meŭ!.. cată pe fața Mărieĭ Séle, ce schimbare! Ostenéla, bucuria i-aŭ deșteptat negreșit rĕul, și pare a 'șĭ nesocoti suferințele...

BANUL

Dómnă! încredere în Cel de sus!...

NEAGOE

In jurul meŭ, voĭ toțĭ carĭ mĕ iubițĭ! Bane Pêrvule, Predo, Radule fĕtul meŭ, și tu sermanul meŭ Teodosie, vin colea aprópe de ănima mea; eștĭ mic, drăguțule, dar mare e Dumnedeŭ, mare e altarul într'a cuĭ pază te lasă părintele tĕŭ (îl sărută). Vĕ e grijă de mine?... Mórtea! ah, ce dulce este ea, Despino, sub bine-cuvêntările alor teĭ! Ce póte dori sufletul omuluĭ și nu mĭ-ațĭ dat voĭ, copilașiĭ meĭ! ce a cerut de la cerurĭ Domnul țereĭ și cerul îndurător nu i-a dat cu prisosință? O țéră ca o grădină, ogoare cu brasde, isvor ne secat de avuțiă pentru săteanul român, și florĭ, florĭ pentru tine, Domniță...pentru voĭ fetelor, florĭ câtă iarbă verde în

www.dacoromanica.ro

plaiurĭ și în câmpiĭ, florĭ la nunțĭ, florĭ la nașterĭ și florĭ pentru sicriele celor ce ațĭ iubit... Nu plângețĭ, nu vĕ fiă silă, dragiĭ meĭ, de a mea mórte.. eŭ mĕ voiŭ duce fericit din naintea celuĭ Vecĭnic. Ródele păciĭ ce m'a învrednicit Dumnedeŭ a le da poporuluĭ meŭ, vor aduce bine-cuvêntare asupra mormêntuluĭ meŭ... Pacea țereĭ, Bane Pêrvule, în grija sfatuluĭ vostru, căcĭ fără dênsa nu este bine, nicĭ avuțiă, nicĭ fericire...

BANUL

Măria Ta! Dumnedeŭ va îndili încă pe multĭ anĭ pre Neagoe Vodă... dar étă, în fața altaruluĭ minunat al cuvioșieĭ Măriilor-Vóstre, Pêrvul Basarab, Banul Craioveĭ jură, — și cu dênsul peste o clipă vor jura boeriĭ țereĭ, alergând la chiămarea mea — Eată „jurăm“ că némul Mărieĭ Téle nu va des cindede pe treptele scaunuluĭ ce l'aŭ strălucit faptele frumóse, cuviosia și milostivirea Mărieĭ Téle.

NEAGOE

Dulce e de a ascultá graiul uneĭ ănimĭ drept credincióse!...

DOAMNA

Măria Ta!... cruță-te... oboseala...

NEAGOE

Ce dicĭ Dómnă!.. Se cruță candela când e plină de untdelemnul veghierilor... dér când ea se stinge, cine o va opri de a da flacărea maĭ viuă, pentru că e flacărea sfîrșituluĭ? Iubita mea Despină, nu iasă Neagoe bătrânețelor téle scule și comorĭ; câte ne-a trămis cerul, ale mele și ale téle, sunt tóte în acest locaș sânțit, ce silințele téle și ale mele aŭ rădicat luĭ Dumnedeŭ, cu umilință și cu dragoste ferbinte!.. Dér comorĭ și scule veĭ afla M. Ta în ănima celor ce am iubit în viața mea... Cine sunt aceia? Intrébă pre sătean și pre boerĭ: eĭ toțĭ sciŭ că Négoe al lor a fost maĭ mare pentru că le era lor maĭ mic; sărac, pentru că avuția lor a

www.dacoromanica.ro

spori-o... Bine-cuvêntat fiă Dumnedeŭ, care despărţirea de aĭ meĭ şi de ţéra mea, o a poruncit la pórta altaruluĭ sêŭ... A! Boerĭ şi sănţiţĭ părinţĭ, ce puterĭ găsesce bolnavul în cugetul liniştit, în conşciinţa datorieĭ împlinite!...

BANUL

Faptele bune, Măria ta, repaos dulce sufletuluĭ!...

NEAGOE

Nu plângeţĭ, vĕ spuĭ, copiiĭ meĭ. Nicĭ o dată de când periciunea şi-a ales lăcaş în acéstă fărâmă de ţĕrină ce maĭ stă înainte-vĕ, nicĭ o dată maĭ plăcută alinare a durerilor nu am simţit ca astă-ţĭ.

BANUL

Dumnedeŭ întăresce locaşul sufletuluĭ teŭ, Mărite Dómne, ca se facĭ aşa ca despărţirea ta de téră, când el o va porunci, se nu fiă despărţirea ţereĭ de dreptate, de bine, de milostivire.

NEAGOE

Pricep, Bane Pêrvule! mintea pare că se ascute cu cât maĭ mult se deslipesce de trup, ca iuţéla glonţuluĭ afară din puşcă... Inţeleg, dér un copil abia de şépte anĭ ce póte el, sĕrmanul, în vêrtejul ce ne amerinţă? Neagoe nu şi-ar fi iubit ţéra décă n'ar fi vĕdut lipsa dupĕ el al unuĭ braţ matur, al uneĭ săbiĭ încercate. Bane al Craioveĭ, tu carele cu braţul tĕŭ aĭ sprijinit mâna mea pe treptele lunecóse ale scaunuluĭ Domnesc, décă cumva Neagoe mort, greul toiag al Domnieĭ se va clăti în slabele mânĭ ale prunculuĭ meŭ, atuncĭ cu mintea limpede şi cu voia bună la ănimă, vĕ spuĭ: Iată Domnul ţereĭ!.. (arétă pre Radu dela Afumaţĭ).

RADU DE LA AFUMAŢI

Dómne, Măria ta! nu mie se cade.

BANUL

Vorba Mărieĭ téle ca în tot d'auna e sfat de lumină.

www.dacoromanica.ro

Alegerea Mărieĭ téle dinaintea altaruluĭ, va fi pentru noĭ alegerea luĭ Dumneḑeŭ... Boerĭ, sĕ jurăm....

RADU PAISIE

Ţĕranul de la sihăstrie Domn al ţereĭ?.. (Mişcare)

TOŢI

Ce este? Ce ḑice?

NEAGOE

E glas de cucuvae pe cheotórea caseĭ mortuluĭ; acel strigăt cobitor e al luĭ Radu Paisie...

RADU PAISIE (înaintând cu trufiă)

Da, Neagoe, Radu Paisie! Dupĕ ce aĭ batjocorit Boerimea, batjocori-veĭ acuma şi ţéra?

DOAMNA

Ce lovire de mórte pentru Neagoe!

NEAGOE

A! peptul mĕ înécă.

DOMNIŢA

Ajutor! ajutor!... Dómne! tată! Măria ta!..

RADU PAISIE (s'a tras spre stânga)

Móre! O! e giulgiul morţeĭ pe facia luĭ... La Tĕrgovişte! Domniă nouă!...

NEAGOE

Ah! acel suflet negru a curmat iute firul... Aci, copiĭ meĭ ... în jurul meŭ, Despino, Roxando, Radule...

RADU DE LA AFUMAŢI (aducênd pre Teodosie şi puindu-l la piciórele luĭ Neagoe)

Bine-cuvintéză, Măria ta, pre Domnul ţĕreĭ, pre Teodosie Basarab Voivod... E prunc, Măria ta, dar étă acolo, (arĕtă pre banul şi alţĭ Boieri) mintea matură, şi étă aci spadă şi ănimă credincióse spre aperarea luĭ...

www.dacoromanica.ro

NEAGOE

O! copiiĭ meĭ! Radule, ănimă dréptă și credinciósă! Luĭ Teodosie, copiluluĭ meŭ, voĭ toțĭ prietenĭ aĭ domnieĭ ce apune, fițĭ cu ănimă bună către dênsul, către aĭ meĭ... (luĭ Teodosie) Iar tu, sermane copile, décă mila cerésca te va dărui cu ḑile și cu mărire, fiĭ Domn bun, Domn drept și milostiv.. Cată purure și te silesce, precum aŭ făcut toțĭ Domniĭ ceĭ marĭ aĭ țereĭ, ca fericind poporul, se porțĭ hotarul moșieĭ nóstre părinteșcĭ, tocmaĭ pênĕ acolo, unde încetéză și graiul Românesc; iar décă o așa falnică dorință va covârșĭ puterile vremeĭ, cel puțin Domnia se apere de știrbire moștenirea strĕbună, măcar cât a plăcut luĭ Dumneḑeŭ a o încredință mânilor nóstre... O! fiul meŭ! copiiĭ meĭ, țéră dulce a Românilor! vĕ las în paza Domnuluĭ... (Móre cu ochiĭ la templu; toțĭ sunt îngenuchiațĭ în jur).

DOAMNA / DOMNIȚA } Ah!..

RADU DE LA AFUMAȚI (Dómneĭ)

Dómnă, lacrimile Mărieĭ Téle aci; (arétă pre Neagoe) ănima la Têrgoviște!.. (arétă pre Teodosie)

(Cortina cade)

www.dacoromanica.ro

NOTE

Pag. 1. **Vornicul Bucioc.** Acéstă piesă este inedită pênĕ acum. De și o primă ediţiune de lucs a fost pusă sub tipar, încă de maĭ mulţĭ anĭ, de către „Tipografia Curţeĭ“, ea a rĕmas neterminată.

Pe lêngă tóte estractele aduse din unele jurnale despre „Bucioc“ vom păstrà istorieĭ arteĭ dramatice și versurile de maĭ la vale, împărţite în sala teatruluĭ, la una din primele representaţiunĭ ale pieseĭ și adresate D-luĭ Stef. Velescu, pentru modul admirabil cum a creat rolul luĭ Bucioc.

Lui STEFAN VELESCU

pentru modul admirabil

CUM A CREAT PRE VORNICUL BUCIOC

Soţ iubit, duios părinte,
Al tĕŭ suflet a scăldat
In simţirĭ taĭnice, sfinte,
Sufletul nostru 'ntristat.

Român, voĭnic prea putinte,
Datorieĭ devotat,
Aĭ pus în noĭ dor ferbinte:
După Bucioc am oftat.

www.dacoromanica.ro

O d'ar maĭ fi ca el éră,
Vornicĭ in acéstă ţéră,
Ce pentru ea sciŭ muri!

O d'am aflá mulţĭ ca tine,
Artistĭ, carĭ aşia de bine
Se ni-ĭ scie aminti!

Se consignăm aci şi o mică anecdotă de la a 2-a representaţiune a luĭ Bucioc. Era sala plină de cea maĭ alésă lume şi în loja Domnéscă Măria Sa Domnitorul şi cu óspele sĕŭ Măria Sea Miloşĭ Obrenovicĭ al Serbieĭ. Se jucase atuncĭ actuĭ I-iŭ, când iată că suflătorul se îmbolnăvesce. Al 2-lea suflător consultă manuscriptul pieseĭ şi aflându-l cu totul greŭ de urmărit din causa numeróselor tăĭeturĭ, adaose şi corecţiunĭ făcute pênĕ la ultima repetiţiune generală, declară că nu póte suflà.. Mare emoţiune între culise!.. Atuncĭ autorul pieseĭ silit fu se facă şi funcţiunile *suflătoruluĭ*. Din gaura acestuia eşi autorele, căutat de adiotantele Domnesc, spre a merge în loja Domnéscă, unde primi, de la ambiĭ Domnitorĭ, încuragiătóre şi nemeritate laude.

Pag. 151. **Dreptatea domnéscă**. Chiar în afişul primeĭ representaţiunĭ a acesteĭ piese era ḑis că este după *Lope de Vega*; cu tóte acestea o critică, a căruia duşmăniă nicĭ astă ţĭ, dupe *şése anĭ*, nu mi-o esplic, a scris şi tipăriţ că *plagiasem* nu sciŭ ce roman numit „*Roco del Piso!*..“ Alt critic pasionat, reposatul Lăzărescu, uĭtând de a citi *afişul* representaţiuneĭ, denunţà egalmente lumeĭ ca „*Dreptatea domnéscă*“ era vr'o imi-

www.dacoromanica.ro

tațiune după „vre una din cele 2,000 de piese ale luĭ *Lope de Vega!!..*“

Și cu tóte acestea, fiă-mĭ permis, acum că póte voiŭ întâlni vre un critic maĭ drept, se declar că nicĭ chiar planul pieseĭ nu este identic cu acela al pieseĭ spaniole „El mejor Alcad“, ne cum scenariul și caracterele. A imità ast-fel, la francesĭ ca și la germanĭ, se póte probà că nu a fost a plagià...

Succesul „Dreptățeĭ domnescĭ“ a fost strelucit. El e datorat in cea maĭ mare parte moduluĭ cum artiștiĭ aŭ interpretat rolurile lor. D-niĭ Pascaly, Dragulicĭ, C. Dimitriadi, aŭ fost fórte bine, dér neuitate vor rĕmâne din mintea publiculuĭ Bucurescean creațiunea luĭ *Dodăilă Porcarul*, de neimitatul nostru artist C. Bălănescu și acea atât de poetică a Marióreĭ, a mult regretateĭ Matilda Pascaly. Aducem aci un sincer omagiŭ D-luĭ C. Bălănescu și tuturor artiștilor carĭ aŭ dat viéță pieseĭ și lăsăm o caldă lacrimă de regret pe pétra prea curênd uĭtată a sermaneĭ Matilda Pascaly, artistă nicĭ pênĕ astădĭ înlocuită pe scena româuă.

Pag. 235. **Banul Mărăcine.** Cine nu-șĭ amintesce doliul adevĕrat al Românilor la vestea învingereĭ de la Sedan și apoĭ aceea a perdereĭ *Alsacieĭ* și a Lotaringieĭ?

Se organizase în Paris asociațiunea pentru ajutorarea Alsacienilor, carĭ emigrară din patria înstreinată. Acéstă asociațiune ceré fondurĭ, subscripțiunĭ. M'am otărît se fac și eŭ ceva pentru acéstă asociațiune și în maĭ puțin de treĭ ḑile scriseiŭ *„Banul Marăcine“*. Vr'o ḑece-cinspre-

www.dacoromanica.ro

ḑece ḑile după aceea neobositul director al teatruluĭ naţional, din acel timp, D. M. Pascaly, dădea piesa, în stagiunea anuluĭ 1872. Ceea ce pot spune este, că cu tóte numerósele defecte ale acesteĭ *improvizaţiunĭ*, ea avu un succes necunoscut pêně atuncĭ la teatrul naţional. Actoriĭ, autorele fură chiămaţĭ în scenă de ḑecĭ de orĭ şi la nenumĕrate representaţiunĭ. Biletele se vindeaŭ cu câte o sĕptămână înainte. In séra representaţiuneĭ vedeaĭ în piaţa teatruluĭ staţionând birjele de Herésca, cu care veniaŭ de departe cetăţenĭ de asistaŭ la „*Banul Mărăcine*“: se desfundaseră mahalalele! De atuncĭ succesul *popular* în lipsa celuĭ literar, nu se desminţi. Când direcţiunea n'avea parale cu ce se plătéscă trupa, iute o representaţiune-douĕ din Banul Mărăcine! A doua representaţiune a acesteĭ piese fu dată în beneficiul Alsacienilor şi peste 1500 francĭ fură trămişĭ de autore, prin D. consul al Francieĭ, D-luĭ Marquis d'Haussonville, preşedintele comitetuluĭ Alsacian, ca mică manifestare de marea iubire a Romanieĭ pentru Francia.

Banul Mărăcine a produs póte maĭ mult de 50,000 de francĭ teatruluĭ naţionale, eară autoreluĭ obicĭnuitele injurăturĭ ale *Zoililor* literatureĭ române.

Eaca ce aflăm despre acéstă piesă, la pagina 275 din o frumósă carte intitulată „De Paris à l'île des serpents*) de Cyrille **.

„Le célèbre pote français Ronsard, si injustement traité par Boileau, était d'origine vala

*Paris 1876. **D'Avril.

www.dacoromanica.ro

que. Il nous l'apprend lui même dans des vers charmants:

Or, quant à mon ancêtre, il a tiré sa race
D'où le glacé Danube est voisin de la Thrace.
Plus bas que la Hongrie, en une froide part,
Est un seigneur nommé le marquis de Ronsard,
Riche d'or et de gens, de villes et de terres.
Un de ses fils puînés, ardent de voir la guerre,
Un camp d'autres puînés assembla hasardeux
Et, quittant son pays, fait capitaine d'eux,
Traversa la Hongrie et la basse Allemagne,
Traversa la Bourgogne et la grasse Champagne,
Et, hardi, vint servir Philippe de Valois,
Qui, pour lors, avait guerre encontre les Anglois.
Il s'employa si bien au service de France
Que le roi lui donna des biens à suffisance
Sur les rives du Loir. Puis, du tout oubliant
Frères, père et pays, François se mariant,
Engendra les aïeux dont est sorti le père
Par qui premier j'ai vu cette belle lumière.

„Une sorte de prédilection sentimentale et fort délicate ramène les Roumains à cette légende, qui leur est évidemment chère. Ronsard a été le sujet d'un drame représenté en 1872 dans la patrie du héros légendaire qui appartient en commun à la France et à la Roumanie. „La pièce de M. Urechia, écrivait alors le *Journal de Bucarest*, est pleine de ces élans de cœur inspirés par les sentiments les plus élevés. Ces passages sont ceux qui ont été le plus chaleureusement applaudis. Chaque allusion à la grandeur de la France et à l'amour de la Rou-

www.dacoromanica.ro

manie pour ce pays, a été accueillie par des bravos enthousiastes.“

Une souscription ayant été ouverte à Bucarest en faveur des Alsaciens-Lorrains, M. Urechia a voulu qu'une représentation de sa pièce fût donnée au bénéfice de nos immigrants. Le succès a été encore plus grand que le premier jour. *Impossible de rendre par des paroles l'émotion et l'élan des spectateurs. Le sentiment était aussi vif chez les gens du peuple que dans les hautes classes.*“

Pagina 335 **Curtea luĭ Négoe Vodă.** La finele luneĭ Novembre, anul 1875, mĕ întorcém din Iașĭ la Bucurescĭ.

La Bacăŭ séŭ Adjud schimb vagonul pentru un pat în *Sleping-Car.* Era deja nópte și nu maĭ aflu disponibil decât unul la catul al doile-lea. Me cațar sus și cerc a dormi, când, de desubtul meŭ aud o șopotire a unuĭ glas cunoscut și simpatic.

— O! Labo!.. (— este numele escelinteluĭ pictor al teatruluĭ național—) o Labo, Labo!... ḑicé șopta vecinuluĭ meŭ, din catul de jos, — ce voiŭ face eŭ cu frumosul teŭ decor?

Cum Labo mi era cunoscut, șopta deveniă interesantă. Ș'apoĭ maĭ era cestiune și de un *decor*... Când areți caluluĭ traista de grăunțe bagă capul în ea: se vorbea de teatru, de decorurĭ — băgațĭ de sémă că nu ḑic *decorațiĭ* — și decĭ bag capul pe sub patul meŭ...

— Dumnéta esci?

— Eŭ sunt...

Tabloŭ!

www.dacoromanica.ro

Am plătit degéba patul inglezuluĭ, căcĭ cea maĭ mare parte din nópte am lungit gâtul și am ciulit urechile, ca auditoriĭ luĭ Eneĭ, spre a ascultà plina de atragere conversațiune a amiculuĭ meŭ.

— Dér ce-aĭ păți*t*, Domnule Odobescu, de nu viseḑĭ decât *decorurĭ?*

— Teatrul este aprópe gata; restaurațiunea va fi curând terminată și am pus pre Labo se facă maĭ multe decorurĭ naționale. Mi-a făcut *o Curte de Argeș* fórte frumósă...

— Cunoscuiŭ un român, la Paris, care s'aŭ dus se cumpere cărțĭ la librăriă și aŭ cerut, nu cutare autore, nu cutare edițiune, ci, *cărțĭ de mĕsura acésta și de cealaltă*, după înălțimea polițelor unuĭ frumos dulap de stejar ce cumpĕrase...

— Cu deosebire ca eŭ nu cer piesa pentru decorul meŭ la librăriă ci o *comandez* fabricantuluĭ...

— Cum, ḑeŭ, voiescĭ o piesă pentru exhibitiunea decorurilor noue?

— O voiŭ și o voiŭ de la D-ta și o voiŭ peste o sĕptămână.

— Dar e cu neputintă... O septemână!

— **Neputința**? In câte ḑile s'a făcut lumea?

Intelege bine lectorul că comparațiunea venind de la Odobescu era de natură a mĕ maguli pênĕ a-mĭ scóte din gură o imprudentă și necugetată promisiune că voiŭ cercà...

Ajuns la Bucurescĭ mĭ-am pus o ḑi întrégă capul la tortură și condus de firul Ariadneĭ, decorurile cele noue ale amiculuĭ Labo,—am insghebat un act....

www.dacoromanica.ro

— Bun, dă-lu încóce, mi ḑisă D. Odobescu. Al 2-lea, al 3-lea și al 4-lea se succedară...

Negreșit, care de care maĭ fără șir și maĭ fără mieḑ... Noroc că sunt cel maĭ mare cacograf, maĭ cacograf decât chiar D. Odobescu. Acésta mĭ-a servit la ce-va, căcĭ cum nime din teatru nu putea a mĕ descifrá, avuséiŭ onórea se fiŭ copiat de însușĭ directorul teatruluĭ, de învĕțatul meŭ amic D. Odobescu, cá cel maĭ pucin cacograf. Apoĭ un om inteligent nu scie copiá... D. Odobescu copiá, taind ici o vorbă și adăogând cole o însemnată colóre du pe paleta luĭ de mester zugrav național, așa că pot ḑice că *Curtea luĭ Neagoe*, maĭ-că a devenit operă eșită din colaborare.

Partea cé bună s'o pue lectorul pre séma D-luĭ Odobescu;

Ear partea „Vifleimuluĭ“ —cum ḑicéŭ de piesă câțĭ-va coconașĭ după representare,— se mi-o lasă pe séma mea. Eu sunt recunoscĕtor D-luĭ Odobescu pentru că mi-a dat ocasiune de a lucrá sub direcțiunea D-séle, fiă și la un „vifleim“ românesc...

Ca lucrare făcută răpede am cutezarea d'a susține că nu este ceea ce maĭ rĕŭ s'a produs pentru teatru național. De sigur că intriga pieseĭ lasă unora de dorit prin simplicitatea eĭ, dér scăderea nu o plătesce cu alte calităţĭ?

Va decide lectorele.

Eacă ce scrisă despre representațiunea „*Curtea luĭ Neagoe Vodă*“ jurnalul „Trompeta Carpaților“:

„Ce putem ḑice astăḑĭ despre teatru cel mare este, că reparațiunea s'a sĕvêrșit, luminarea cu

www.dacoromanica.ro

gaz este perfectă şi lustrul din mijloc cu treĭ sute luminĭ este splendid.

S'a inaugurat cu o piesă nouă trasă din istoria ţĕreĭ de D. *Urechiă*: „*Curtea luĭ Neagoe Basarab*“, în care este multă acţiune, mult sentiment patriotic, şi décă ar fi fost pe scenă maĭ puţină biserică, ar fi fost cu mult maĭ bine.“

Autorele ar fi dorit se vorbim de biserica Curţeĭ de Argeş, şi se nu pomenim de *biserică!*...

Regretatul profesore Ul. de Marsillac apreciá precum maĭ jos, acéstă piesă, în „*jurnal de Bucarest*“ No. 556, de la 13 Ianuarie 1876 (stil noŭ).

„L'inauguration de la salle s'est faite avec un peu moins de solennité que l'on ne l'avait espéré. Une indisposition de S. A. le Prince Régnant n'a pas permis à Leurs Altesses d'assister à la soirée d'inauguration. En outre, ce jour là on célébrait la fête de Noel et beaucoup de personnes n'ont pas voulu quitter le foyer où la famille était réunie. Ajoutez aussi que, pendant toute la journée, la neige avait tombé abondamment et que bien des rues étaient impraticables.

Malgré tout, la salle était presque pleine. Sauf de très rares exceptions, tout le monde était en habit de soirée. Vous connaissez le luxe des dames roumaines; il est inutile de vous dire qu'elles n'avaient rien à envier au cadre éblouissant préparé à leur beauté.

Pour pièce d'inauguration, il avait fallu choisir un sujet national, qui, tout en rappelant quelque grand fait historique, permît de montrer aux regards quelques-uns des monuments de la Roumanie et les pittoresques costumes, ainsi que les usages du temps jadis.

Ce soin difficile avait été confié à M. B. A. Urechiă, professeur à la faculté des lettres de Bucarest, auteur de plu-

www.dacoromanica.ro

sieurs ouvrages dramatiques fort estimés. M-r. Urechiă a emprunté son sujet à la vie de Neagoé Voda, lequel égna en Valachie de 1518 à 1521, et voici comment il l'a traité.

Un pieux ermite, Macarius, a recueilli après la bataille de Gherghitza, un enfant nommé Radou, dont le père, *calarasch* du village d'Afumatzi, a été tué pendant le combat. Macarius a élevé son enfant adoptif dans l'ermitage de Tournou, situé en face de Cozia. Il lui a donné toute l'instruction qu'il a pu et il espère le voir arriver dans le monde à une grande position.

Au lever du rideau, le théâtre représente la forêt de Cozia, une de ces forêts vastes et touffues qui faisaient l'ornement et la richesse de la vieille Roumanie, et qui menacent, hélas! de disparaître. On voit descendre de la montagne voisine le vieux Macarius, blanchi et courbé sous le poids des années, s'appuyant sur le bras du jeune Radou. Tous deux viennent s'asseoir au pied d'une croix, placée à un carrefour de la forêt, suivant la coutume de ces âges de foi. Macarius raconte alors à Radou les horreurs du dernier règne et il exalte le règne du prince actuel Neagoé, homme juste, instruit, généreux et pieux. A ces récits, le jeune homme sent l'ambition lui venir au coeur; il voudrait, lui aussi, faire quelque chose de grand pour son pays... En ce moment, la forêt retentit de joyeuses fanfares. C'est la chasse princière qui passe. L'ermite se retire.

La fille de Neagoé, qui a suivi la chasse, arrive avec ses compagnes, et, apercevant la croix, elle y vient faire sa prière et y attache, comme offrande, le collier d'or qu'elle portait. Les jeunes filles qui l'accompagnent cueillent des fleurs. La princesse voit une églantine qui a poussé sur le bord d'un rocher; elle veut la cueillir, mais son pied glisse et elle tombe dans l'abîme. Aux cris des jeunes filles, Radou s'élance au secours de la princesse. Les boyards de la cour, attirés par ces mêmes cris, sont venus aussi. L'un

www.dacoromanica.ro

d'eux, Radou Paisié, est le fiancé de la princesse Roxandra; il regarde l'abîme et recule effrayé.

Cependant Radou a sauvé la princesse et il la remet aux mains de son père, Neagoé, qui est arrivé sur ces entrefaites et qui, pénétré de reconnaissance pour l'homme qui a sauvé son enfant et qu'il sait d'ailleurs être le fils d'un brave soldat, l'élève au rang de boyard, en lui disant : Désormais tu t'appelleras Radou d'Afumatzi.

Au second acte, nous sommes dans la salle du trône du palais de Tirgovesti, qui était alors la capitale de la Valachie. Le fiancé de Roxandra, Radou Paisié, est furieux de l'honneur que le prince a fait au jeune homme de la montagne en l'élevant au rang de boyard; il est furieux surtout en songeant que Radou d'Afumatzi pourrait bien lui enlever sa fiancée. Il fait part de sa colère et de ses projets des vengeance à sa tante, la *spataressa* (femme de spatar) Nutza. Celle-ci essaie de le calmer et elle l'emmène avec elle, au moment où arrivent la princesse Despina, femme de Négoé et sa fille Roxandra.

Roxandra est désolée à la pensée d'épouser Radou Paisie qu'elle n'aime pas, tandis que, dans son cœur, gradit l'amour qu'elle a conçu pour son sauveur Radu d'Afumatzi. Radou aussi l'aime, mais il croirait trahir le prince, son bienfaiteur en élevant ses yeux jusqu'à la fille du souverain. Il quittera donc la cour et ira ensevelir dans la solitude son amour et sa douleur.

Ici se place une scène toute d'apparat, qui a été une vraie fête pour les yeux. Niphon, ancien patriarche de Constantinople et ensuite archevêque de Valachie, est mort en odeur de sainteté. On porte ses reliques à Tirgovesti. La procession est superbe. La châsse en argent est précédée et suivie d'un nombreux cortége. De ce cortége se détachent plusieurs abbés mitrés du mont Athos, revêtus de chapes d'or et portant à la main la crosse épiscopale. Le prince Néagoé,

www.dacoromanica.ro

qui a conçu une sincère vénération pour l'ermite Macarius, le fait élever au rang du métropolitain, et l'on voit sur la scène toute la cérémonie de l'investiture.

Au milieu de cette fête, une voix irritée s'élève. C'est celle de Radou Paisié, qui ne peut plus maîtriser sa colère en apprenant que le prince veut donner la main de sa fille à Radou d'Afumatzi. Il insulte la famille princière; il essaie de flétrir la pureté de Roxandra; mais une véhémente réplique du nouveau métropolitain le déclare calomniateur et Radou sort en proférant des menaces contre Néagoé et les siens.

Le troisième acte se passe tout entier en fêtes. On célèbre le mariage de Roxandra avec Radou d'Afumatzi. L'auteur de la pièce a voulu faire revivre sous nos yeux toutes les coutumes du vieux temps et les cérémonies qui présidaient au mariage. C'est surtout à ce point de vue que cette scène présente un très-vif intérêt. Une sorte de troubadour vient ensuite dire la poétique légende d'*Erculéan*, dont M. Emmanoel Cretzoulesco a fait une très-sagace critique dans une série d'études reproduites par le *Journal de Bucarest* et dont j'ai publié, ici même, un traduction en vers. Cette légende est reproduite ensuite en action par le corps de ballet..

Au quatrième acte nous sommes à Argis. Le prince Néagoé vient visiter l'église qui a été bâtie par Manole et ses neuf compagnons; autre légende que j'ai reproduite ici plus d'une fois.

Quand il a vu *ce monument de gloire*, comme dit la légende, Néagoe déclare qu'il peut mourir. Il est atteint depuis quelque temps d'une maladie étrange. Il a vu cette église dont il rêva toute sa vie.. Rien ne le retient plus en ce monde. Il dicte en un magnifique langage ses dernières volontés et meurt en désignant Radou d'Afumatzi pour son successeur. Mais celui-ci ne veut point accepter un honneur dont il ne se croit pas digne. Il laisse la couronne au fils

www.dacoromanica.ro

de Néagoé, tout en promettant de la défendre contre ses ennemis.

Tel est le canevas de ce drame, sur lequel M. Urechia a jeté tous les trésors de son érudition et tout le charme de la poésie. Au point de vue purement scénique, on pourrait désirer que les héros du drame fussent un peu moins discoureurs et agissent davantage; mais leurs discours sont en général animés de si beaux sentiments et la langue dans laquelle ils sont écrits est si pure et si *roumaine* que l'on aurait comme un remords d'en priver le public.

D'ailleurs, il y a assez de satisfaction pour les yeux dans toute cette piéce; on peut bien, à côte du *spectacle*, faire place aux nobles émotions et aux généreux sentiments qu'il est toujours si bon de faire vibrer dans l'âme du peuple.

La pièce a été très-convenablement jouée par M. Vellesco, qui a interprété le rôle de Néagoe avec beaucoup de gravité et de noblesse; par M. Pascaly, qui a mis toutes les ardeurs de son âme dans le rôle sympatique de Radou d'Afumatzi; par M-lle Anica Popesco, qui a gentiment rendu le doux personnage de Roxandra, par Mesdames Flechtenmacher et Stavresco qui, dans des roles peu importants, ont su se montrer comédiennes intelligentes et expérimentées.

Les costumes sont trè-riches et très-fidèles ainsi que les décors. Somme toute la soirée d'inauguration du grand théâtre a été bonne et nous promet une belle saison.

Le décor du premier acte a été peint par M. Mezzadri. Les autres sont l'oeuvre de M. Labo. Le décor féérique qui encadre la légende d'Erculéan est du à M. Morand.

FINEA TOMULUI I-iŭ.

www.dacoromanica.ro